

KOMLÓ VÁROS (Baranya vármegye)

Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája 2022-2027 (2030)

Fenntartható városfejlesztési stratégiák támogatása

(TOP_Plusz-1.3.1-21-BA1-2022-00001)

2022. évi népszámlálási adatok alapján felülvizsgált változat 6.0

Készítette: MSB Fejlesztési Tanácsadó Zrt.

Felülvizsgálta: Komló Város Önkormányzat

2025. január

2.1.8.1	Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	46
2.1.8.2	Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere.....	48
2.1.8.3	Gazdaságfejlesztési tevékenység	48
2.1.8.4	Foglalkoztatáspolitikai	49
2.1.8.5	Lakás- és helyiséggazdálkodás	49
2.1.8.6	Intézményfenntartás.....	49
2.1.8.7	Energiagazdálkodás.....	50
2.1.9	Településüzemeltetési szolgáltatások, okos városi települési szolgáltatások	50
2.1.10	Zöldfelületi rendszer vizsgálata.....	52
2.1.10.1	A települési zöldfelületi rendszer elemei.....	52
2.1.10.2	A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái.....	55
2.1.11	Közlekedés	55
2.1.11.1	Hálózatok és hálózati kapcsolatok	55
2.1.11.2	Közúti közlekedés.....	55
2.1.11.3	Közösségi közlekedés	55
2.1.11.4	Kerékpáros és gyalogos közlekedés	56
2.1.11.5	Parkolás.....	57
2.1.12	Közművesítés	57
2.1.12.1	Víz- és gázvezeték	58
2.1.12.2	Energia	60
2.1.12.3	Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények).....	62
2.1.13	Környezetvédelem és településüzemeltetés	63
2.1.13.1	Talaj.....	63
2.1.13.2	Felszíni és a felszín alatti vizek	63
2.1.13.3	Levegőtisztaság és védelme	63
2.1.13.4	Zaj- és rezgésterhelés.....	64
2.1.13.5	Sugárzás védelem.....	64
2.1.13.6	Hulladékkezelés.....	64
2.1.13.7	Vizuális környezetterhelés	64
2.1.13.8	Árvízvédelem.....	64
2.1.13.9	Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák.....	64
2.1.14	Városi klíma.....	65
2.2	Területi lehatárolás.....	67
2.2.1	A várostérség lehatárolása, bemutatása	67
2.3	Helyzetértékelés, szintézis	72

2.3.1	Prosperáló város	72
2.3.2	Zöldülő város.....	74
2.3.3	Digitális város	76
2.3.4	Megtartó város	78
2.3.5	Kiszolgáló város.....	80
2.4	A város irányítási és működési modellje.....	83
2.4.1	Irányítási modell.....	83
2.4.2	Működési modell	86
	Komlói Fűtőerőmű Zrt.....	86
	Komlói Egészségcentrum Nonprofit Kft.....	86
	Komlói Városgazdálkodási Nonprofit Zrt.	86
	CARBOKER Kft. – Komlói Ipari Park	86
2.4.3	Várostérségi koordináció	87
2.5	Kockázatok és lehetőségek értékelése	88
2.5.1	Prosperáló város	89
2.5.2	Zöldülő város.....	90
2.5.3	Digitális város	91
2.5.4	Megtartó város	91
2.5.5	Kiszolgáló város.....	92
3	Stratégiai munkarész.....	93
3.1	Forgatókönyv elemzés	93
3.1.1	A vizsgálandó kockázati tényezők	93
3.1.2	Standard forgatókönyv	95
3.1.2.1	A prosperáló város	95
3.1.2.2	A zöldülő város.....	98
3.1.2.3	Digitális város	100
3.1.2.4	A megtartó város.....	101
3.1.2.5	A kiszolgáló város.....	102
3.1.3	Adaptív forgatókönyv.....	106
3.1.3.1	A prosperáló város	106
3.1.3.2	A zöldülő város.....	107
3.1.3.3	A digitális város	108
3.1.3.4	A megtartó város.....	108
3.1.3.5	A kiszolgáló város.....	109
3.2	Jövőkép	110
3.3	A stratégia célrendszere	112

3.3.1	Stratégiai fejlesztési célok és részcélok	112
3.3.1.1	A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ	112
3.3.1.2	Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont	112
3.3.1.3	Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris, fenntartható társadalom	113
3.3.2	Az egyes részcélok öt dimenzió szerinti csoportosítása	114
3.3.2.1	Prosperáló város	114
3.3.2.2	Zöldülő város.....	115
3.3.2.3	Digitális város	115
3.3.2.4	Megtartó város.....	116
3.3.2.5	Kiszolgáló város.....	118
3.3.3	Városrészi célok	119
3.3.4	A célrendszer várostérségi összefüggései.....	127
3.4	A reziliens város a stratégiai célrendszerben.....	128
3.4.1	Prosperáló város	131
3.4.2	Zöldülő város.....	132
3.4.3	Digitális város	133
3.4.4	Megtartó város	133
3.4.5	Kiszolgáló város.....	134
3.5	A stratégia összhangja más stratégiákkal	135
4	Monitoring, kontrolling, indikátorok	141
4.1	FVS monitoring rendszere, nyomon követés a tervezés és végrehajtás során	141
4.2	Az FVS-hez kapcsolódó indikátorok és azok mérési módszertana	141
4.2.1	Módszertan	141
4.2.2	Indikátorok meghatározása	141
4.3	A beavatkozásokra vonatkozó adatok gyűjtésének és kezelésének helyi módszertana	151
4.3.1	A monitoring tevékenység szervezeti háttere és folyamata.....	151
4.3.1.1	A monitoring folyamat szervezete.....	152
4.3.1.2	A monitoring folyamatával kapcsolatos dokumentumok.....	153
5	Az irányítási és működési modell.....	154
5.1	A városirányítási modell indokolt módosításai	154
5.1.1	Az átfogó városirányítási rendszer változásai	154
5.1.2	A térségi koordináció mechanizmusainak változásai.....	155
5.1.3	Részvételi akciók a stratégiai ciklus végrehajtási szakaszában	155
5.2	A városi működési modellt érintő tervezett változtatások.....	156
6	Cselekvési terv	157
6.1	Intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése	157

6.2	Az akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklása	159
6.3	Városi szintű beavatkozási területek részletezése.....	164
6.3.1	Stratégiai célkitűzéseket támogató egyedi beavatkozások	165
6.3.2	Stratégiai célkitűzéseket támogató nagyobb városi területekre kiterjedő beavatkozások 179	
6.3.3	Stratégiai célkitűzéseket támogató, átfogó szervezeti rendszerként működő stratégiai keretrendszerek (hálózatos, vonalas fejlesztések)	180
6.4	Várostérségi szintű beavatkozási területek részletezése	185
6.4.1	Stratégiai célkitűzésekkel rendelkező térségi bevonással megvalósítható egyedi projektek 185	
6.4.2	Átfogó stratégiai megalapozottságú térségi keretrendszerek (térségi hálózatos, vonalas fejlesztések, nem materiális hálózatos fejlesztések)	187
6.5	Stratégia együttműködési menetrendek (zöld és digitális átállást elősegítő célok és intézkedések, opcionálisan innovációs menetrend).....	188
6.5.1	Zöld átállás menetrend	188
6.5.2	Digitális átállás menetrend	198
7	Finanszírozási terv.....	203
7.1	Elérhető és bevonható források számbavétele	203
7.1.1	Aktorok, meghatározó szereplők	204
7.1.2	Kitekintés	205
7.1.3	Egyéb kööttségek és lehetőségek.....	205
7.2	Az üzleti modell bemutatása.....	206
7.2.1	Beavatkozások adatainak gyűjtése és ismertetése dimenzióként összegezve.....	207
7.2.1.1	Prosperáló város dimenzió.....	207
7.2.1.2	Zöldülő város dimenzió	209
7.2.1.3	Digitális város dimenzió	211
7.2.1.4	Megtartó város dimenzió.....	213
7.2.1.5	Kiszolgáló város dimenzió	215
7.2.2	A finanszírozási terv összefoglalója.....	217
7.3	Fenntartható üzemeltetés	217
7.4	Projektcsatorna fejlesztés intézményesítése.....	218
7.4.1	Ellátandó funkciók.....	218
7.4.2	Kulcsszereplők nevesítése.....	219
7.4.3	Intézményi modell bemutatása	219
8	Mellékletek	221
8.1	Antiszegregációs Terv	221
8.1.1	Helyzetelemzés és értékelés.....	221

8.1.1.1	A szegregáció társadalmi jelenségeinek horizontális elemzése – a változások értékelése	221
8.1.1.2	A szegregáció területi vonatkozásai (szegregátumok) – a változások értékelése	226
8.1.2	Antiszegregációs terv	229
8.1.2.1	Az antiszegregációs fejlesztési célok és beavatkozási javaslatok	229
8.1.2.2	A szociális városrehabilitáció akcióterületének meghatározása és a választás indoklása	234
8.1.2.3	A két antiszegregációs beavatkozási dimenzió kapcsolata	235
8.1.2.4	A beavatkozások ütemezése	235
8.1.2.5	Az antiszegregációs terv pénzügyi terve	236
8.2	Elvégzett kérdőíves felmérések dokumentálása	238
8.2.1	Lakossági felmérés	238
8.2.2	Intézményi/ szervezeti felmérés	248
8.3	Finanszírozási terv beavatkozásonként	254
8.4	Működési térkép	255

ÁBRAJEGYZÉK

---

1. ábra: Komló TOP_Plusz forráskerete 2021-2027.....	5
2. ábra: A reziliens várost alkotó dimenziók.....	5
3. ábra: Komló város országon belüli elhelyezkedése.....	17
4. ábra: Komló és járásának elhelyezkedése Baranya vármegyén belül (2022).....	18
5. ábra: Komló az országos Szerkezeti Tervben.....	22
6. ábra: Komló a vármegyei Szerkezeti Tervben.....	23
7. ábra: A lakónépesség számának alakulása Komlón 2011-2022 között (fő).....	25
8. ábra: Az öregedési mutató alakulása Komlón 2011-2022 között (fő).....	26
9. ábra: Komló korfájának változása 2005-2023 között (fő).....	27
10. ábra: A belföldi vándorlási különbözet alakulása Komlón 2010-2022 között (fő).....	28
11. ábra: Komló népességét jellemző trendeket szemléltető KSH diagramok - Népszámlálás 2022.....	28
12. ábra: Nyilvántartott álláskereső arányának alakulása Komlón a 15-64 éves korosztályon belül, 2010-2022 között (%).....	29
13. ábra: Komló népességének megoszlása iskolai végzettség szerint - Népszámlálás 2022.....	30
14. ábra: Egy lakosra jutó SZJA alapot képező (bruttó) belföldi jövedelem 2011-2022 között (Ft).....	31
15. ábra: Egy főre jutó bruttó hozzáadott érték különböző vizsgált dimenziókban (ezer Ft).....	31
16. ábra: Komló népességének foglalkoztatottságát szemléltető KSH diagramok - Népszámlálás 2022 ..	32
17. ábra: A vallási és nemzetiségi hovatartozást szemléltető KSH diagramok - Népszámlálás 2022.....	33
18. ábra: Az egy pedagógusra jutó óvodás/diák számának alakulása 2016-2020 között (fő).....	36
19. ábra: Komló vállalkozások megoszlása foglalkoztatotti létszám alapján (db, 2022).....	41
20. ábra: A Komlón működő vállalatok megoszlása az egyes gazdasági ágazatok szerint (2022).....	43
21. ábra: Egy lakosra jutó iparüzési adó értékének alakulása 2014-2022 között (1000 Ft).....	44
22. ábra: Az adóbevételek alakulása Komlón 2005-2022 között.....	44
23. ábra: Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1000 Ft).....	45
24. ábra: A Komló Város Önkormányzat bevételeinek megoszlása 2014-2022 között (ezer Ft).....	47
25. ábra: Az Nemzeti Ökológiai Hálózathoz tartozó területek Komló környékén.....	54
26. ábra: Natura 2000 területek elhelyezkedése Komló környezetében.....	54
27. ábra: Komló közúthálózati kapcsolatrendszere.....	56
28. ábra: Komló kerékpárúthálózat.....	57
29. ábra: A foglalkoztatási helyzet viszonyrendszere Komló és a komló lakosok esetében (2022).....	68
30. ábra: Komló járás népessége.....	69
31. ábra: A városfejlesztési irányítási modell intézményrendszere.....	85
32. ábra: Baranya vármegye Területfejlesztési Programjának célrendszere.....	138
33. ábra: Komló Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának összhangja a különböző szintű stratégiai dokumentumokkal.....	140
34. ábra: Az FVS monitoring folyamata (forrás: Komló ITS 2017).....	151
35. ábra: Komló városrészei.....	159
36. ábra: A belső városrészek akcióterületei.....	160
37. ábra: Szociális célú városrehabilitáció akcióterülete az A2 akcióterületen belül.....	160
38. ábra: Szociális célú városrehabilitáció akcióterület-lehatárolása Komlón.....	161
39. ábra: Külső városrészek akcióterületei.....	162
40. ábra: Komló város szegregátumai a 2011. évi népszámlálási adatok alapján.....	226
41. ábra: Komló szegregációval veszélyeztetett területe a 2022. évi népszámlálási adatok alapján.....	227
42. ábra: Komló város működési térképe.....	255

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

---

1. táblázat: A komlói Fenntartható Városfejlesztési Stratégia célrendszere	7
2. táblázat: FVS szintű egységes indikátorok	8
3. táblázat: A finanszírozási terv összefoglaló táblázata.....	9
4. táblázat: Az FVS kidolgozása során tervezett partnerségi akciók és azok ütemezése.....	14
5. táblázat: A baranyai járásszékhelyek lakosságszámának alakulása 2011 és 2022 között (fő).....	25
6. táblázat: Az egyes oktatási intézményi típusokba járó óvodások és diákok száma 2010-2022 között (fő)	35
7. táblázat: A szociális ellátásban részesülők száma Komlón	38
8. táblázat: Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos problémák és megoldási elképzelések Komlón.....	39
9. táblázat: Komló zöldfelületi és zöldfelület jellegű területei	52
10. táblázat: Komló ivóvízhálózatának főbb mutatói	58
11. táblázat: Komlón elvezetett szennyvíz mennyisége	59
12. táblázat: Komlón szolgáltatott földgáz főbb mutatói	60
13. táblázat: Komlón szolgáltatott áram főbb mutatói	61
14. táblázat: A 2014-2020-as időszakban Komlón végrehajtott épületenergetikai fejlesztések.....	62
15. táblázat: A Komlói járás települései.....	67
16. táblázat: Komló várostérségének különböző szempontok szerinti lehatárolása	70
17. táblázat: Komló Város Önkormányzatának tulajdonában álló gazdálkodó szervezetek	86
18. táblázat: A külső hatások és a vizsgálandó kockázati tényezők.....	93
19. táblázat: Komló kitétségi mátrixa	103
20. táblázat: Komló felkészültségi mátrixa	105
21. táblázat: Komló stratégiai fejlesztési célrendszere.....	113
22. táblázat: Városrészi területi célok.....	119
23. táblázat: Komló FVS területi célmátrix - várostérségi összefüggések.....	127
24. táblázat: A reziliens város és a stratégia céljainak összekapcsolása.....	129
25. táblázat: A tervezett fejlesztések illeszkedése az EU szakpolitikai célkitűzéseikhez	136
26. táblázat: OFTK és FVS kapcsolódási pontok.....	136
27. táblázat: Az FVS stratégiai céljai elérését mérő hatásindikátorok.....	143
28. táblázat: Az FVS tematikus-, vagy rész céljai elérését mérő eredményindikátorok	144
29. táblázat: Az FVS városrészi céljai elérését mérő eredményindikátorok	147
30. táblázat: Az FVS projektcéljai elérését mérő kimeneti (output) indikátorok	148
31. táblázat: FVS szintű egységes indikátorok	150
32. táblázat: A részvételi akciók tervezett ütemterve	156
33. táblázat: Az intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése.....	158
34. táblázat: Az akcióterületi lehatárolások indoklása	162
35. táblázat: A stratégiai célkitűzéseket támogató egyedi beavatkozások bemutatása táblázatos formában	165
36. táblázat: A stratégiai célkitűzéseket támogató nagyobb városi területekre kiterjedő beavatkozások	179
37. táblázat: A stratégiai célkitűzéseket támogató hálózatos, vonalas fejlesztések, beavatkozások.....	180
38. táblázat: Térségi bevonással megvalósítható projektek.....	185
39. táblázat: Átfogó stratégiai megalapozottságú térségi keretrendszerek.....	187

40. táblázat: Az elmúlt időszak energetikai, klímaalkalmazkodás és a környezeti fenntarthatóságot szolgáló fejlesztései Komlón	191
41. táblázat: A zöld átállás tervezésének ütemezése	197
42. táblázat: Komló indikatív digitális céljainak kapcsolódása az FVS célrendszeréhez és az okos alrendszerekhez	200
43. táblázat: Az egyes Operatív Programok forrásainak felhasználásával kapcsolatos irányító hatósági feladatok ellátására kijelölt szervezetek.....	204
44. táblázat: Kitekintés és kapcsolódás a Baranya vármegyei ITP-vel kapcsolatban.....	205
45. táblázat: Prosperáló város dimenzió beavatkozási adatai.....	207
46. táblázat: Zöldülő város dimenzió beavatkozási adatai	209
47. táblázat: Digitális város dimenzió beavatkozási adatai	211
48. táblázat: Megtartó város dimenzió beavatkozási adatai	213
49. táblázat: Kiszolgáló város dimenzió beavatkozási adatai	215
50. táblázat: A finanszírozási terv összefoglaló táblázata.....	217
51. táblázat: Komló - Szegregációval veszélyeztetett területek adatai	228
52. táblázat: Komló antiszegregációs céljai a 2017-es ITS alapján	231
53. táblázat: Horizontális antiszegregációs célok és beavatkozások	232
55. táblázat: Beavatkozások és szegregálódó területek kapcsolata	235

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

fenntartható városfejlesztési stratégia	A megyei önkormányzatok döntése alapján az ERFA rendelet 11. cikke alá tartozó hazai városoktól elvárt területi stratégia dokumentum
fenntartható városok program	A TOP Plusz intézkedése, az ERFA rendelet 11. cikk alapján működtetett egyéb területi eszköz. Az intézkedés a megyei integrált területi programok keretében, azokhoz kapcsolódva valósul meg. Az érintett városok kiválasztása a megyei önkormányzatok bevonásával történik. A forrásfelhasználás a helyi városfejlesztési stratégia alapján történik (FVS).

Forrás: FVS módszertani kézikönyv 2021-27

A 2021-27 közötti programozási időszakban nem csak a megyei jogú város, hanem egyéb városi jogállású települések számára is biztosítani lehet a **fenntartható városfejlesztés eszköze**nek alkalmazását. A programozási ciklusban a fenntartható városfejlesztés módszertana **Baranya vármegyében** - a Baranya Vármegyei Önkormányzat döntése alapján - **Pécs, Komló** és **Mohács** városok esetében alkalmazható.

A vármegye által kijelölt városok a TOP Pluszhoz (Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz) illeszkedő tartalommal elkészített Fenntartható Városfejlesztési Stratégiával (FVS) pályázhatnak a TOP Plusz 1-3. prioritásain fenntartható városfejlesztésre elérhető forráskeretre. **A fenntartható városfejlesztési stratégiát a TOP Plusz illeszkedési tartalommal kiegészített FVS jelenti.**

A Pénzügyminisztérium Regionális Fejlesztési Programok IrányítóHatósága (RFP IH) 2021. októberében adta ki a végleges változatát annak az útmutatónak - Fenntartható Városfejlesztési Stratégia Módszertani Kézikönyve 2021-27. – amely alapján a stratégiát a kijelölt városoknak – köztük Komlónak is - el kell készíteni.

A benyújtott stratégia elfogadásával Komló jogosulttá vált a stratégiában tervezett és a TOP Pluszhoz illeszkedő fejlesztései, beruházásai és projektjei megvalósítására a stratégiában elfogadásra kerülő forráskeretének összegéig. A 2021-27 közötti programozási ciklusban a TOP Plusz Baranya vármegyei keretén belül **Komló város meghatározott forráskerete 5,169 milliárd Ft.**

Komló esetében a forráskeret egyes prioritások közötti felosztása 2024. novemberében módosult, melyre az Európai Parlament és Tanács 2021/1060 RENDELET (CPR) 24. cikk (5) bekezdése alapján - a Monitoring Bizottság jóváhagyása mellett – volt lehetősége a fenntartható városfejlesztési eszközbe tartozó (FVS) városoknak és Komló élt ezzel a lehetőséggel. Az Irányító Hatóság 2024. júliusban mérte fel a vármegyék és az FVS városok forrásátcsoportosítási igényeit, figyelembe véve, hogy kizárólag régiókatégorián és alapon belül kerülhet sor módosításra. 19 vármegyéből 14, 42 FVS város közül 22 település – köztük Komló - jelzett átcsoportosítási igényt, melyek összesítése után az Irányító Hatóság elkészítette a TOP Plusz 1. számú módosítását. **A TOP Plusz 1. számú módosítását a TOP Plusz Monitoring Bizottság 2024. október 17-én elfogadta, Kormány elé történő beterjesztése folyamatban van.**

Az átcsoportosítás Komló esetében a TOP Plusz 1., 3 (ERFA) és 6. prioritások keretösszegét és a kapcsolódó indikátorokat érinti, az eredeti (teljes) 5,169 milliárd Ft keretösszeg megtartása mellett.

A Baranya Vármegyei Önkormányzat 2024.11.29.-i ülésén fogadta el „**Baranya vármegye Integrált Területi Programja (ITP) 2021-2027**” 5.0 számú módosított dokumentumát, melyben már az új forrásallokáció szerepel.

1. ábra: Komló TOP_Plusz forráskerete 2021-2027

Forrásfelhasználási mód:	ERFA rendelet 11. cikk
Érintett város:	Komló
Forráskeret:	<p>5,169 milliárd Ft</p> <p>1. prioritás (ERFA): 1,787 milliárd Ft 2. prioritás (ERFA): 0,425 milliárd Ft 3. prioritás (ERFA): 1,289 milliárd Ft 3. prioritás (ESZA): 0,698 milliárd Ft 6. prioritás (ERFA): 0,970 milliárd Ft</p>

Forrás: Baranya vármegye Integrált Területi Programja (ITP 5.0) 2021-2027

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia azonban nem korlátozódik csupán a TOP Plusz forrásainak a felhasználására, hanem **teljes tervezéssel készül**, ezáltal támogatva a városokat a fenntarthatóság, különösképpen a pénzügyi fenntarthatóság és forráskombináció megvalósításában egy reziliens, zöld- és digitális átmenetet szolgáló, várostérségben gondolkozó városfejlesztési gyakorlat kialakításában. A stratégia tervezése során a város a jelenleg hatályos integrált településfejlesztési stratégiájának adaptációjából indulhat ki, az FVS Kézikönyv módszertana alapján felülvizsgálja, vagy újradefiniálja jövőképét, célrendszerét, cselekvési tervét, ugyanakkor a tervezés során biztosítja az összhangot a későbbi fejlesztési dokumentumokkal. A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia megalapozza a város további, jövőben elkészítendő stratégiai dokumentumait.

Az FVS módszertana **öt tervezési dimenzió**határoz meg a stratégiaalkotás folyamatában, mely megjelenik mind a helyzetértékelés, mind a stratégiai fejezet célrendszerében, mind a cselekvési terv kidolgozása során:

1. Prosperáló város (helyi gazdaságfejlesztés)
2. Zöldülő város (energetikai átállás)
3. Digitális város (digitális technológia alkalmazása, okos megoldások működési integrációja)
4. Megtartó város (társadalmi folyamatok, beleértve a befogadást és esélyegyenlőséget is)
5. Kiszolgáló város (városi területhasználat, közmű infrastruktúra, épített és természeti környezet)

2. ábra: A reziliens várost alkotó dimenziók

Forrás: FVS módszertani kézikönyv 2021-27

Az FVS lényegében 6 fő fejezetből áll, továbbá nagyon fontos részét képezi a mellékletek között szereplő antiszegregációs program is.

Komló város jövőképe

Komló város településfejlesztési koncepciója megfogalmazta azt a jövőképet, melyet a város 2030-ra szeretne elérni:

Komló 2030-ban lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város, amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete.

A Stratégia célrendszere

Átfogó célok:

A jövőkép elérés érdekében a Komló város településfejlesztési koncepciója és hatályos integrált településfejlesztési stratégiája alapján a krízisből és az elzártságából való kitörés érdekében három átfogó fejlesztési célt jelöl ki:

1. átfogó (stratégia) cél: **A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ**
2. átfogó (stratégia) cél: **Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont**
3. átfogó (stratégia) cél: **Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom**

A stratégia célrendszerét és a célok/részcélok öt dimenziós rendszerezését az alábbi táblázat foglalja össze:

1. táblázat: A komlói Fenntartható Városfejlesztési Stratégia célrendszere

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
A VÁROS ÉS VONZÁSKÖRZETE LAKOSSÁGÁNAK MUNKÁT ADÓ GAZDASÁGI KÖZPONT	JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT	JÖVŐJÉBEN BÍZÓ, NYITOTT, SZOLIDÁRIS, FENNTARTHATÓ TÁRSADALOM
kapcsolódó részcélok	kapcsolódó részcélok	kapcsolódó részcélok
P1. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	Z1. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése	M3. A népesség csökkenésének megállítása
P2. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése	Z2. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása	M4. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
P3. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	D1. Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében	M5. A társadalmi integráció erősítése
	M1. A város közötti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	
	M2. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	
	K1. Hatékony városüzemeltetés	
	K2. Vonzó városközpont kialakítása	
	K3. Átkötő és havária utak létesítése	

PROSPERÁLÓ VÁROS	ZÖLDÖLŐ VÁROS	DIGITÁLIS VÁROS	MEGTARTÓ VÁROS	KISZOLGÁLÓ VÁROS
-------------------------	----------------------	------------------------	-----------------------	-------------------------

A stratégia ezen felül városrészi és várostérségi célokat is meghatároz, melyek részletes bemutatása a dokumentum vonatkozó fejezeteiben található.

A Stratégia monitoring- és indikátor rendszere

A stratégia 4. fejezetében az FVS monitoring rendszerét, a megvalósulás nyomon követését rögzíti. Mindemellett ugyanezen fejezetben az FVS-hez kapcsolódó indikátorok és azok mérésének módszertana került részleteiben meghatározásra. Az FVS módszertani iránymutatása kötelezően elvárja FVS szintű egységes indikátorok meghatározását, ezek a rezilienciát, illetve az öt tervezési dimenzió mentén történő eredményeket vizsgáló indikátorok, melyet a következő táblázat mutat be:

2. táblázat: FVS szintű egységes indikátorok

	indikátor	mérték- egység	bázisérték 2021	célérték 2027
Reziliencia: a gazdaság több lábón állása	helyi gazdaság diverzifikációjának mértéke	%	4,2	3,2
Reziliencia: energiafüggőség alternatív energiaforrásokkal való oldása	megújuló energia termelés arányának növekedése	%	100	110
Reziliencia: digitális város	digitálisan indított ügymenetek aránya	%	100	120
Reziliencia: megtartó város	helyben igénybe vehető köz- és piaci szolgáltatások száma	%	39,3	42
Reziliencia: zöldfelületek	zöldfelületek arányának változása	%	100	101
Prosperáló város	Fejlesztésekbe bevont külső forrás aránya	%	0	50
Zöldülő város	Éves ÜHG kibocsátás csökkentés (CO ₂ /t)	%	100	80
Digitális város	Digitálisan mért adattípusok száma	db	0	3
Megtartó város	Vándorlási egyenleg	Fő	22 465 (2020)	22 000
Kiszolgáló város	Újonnan belterületbe vont területek és a kihasználatlan városi területek aránya	%	100	95

Az irányítási és működési modell

A 2. (helyzetelemzés) fejezetben bemutatásra és értékelésre került a város irányítási és működési modellje, majd ugyanezen témakör indokolt módosításait szerepeltetjük az 5. fejezetben. Az elemzés eredménye szerint a jelenlegi városirányítási rendszerben jelentős módosítás nem indokolt, ugyanakkor szervezeten belül a humánerőforrás fejlesztése, tapasztalati és képzettségi szintjének növelése fontos cél.

Cselekvési és finanszírozási terv

A stratégia 6. és 7. fejezetében részletesen kifejtjük a helyzetértékelés megállapításaira épülő, a célrendszerben rögzített célkitűzéseket elérendő konkrét beavatkozásokat és azok becsült bekerülési költségét. A beavatkozásokat a 6. fejezetben városi és várostérségi beavatkozásokra bontottuk, a városi beavatkozásokat tovább csoportosítottuk egyedi (kulcs-)projektekre, akcióterületi projektekre, egész várost vagy nagyobb várostérséget érintő beavatkozásokra, illetve vonalas/hálózatos projektekre.

A 7. fejezetben többek között ezen beavatkozások üzleti modelljét állítottuk össze.

3. táblázat: A finanszírozási terv összefoglaló táblázata

Dimenzió megnevezése	Dimenzió összesített tervezett beruházási költsége (Ft)
Prosperáló város dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	15 650 000 000
Zöldülő város dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	1 943 000 000
Digitális város dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	550 000 000
Megtartó város dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	7 783 000 000
Kiszolgáló város dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	21 764 000 000
FVS összesített tervezett beruházási költsége	47 690 000 000

Antiszegregációs terv

A mellékletek között (8. fejezet) részletesen értékeltük a szegregáció átfogó társadalmi folyamatait, kiemelve a legutóbbi antiszegregációs program (2015) és a korábbi FVS verzió (2023) elkészítése óta bekövetkezett változásokat. Az átfogó értékelés mellett a friss – 2025. január 6.-i keltezésű –, a KSH által a 2022. évi népszámlálási adatok alapján meghatározott szegregátumokra vonatkozó hasonló elemzést is elvégeztük. **Jelentős változás, hogy a 2011. évi népszámlálási adatokra alapozott KSH lehatárolás szerint négy szegregátum volt Komlón (kettő bel- és kettő külterületen), ezzel szemben a 2022. évi népszámlálási adatok alapján Komlón nem található szegregátum, csak egyetlen szegregációval veszélyeztetett terület, mely átfedésben van a korábbi 2. sz. szegregátum (Kazinczy utca) területével.**

A következtetések alapján összeállítottuk az antiszegregációs terv cél és beavatkozási rendszerét az említett két szinten, továbbá bemutatjuk a beavatkozások összefüggéseit, ütemezését és előzetes pénzügyi tervét.

Az antiszegregációs terv felülvizsgálata során - a TOP_Plusz-1.3.1-21-BA1-2022-00001 projekt támogathatósági feltételei között előírtaknak eleget téve - Komlón kijelölésre került egy szociális célú városrehabilitációs komplex projekt (ERFA és ESZA) tervezett megvalósítása. A 2011. és a 2022. évi népszámlálásra alapozott KSH adatszolgáltatások alapján lehatárolt, korábbi szerint szegregátumként, míg utóbbi szerint szegregációval veszélyeztetett területként azonosított célterület a jelen FVS-ben kijelölt A2 elnevezésű akcióterületen belül található, ezen az akcióterületen tervezzük a szociális célú városrehabilitációt megvalósítani a TVP-ben szereplő ERFA és ESZA típusú komplex projektek keretében.

Az A2 akcióterületen belül a szociális célú városrehabilitációs akcióterület magában foglalja a KSH 2011. évi népszámlálásra alapozottan lehatárolt területet, továbbá a 2022. évi népszámlálásra épülő adatszolgáltatás szerinti szűkebb területet is. Ennek okait az akcióterületek kijelölése című 6.2 fejezetben részletesen bemutatjuk.

Egyéb mellékletek

A 8. fejezetben található a lakossági és intézményi kérdőíves kutatás értékelése, valamint az interjúk és egyéb egyeztetések rövid összefoglalása.

Ugyanitt tekinthető meg a város működési térképét bemutató ábra is.

1 A PARTNERSÉGI FOLYAMAT ISMERTETÉSE AZ FVS TERVEZÉS IDŐSZAKÁRA VONATKOZÓAN

partnerségi /érintetti csoport (stakeholder csoport)	Tervezési partnerek (partnerségi csoport) a tervezésbe különböző, az aktív részvételt biztosító eszközökkel sikeresen bevont érintettek. Kellően nyitott tervezési folyamatban valamennyi érintett lehetőséget kap arra, hogy partnerré váljon, ugyanakkor a bevonás eszközein is múlik, hogy az érintettek milyen köre válik aktívvá.
részvételi (participatív) tervezés	<p>Olyan, az érintettek bevonásán alapuló, megtervezett és következetesen felépített tervezési folyamat, amelynek során az érintett szereplők a folyamat korai szakaszától kezdve aktívan részt vesznek az egyes tervezési feladatokban (helyzetértékelés, célok, jövőkép meghatározása, tevékenységek azonosítása stb.), és eközben szabadon kommunikálhatják igényeiket és javaslataikat úgy, hogy egymás szükségleteit és ötleteit is megismerve konszenzusos célokat vagy megoldásokat azonosíthassanak.</p> <p>A partnerségi folyamat az egész stratégiai ciklusra is kiterjed, így a bevonásának különféle lehetőségei vannak a terv (stratégia) megvalósítása során is.</p>

Forrás: FVS módszertani kézikönyv 2021-27

A partnerségi folyamat tervezéséhez az alábbi dokumentumok szolgálták alapul:

- Komló Város Önkormányzat Képviselő-testületének 16/2014 (X. 27.) sz. önkormányzati rendelete (SZMSZ) IX. sz. Függeléke (Partnerségi rend);
- Komló Város Partnerségi Terve (2015).

1.1 Partnerek definiálása

A fent hivatkozott dokumentumokkal és a Módszertani Kézikönyv ajánlásával összhangban az FVS kidolgozása és későbbi megvalósítása során az alábbi partnerek, csoportok bevonása szükséges:

- a város teljes lakossága és a helyi média;
- a város területén működő civil szervezetek;
- az Önkormányzat releváns (pl. stratégiai tervezési, fejlesztési, pályázatos, főépítési, pénzügyi) szervezeti egységei, részönkormányzatai;
- önkormányzati és egyéb, a térségben működő közintézmények, önkormányzati tulajdonú cégek, közszolgáltatók;
- jelentősebb helyi vállalkozások, érdekvédelmi és szakmai csoportok helyi képviselői;
- a környező települések önkormányzatának képviselői, a többcélú kistérségi önkormányzati társulás;
- a Baranya Vármegyei Önkormányzat.

Komló Város Önkormányzata által jóváhagyott ún. intézményi partnerségi lista az alábbi szervezeteket/személyeket azonosította:

Önkormányzati szervezeti egységek, részönkormányzatok:

1. Önkormányzat – Polgármester: Polics József, Alpolgármester: Kispál László
2. Önkormányzat – Jegyző: dr. Vaskó Ernő, Aljegyző: dr. Müller József
3. Önkormányzat - Városüzemeltetési és -Fejlesztési Iroda: Horváth Kata
4. Önkormányzat – Pénzügyi, Költségvetési és Vagyongazdálkodási Iroda: Aladics Zoltán
5. Önkormányzat – Szociális iroda: Fritsiné Tímár Adrienn
6. Önkormányzat: Hatósági- és Adóiroda: dr. Vikor László
7. Német Nemzetiségi Önkormányzat
8. Cigány Nemzetiségi Önkormányzat
9. Horvát Nemzetiségi Önkormányzat
10. Településrészi önkormányzatok:
  - Zobákpusztá-Gesztenyész településrészi önkormányzat
  - Kisbattyán településrészi Önkormányzat
  - Mecsekjánosi településrészi önkormányzat
  - Mecsekfalú településrészi önkormányzat
  - Sikonda településrészi önkormányzat
  - Körtvélyes településrészi önkormányzat
11. Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás és Intézményei

Fontosabb közszolgáltató intézmények, szervezetek:

12. Komlói Járási Hivatal: dr. Hessz Gabriella
13. Helyi média: Komlói Újság
14. Komló Város Önkormányzat Városgondnokság
15. Komló Város Önkormányzat Gazdasági és Ellátó Szervezet
16. Komlói Kaptár Művelődési Központ
17. Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény
18. Komló Térségi Integrált Szociális Szolgáltató Központ
19. Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
20. Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Komlói Kórház
21. Szent Borbála Otthon Nonprofit Közhasznú Kft.
22. Háziorvosi szolgálat (11 felnőtt háziorvosi körzet és 5 gyermek háziorvosi körzet)
23. Védőnői szolgálat (1-6. körzet védőnői)
24. Komlói Rendőrkapitányság
25. Komló Városi Óvoda:
  - Komló Városi Óvoda székhely intézménye
  - Körtvélyesi Tagóvoda
  - Kökönyösi Tagóvoda
  - Mecsekjánosi Tagóvoda
  - Hunyadi Utcai Tagóvoda
  - Szilvási Tagóvoda
  - Gesztenyési Tagóvoda
26. Pécsi Tankerületi Központ - Komlói Tankerület:
  - Kökönyösi Általános Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola
  - Szilvási Általános Iskola és Felsőszilvási Általános Iskola
  - Kenderföld-Somági Általános Iskola
  - Komlói Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Kollégium
27. Baranya Vármegyei Szakképzési Centrum – Komlói szakképző intézménye
  - Baranya Vármegyei Szakképzési Centrum Komlói Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium

28. Pécsi Egyházmegye fenntartásába és működtetésébe tartozó komlói intézmény:
  - Kodály Zoltán Ének-zenei Katolikus Általános Iskola és Óvoda
29. Komlói Fűtőerőmű Zrt.
30. Volánbusz – Komlói kirendeltség (távolsági és helyi buszközlekedés)
31. Baranya-Víz Zrt. Komlói Üzemigazgatóság
32. MVM Next Földgázszolgáltató Komlói iroda
33. E-ON Komlói iroda
34. Dél-Kom Komlói Iroda
35. Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Baranya Vármegyei Igazgatósága
36. Az önkormányzat által megjelölt távközlési vállalatok (Telekom, DIGI, Vodafone)

Jelentősebb vállalkozások, gazdasági szervezetek:

37. Kő- és Kavicsbányászati Kft. Komló
38. Lakics Gépgyártó Kft.
39. Sikonda Gyógyfürdő - Ambient Hotel & AromaSPA
40. Polytec Komló Kft.
41. Rák Antenna Kft.
42. Rati Kft.

Civil szervezetek:

43. Mecsek-Völgység-Hegyhát Egyesület (HACS)
44. Hétdomb Természetbarát Egyesület
45. Komlói Honismereti és Városszépítő Egyesület
46. Helyiérték Komló és Térsége Egyesülete
47. Komló Térségi Fejlesztési Egyesület
48. Komlói Vállalkozók Klubja Egyesület
49. Magyar Vöröskereszt Komlói Szervezete
50. Sportközpont
51. KBSK
52. T 20 Darts Club Egyesület
53. Diák- és Szabadidős Sportegyesület
54. Komlói Tenisz És Sí Klub
55. Komlói Teremlabdarúgó Egyesület
56. Komlói Kyokushin Karate Sport Egyesület
57. Komlói Polgárőr Egyesület

Munkacsoportok:

Stratégiai munkacsoport

A munkacsoport az Önkormányzat releváns szervezeti egységeinek vezetőiből és a Tervezői munkacsoport képviselőjéből áll. A munkacsoport a tervezés során operatív döntéselőkészítő munkát végez. Fontos a kezelhető méret, az elérhetőség, az összeférhetőség és az alapvető tájékozottság a feladatot és a város helyzetét illetően. Az tagok beosztásuknál, gazdasági vagy véleményformáló erejükénél fogva döntéshozói szereppel bírnak.

A munkacsoport tagjai:

- Polics József polgármester
- Horváth Kata irodavezető, Városüzemeltetési és -Fejlesztési Iroda
- Bareith Péter intézményvezető, Komló Város Önkormányzat Városgondnokság
- Kersity Antal főépítész
- Jégl Zoltán Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás elnöke és részönkormányzati képviselő
- Vadász Krisztina projektvezető, MSB Fejlesztési Tanácsadó Zrt.

Tervezői munkacsoport

A tervezői csoport a rendelkezésre álló adatokból, információkból elkészíti a város jellemzését, valamint a résztvevők bevonásával kialakítja a város stratégiáját és az annak megvalósulása érdekében elvégzendő feladatokat.

A munkacsoport tagszervezetei:

- MSB Fejlesztési Tanácsadó Zrt.
- Hübner Tervező Kft.
- S-FACT Kft. (antiszegregációs program kidolgozása)
- 5T Építészeti és Városfejlesztési Kft. (amennyiben a településrendezési eszközök kapcsolata miatt szükségessé válik)

1.2 Partnerségi akciók és azok tartalma

Tekintettel a viszonylag rövid tervezési időtartamra, továbbá a tervezés során fennálló aktuális veszélyhelyzeti előírásokra, a megvalósítandó partnerségi akciókat az alábbiak szerint határoztuk meg:

Lakosság bevonása:

- Kérdőíves felmérés a Módszertani Kézikönyvben megadott kérdőív sablon használatával;
- 1. társadalmassítási, véleményezési kör: helyzetértékelés, célrendszer;
- 2. társadalmassítási, véleményezési kör: elkészült FVS.

Intézményi partnerek bevonása:

- Kérdőíves felmérés a Módszertani Kézikönyvben megadott kérdőív sablon használatával;
- Munkacsoport egyeztetések;
- Mélyinterjúk, személyes egyeztetések;
- 1. társadalmassítási, véleményezési kör: helyzetértékelés, célrendszer;
- 2. társadalmassítási, véleményezési kör: elkészült FVS;
- A partnerség speciális esete a megyével történő egyeztetés.

Az alkalmazott munkamódszerek ismertetése:

- **Kérdőíves felmérés:** A lakosság és a partner-intézmények bevonása esetében alkalmazandó kommunikációs eszköz a kérdőíves felmérés (Google Űrlap használatával). A lakosság bevonásának további fontos helyszínei a városi honlap, a helyi újság és a város közösségimédia (facebook) felülete.
- **Online és személyes interjúk:** egy adott kérdéssor, mint vezérfonal köré felépített mélyinterjú, irányított beszélgetés, mely az adott problémakör intenzív elemzésére fókuszál. Célja az interjúalany véleményének részletes megismerése, valamint helyspecifikus információk begyűjtése. A mélyinterjúk során került sor azon adatok, információk megismerésére és elemzésére, melyek nyilvános adatbázisokban nem, vagy csak korlátozottan érhetők el. A megalapozó vizsgálat során mélyinterjúk keretében történt meg az öt területi dimenzió speciális kérdéseinek megvitatása, értelmezése is.
- **Írásos véleményezés:** Két ízben kerítünk sort ezen munkamódszer alkalmazására. Első ízben a helyzetértékelés, szintézis és a célrendszer elkészültével, másodsor az elkészült FVS véleményezése céljából. E munkamódszert mind a lakossági, mind az intézményi partnerek esetén alkalmazzuk. Előbbinél a városi honlap, közösségi média és a helyi újság sajtómegjelenését keresztül, utóbbinál közvetlen megkeresés, megszólítás útján.
- **Honlap, weboldal, facebook, média:** Az Önkormányzat a partnerek tájékoztatásának elősegítésére a <http://www.komlo.hu> honlapján biztosít tárhelyet a partnerségi egyeztetés tárgyát képező és az egyeztetés során keletkező dokumentumok megjeleníthetősége érdekében.

A helyi újság támogatja a társadalmasítás, partnerségi egyeztetés lépéseit saját facebook oldalán: <https://www.facebook.com/onlinekomloiujsag/>

- **Munkacsoport egyeztetések:** A tervezési folyamat során rendszeresen, de szükségszerűen kerül sor – elsősorban online formában – a munkacsoport egyeztetésekre. Ezek célja elsősorban a döntési pontokon a szükséges döntések meghozatala, a tervezési részterületek egymásra épülésének, koherenciájának biztosítása, az elkészült anyagok minőségbiztosításának előkészítése.
- **Vármegyével történő egyeztetés:** az elkészült FVS és TVP tervezetét véleményezésre meg kell küldeni a Baranya Vármegyei Önkormányzatnak. A Vármegyei Önkormányzat nyilatkozatát a TOP_Plusz-1.3.1-21 pályázati támogatási kérelemhez csatolni szükséges.

1.3 Partnerségi akciók ütemezése a tervezési és a megvalósítási folyamatban

Az FVS tervezése 2021. év végén indult meg, azonban a stratégia alapját az alábbi meglévő városfejlesztési dokumentumok adják, hiszen ezek még ma is hatályosak és relevánsak:

- Településfejlesztési koncepció (TK);
- Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS);
- TK és ITS Megalapozó dokumentuma (MD).

Ezen fejlesztési dokumentumok a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012 (XI. 08.) Kormányrendelet alapján készültek, betartva az abban foglalt partnerségi egyeztetési és társadalmasítási követelményeket, így mindhárom dokumentum széleskörű társadalmi és intézményi egyeztetésen alapul, amelyek lehetőséget biztosítottak az érintettek véleményének megismerésére.

A jelen stratégia készítése során az alábbi partnerségi akciók megvalósítása tervezett:

4. táblázat: Az FVS kidolgozása során tervezett partnerségi akciók és azok ütemezése

Partnerségi akció típusa	Tervezett dátum
Kérdőíves felmérés (lakossági és intézményi)	2021. december – 2022. január
Online és személyes interjúk	2022. február
Lakossági egyeztetés 1. kör (honlapon és közösségi médián keresztül)	2022. március
Írásos partnerségi véleményezés 1. kör	2022. március
Munkacsoport egyeztetések (folyamatosan)	2021. november – 2022. április
Lakossági egyeztetés 2. kör (honlapon és közösségi médián keresztül)	2022. május
Írásos partnerségi véleményezés 2. kör	2022. május
Baranya Vármegyei Önkormányzattal történő egyeztetés	2022. május

A fenti ütemezés és folyamat összesített eredményeinek rövid ismertetése az FVS 2023. évi felülvizsgálatakor:

Partnerségi akció típusa	Eredmény bemutatása
Kérdőíves felmérés (lakossági és intézményi)	<p>2021. december – 2022. február hónapban megvalósult, részletes elemzés a 8. fejezetben olvasható.</p> <p>https://www.facebook.com/profile/100063680706328/search/?q=merre%20tov%C3%A1bb%20komlo http://komloiujsg.hu/lakossagi-kerdoiv-merre-tovabb-komlo/?fbclid=IwAR0wPuLoVohZ-IpLxUfambyagRshmJBkHEDcLkCXKQB7YzFRXYcJpS540LE</p>
Online és személyes interjúk	<p>2022. február hónapban megvalósult, részletes bemutatás a 8. fejezetben olvasható.</p>
Lakossági egyeztetés 1. kör (honlapon és közösségi médián keresztül)	<p>2022. március-április hónapban megtörtént:</p> <p>http://komloiujsg.hu/keszul-komlo-fenntarthato-varosfejlesztési-strategiaja-1-koros-velemenyezési-szakasz/</p> <p>Érdemi észrevétel a lakosság részéről nem érkezett.</p>
Írásos partnerségi véleményezés 1. kör	<p>2022. április-május hónapban megtörtént.</p> <p>A beérkezett észrevételek, javaslatok beépítésre, vagy annak elmaradása esetén indoklásra kerültek, a tervezői válaszokat a véleményezők megkapták.</p>
Munkacsoport egyeztetések (folyamatosan)	<p>2021. december – 2022. augusztus közötti időszakban folyamatos egyeztetések történtek. Stratégiai munkacsoport megbeszélésekre (online és személyes formában) kb. 8-10 alkalommal került sor, elsősorban a tervezési folyamat döntési pontjainál (problémák feltárása, célrendszer, beavatkozás-lista, költségek, ütemezés, irányítási- és működési modell).</p> <p>A tervezői munkacsoport együttműködése ennél sokkal intenzívebb volt, telefonos, emailes, online és személyes egyeztetések folyamatosan, adott esetben heti/napi rendszerességgel történtek, melyek eredményeként feladat-határidő leosztás készült, majd minden esetben megtörtént a visszacsatolás az adott feladat elvégzéséről, további kérdések, problémák szükségszerű egyeztetéséről.</p>
Lakossági egyeztetés 2. kör (honlapon és közösségi médián keresztül)	<p>2022. május hónapban megtörtént.</p> <p>Érdemi észrevétel a lakosság részéről nem érkezett.</p>
Írásos partnerségi véleményezés 2. kör	<p>2022. május hónapban megtörtént.</p> <p>A beérkezett észrevételek, javaslatok beépítésre, vagy annak elmaradása esetén indoklásra kerültek, a tervezői válaszokat a véleményezők megkapták.</p>

Partnerségi akció típusa	Eredmény bemutatása
Baranya Vármegyei Önkormányzattal történő egyeztetés	<p>2022. május 16.-án került megküldésre a Város Képviselő-testülete által jóváhagyott FVS és TVP a Vármegye részére véleményezésre. A dokumentumok elfogadásáról szóló határozatot 2022. szeptember 8.-án küldte meg a Baranya Vármegyei Önkormányzat Komló részére. A Vármegyei Önkormányzat a dokumentumokat változtatás, kiegészítés nélkül jóváhagyta.</p> <p>A TOP_Plusz-1.3.1-21 kódszámú felhívásra ezen dokumentumok csatolásával nyújtotta be a Város a támogatási kérelmét 2022. szeptember 20.-án.</p>

A fenntartható városfejlesztés értelmezése, befogadhatóvá és közérthetővé tétele érdekében 2022. augusztusában készült egy podcast felvétel a 4K Media Studio budapesti stúdiójában, melynek egyik résztvevője Komló Polgármestere, Polics József volt.

Műsor címe: Fenntartható Városok podcast - Baranya megye (Pécs, Komló és Szigetvár részvételével)

<http://komloiujsg.hu/fenntarthato-varosok-podcast-baranya-megye-video/>

A podcastban szó esett többek között a fenntarthatóság, az ún „zöld átmenet”, a klímavédelem kérdésköréről és települési szintű feladatairól, felelőseiről, a társadalmi szerepvállalásról, a fenntartható városfejlesztési stratégia főbb prioritásairól, továbbá a fiatalok helyben tartásának nagy kihívást jelentő kérdéseiről.

A beavatkozások, projektek megvalósítása során tervezett partnerségi lépések:

A későbbiek során (projektek előkészítése, megvalósítása) is fontos a partnerség fenntartása. A TOP Plusz és egyéb Uniós forrást feltételező projektek esetén a Felhívás szerinti igényfelmérés, kereslet-kínálatelemzés, piackutatás módszertani elvárásának megfelelően fog megtörténni a jövőben a lakossági és szervezeti (intézményi, gazdasági, civil) szereplők bevonása az előkészítésbe, tervezésbe és a megvalósításba.

Egyes beavatkozás-típusok esetében konkrét együttműködés, konzorciumi vagy egyéb partnerség keretében történik majd az adott projekt előkészítése és megvalósítása.

Azon projekteknel, melyek esetén fellelhető az érintett célcsoport (érdek)képvisellete (pl. városrészi képviselő, civil együttműködés, lakóközösség képvisellete, véleményvezérek, stb.), ott a képviselő bevonása fog megtörténni a projekt-folyamatba.

A Város szem előtt tartja, hogy az érintettek ne csak tájékoztatást kapjanak, hanem az alulról jövő tervezés valósuljon meg a lehető legnagyobb mértékben. Amennyiben a partnerségi folyamat olyan mértékű, hogy azt az Önkormányzat belső apparátusán vagy valamely intézményén keresztül nem tudja ellátni, külső szakértőket bíz meg a kutatási, partnerségi feladatok elvégzésével. Ennek vizsgálata projektenként történhet meg, a konkrétumok ismeretében.

2.1 Helyzetfeltárás

2.1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

Komló a Dél-dunántúli régióban, Baranya vármegye északi szegletében található. A város környezetét a hegyvidéki elhelyezkedésből adódóan az aprófalvas, kistelepülésszerű, relatíve fejletlen városhálózat jellemzi. Az aprófalvas jelleg az is jól bizonyítja, hogy a dél-dunántúli régiót összesen 656 település alkotja, melynek csupán 6,25 %-a (41 db) rendelkezik városi jogállással. Ebből is következik, hogy a városi lakosság részaránya a régiók rangsorában Észak-Magyarország után Dél-Dunántúlon a legalacsonyabb, ugyanis a lakosságnak jelen állapotok szerint csak 58,4%-a él városokban. Ez a forrásban megjelölt adatok alapján változott, mert Nyugat-Dunántúl hátrébb helyezkedik el a rangsorban, így a dél-dunántúli régió nem az utolsó helyen van.¹ Emellett a régióra általánosan jellemző jelenség, hogy a társadalmi–gazdasági élet összefonódásából, a lakossági szolgáltatások koncentrációjából fakadóan meghatározó szerepet töltenek be a vármegyeszékhelyek (Pécs, Szekszárd, Kaposvár).

3. ábra: Komló város országon belüli elhelyezkedése

A dél-dunántúli régió városhálózatának gerincét a vármegyeszékhelyek mellett 11 db 10–30 ezer fő közötti lakosságú kisváros alkotja. Ebbe a kategóriába tartozik Komló városa is a 22 ezer fő körüli lakosságával, mellyel Baranya második legnagyobb lélekszámú települése is egyben. A legfrissebb TeIR adatok alapján a lakosságszám tovább csökkent, így még a 22 ezer főt sem éri el a lakossága 2022-ben. Ez azonban nem változtat a Baranya megyében elfoglalt helyén, miszerint a második legnagyobb lakossággal rendelkező város. A járáson és a vármegye észak-keleti részén, a Mecsek és a Mecsekhát szabdalta térségben relatíve kiterjedt vonzáskörzete és jelentősége van a helyi társadalmi-gazdasági viszonyok alakításában. Ez Komló státuszára is mindenképp pozitív hatást gyakorol. A város intézményrendszere és infrastrukturális ellátottsága a többi, a régióban elhelyezkedő, hasonló méretkategóriát képviselő településhez képest kiemelkedő, a konvencionális szolgáltatásokat a helyi és környezetben élő lakosok helyben is igénybe tudják venni.

¹ Forrás: KSH, 8.1.2.2. A települések száma és népessége jogállás szerint, 2023.01.01.

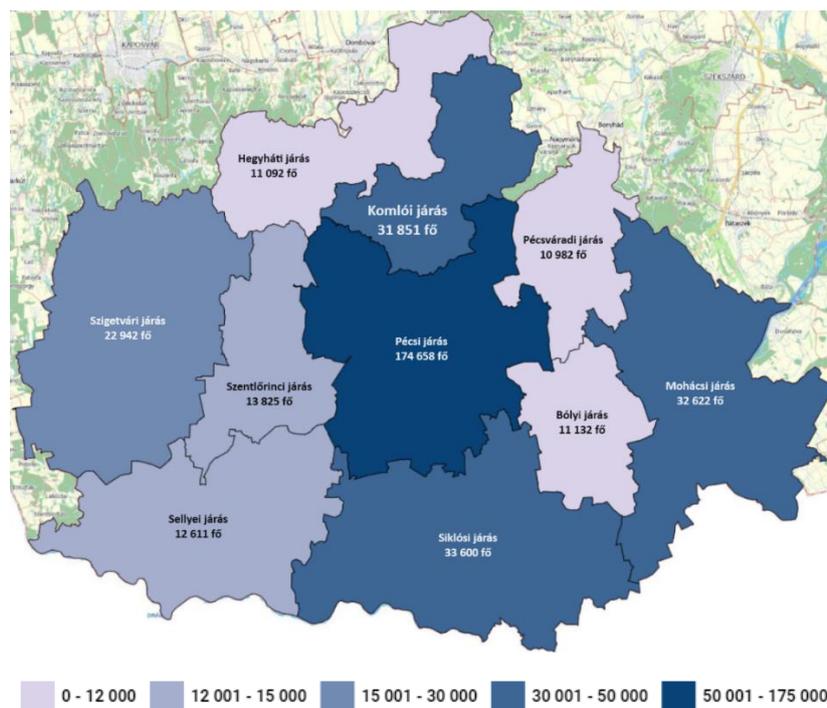
A fentiek ellenére azonban kiemelendő, hogy a Baranyára és a Komlói járásra is általánosságban érvényes aprófalvas térségi szerkezet számos tényező mentén determinálja Komló fejlesztési lehetőségeit. A régió településhálózatának körülbelül 55%-át kitevő aprófalvakban ugyanis a lakosságnak hozzávetőlegesen 10%-a él, mely kifejezetten periférikus gazdaságföldrajzi környezetet teremt Komló közvetlen szomszédságában, ahol a falvak nagyságrendileg 55 százaléka 500 fő alatti lakossággal rendelkezik.

A Komló által vezetett járást összesen 20 település alkotja, melyek egyben a város társadalmi és gazdasági vonzáskörzetét is jelentik. Tekintettel járásszékhely státuszára, az összes járási hatókörű igazgatási, oktatási, egészségügyi stb. szervezet is a településen található, mely a város gazdasági és társadalmi pozícióit tovább erősíti. A járás területén, annak két ellentétes szegletében még Magyarszék (973 fő) és Szászvár-Máza (2231 fő + 1130 fő) jelent kiemelendő térszervező erőt. Gyakorlatilag a járásban Komló kivételével csupán ezen három település bír 1000 fős lélekszámot meghaladó lakossággal. További, a helyi viszonyokat figyelembe véve „népesebb” falu még Bikal (619 fő), melynek viszont gazdasági (turizmus) szerepköre kiemelkedő a térségben. Az információk és statisztikai adatok ismeretében tehát kijelenthető, hogy Komlót egy dominánsan (2000 lakos alatti) „kisfalvas” térség öleli körbe.

Komló kettős szerepkörben jelenik meg a foglalkoztatás terén a térben. Egyrészt a jellemzően aprófalvas járásban foglalkoztatási központként is azonosítható, ugyanakkor jelentős azon napi ingázók száma, akik a városból a relatíve közeli vármegyeszékhelyre ingáznak. Komló a korábban lüktető jellegű státusza egyre inkább fordul át munkaerő-kibocsátóvá. Maga a város pedig regionális, illetve vármegyei szerepkörrel nem rendelkezik, vagyis a magasabb színvonalú oktatási, adminisztratív és ellátó-jellegű szolgáltatásokat leginkább Pécsset lehet igénybe venni.

A Komlói járásban található települések eltérő intenzitással kapcsolódnak a városhoz. A város társadalmi és gazdasági vonzerejének perspektívájának szempontjából egy délnyugat–északkeleti megosztottság azonosítható a térségen belül. A járás nyugati szegletében elhelyezkedő települések erősebben kötődnek a Komlóhoz, míg az északkeleti területeken található települések (Bikal, Egyházaskozár, Szászvár, Máza) inkább a szomszédos megyében (Tolna) található járásszékhelyekhez, Bonyhádra és Dombóvárba kötődnek jobban. Ez elsősorban a terület morfológiájának és a települések közötti relatív távolságnak köszönhető.

4. ábra: Komló és járásának elhelyezkedése Baranya vármegyén belül (2022)

Forrás: TeIR (Baranya vármegye terület: 4429,6 km², népszámláláskori népesség: 354.022 fő, 10 db járás, 301 település)

2.1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Koncepcióval és a területileg releváns vármegyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata

Komló Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának megtervezésekor alapvetően az alábbi három, a helyi fejlesztési törekvéseknek keretet szabó fejlesztéspolitikai stratégiai alapidokumentum iránymutatásait vettük alapul, melyek egyben a Fenntartható Városfejlesztési Stratégia végrehajtása kapcsán is követendő célkitűzéseket fogalmaznak meg:

- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció
- Baranya Megyei Területfejlesztési Koncepció 2030
- Baranya Megyei Területfejlesztési Program

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

A 2014-ben elfogadott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) Magyarország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből alapozva fekteti le az ország 2030-ig szóló fejlesztési jövőképét, melyben külön célokat és elveket fogalmaz meg a 2014-2020, illetve a 2021-2027 közötti európai uniós források felhasználását illetően. Az OFTK 2030-as céldátummal összesen 4 hosszú távú, illetve további 7 specifikus hosszú távú célt jelöl ki, melyek az alábbiak:

- Átfogó célok:
  - értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
  - népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
  - természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
  - térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet
- Specifikus célok (szakpolitikai és területi):
  - versenyképes, innovatív gazdaság,
  - gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság,
  - életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás, az élelmiszerfeldolgozóipar fejlesztése,
  - kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I,
  - érték tudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom,
  - jó állam, szolgáltató állam és biztonság,
  - stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme.

Mindezen célkitűzésekkel szoros logikai összefüggésben az OFTK az alábbi köztes célokat tűzi ki a 2021-2027 közötti uniós fejlesztési időszak tekintetében:

- patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben,
- fordulat a teljes foglalkoztatottság és tudástársadalom felé,
- útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé,
- népesedési és közösségi fordulat,
- területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán.

Térségspecifikus célkitűzésként pedig Baranya vármegye viszonylatában az OFTK a következő célkitűzéseket fogalmazta meg a vármegyei fejlesztéspolitikai törekvések koordinálása számára:

- A kedvező mező- és agrárgazdálkodásban rejlő potenciál jobb kihasználása.
- A rugalmasan reagálni képes szak- és felnőttképzési rendszer fejlesztése.
- A foglalkoztatottak létszámának és arányának növelése, a képzetlen vagy alacsonyán képzett munkaerő foglalkoztatásának segítése a munkaigényes mezőgazdasági kultúrák és az erre épülő feldolgozó-ipar kialakításával, fejlesztésével, a táji, környezeti szempontok figyelembevételével.

- A vármegye közlekedési zártaságának oldása, a megyén áthaladó TEN-T közlekedési korridorok valamint ezek csomópontjai és a kapcsolódó hálózat fejlesztése, különös tekintettel a horvátországi, illetve bosznia-hercegovinai összeköttetésekre.
- Intermodális közlekedési csomópont és logisztikaiközpont kiépítése a pécsi agglomerációban, a pécsi befektetési és tudásövezet fejlesztése. A vármegyei fejlesztési pólus központi és idegenforgalmi funkcióinak megerősítése és a vármegye városainak képessé tétele az innováció befogadására.
- A helyi természeti, környezeti és gazdasági erőforrásokon alapuló komplex önfenntartó fejlesztési programok megvalósítása (pl. Ós-Dráva program).
- Turisztikai fejlesztések: világörökségi helyszín/helyszínek, bor, kulturális, gyógy- és termálturizmus. Az építészeti értékek védelme, az épített örökség megőrzése.
- A Pécsi Tudományegyetemben rejlő lehetőségek kihasználása, K+F tevékenység színvonalának jelentős emelése a minőségi oktatás, kutatás és innováció területén.

Baranya Megye Területfejlesztési Konceptiója 2030

A 2021 júliusában elfogadott Baranya Megyei Területfejlesztési Konceptió kiemelt célja, hogy megalapozza a 2021-2027 uniós fejlesztési ciklus során – és azt követően 2030-ig – a lehetőségekhez mérten és helyi adottságokra és szükségletekre alapozottan a vármegye számára dedikált fejlesztési forrásokat. Stratégiai jellegű célkitűzés, hogy az elkövetkezendő hét évben a rendelkezésre álló fejlesztési programokból a Baranyába érkező forrás legalább elérje, de mindinkább meghaladja a korábbi fejlesztési időszakban elnyert támogatások mértékét.

A Konceptió egyértelműen törekszik arra, hogy keretet biztosítson mindazon fejlesztési elképzeléseknek, melyek hosszú távon biztosítani tudják a megyében élő társadalmi rétegek életminőségének és működő vállalkozások gazdasági feltételeinek javulását. A vármegye fejlesztéspolitikai kulcsszereplői által közös alapvetésként elfogadott Konceptió – mint területfejlesztési alapdokumentum – arra ad lehetőséget, hogy a jövőre nézve koordinált és koherens formában valósulhassanak meg a fejlesztési törekvések megvalósulásához szükséges közös lépések.

A vármegye gazdaságának erősödése – mint a vármegye fejlesztésének egyik legfőbb központi célja – a gazdasági aktivitás, a tőkevonzó képesség és a versenyképesség erősödését, valamint a termelési kapacitások és a piacok bővülését jelenti. A termelés bővülésével növekszik a vármegye gazdaságában rendelkezésre álló tőke, ezáltal javul a megyében működő vállalkozások technológiai színvonala, ami hozzájárul új munkahelyek létesítéséhez, a reálbérek, az életszínvonal és az életminőség növeléséhez. Mindezek hatására pedig a vármegyei piac növekedése során bővül a helyi fogyasztás, növekszik a turisztikai volumen, továbbá egyre több és jobb minőségű szolgáltatás áll a baranyaiak rendelkezésére.

A konceptió átfogó céljai a következők:

- Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása
- Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom
- Környezet- és energiatudatos vármegye

A konceptióban megfogalmazott átfogó célok elérését a célrendszer részeként meghatározott 7 stratégiai cél és Baranya vármegye sajátos térszerkezetéhez illeszkedő 3 területi célkitűzés szolgálja:

Stratégiai célok:

- Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása,
- Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése,
- A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés,
- Társadalmi felzárkózás elősegítése,
- Stratégiai erőforrások fenntartható használata,
- Elérhetőség és mobilitás javítása,
- Nemzetközi növekedési centrummá válás.

Területi célok:

1. Hátrányos helyzetű, fejletlen gazdaságú térségek komplex fejlesztése Baranya vármegye nyugati, északnyugati és délnyugati felén (Sellyei Járás, Szigetvári Járás, Hegyháti Járás, Szentlőrinci Járás nyugati része),
2. **Gazdasági szerkezetváltó, növekedési centrumtárség Baranya vármegye központi és keleti részén,**
3. Dél-baranyai határtárség (az Ormánságtól Mohácsig, illetve a Villányi-hegységtől délre található területek) fejlesztése.

Baranya Megyei Területfejlesztési Program

A 2021. júliusában elfogadott megyei területfejlesztési program legfőbb szakpolitikai motivációja, hogy az OFTK 2030-as céldátumával egyhangúan fogalmazzon meg Baranya vármegye számára reális, a térség adottságaihoz illeszkedő, azokra fokozottan építő fejlesztési irányvonalakat, amelyek a 2021-2027-es uniós költségvetési ciklus során, illetve azon túlmenően nyújtanak majd koherens alapot a megyei fejlesztéspolitikai törekvések sikeres végrehajtásához, valamint a rendelkezésre álló források hatékony és célzott felhasználásához.

A Baranya Megyei Területfejlesztési program szakmai alapvetése szerint Baranya vármegye az ország központi jelentőségű pontjaitól távol fekvő terület, amely ugyanakkor számos még kihasználatlan potenciállal rendelkezik. Éppen ezért a Fejlesztési Program szempontjából a legfontosabb kihívás, hogy miként lehet az erős helyi kultúrában és a környezetben rejlő lehetőségeket kiaknázni, és olyan reális fejlesztési elképzeléseket megfogalmazni és összehangolni, amelyek eredményességre vezethetik Baranya megyét és településeit.

Baranya Megyei Területfejlesztési Program célrendszere a következő célokat fogalmazza meg a koncepcióval összhangban:

- Átfogó célok:
  - Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása
  - Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom
  - Környezet- és energiatudatos vármegye
- Stratégiai és területi célok:
  - Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása,
  - Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése,
  - A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés,
  - Társadalmi felzárkózás elősegítése,
  - Stratégiai erőforrások fenntartható használata,
  - Elérhetőség és mobilitás javítása,
  - Nemzetközi növekedési centrummá válás.
  - Hátrányos helyzetű, fejletlen gazdaságú térségek komplex fejlesztése Baranya vármegye nyugati, északnyugati és délnyugati felén (Sellyei Járás, Szigetvári Járás, Hegyháti Járás, Szentlőrinci Járás nyugati része),
  - Gazdasági szerkezetváltó, növekedési centrumtárség Baranya vármegye központi és keleti részén,
  - Dél-baranyai határtárség (az Ormánságtól Mohácsig, illetve a Villányi-hegységtől délre található területek) fejlesztése.

2.1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

Összefüggések vizsgálata az Országos Területrendezési Tervvel (OTrT)

Komló alapvetően az M9-es tervezett nyomvonala kapcsán jelenik meg az Országos Területrendezési Tervben (OTrT), ugyanakkor az országos gyorsforgalmi út- és vasútpályák továbbra is elkerülik a várost és térségét.

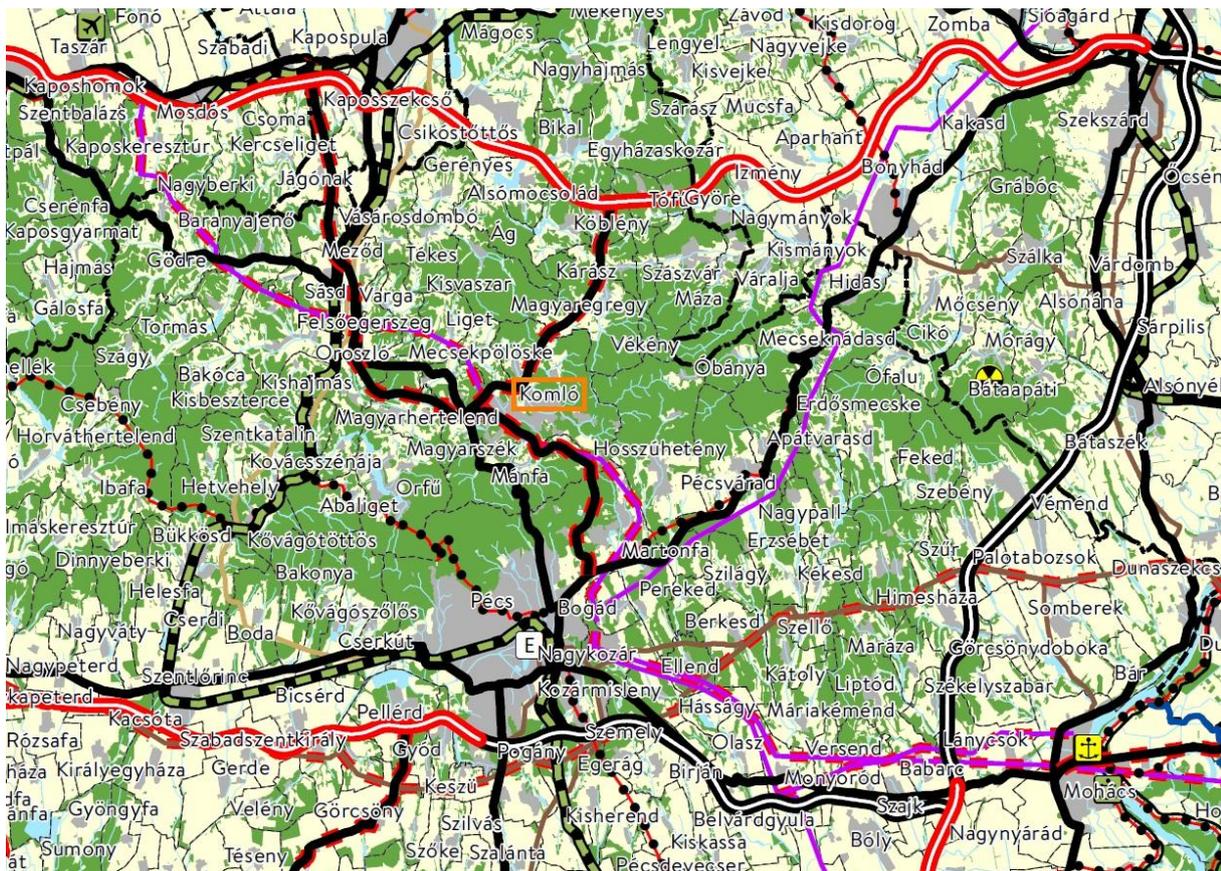
A Baranya vármegyei területrendezési tervben Komló a korábban tervezett, de manapság háttérbe kerülő M65-ös Pécs-Székesfehérvárral összekötő gyorsforgalmi út kapcsán, mint esetleges csomópont említik meg. Emellett a város alapvetően a közlekedési és tájrehabilitáció kapcsán jelenik meg.

Közlekedési hálózatok:

- M9-M65 csomópont,
- Térségi jelentőségű kerékpárutak:
  - Vásárosdombó – Kisvaszar – Mecsekjánosi – Komló – Hosszúhetény – Dél-Dunántúli kerékpárút
  - Komló – Sikonda – Magyarszék – Magyarhertelend – Orfű – Abaliget – Okorvölgy
- Vasúti mellékvonal: Dombóvár – Godisa – Komló,

Tájrehabilitációt igénylő területkén a több évtizedes ipari termelés és az azt kiszolgáló bányászat együttes jelenléte okán.

5. ábra: Komló az országos Szerkezeti Tervben

Forrás: OTrT

Összefüggések vizsgálata Baranya vármegyei területrendezési tervével

Komló megjelenését a Baranya vármegyei térségi szerkezeti tervben a következő ábra tartalmazza:

2.1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai

Komló közigazgatási területe 7 településsel határos (Kisvaszar, Magyaregregy, Hosszúhetény, Pécs, Mánfa, Magyarszék). Ezen települések rendezési terveiben rögzített, a város településfejlesztését befolyásoló tényezők a következők lehetnek:

Mánfa

A község és a város külső területein található, bányászati múltból visszamaradó meddőhányók tájba illesztése, földtakarása, növényesítése kiemelt feladata volt az utóbbi éveknek. A tájrendezés befejezése, az utógondozási munkák egyes területeken még tartanak, de a terület használati joga visszakerült Komló Város Önkormányzatához.

Magyaregregy

Magyaregregy tervdokumentumában rögzíti, hogy településfejlesztési céljainak megvalósításában szükséges a térségi együttműködés, különösen Komló városával. A térség fejlesztése, a funkciómegosztásban rejlő előnyök kiaknázásával válhat lehetővé. Magyaregregy tervdokumentuma javaslatot tesz a Komló és Köblény között, a területrendezési tervekben szereplő főút (M9) nyomvonalán egy a községhez vezető bekötő út helyére és annak csomópontjára.

Hosszúhetény

Hosszúhetény és Komló közötti közúti kapcsolatok lazák. A 6541. és 6542 számú utak fejlesztésével ezen kapcsolatok erősebbé válnának.

2.1.5 A település társadalma

Az elérhető adatokra vonatkozó bevezető magyarázat

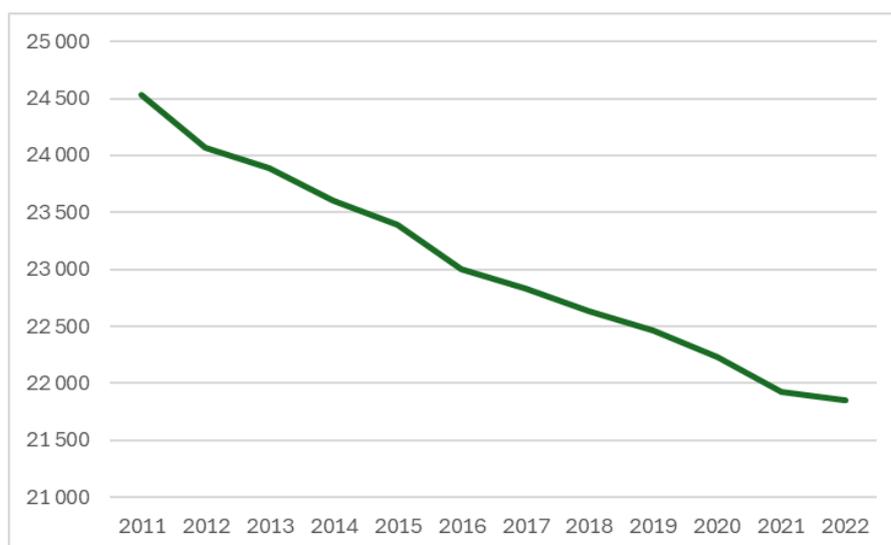
A 2024. évben végzett felülvizsgálat során megállapítást nyert, hogy az e fejezetben szereplő - a 2010-2020-ig terjedő időszakra vonatkozó - adatsorok 2024. évi felülvizsgálatkori értékei nem egyeztek meg a korábban (2022-ben) szintén ugyanerre az időszakra vonatkozó adatsorok értékeivel: egy éves eltolódással jelentek meg a megegyező értékek, vagyis amely adatérték korábban pl. 2012 évre vonatkozott, az az új lekérdezés során a 2011-es értékkel mutatott egyezést. Ennek valószínűsíthető oka az adatok KSH és TEIR rendszerbe való feltöltésének dátumában keresendő: míg a 2022. évben végzett lekérdezésnél az előbbi példában említett adatok 2012.01.01. dátumú adatként jelentek meg, addig a 2024. évi lekérdezés során ugyanez az adatérték már 2011.12.31-i – tehát egy évvel korábbi, bár valójában 1 nappal korábbra dátumozott - állapotúként van feltüntetve. Emiatt a „KSH módszertani frissítés” miatt a 2024. évi felülvizsgálat során minden adatsor értékét a most elérhető adatokkal frissítettük – az említett korábbi időszakra vonatkozóan is -, a táblázatok, diagramok és elemzések is ez alapján frissültek.

2.1.5.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

Komló városának társadalmi viszonyait és jellemző trendjeit a település demográfiai sajátosságainak elemzésével, a jelenlegi helyzetképével feltárásával mutathatjuk be. A **település lakosság száma** a Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2022-ben 21.854 fő, ami a vármegye népességszámának körülbelül a 6,15%-a. A város területe 46,55 km², melyhez így jelenleg 469,5 fő/km²-es népsűrűségi mutató társul.

A KSH éves településstatisztikai adatai alapján megállapítható, hogy a város lakosság száma – az általános hazai trendekhez is igazodva – folytonos csökkenést mutat, amit a 2020. évi lakosság szám is alátámaszt, hiszen akkor 22.235 fő volt, ez két év alatt közel 2%-os csökkenést mutat. A 2011 és 2022 közötti időszakban ennél magasabb demográfiai csökkenés látható, hiszen Komló lakónépessége 24.531 főről 21.854 főre változott, azaz közel 11%-os csökkenést ért el.

7. ábra: A lakónépesség számának alakulása Komlón 2011-2022 között (fő)

Forrás: KSH – TeIR

5. táblázat: A baranyai járásszékhelyek lakosságának alakulása 2011 és 2022 között (fő)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Lakosság- változás 2011- hez képest %	2021	2022	Lakosság- változás 2011- hez képest %
Bóly	4 009	3 974	3 915	3 887	3 874	3 851	3 823	3 824	3 820	3 828	-4,52	3 819	3 713	-7,39
Komló	24 531	24 066	23 889	23 604	23 388	22 997	22 832	22 635	22 465	22 235	-9,36	21 927	21 854	-10,92
Mohács	17 811	17 738	17 612	17 433	17 355	17 278	17 143	17 089	17 025	16 993	-4,6	16 866	17 315	-2,79
Pécs	149 992	147 719	146 581	145 985	145 347	144 675	144 188	142 873	141 843	140 237	-6,51	138 420	141 031	-5,98
Pécsvárad	4 042	4 051	4 027	4 026	3 994	3 985	3 953	3 982	3 965	3 989	-1,32	3 975	3 822	-5,45
Sásd	3 227	3 165	3 124	3 094	3 053	3 000	2 964	2 935	2 964	2 949	-8,62	2 908	2 817	-12,71
Sellye	2 763	2 727	2 672	2 614	2 548	2 495	2 479	2 448	2 405	2 351	-14,92	2 337	2 383	-13,76
Siklós	9 533	9 501	9 402	9 248	9 147	9 080	8 999	8 912	8 826	8 706	-8,68	8 537	8 700	-8,74
Szentlőrinc	6 807	6 750	6 577	6 465	6 401	6 311	6 233	6 184	6 124	6 036	-11,33	5 978	6 042	-11,24
Szigetvár	10 757	10 755	10 728	10 656	10 585	10 572	10 545	10 421	10 287	10 183	-5,34	10 011	9 594	-10,82

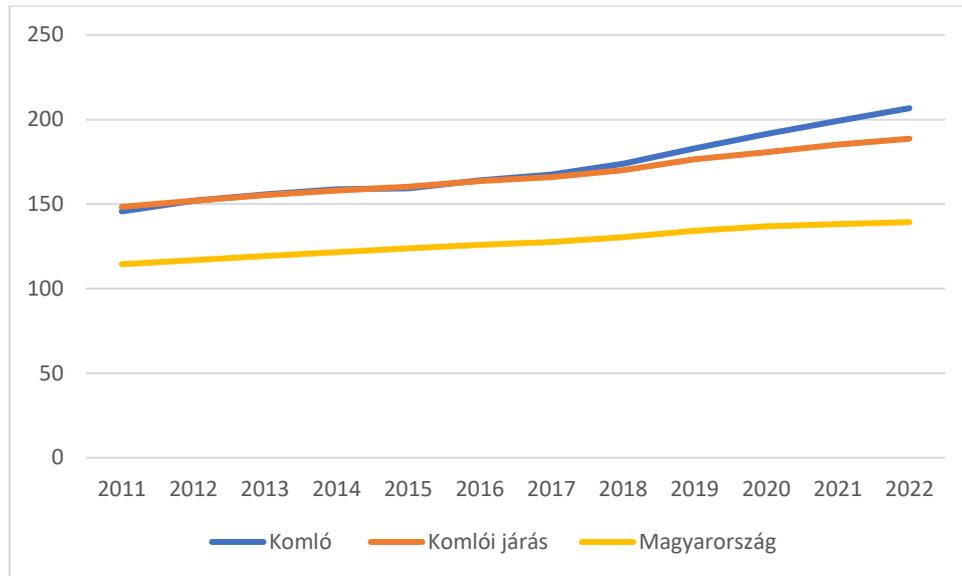
Forrás: KSH - TeIR

A táblázatban a 2020-ban és a 2022-ben lévő népességszámhoz mérten kapott arányszám is azt mutatja, hogy a csökkenés mértéke egyre nagyobb a 2011-es évhez képest Komlón. Míg 2020-ban 9,36% volt, addig 2022-re ez 1,56%-kal nagyobb mértékű, 10,92%-os csökkenést jelent.

A fenti ábrák által nyújtott információk ismeretében kijelenthető, hogy Komlónál csupán 3 járásszékhely (Sellye, Szentlőrinc és Sásd) szenvedett el az utóbbi tizenegy esztendőben nagyobb arányú népességszám-csökkenést. Ez megegyezik a 2022. évi vizsgálatkor tett megállapítással. Azonban Bóly, Pécsvárad, Sásd és Szigetvár esetében a népességfogyás mértékének üteme 2022. után drasztikusabb, mint Komló esetében.

Komló demográfiai helyzetét jellemző tendenciák mögött alapvetően két háttértényező azonosítható; a város lakosságának fokozatos elöregedése, valamint – ennél kisebb mértékben – az elvándorlás jelensége, ami az elmúlt években sem változott. Igen kedvezőtlen a népesség korösszetétele, hisz a 65 év felettiek száma több, mint kétszerese a 15 évnél fiatalabb korosztálynak, így a városi lakosság **öregedési indexe** 206%-ra nőtt a 2020-as 191%-os arányhoz képest. Ez a mutató szinte egyvonalban haladt 2011-től a Komlói járás és Komló lakosságát tekintve, azonban 2018-tól a városban nagyobb mértékben növekedett ez az érték, míg a járásban alacsonyabb léptékű maradt a növekedés. Az országos mutatóhoz képest viszont lényegesen rosszabbak a városi és járási értékek.

8. ábra: Az öregedési mutató alakulása Komlón 2011-2022 között (fő)

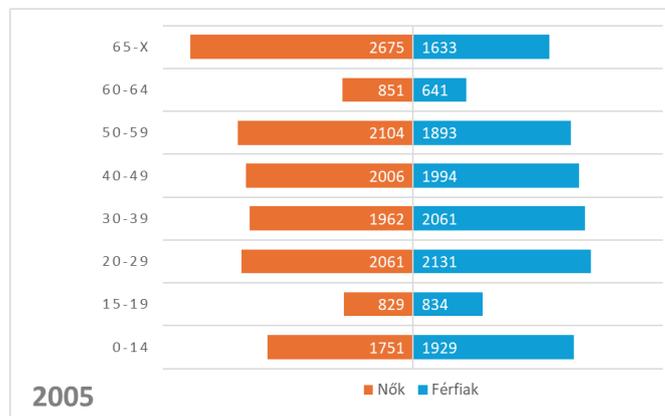
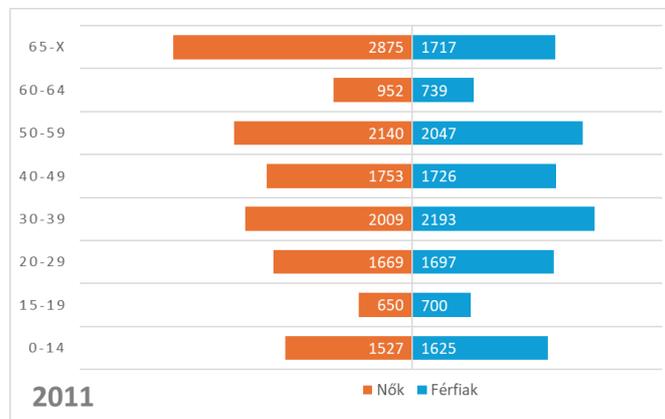
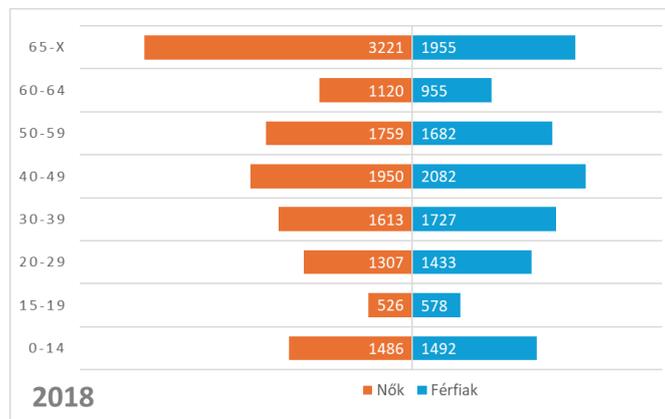
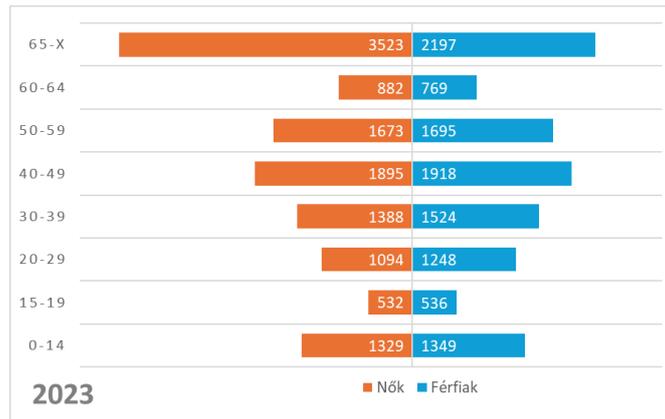

Forrás: TeIR

Megjegyzés: Az öregedési mutató 100 fő 15 évnél fiatalabb lakosra jutó 65 évnél idősebb lakos számát mutatja

A fokozódó elöregedés ténye **Komló korfájának** szerkezetében is egyértelműen megmutatkozik. A KSH 2023-as adatai alapján elmondható, hogy a 65 év felettek aránya 24,29% a város lakosságához képest, továbbá a népesség 45,60%-a az 50 év feletti korosztályba tartozik. A 30 évnél fiatalabb lakosok aránya csupán 25,85%. A következő korfa-ábrák jól illusztrálják a korösszetétel romló tendenciáját. Mindezen információk és a fokozódó öregedési trend ismeretében Komlónak és környezetének a jövőbeli fejlesztései során továbbra is kellő hangsúlyt szükséges helyezni az idősebb korosztályok igényeinek kielégítésére, elsősorban a szociális és kulturális szférán belül, mely a város „nyugdíjasbarát” szolgáltatásaiban eredményezhet érdemi előrelépést. Ezzel egyidőben a fiatalabb korosztály helyben tartására is szükségszerű reflektálni a városi fejlesztések esetében – kiváltképpen versenyképes munkahelyek és szolgáltatások biztosításával – mely a fiatalok elvándorlásának mérséklésében eredményezhetne előrelépést.

9. ábra: Komló korfájának változása 2005-2023 között (fő)

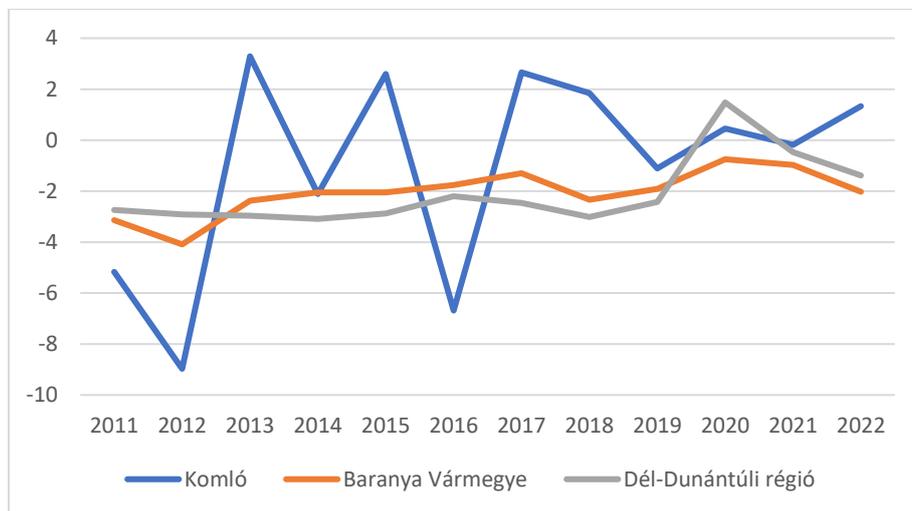

Forrás: KSH Statinfo - Éves településstatistikai adatok 2023-as településszerkezetben

Komló népességszámbeli csökkenésének hátterében álló másik tényező, az elvándorlás (pontosabban a negatív belföldi **vándorlási különbözet**), mely ugyan az egyre fokozódó ütemű elöregedési tendenciához képest mérsékeltebb módon éreztetni negatív hatásait, de ezzel együtt hozzájárul a város lakosságának fogyatkozásához. A korábbi KSH adatai alapján 2010 és 2019 között, megállapítható, hogy a negatív évek és értékek mértéke jelentősebb volt, viszont 2019 után mérséklődött az elvándorlások száma Komlón TEIR kimutatása szerint. Az elvándorlások számottevő részét elsősorban azok a fiatal egyetemisták és pályakezdő fiatalok alkotják, akik számára a felsőoktatási és foglalkoztatási téren Komló kevésbé versenyképes perspektívát és vonzerőt tud nyújtani. Ez a tendencia pedig kifejezetten kedvezőtlen hatást gyakorol a helyi társadalmi viszonyok megújítására, valamint a fiatalabb generáció folyamatos újratermelődésére. Mindez pedig kihívások elé állítja a várost a fejlesztéspolitikai jövőképeinek megalkotásában, valamint a gazdasági és szociális intézkedések meghozatalában egyaránt. Ennek okán nélkülözhetetlen fejlesztési elemként jelenik meg a város vonzerejének növelése, valamint a település által nyújtott életminőségi szolgáltatások javításának szükségessége.

Hasonló tendenciát mutat Baranya vármegye lakosságára vonatkozóan a mutató, a Dél-dunántúli régióban pedig kifejezett javulás látható ebben az időszakban.

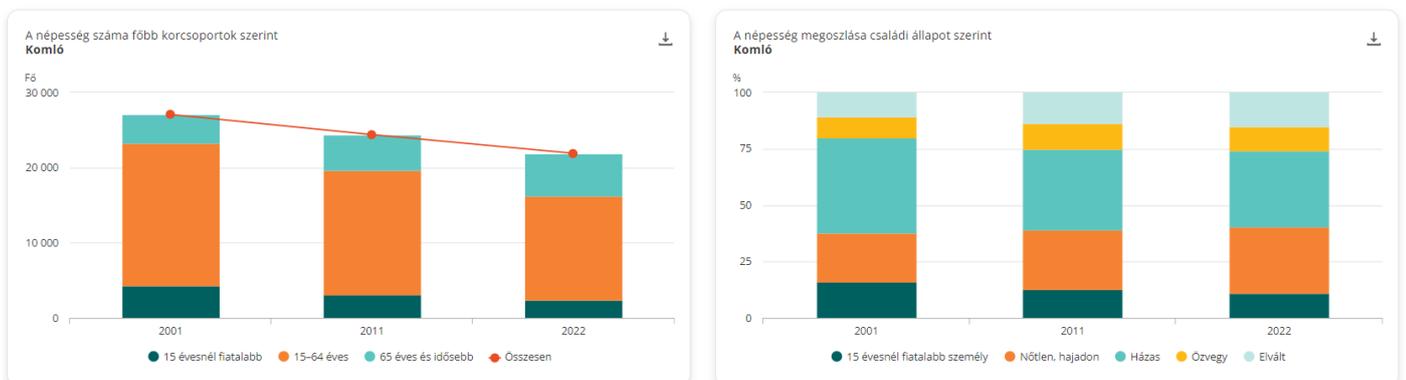
10. ábra: A belföldi vándorlási különbözet alakulása Komlón 2010-2022 között (fő)

Forrás: TeIR

A KSH a 2022. évi népszámlálást követően a települések legfontosabb adatairól tájékoztató diagramokat tett közzé, melyek közül jelen fejezethez illeszkedve az alábbiak szemléltetik jól a komlói trendeket:

11. ábra: Komló népességét jellemző trendeket szemléltető KSH diagramok - Népszámlálás 2022

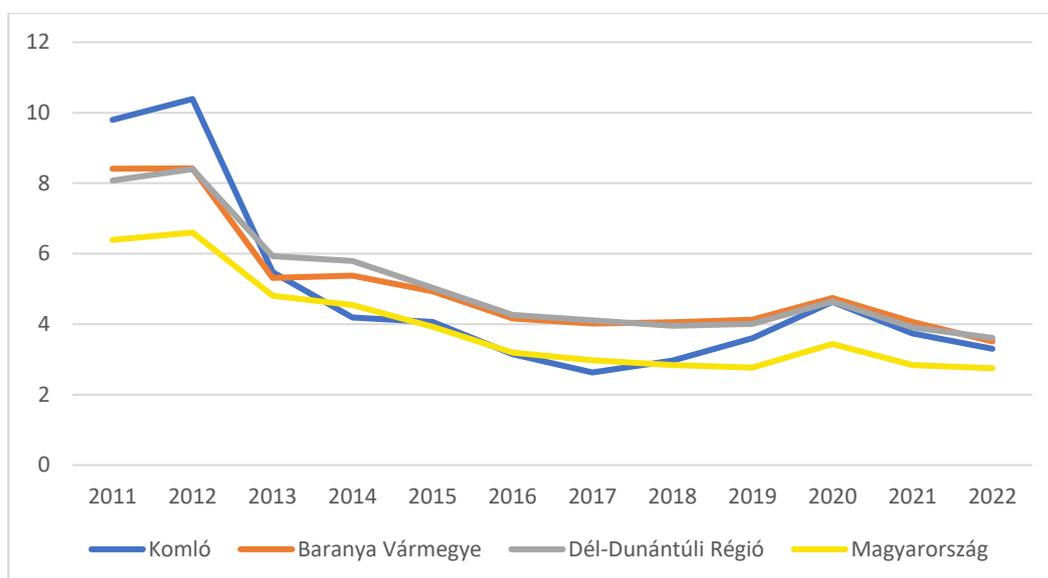
Forrás: <https://nepzsamlalas2022.ksh.hu/eredmenyek/vizualizaciok/a-telepulesek-legfontosabb-adatai/?ter=26408>

A demográfiai helyzetkép további feltárásában, a helyi társadalmi státuszának megállapításában a **munkaerőpiaci és jövedelmi/jóléti mutatók** nyújtanak segítséget. Ezen mérőszámok releváns képet adnak még Komló népességmegtartó erejéről és életminőségéről is a megfogalmazott következtetések mentén.

A munkaerőpiaci helyzetkép elemzésével megállapítható, hogy a **nyilvántartott álláskeresők aránya** Komló esetében - a hazai és térségi trendekkel nagyjából megegyező mértékben - folyamatos csökkenést mutatott 2012 óta. E pozitív munkaerőpiaci folyamatnak eredményeként a városban a regisztrált álláskeresők aránya a 15-64 éves korosztályon belül 2012 és 2019 között 10,39%-ról 3,6%-ra zsugorodott. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a további foglalkoztatás bővítésre már csak korlátozott humánkapacitás áll rendelkezésre.

A 2022. évi népszámlálási adatokkal kiegészítve látható, hogy 2020-ban kismértékben (1%-kal) emelkedett az álláskeresők száma, viszont a következő két évben 3,3%-ra csökkent, ami a 2019-es (3,6%-os) adatérték alá történő mérséklődést jelent az álláskeresők arányában.

12. ábra: Nyilvántartott álláskeresők arányának alakulása Komlón a 15-64 éves korosztályon belül, 2010-2022 között (%)

Forrás: TelR

Hasonlóan pozitív eredményeket figyelhetünk meg, amennyiben a 180 és 360 napnál hosszabb ideje munkanélküli státuszban élő lakosok számában bekövetkezett változásokat vizsgáljuk. A 180 napnál hosszabb ideje **nyilvántartott munkanélküliek száma** 2010-ben még 1375 fő volt, ami 2020-ra 475 főre zsugorodott. Vagyis kijelenthető, hogy az utóbbi 10 év foglalkoztatáspolitikai eszközei a városban is jelentős mértékben éreztették hatásukat.

Ez a szám további 26%-kal csökkent 2022-re, vagyis összesen 355 fő került nyilvántartásba. Ezért kijelenthető, hogy a korábban is alkalmazott foglalkoztatáspolitikai eszközök hatása még mindig pozitív hatást gyakorol a munkanélküliségi rátára.

Amennyiben a munkanélküliségi viszonyokat végzettség szerint vizsgáljuk, akkor elmondható, hogy 2010 és 2017 között minden státusznál csökkenő tendencia volt jellemző. Kivétel a főiskolai és egyetemi végzettséggel rendelkezők köre, ahol némi emelkedés volt tapasztalható egy-egy évben. 2018-ra pedig az az általános iskolai végzettségnél magasabb, valamint az egyetemi végzettségű álláskeresők körén kívül egy hirtelen emelkedés volt tapasztalható 2019-ig. Ezt követően is tovább emelkedtek a számok 2021-ig, viszont 2022-ben már az összes státusznál ismételtelen jelentősebb csökkenés volt tapasztalható.

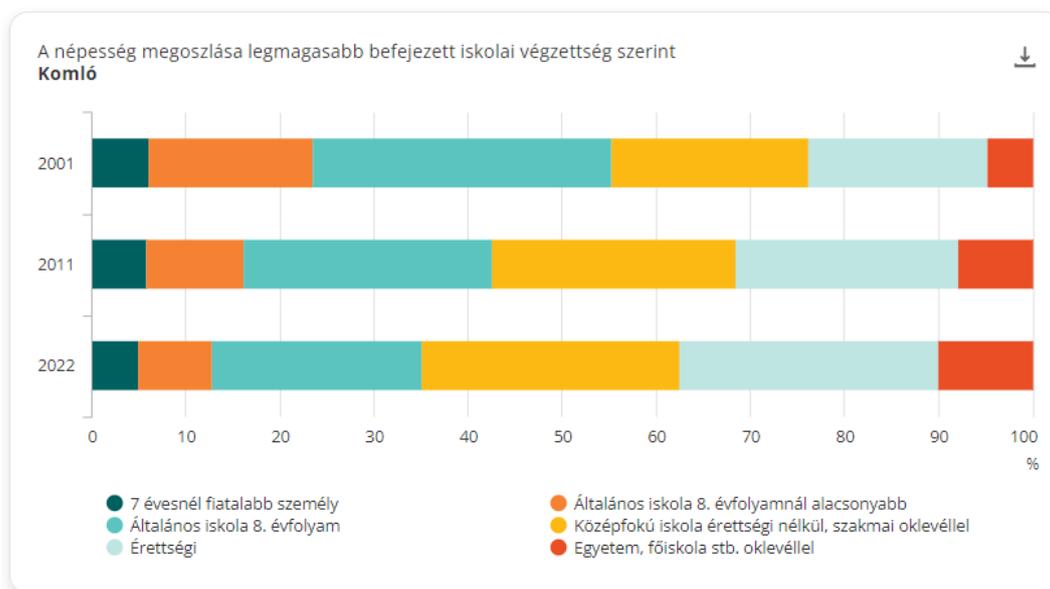
A legkisebb mozgás az egyetemi végzettséggel rendelkezők körében volt az elmúlt 12 évben, ami nagy valószínűséggel a fentebb említett adott korcsoporton belül jellemző elvándorlási folyamatokra vezethető vissza.

Az ismertetett folyamatok tükrében kijelenthető, hogy bár Komló korábbi erősödő foglalkoztatási státusza sem eredményezett minden szegmens tekintetében javulást, a 2022-es adatok alapján ez fokozottan érvényes. Így összességében elmondható, hogy a foglalkoztatáspolitikai eszközök nem eredményezték a fiatalok munkaerőpiaci integrációját, illetve a foglalkoztatás minőségi szintjének emelkedését. Ezen oknál fogva a város foglalkoztatási szerkezetét továbbra is a magasabban képzett fiatalok nehézkes belépése, valamint a konvencionális (alacsony hozzáadott értéket előállító) foglalkoztatási formák jellemzik, melyek a város gazdaságfejlesztési törekvései számára jelentős gátat szabhatnak.

A **képzettségi szint** megállapításának tekintetében a korábbi - 2011-es népszámlálás során felvett – adatok értelmében Komló lakosságának képzettségi, végzettségi mutatói – a 10 év feletti népességen belül az általános iskola első osztályát el nem végzettek kivételével – a legtöbb szegmens tekintetében kedvezőbbek a járási adatoknál, viszont jelentősen elmaradnak a vármegyei, regionális és országos mutatóktól. Ugyanez a tendencia a 2022-es népszámlálási adatoknál is megfigyelhető. Minden szegmenst külön-külön megvizsgálva a különböző területi adatok tekintetében, szinte ugyanaz a mértékű csökkenés vagy növekedés látszik.

A 2022. évi népszámlálás alapján a KSH által a települések legfontosabb adatait bemutató, a 2001-2022 közötti változást szemléltető diagramok közül a képzettséget érintő releváns kimutatás az alábbi:

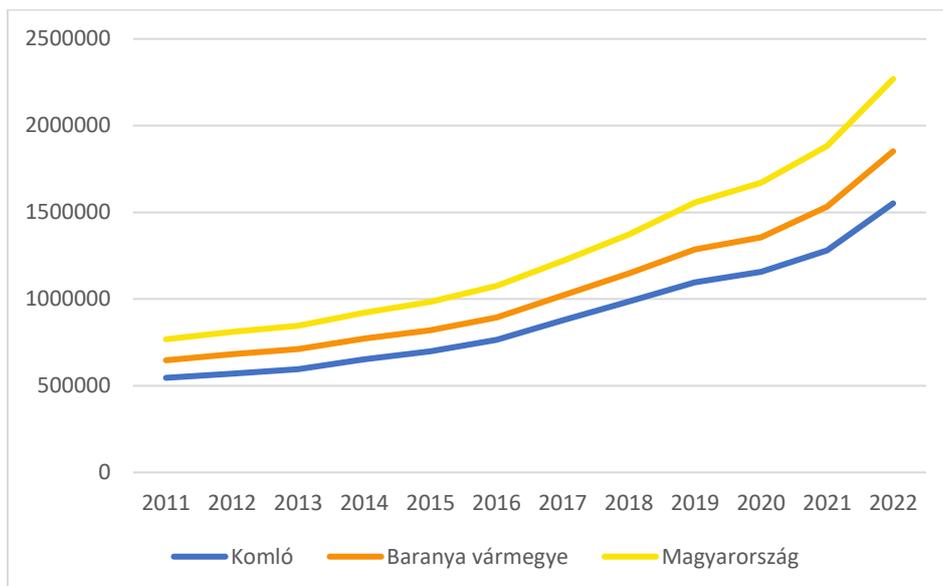
13. ábra: Komló népességének megoszlása iskolai végzettség szerint - Népszámlálás 2022

Forrás: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/eredmenyek/vizualizaciok/a-telepulesek-legfontosabb-adatai/?ter=26408>

A **jóléti státusz** megítéléséről Komló esetében is a rendelkezésre álló TeIR adatok függvényében a legkézzelfoghatóbb következtetéseket az **egy lakosra jutó SZJA alapot képező jövedelmi kimutatással** fogalmazhatjuk meg, amely a lakosság által előállított fajlagos jövedelem mértékét jelzi. E tekintetben negatívumként említendő, hogy mind a komlói, mind a vele közel azonos szinten lévő járási adatok elmaradtak 2011-2022 közötti időszakban a vármegyei (és az azzal szinte azonos vonalon ábrázolható régiós), továbbá az országos eredményektől, sőt a jövedelmi viszonyokat reprezentáló olló az évek előrehaladtával kis mértékben ugyan, de folyamatosan nyílik a vizsgált dimenziók között. Az egy főre jutó bruttó jövedelmek a vizsgált időszakban 545.680 Ft-ról 1.551.838 Ft-ra növekedtek, de ez jelentősen elmarad az országos 2.268.789 Ft-os értéktől.

14. ábra: Egy lakosra jutó SZJA alapot képező (bruttó) belföldi jövedelem 2011-2022 között (Ft)

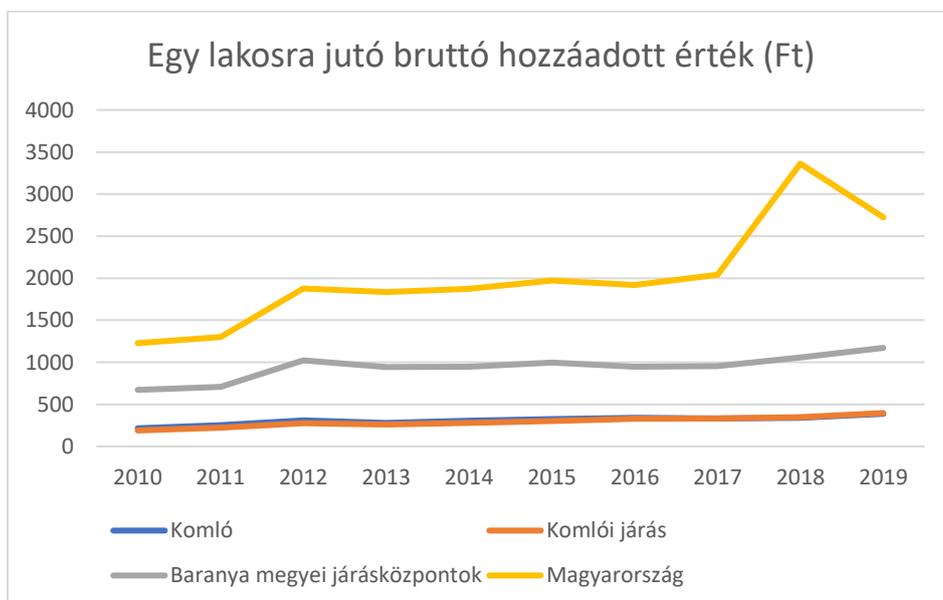

Forrás: TeIR

Ezzel párhuzamosan az **egy főre jutó bruttó hozzáadott érték** esetében is jelentős a lemaradás az országos, de még a vármegyei értékektől is. A komlói és a járási adatok szinte azonosan alakultak, a növekedés az elmúlt 10 év távlatában minimális volt. Míg 2019-ben egy helyi lakos esetében a bruttó hozzáadott érték 388.000 Ft volt, addig a Baranya vármegye járásközpontjaiban élő lakosság átlagában 1.172.000 Ft, országosan pedig 2.725.000 Ft volt.

2022-től erre vonatkozó információ, adat nem található, így ennek a szempontja nem felülvizsgálható.

15. ábra: Egy főre jutó bruttó hozzáadott érték különböző vizsgált dimenziókban (ezer Ft)

Forrás: TeIR

A KSH 2022. évi népszámlálás alapján készített - a települések legfontosabb adatait bemutató - szemléltető diagramok közül a **foglalkoztatottság** szempontjából relevánsak a következők:

16. ábra: Komló népességének foglalkoztatottságát szemléltető KSH diagramok - Népszámlálás 2022

Forrás: <https://nepzsamlalas2022.ksh.hu/eredmenyek/vizualizaciok/a-telepulesek-legfontosabb-adatai/?ter=26408>

2.1.5.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

A városban a lakosság fogyása és előregedése tapasztalható, ez komoly kihívás elé állítja Komlót. Mindezen információk és a fokozódó öregedési trend ismeretében Komlónak és környezetének a jövőbeli fejlesztései során kellő hangsúlyt szükséges helyezni az idősebb korosztályok igényeinek kielégítésére, valamint a fiatalabb korosztály helyben tartására, kiváltképpen versenyképesebb munkahelyek és magas színvonalú szolgáltatások biztosításával, mely a fiatalok elvándorlásának mérséklésében eredményezhetne előrelépést. Hangsúlyos feladat az aktív korú lakosság növelése, a város vonzóná tétele a helyben maradás és a bevándorlás, Komlón való letelepedés céljából, hiszen, ha a lakosság előregedése tovább folytatódik, a születéskor várható élettartam pedig tovább növekszik, az nagymértékben növeli az aktív korúak terheit az idős korú lakosság ellátásában.

A lakosság előregedése egy olyan településimázs fenntartásához és megerősítéséhez is hozzájárulhat, amely kevésbé fogja vonzani a potenciális beköltözőket, ebből a szempontból tehát a probléma öngerjesztő jellegűvé válhat. A munkaerőbázis demográfiai okokra visszavezethető zsugorodása önmagában riasztó lehet a befektetők számára, amely rontja a kilábalás esélyeit. A város gazdaságának állapota alapján a munkanélküliség rövid távon történő felszámolására nem lehet számítani.

A város egészére értelmezhető problémák mellett külön is említeni kell a deprivált helyzetben lévő, a város leromlottabb, kevésbé fejlett területrészein élő mintegy 850 – 950 főt, akik Komló népességének 4-5%-át alkotják.

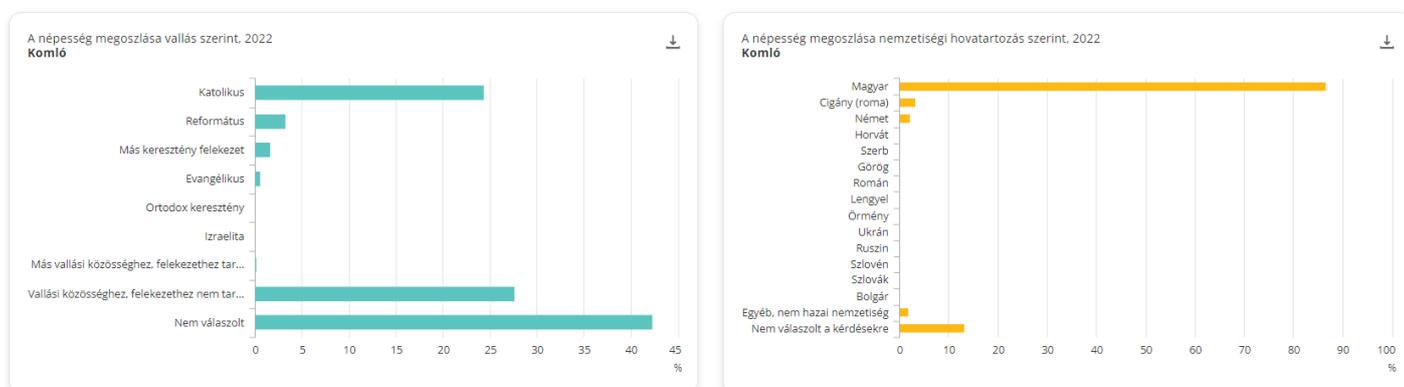
Komló speciális földrajzi adottságai és történelmi fejlődési folyamatai okán a városrészek között jelentős eltérések vannak. A település területén szegregátum nem található, azonban a felhagyott ipari és szegregációval veszélyeztetett területek fejlesztése, felzárkóztatása, átalakítása komplex programok, beavatkozások megvalósításával elengedhetetlen és szükségszerű.

2.1.5.3 Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)

A települési identitást erősítő tényezők függvényében célszerű vizsgálni és értékelni a városi etnikai, vallási és kulturális tényezőket is. Komló etnikai helyzetéről és folyamatairól szintén – frissebb adatközlés hiányában – a 2011-es népszámlálási adatok nyújtanak tájékoztatást. A népszámlálása alkalmával a megkérdezettek 82,4%-a vallotta magát magyarnak, 4,7%-a cigánynak/romának, 2,8%-a németnek. Kisebb arányban a településen még jelen vannak bolgárok, görögök, románok, szerbek, szlovákok (0,1-0,1%), illetve horvátok (0,3%). Ennek fényében kijelenthető, hogy Komló városának társadalma viszonylag homogén képet mutat a nemzetiségi-etnikai összetétel esetében.

A vallási összetétel már jóval differenciáltabb. A lakosok többsége (30%-a) római katolikusnak, 3,5%-a reformátusnak, 0,8%-a evangélikusnak, 0,2%-a görögkatolikusnak, 1,5%-a pedig egyéb felekezethez tartozónak vallotta magát. Az ateisták részaránya igen jelentős, 35,5%-os.

17. ábra: A vallási és nemzetiségi hovatartozást szemléltető KSH diagramok - Népszámlálás 2022

Forrás: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/eredmenyek/vizualizaciok/a-telepulesek-legfontosabb-adatai/?ter=26408>

A városban aktív civil és kulturális élettel rendelkezik, melyet az önkormányzattal együttműködő 50 civil szervezet gazdagít. A komlói önkormányzat strukturált együttműködést alakított ki a helyi szervezetekkel, melyben pénzügyi, szakmai és infrastrukturális támogatást nyújt számukra tevékenységeik és törekvéseik megvalósításában. Mindez a helyi civil közélet számára relatíve stabil háttérrel nyújt a város kulturális és szabadidős programjainak szervezése terén.

A társadalmi modernizáció terén is megkerülhetetlenek a város kulturális intézményei. A Komlói Kaptár Művelődési Központ fő működési területe a közművelődés. Ebből kifolyólag jelentős közösségépítő tevékenységet folytat a szervezet. Az öntevékeny, művelődő közösségekben informális és non-formális tanulási folyamatok zajlanak. Az intézmény komoly tapasztalattal rendelkezik ezeknek a csoportoknak a segítségével, működtetésében. A szervezet a szemléletformálás területén és a rendelkezésre álló oktatótermek birtokában a közösségi programok szervezésével jelentős mértékben hozzá tud járulni a stratégia megvalósításához.

Az önkormányzat által biztosított támogatások elsősorban a helyi hagyományőrző-, szociális és sportéletben mutatkoznak meg legmarkánsabban.

A településen élők identitásának jövőbeni erősítése terén fontos potenciálok rejlenek a város ipartörténelmi múltjának felelevenítésében, a nemzetiségekhez, jelentős eseményekhez köthető tradíciók ápolásában, és azok turisztikai célú fejlesztésében. Ilyen városi identitásképző desztinációként említhető a szénbányászat és emlékei, a bányásznapiak, a Komlói Kolbásztöltő Fesztivál, Komlói Amatőr Színház Találkozó (KASZT), vagy a Sikondai termálfürdő. Mindezen tényezők együttes fejlesztése biztosíthatja Komló társadalmi kohéziójának, illetve a város imázsának erősítését, mely a város jövőképében újabb perspektívákat nyithat meg a településen élők számára.

2.1.6 A település humáninfrastruktúrája

2.1.6.1 Humán közszolgáltatások

A komlói és a járási lakosság életminőségét alapjaiban meghatározza a városban elérhető humáninfrastrukturális közszolgáltatások (oktatási, egészségügyi, szociális, sport és kulturális) jelenléte és színvonala. A település központi, térszervező szerepét jól reprezentálja, hogy Komló – mint járásközpont – a járásban elhelyezkedő 20 település, valamint az itt élő, nagyságrendileg 36.000 lakos számára nyújt ellátást, vagyis a város humáninfrastruktúrájának működése az egész térség fejlődési kilátásaira, jóléti helyzetére közvetlen hatást gyakorol.

Köznevelés

A város köznevelési rendszere Komlón teljes értékűnek tekinthető, vagyis a bölcsődei neveléstől a középfokú oktatásig minden szegmenst lefed. A település oktatási-nevelési hálózatát az alábbi intézmények alkotják:

- Óvodák
  - Komló Városi Óvoda
  - Komló Városi Óvoda Körtvélyesi Tagóvodája
  - Komló Városi Óvoda Kökönyösi Tagóvodája
  - Komló Városi Óvoda Mecsekjánosi Tagóvodája
  - Komló Városi Óvoda Hunyadi Utcai Tagóvodája
  - Komló Városi Óvoda Szilvási Tagóvodája
  - Komló Városi Óvoda Gesztenyési Tagóvodája
- Iskolák
  - Kenderföld-Somági Általános Iskola
  - Szilvási Általános Iskola
  - Szilvási Általános Iskola Felsőszilvási Általános Iskolája
  - Komlói Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Kollégium (EGYMI)
  - Kökönyösi Gimnázium
  - Kökönyösi Gimnázium Gagarin Általános Iskolája
  - Kökönyösi Gimnázium Erkel Ferenc Alapfokú Művészeti Iskolája
  - Baranya Vármegyei Szakképzési Centrum Komlói Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium
  - Komlói Kodály Zoltán Ének-zenei Katolikus Általános Iskola és Óvoda

Ezek az intézmények a frissebb adatok alapján is jelen vannak a város köznevelési rendszerében. Azonban a korábbi Fenntartható Városfejlesztési Stratégiában található, oktatási-nevelési intézményekben lévő diákok számára vonatkozó táblázat visszamenőlegesen is frissítésre került. Ennek módszertani magyarázata, hogy a vizsgált periódusban egy alkalommal rendelet módosítás történt a köznevelési intézmények névhasználatára vonatkozóan. Valamint egy alkalommal a szakképzésről szóló törvény is módosult.

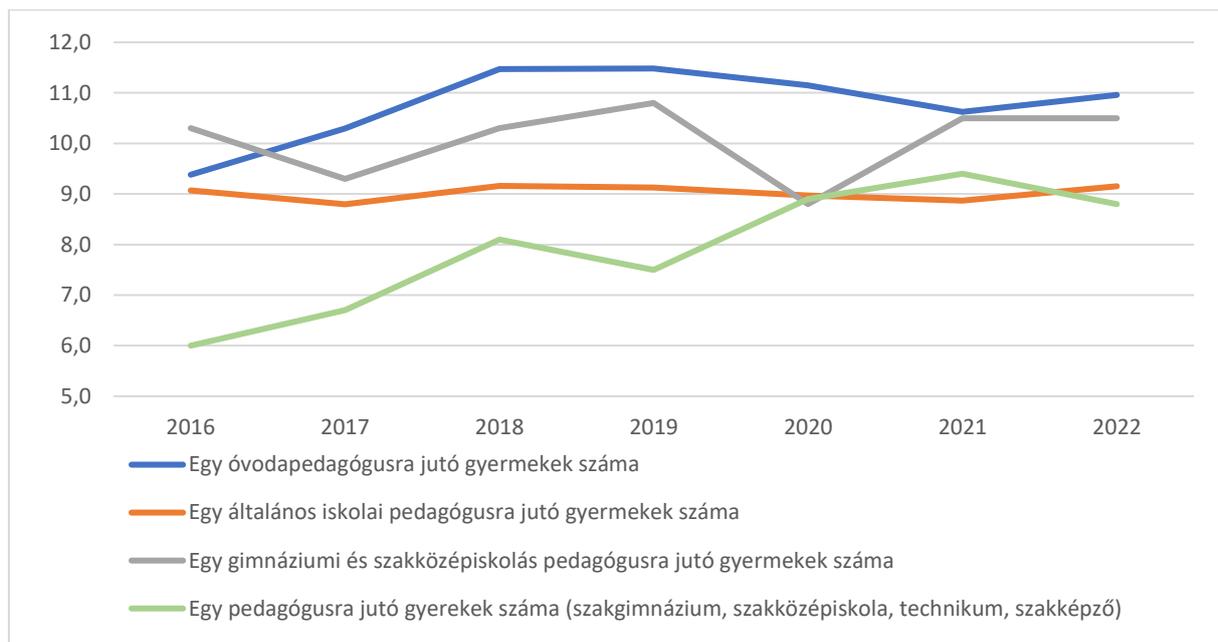
- 20/2016. (VIII. 24.) EMMI Rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet módosításáról
- 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről (2020-tól lépett hatályba)

6. táblázat: Az egyes oktatási intézményi típusokba járó óvodások és diákok száma 2010-2022 között (fő)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Óvodába beírt gyermekek száma (fő)	795	770	740	666	657	635	591	587	631	643	613	563	559
Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	1747	1710	1668	1682	1657	1605	1551	1513	1493	1442	1453	1401	1373
Gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (a hat- és nyolcévfolyamos gimnáziumok adataival együtt) (fő)	266	257	249	232	226	225	236	259	267	281	283	293	294
Szakközépiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (szakmai képzéssel együtt) 2015-ig (fő)	362	327	292	273	232	246							
2016-tól													
Szaggimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)							229	224	192	190			
Szaggimnáziumi tanulók száma a felnőttoktatásban (fő)							46	33	20	6			
Szakközépiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)							188	159	187	207			
Szakközépiskolai tanulók száma a felnőttoktatásban (fő)							93	89	22	13			
Szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)							71	54	58	62	62	61	54
2020-tól													
Technikumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)											174	206	194
Technikumi tanulók száma a nem nappali oktatásban (fő)											19	54	47
Szakképző iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)											155	170	133
Szakképző iskolai tanulók száma a nem nappali oktatásban (fő)											6	21	13

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

18. ábra: Az egy pedagógusra jutó óvodás/diák számának alakulása 2016-2020 között (fő)

Forrás: KSH

Komlón a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás működteti a járás egyetlen állami bölcsődéjét. A Társulás Szilvási Bölcsődéjében 68 férőhely áll rendelkezésre, melyet összevetve az érintett 0-2 éves korú gyermekek számával (csak Komlón 2020-ban 539 fő) megállapítható, hogy rendkívül kevés a rendelkezésre álló férőhely. Az alacsony kapacitás ellenére a bölcsőde kihasználtsága csupán 93%-os, köszönhetően a gyermekükkel otthon maradó szülőknek.

Ezen korosztály számában minimális (2 fő) csökkenés volt tapasztalható 2022-ig, és az állami bölcsődei férőhelyek száma sem változott, tehát 68 férőhely biztosított az intézményben. A megállapítás 2022-ben is megállja a helyét, miszerint nagyon kevés a rendelkezésre álló férőhelyek száma ahhoz képest, hogy a 0-2 éves korú gyermekek milyen számban vannak jelen Komló város lakosságában. Mindezek ellenére a bölcsődei kihasználatlanság 96%-os 2022-ben, ami továbbra is a gyermekükkel otthon maradó szülőknek köszönhető, ahogyan a korábbi években is.

Komlón 9 óvoda (8 önkormányzati és 1 egyházi fenntartású feladat-ellátási hely) működik. A 2022-es adatok szerint már csak 8 óvoda működik a városban (7 önkormányzati és 1 egyházi fenntartású). Az óvodákban 2020-ban összesen 613 gyermek került beíratásra. 2022-ben 559 gyermek került beíratásra, pedig az óvoda férőhelyek száma 633 főre lenne elegendő. 2010-2020 között is ugyanez a különbség figyelhető meg, hogy az óvodai férőhelyek bizonyos része kihasználhatatlanok. Ez a 2022-es adatok alapján szintén kijelenthető, hogy az óvodai férőhelyek egy része kihasználatlan. Az évek során a férőhelyek száma és az óvodába beíratott gyermekek száma is csökkent. Ez szinte egyenesen arányos a lakosságban lévő 3-5 éves korú lakosok létszám csökkenésével. Figyelembe véve ugyanakkor a település járásközponti szerepkörét, a szabad kapacitások biztosítani tudják a megfelelő feladatellátást.

A településen 6 általános iskolai feladat-ellátási hely működik. A Pécsi Tankerületi Központ tartozik a járás összes intézménye, egy a Pécsi Egyházmegye által fenntartott intézmény kivételével. Az általános iskolák közül egy szegregáltan oktatható, sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek oktatását végzi. Az intézményekben 2020-ban 1453 tanuló oktatása zajlott, így az egyes feladatellátási helyek átlagos létszáma 242 fő volt.

A városban továbbra is 6 általános iskolai működik. 2022-ben közel 6%-kal kevesebb tanuló volt az általános iskolákban, azaz 1373 fő. Emiatt az egyes feladatellátási helyek átlagos létszáma is csökkent, 229 főre.

A városban a középfokú oktatást a Pécsi Tankerületi Központ irányítása alatt álló gimnázium, illetve a Baranya Vármegyei Szakképzési Centrum koordinálása alatt működő technikum és szakképző iskola látja el. A különböző, a megnevezésekben bekövetkezett változások miatt kicsit árnyaltabb képet kapunk a középiskolai diákok számáról 2010 és 2022 között. A 6. számú táblázatban látható, hogy a gimnáziumi diákok száma 2015-ig folyamatosan csökkent, azonban utána 30%-os létszámbeli növekedés figyelhető meg 2022-ig. Míg a szakmai oktatást nyújtó iskolák tekintetében elég változó a diákok létszáma az elmúlt évek során. Egyértelmű csökkenés csak a szakgimnázium esetében látható, a többi iskola típus esetében pedig egy váltakozó csökkenő és növekvő tendencia figyelhető meg.

Komlón a kollégiumi ellátás is elérhető a más településekről érkező diákok számára. Egyrészt a komlói szakképző iskola kollégiuma biztosít 40 lány és 32 fiú számára ilyen jellegű szolgáltatást, másrészt a Komlói Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Kollégium nyújt kollégiumi ellátást a saját tanulói számára.

Egészségügy

A városban 11 felnőtt és 5 gyermek háziorvosi, valamint 6 fogorvosi körzet működik. Így a település minden városrésze megfelelően ellátott egészségügyi alapellátással. A háziorvosi ügyelet a belvárosban működik, fogorvosi ügyelet csak Pécsen elérhető. A folyamatosan csökkenő gyerekszámot és a házi gyermekorvosi körzetek számát figyelembe véve megállapítható, hogy egy házi gyermekorvosra egyre kevesebb ellátandó gyermek (0-17 év) jut (2010: 4044 fő, 2020: 3488 fő). Ez 2022-ben is hasonló tendenciát mutat.

Komlón valamennyi szakterületen működik járóbeteg-szakellátás, így a legfontosabb területeken teljes körű az ellátás. A Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Komlói Kórháza mintegy 40 000 fő számára biztosítja a járó- és fekvőbetegellátást. A kórházi ágyak száma 166. Az intézmény aktív belgyógyászati, sebészeti, pulmonológiai rehabilitációs, krónikus belgyógyászati és ápolási fekvőbeteg osztályain, valamint 29 féle járóbeteg szakrendelésén végzi diagnosztikus és gyógyító tevékenységét. A Kórház által üzemeltetett Egészségfejlesztési Iroda szerepet vállal a prevenció primer, szekunder, valamint terciér területén egyaránt, megalapozva ezzel a lakosság számára elérhető adekvát információkat. Az Iroda a térségben legnagyobb arányban előforduló megbetegedések számát szem előtt tartva, a lakosság részére szervezett szűrővizsgálatok megszervezését, elvégzését, valamint a megelőzés lehetőségét biztosítja. Cél a fiatalok egészségkultúrájának javítása, a fiatalok és kisebbségi csoportok egészségnevelése, továbbá a kistérség lakosságának figyelmének felhívása az egészséges életmód, a táplálkozás és a betegségek kialakulása közötti összefüggésekre, ezzel is elősegítve a stratégiai célok megvalósulását.

Szociális ellátás

A nyújtandó és nyújtható szociális közszolgáltatásokat a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szoctv.) szabályozza. Az utóbbi években zajlott jogszabályi változások a szociális közszolgáltatások rendszerét is érintették, a Szoctv. hatálya alól kikerült a segélyezés, így a juttatások ezen részét az önkormányzat helyi rendeletben állapítja már meg. Ugyanakkor a korábbi állami, majd városi feladatok közül az aktív korúak ellátásával kapcsolatos feladatok átkerültek a Járási Hivatalhoz. A településen igénybe vehető szociális ellátás jelentős része térségi együttműködés keretein belül zajlik. Ezek az igényelhető szolgáltatások az alábbiak:

- családsegítés, gyermekjóléti alapellátás,
- szociális alapellátás,
- idősek nappali ellátása,
- házi segítségnyújtás,
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- étkeztetés,
- szociális szakellátás,
- családok átmeneti otthona,
- hajléktalanok átmeneti szállása.

Komlón és a környezetében található településeken a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás fenntartásában működő Szociális Szolgáltatások Központja, valamint a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat biztosít szociális alapszolgáltatásokat. Előbbi Komlón nyújt étkeztetési, házi segítségnyújtási és jelzőrendszeres házi segítségnyújtást, míg utóbbi a kistérségben három helyen működtet a Szociális Szolgáltató Központot az idősek nappali ellátására:

- „Arany Alkony” Idősek klubja (Komló, Hosszúhetény, Magyarszék, Mecsekpölöske, Liget, Magyarhertelend, Bodolyabér, Mánfa, Oroszló),
- Szászvári Idősek klubja (Szászvár, Magyaregregy, Kárász, Köblény, Vékény, Szalatnak, Máza),
- Egyházaskozári Idősek klubja (Egyházaskozár, Szárász, Tófü, Hegyhátmaróc).

Szintén a Szociális Szolgáltató Központba integráltan működik a Hajléktalanok Átmeneti Szállása. A családsegítő és gyermekjóléti feladatellátást a Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat végzi a kistérség teljes területén.

A Szent Borbála Otthon Nonprofit Közhasznú Kft. három idősek otthonát is működtet három telephelyen összesen 220 fő ellátásával. Emellett Mecsekjánosiban működik egy 48 fő befogadására alkalmas idősek otthona. Szintén a Szent Borbála Otthon Kft. működteti a Családok átmeneti otthonát, melynek befogadóképessége 40 fő.

A főbb szociális juttatásokat, azok 2010-2022 közötti alakulását az alábbi táblázat tartalmazza:

7. táblázat: A szociális ellátásban részesülők száma Komlón

	Szociális étkeztetésben részesülők száma (fő)	Házi segítségnyújtásban részesülők száma (fő)	Idősek nappali ellátásában engedélyezett férőhelyek száma (db)	Idősek nappali ellátásában részesülők száma (fő)
2010	168	148	26	26
2011	125	156	26	40
2012	186	232	26	38
2013	240	267	26	35
2014	276	285	40	35
2015	312	300	40	32
2016	312	312	40	46
2017	339	295	40	46
2018	215	284	40	50
2019	167	280	40	47
2020	368	274	44	49
2021	411	251	44	43
2022	465	256	44	43

Forrás: KSH

2.1.6.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Komló Város Önkormányzat és a fenntartásában álló intézmények kiemelt figyelmet fordítanak az esélyegyenlőség érvényesítésére. Az Önkormányzat Képviselő-testülete 2023.07.19.-én fogadta el a felülvizsgált, a 2023-2028-as időszakra vonatkozó Helyi Esélyegyenlőségi Programot (HEP), amelyben rögzítésre kerültek az esélyegyenlőség biztosítását gátló problémák, valamint annak megvalósulása érdekében végrehajtandó feladatok. A HEP az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján készült.

A dokumentum kiemelten foglalkozik a területi sajátosságot is jelentő, leginkább érintett célcsoportok (idősek, fogyatékkal élők, gyerekek, nők, mélyszegénységben élők) helyzetének, életkörülményeinek javításával. A Komló Város Önkormányzata a HEP elfogadásával érvényesíteni kívánja: az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét, a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét, a diszkriminációmentességet, szegregációmentességet, a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

„A város alapvető célja, hogy olyan település legyen, ahol érvényesül az az elsődleges alapelv, mely szerint minden embert egyenlőnek kell tekinteni. Közvetlen vagy közvetett diszkrimináció vagy hátrányos megkülönböztetés senkit ne érjen sem faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerint.” (Komló – HEP)

A HEP IT célja olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.

8. táblázat: Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos problémák és megoldási elképzelések Komlón

Az esélyegyenlőség szempontjából beazonosított problémák és fejlesztési lehetőségek	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
A szegénység oka és következménye a tartós munkanélküliség, számuk nem csökken.	Közfoglalkoztatás tovább folytatása. Egyéb helyi foglalkoztatási lehetőségek felkutatása.
A hátrányos helyzetek generációkon keresztül átöröklődése, mely leginkább a szegregált területeken jelentkezik.	Szegregáció oldása, lakhatási integráció erősítése. Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások bővítése. Felzárkóztatási, fejlesztési programok szervezése.
A védelembe vett gyermekek száma megnövekedett.	A működő gyermekvédelmi jelzőrendszer fenntartása, működésének javítása.
A mélyszegénységben élők egészségügyi állapota elmarad az országos átlagtól.	Az egészségügyi szűrések népszerűsítése. Az egészségtudatos életmódra nevelés a felnőttek körében is, annak tudatosítása, hogy a szűrővizsgálatokon való mind nagyobb számú megjelenés az egészségesebb életet, a várható élettartam megnövekedését eredményezheti.
Digitális írástudás hiánya akadályozza a munkanélküliek munkaerő-piacon történő elhelyezkedést.	Képzések bővítése a munkanélküliek körére.
A szegregált lakókörnyezetben lévő, vagy szegregációval veszélyeztetett területen lévő lakások leromlott állapotúak.	Szegregált lakókörnyezetben leromlott állapotú ingatlanok részleges felújítása, energiahatékonyság növelése.
A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség megemelkedett.	Szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése. A hátrányos helyzetű gyermekekkel és családjukkal foglalkozó szakemberek továbbképzése a hátrányos helyzetű gyermekek nevelését, személyiségfejlesztését, illetve a szülők eredményes bevonását segítő ismeretek elsajátítása és a kompetenciák fejlesztése érdekében.

Az esélyegyenlőség szempontjából beazonosított problémák és fejlesztési lehetőségek	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
A védelemben vett gyermekek száma megnövekedett.	A működő gyermekvédelmi jelzőrendszer fenntartása, működésének javítása.
A szocializációs hátrányok erősödése, gyermeknevelési készségek romlása a családokban.	Hatékony iskolai szociális munka bevezetése és fenntartása.
A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számának emelkedése	Felzárkóztató, hátránykompenzáló programok szervezése.
A tartós munkanélküliség aránya a nők esetében magasabb.	Bővíteni kell a gyermekvállalás miatt a munkaerőpiactól hosszabb időre távol maradó aktív korú családtagok által kedvezményesen igénybe vehető, korszerű ismeretek megszerzését célzó speciális képzési programok körét.
A gyermeket egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében a szegénység kockázata magas.	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása.
A GYES-ről való visszatérés a munkaerő piacra mérsékli a szegénység kialakulásának kockázatát.	Gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmények működtetése. Rugalmas foglalkoztatás, részmunkaidős foglalkoztatás elősegítése.
Magas az egyedül élők aránya.	Az aktivitást és a függetlenséget megőrző programok, szolgáltatások szervezése. Képzések igény szerinti bővítése.
A morbiditási statisztikák rangsorában – a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrendszeri megbetegedések, izületi problémák - mellett pszichés problémák leggyakrabban előforduló betegségek.	Rendszeres mozgást biztosító szolgáltatások bővítése. Szűrővizsgálatok biztosítása. Prevenációs szemlélet erősítése, az egészségtudatos magatartás fejlesztése
Gyakran válnak áldozattá.	Idősek személyes környezetének, otthonának védelmét szolgáló intézkedések bővítése.
Az idős lakosság körében egyre növekvő tendenciát mutat a demenciával élők száma.	Demens betegek nappali ellátásának preferálása. Szakemberek célzott továbbképzése.
Nemzedékek közötti kapcsolat nehézsége.	Generációs programok szervezése.
Közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, az akadálymentes környezet aránya nem 100 %-os.	Fizikai környezetben található akadályok megszüntetése, információs és kommunikációs akadályok megszüntetése, lakóközvetet akadálymentesítését szolgáló program.
A fogyatékkal élők munka-erőpiaci helyzetének javítása	Foglalkoztatási programok.
Az egészségügyi prevenciós szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe. Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljutásuk (eljuttatásuk) terén.	Segíteni, hogy a fogyatékkal élők is minél nagyobb számban részt vegyenek az egészségügyi szűrővizsgálatokon.
A szenvedélybetegek száma nő.	Prevenció hatékonyságának növelése, KEF Fórum munkájának felülvizsgálata.
Pszichiátriai problémával élők munkaerőpiaci jelenléte alacsony. Megváltozott munkaképességű pszichiátriai betegek elhelyezkedési esélyei szűkösek.	Munkáltatók érzékenyítése a célcsoportot illetően. Munkaerőpiaci készségek fejlesztése a célcsoport igényeinek megfelelően. Fejlesztő foglalkoztatás bevezetése.
Pszichiátriai betegek részére olyan napközbeni ellátások nyújtásának hiánya, amelyek elősegítik az ellátottak komplex pszichoszociális rehabilitációját.	Pszichiátriai nappali szolgáltatások biztosítása amivel a kliensek azt a szükséges rehabilitációs támogatást kapják, amivel segítjük a saját sorsuk feletti felelősségnek.

Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program 2023-2028

2.1.7 A település gazdasága

A város gazdasági berendezkedésének alakításában a mai napig jelentős szerepet tölt be a város ipari múltja, valamint a viszonylagos elszigeteltség. Annak ellenére, hogy a település a vármegyeszékhelytől csupán 20 km-re fekszik mégis periférikus helyzetű. Ennek háttérében elsősorban a közlekedési kapcsolatok korlátozottsága áll. Pécs „munkaerő-elszívó” ereje a várost szinte alvóvárossá alakította.

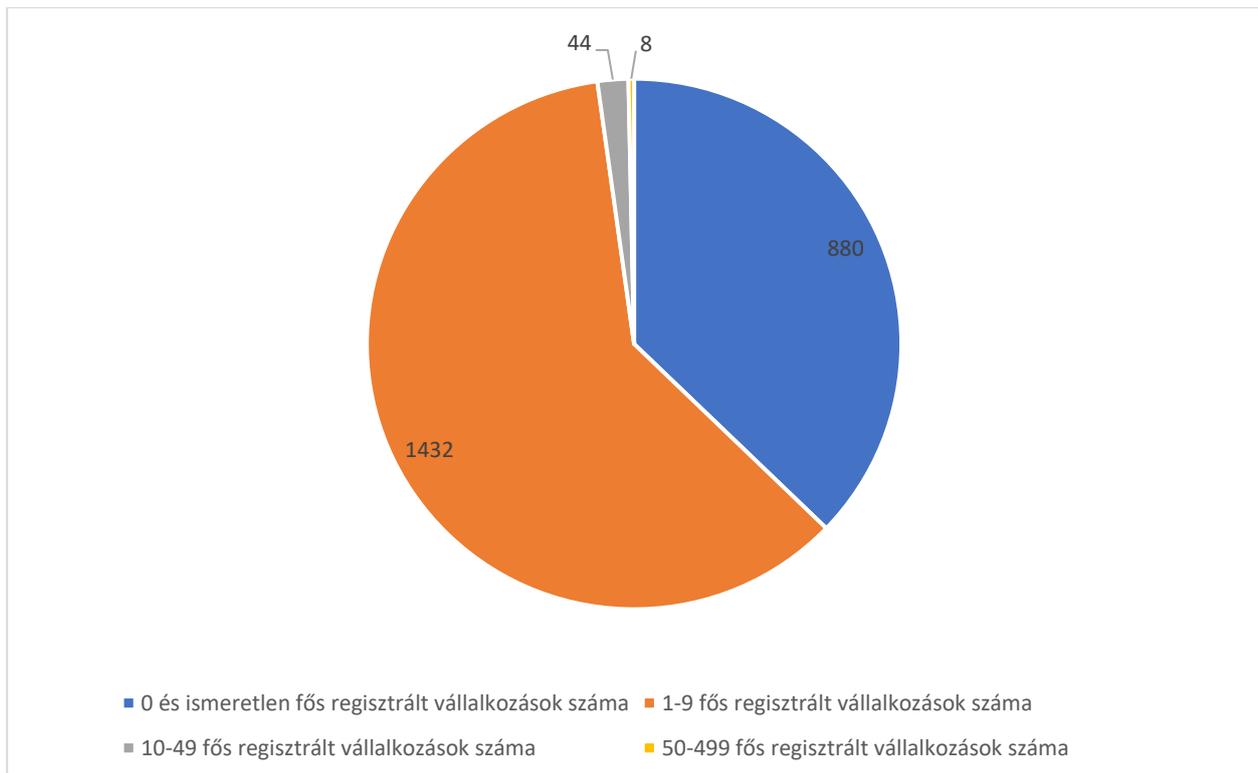
A Komlói járás lakossága a hazai átlaghoz képest kevésbé kvalifikált, így elsősorban betanított, vagy legfeljebb érettségihez kötött munkaköröket töltenek be. A jelenlegi gazdasági berendezkedés is leginkább ezen csoportokra támaszkodik. A magasabban képzettséggel rendelkezők a lehetőségek korlátozottsága miatt többnyire elhagyják a települést, vagy folyamatosan ingáznak a vármegyeszékhelyre.

Az elszigeteltség és a munkaerő képzettségi szintje kihívások elé állítja a város gazdaságát, így Komlónak olyan gazdaságfejlesztési programokat szükséges végrehajtania, ami kitörést jelent a jelenlegi helyzetből.

2.1.7.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

Komló gazdasági súlya csupán lokális, a járás határain túl folyamatosan gyengül. Ennek oka egyrészt az, hogy a település megközelíthetősége csak 4 számjegyű utakon keresztül lehetséges, másrészt pedig a településen nem működik olyan különleges, egyedi vagy nagy foglalkoztató, ami a városba vonzaná a távolabbi területekről a munkaerőt. A jelenlegi gazdasági szerkezetben a foglalkoztatás terén a helyi tulajdonú középvállalkozások dominálnak, azonban ezek köré nem csatlakozik széles beszállítói kör.

19. ábra: Komlói vállalkozások megoszlása foglalkoztatotti létszám alapján (db, 2022)

Forrás: KSH

Komlón a bányák bezárásával az ipari átalakulás nem zajlott le teljes mértékben, a munkanélkülivé vált réteget pedig a megtelepedett KKV-k nem tudták maradéktalanul felszívni. A helyzetet súlyosbítja, hogy máig alacsony szintű maradt a vállalkozási kedv. A középvállalkozások mellett számosságát tekintve a mikro- és kisvállalkozások dominálnak. Ez egyben a vállalkozások általánosan alacsony tőkeerejét is jelenti, ami szintén gátat képez a város fenntartható és fejlődő gazdaságának kiépítésében. A város gazdaságát és annak alakítását így elsősorban a néhány nagyobb foglalkoztató határozza meg.

2.1.7.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

Mezőgazdaság

Komlón a primer szektor alulreprezentált, ami elősorban a bányászmúltból fakadó területhasznosításnak és a hegyvidéki környezetnek köszönhető. A klasszikus mezőgazdasági művelés kevésbé jellemző a városra, ugyanakkor egyre jelentősebb szerepet tölt be az erdőgazdálkodás. Ezutóbbi tevékenységet a Mecsekerdő Zrt. végzi elsősorban a település környezetében.

Ipar

A bányászat fokozatos leépülését követően mára már csak a kőbánya működik Komló, ami a legnagyobb adófizető is a városban. A település alatt és környezetében elhelyezkedő szénvagyon még mindig jelentős kiaknázásának csupán gazdaságossági feltételei vannak.

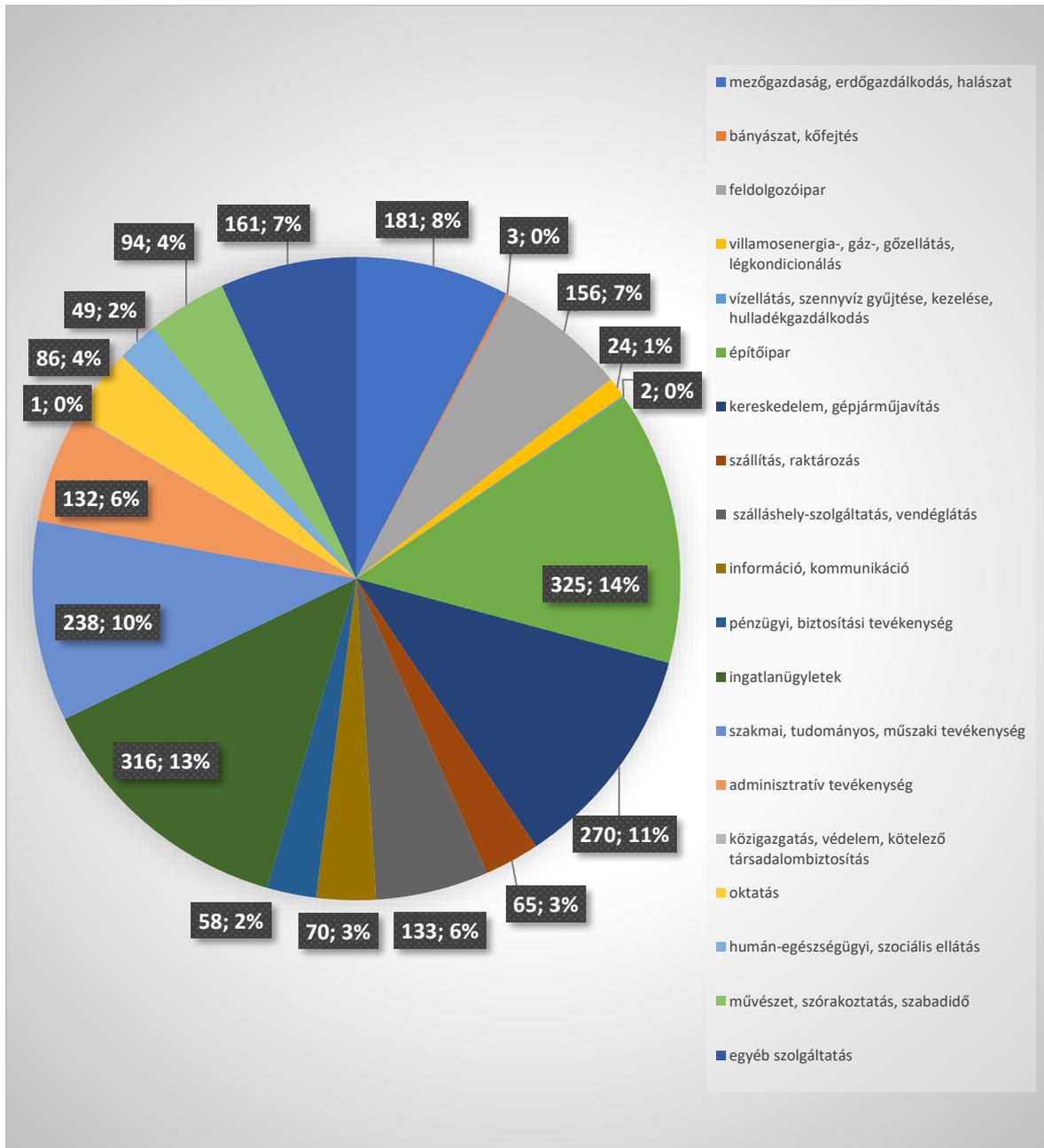
A városban még a feldolgozóipar és az autóalkatrész gyártás mondható jelentősnek. A rendszerváltást követően többnyire ezeken a területeken jelentek meg nagyobb foglalkoztatók a városban, akik többnyire beszállítói funkciót töltenek be más, az ország, vagy nemzetközi nagyvállalatok számára.

Hazánkban általában a turizmusra húzóágazatként tekintenek, ugyanakkor ez Komló esetében nem jellemző. A város jelenlegi attrakciói nem képviselnek olyan vonzerőt, amivel folyamatosan és nagy tömegeket lehetne a településre vonzani. Ugyanakkor ki kell emelni Sikondát és a városrészben található termálfürdőt, ami lokális szinten, de közkedvelt úticél a turisták körében. A turizmus területén Komlónak a természeti környezetre építve még igen komoly kihasználatlan potenciáljai vannak.

Szolgáltatások

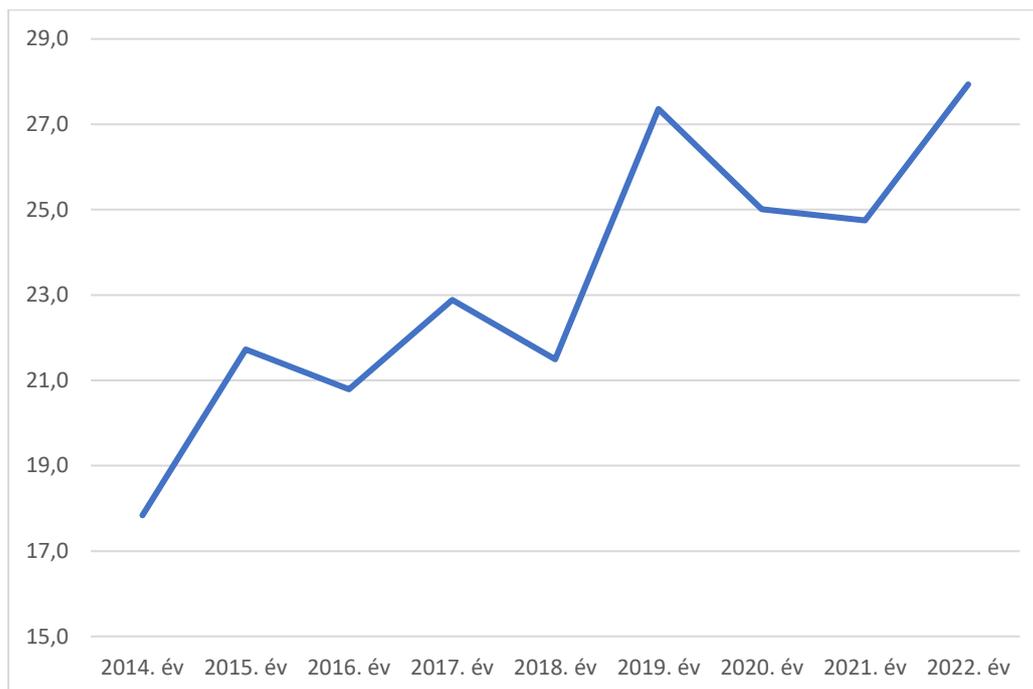
Komlón a legtöbb vállalkozás tevékenysége a terciér szektorhoz köthető, igaz ezek többnyire a mikro- és kisvállalkozások közül kerülnek ki. Komló gazdasága tehát a jelentős ipari múlt ellenére ma már a szolgáltatói szektorra épül. A vállalkozások döntő többségben az építőiparban, a kereskedelemben, az ingatlan és pénzügyi szektorban működnek. A szolgáltatások azonban korántsem teljesekek, mivel azok egy részét a lakosság továbbra is Pécsen veszi igénybe.

20. ábra: A Komlón működő vállalatok megoszlása az egyes gazdasági ágazatok szerint (2022)

Forrás: KSH

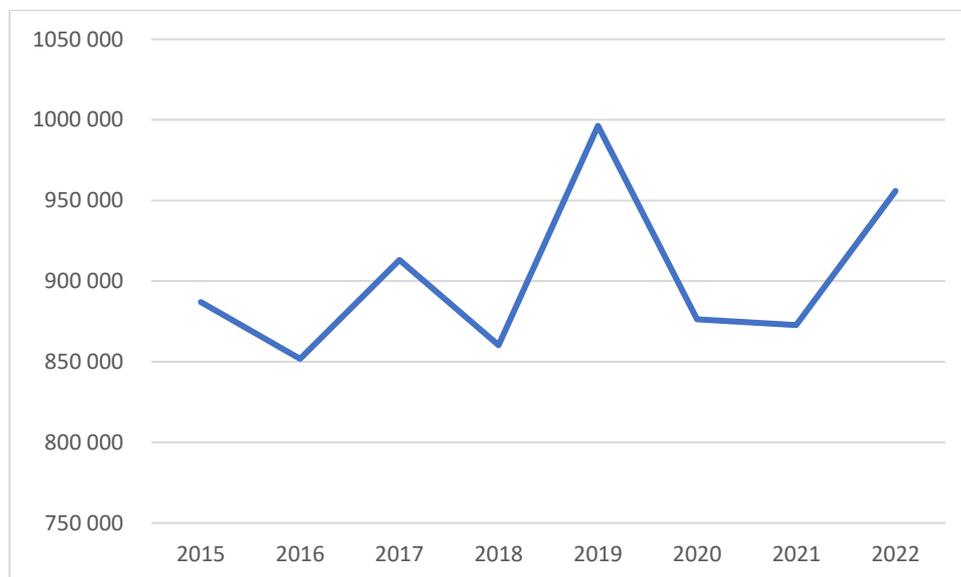
21. ábra: Egy lakosra jutó iparüzési adó értékének alakulása 2014-2022 között (1000 Ft)

Forrás: KSH

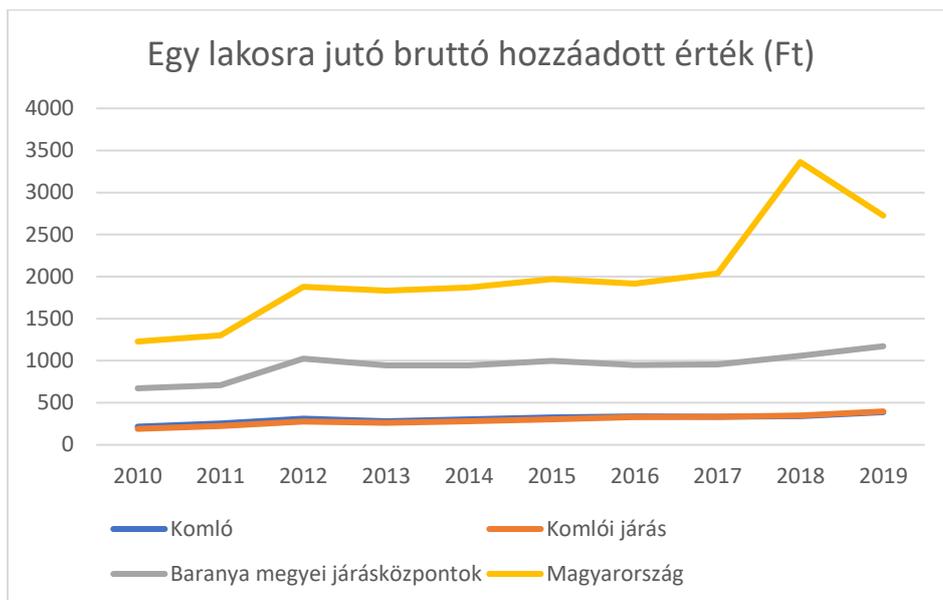
Az egy főre eső iparüzési adóbevétel 2019-ig folyamatosan növekedett, majd 2019-ben – a koronavírus okozta piaci helyzetnek köszönhetően visszaesett a 2020-as s 2021-es évre, majd ezt követően ismét növekvő tendenciát mutatott. A korábbi években tapasztalható emelkedő tendenciában közrejátszott a lakosság szám egyenletes csökkenése és a helyi vállalkozások prosperálása. Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték viszont jelentősen elmarad a baranyai és az országos átlaghoz képest.

22. ábra: Az adóbevételek alakulása Komlón 2015-2022 között

Forrás: KSH

23. ábra: Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1000 Ft)

Forrás: TeIR

2.1.7.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése

Komlón és a járásban, a 2014-2020-as időszakban több KKV is sikeres projektet hajtott végre (Komlói járás: 232 db, ebből Komlói: 176 db) uniós támogatással összesen 15,39 milliárd Ft értékben. A 2021-2027-es időszakban a GINOP Plusz keretében eddig támogatott 39 db járási vállalkozói projektből 27 db Komlón valósul meg, összesen 2,565 milliárd Ft megítélt támogatással. A nagyarányú támogatottság ellenére ugyanakkor a városnak még mindig nem sikerült komoly előrelépést tennie a munkaerő képzettségi és számbeli javulásában. A jelenlévő nagyobb foglalkoztatók többsége elkötelezett Komlói mellett, ugyanakkor a munkaerő képzettségi színvonala komoly gátat képez a további fejlődésben. A képzett humán erőforrás városban tartása, illetve vonzása érdekében Komlónak olyan körülményeket kell biztosítani, amelyek versenyképessé tudják tenni a települést. A probléma kezelésére a városnak a képzett munkaerő letelepedését szükséges elősegítenie, melyben a helyi vállalkozásoknak is szerepet kell vállalniuk.

Új vállalatok fogadására az önkormányzatnak megfelelő méretű területeket szükséges biztosítani, ami a sajátos morfológia miatt szintén akadályokba ütközik, így barnamezős beruházásokkal lehetséges „új” iparterületeket kialakítani. Továbbá a vármegyeszékhellyel való kapcsolatot, együttműködést is érdemes még jobban elmélyítenie a városnak.

2.1.7.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

Komlói versenyképességét több, már korábban is említett tényező is befolyásolja, melyek az alábbiakban kerülnek részletesebben is bemutatásra:

Megközelíthetőség

A város külső megközelíthetősége, ami erősen korlátozott, hisz a város távol esik a fő közlekedési folyósóktól. Budapest közúton 2,5 óra alatt érhető el. Péccsel való összeköttetése közúton megfelelő, így Baranya gazdasági centrumával a kooperáció fizikai lehetősége adott. A város vasúti kapcsolata gyenge, ugyanakkor a közúti személy- és áruszállítás megfelelőnek tekinthető. Légiközlekedés Péccsett érhető el, viszont a légikikötő szintén további fejlesztéseket igényel.

Munkaerő

A helyi munkaerő képzettségbeli problémái komoly korlátozó tényezőt jelentenek a helyi gazdaságfejlesztésben. Emellett a lakosság gazdasági aktivitása a vármegyei átlaghoz hasonló, de a magyarországi átlagnál rosszabb, viszonylag magas a munkanélküliek száma és alacsony a foglalkoztatottsági szint. Ezek a nem túl kedvező mutatók a munkaerő képzettségi szintjével hozhatók összefüggésbe. A helyben rendelkezésre álló munkaerő végzettségét tekintve alacsonyan kvalifikált, ami komoly gátját képezi a gazdaságfejlesztésnek.

Gazdasági berendezkedés, összetétel

Komló gazdaságát a mai napig a bányászat (kőbánya) és a feldolgozóipar határozza meg. Általánosságban Magyarországra, de a komlói vállalkozásokra kiemelten jellemző a K+F+I alacsony jelenléte. A település vállalatai közül egyedül a Rati Kft. esetében említhető meg jelentősebb kutatás-fejlesztési kapacitás. Az alacsony K+F+I volumen összefüggésbe hozható a magasan képzett szakemberek, mérnökök általános hiányával.

2.1.7.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

Komló ingatlanpiaca a Pécs melletti fekvés ellenére sem jelentős, nem tartozik szorosan a vármegyeszékhely agglomerációjához, a nagyvárosból kiköltözők fő célterületévé. Az egykori bányászváros ingatlanállománya elöregedett, a településen az elmúlt évtizedekben csekély számú új társasházi ingatlan épült, kivéve a családi ház-építést, amely területen volt aktivitás a városban. Ezt bizonyítja az a tény is, hogy a városban tapasztalható ingatlanárak jelentősen elmaradnak a pécsiekétől.

Az ingatlanpiac egyik speciális szegmensét képviselik a bérlemények, melyek száma szintén alacsony a településen. Ez főként a beruházók számára negatív jelenség, hisz ez szintén gátját képezi a munkaerő városba csábításának.

Ezen okoknál fogva a város ingatlangazdálkodását és lakáspolitikáját érdemes lenne új alapokra helyezni.

2.1.8 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

2.1.8.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Komló Város Önkormányzata jogszabályi kötelezettségének eleget téve önkormányzati ciklusonként elkészíti gazdasági programját. A dokumentum kimutatásai alapján megállapítható, hogy a város pénzügyi helyzete stabil és nem küzd likviditási problémákkal. A pénzügyi beszámolókból látható, hogy a város hitelállománya jelentősen lecsökkent. A felvett kölcsönök leginkább az állami és uniós pályázatok önjelentésének biztosításához szükségesek.

A pozitív mérleg ellenére ki szükséges emelni, hogy bár Komló komoly összegekkel gazdálkodik, jelentős támogatáshoz is jut, anyagi lehetőségei mégis szűkösek, ami korlátozza a város fejlesztési lehetőségeit is.

A projektek egymásutánisága, egymásra épülésének tervezése jelentős energiaráfordítást igényel az önkormányzat szakértői részéről, mivel egy nem várt probléma, beruházás a város költségvetését jelentős mértékben is befolyásolhatja.

A szűkös kerettel való gazdálkodás, valamint a bevételi-kiadási oldal közötti egyensúly megteremtése mellett a folyamatos fejlesztések végrehajtása kizárólag csak nagyobb tőkebevonással válik lehetségessé. Ezt az összeget azonban a helyi és a betelepülni kívánó vállalkozásoknak kell előteremtenie, ami a korábban bemutatott korlátozó/befolyásoló tényezők miatt ugyancsak nehézséges.

A város területén működő közszolgáltatásokat az állami támogatások mellett az önkormányzati saját erőből finanszírozza. Ez Komló költségvetésének nagyjából 5%-át emészti fel. A költségvetés kiadási oldalának 2/3-át a kötelező feladatok ellátása adja.

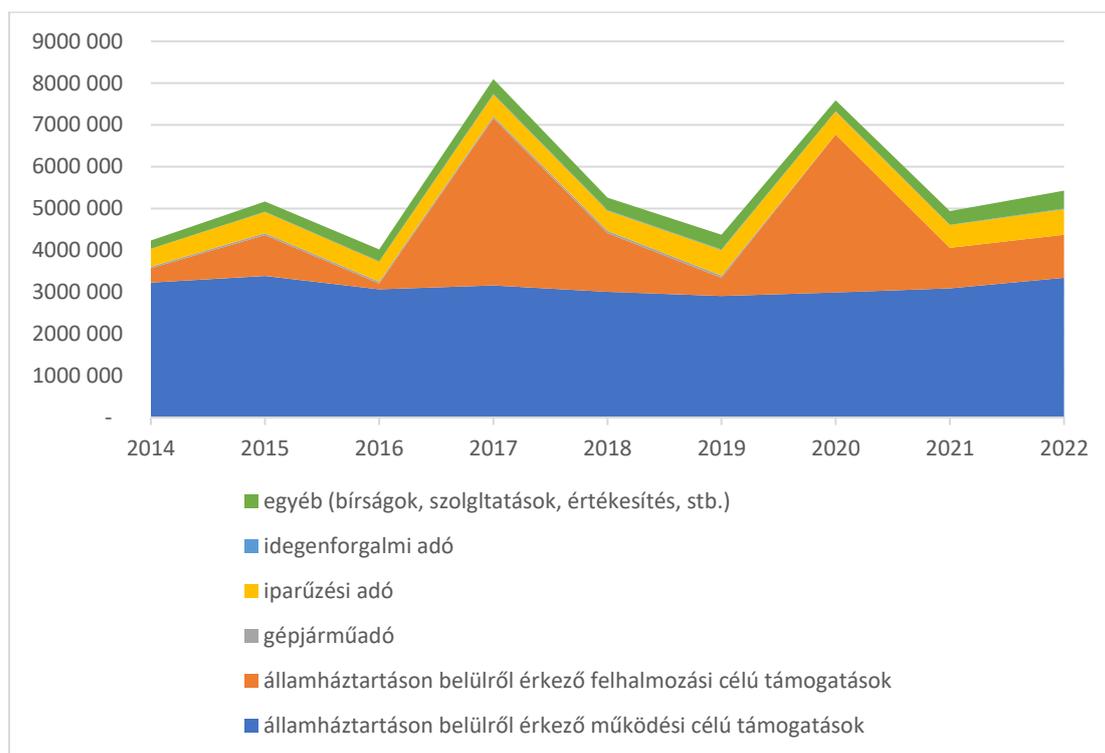
Ezen belül a legjelentősebb tételt a pályázatok előfinanszírozása, valamint az oktatásra és közművelődésre fordított összegek jelentik, de jelentős kiadásnak minősülnek a szociális, igazgatási és rendészeti feladatok ellátása is.

Komló gazdálkodását a költségvetés bevételi oldalán nagymértékben erősítheti, hogy az önkormányzatot lehetőség kaptak 2015. január 1-től új helyi adók bevezetésére². Így felelős adópolitika mellett javítható a város likviditása és gazdasági versenyképessége. Az új helyi adókra így érdemes településfejlesztési eszközként is tekinteni.

Komló város saját bevételei a teljes bevételi oldal nagyjából 19%-át teszik ki. Ez legnagyobb részt a helyi iparűzési adóból származik. A településen az alábbi helyi adók kerülnek kivetésre:

- építményadó,
- magánszemélyek kommunális adója,
- idegenforgalmi adó,
- iparűzési adó,
- telekadó.

24. ábra: A Komló Város Önkormányzat bevételeinek megoszlása 2014-2022 között (ezer Ft)

Forrás: KSH

---

2 Települési adó: a települési önkormányzat képviselőtestülete rendelettel az illetékességi területén helyi adók mellett úgynevezett települési adókat is bevezethet. Az önkormányzat ezen adóformát bármely adótárgyra megállapíthatja, feltéve, hogy arra nem terjed a helyi adótörvényben szabályozott közteher hatálya. Az ezen forrásból származó bevételeket az önkormányzat fejlesztési célra és a települési önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozó szociális ellátások finanszírozására használhatja fel.

2.1.8.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Komlón a településfejlesztés intézményrendszere két részterületre bontható: az egyik a város önkormányzata a másik az önkormányzati közös hivatal illetékes irodái. Az önkormányzat szervezetén belül működik a Pénzügyi, Ellenőrzési és Gazdasági Bizottság. A Bizottság hatáskörébe tartoznak a településfejlesztési és a helyi gazdasági kérdések. A képviselőtestület elé már csak a Bizottság által véleményezett anyag kerül felterjesztésre.

Az önkormányzati közös hivatal szervezetén belül a városüzemeltetéssel, az adóügyekkel és az ingatlangazdálkodással foglalkozó irodák feladatkörébe tartozik a döntéselőkészítő tevékenység, azaz a bizottságok munkájának elősegítése és támogatása. A Hivatal előkészíti az önkormányzati testületi szervek (képviselő-testület, bizottságok, részönkormányzatok) döntéseit, és végrehajtja azokat a polgármester irányítása és a jegyző vezetése mellett.

A fent bemutatottak mellett a településen városfejlesztő társaság, illetve városüzemeltetési társaság nem működik. Ezen tevékenységekhez kapcsolódó feladatokat az önkormányzati közös hivatal munkatársai látják el.

2.1.8.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

Komlón a gazdaságfejlesztési tevékenység korábban a bányászatra és a kapcsolódó ipar köré épült, így viszonylag egyoldalúvá vált a település gazdasága. A bányászat leépülésével párhuzamosan relatíve hamar kialakult a helyi tulajdonú kis- és középvállalkozások rendszere. A Komlói Ipari Park létrehozásával a városvezetés célja a külső tőke térségbe vonzása volt, azonban a várt eredmények elmaradtak. Ugyanakkor az iparterület a helyi vállalkozások egyik célterületévé vált, ami viszont a település szempontjából sikerként könyvelhető el. A városban ugyanakkor csak néhány nagyobb helyi vállalkozás működik, a vállalkozásszerkezetben a mikro- és kisvállalkozások dominálnak.

Komló infrastruktúrája viszonylag fejlett, azonban a munkaerő kvalitása alacsony, valamint a város marketingje, kommunikációja is gyengének mondható. A középfokú oktatás képzési struktúrája már 100%-ban a helyi igényekre épül, azonban ezt kiegészítendő azonosítható feladat további képzett munkaerő városba költözéséhez a feltételek megteremtése, valamint a város köztudatban való megjelenésének és megítélésének a javítása. Mindezek célzott kampányokkal, a város által kínált lehetőségek népszerűsítésével valósíthatók meg.

A települést körülölelő természeti környezetben viszont még rengeteg kihasználatlan potenciál rejlik. A turizmus területén a természeti értékek iránti érdeklődés fokozatosan növekszik. Az aktív turizmus követői megfelelő infrastrukturális ellátottság (információs táblák, pihenők, kiépített útvonalak, stb.) esetén előszeretettel keresik fel a hegyvidékeket, erdőket. Így ezen területtel érdemes a városvezetésnek kiemelten is foglalkozni, megtalálni az egyensúlyt és fenntartható módon végrehajtani ezen területek későbbi fejlesztéseit.

A város energiagazdálkodása szempontjából fontos kiemelni a biomasszával működtetett erőművet, és a város több pontján megtalálható napelemparkokat.

A térség gazdasági erejét jelentheti még a máig intenzíven érzékelhető bányász és szocialista iparvárosi múlt és annak épített emlékei. A város ilyen jellegű specifikációját hűen reprezentálja a Komlói Bányászati Múzeum, Zobák-bánya, a Városház téren felállított Bányász emlékmű és a városszerte fellelhető ipari emlékek, szobrok, emléktáblák, melyekre a város turizmusát is alapozhatja.

Komló mára már szinte alvóvárosként működik a vármegyeszékhely árnyékában, hisz lakosainak jelentős része napi szinten ingázik pécsi munkahelyére, illetve számos szolgáltatást is a régióközpontban vesz igénybe. Ezáltal a megtermelt javak nem Komlón érvényesülnek, miközben a városi infrastruktúra elemeit többnyire helyben veszik igénybe. Mindez a környezetterhelés szempontjából sem elhanyagolható, hisz jelentős mennyiségű utazást generál Komló és Pécs között.

A helyi javak jobb elosztásának elérése érdekében a belső erőforrásokra érdemes a jövőbeli fejlesztéseket alapozni. Ehhez pedig a városvezetésnek a helyben előállított termékek helyben történő hasznosulási feltételeit kell megteremtenie. Olyan kampányokat és fórumokat (online, személyes, helyi piac) szükséges kialakítani és indítani, ahol a lakosság felfedezheti, megismerheti a helyi termelők, vállalkozók termékeit, szolgáltatásait. Ezáltal növelhető a helyi identitástudat, erősödhet a belső gazdaság, növekedhet a város vonzó és megtartó ereje. Mindezek okán az Önkormányzatnak prioritásként kell kezelnie a helyi gazdaságfejlesztést.

2.1.8.4 Foglalkoztatáspolitikai

Komló Város Önkormányzata foglalkoztatáspolitikájának alapköveit gazdasági programjában rögzíti. A városi vezetés prioritásként kezeli, hogy megelőzze, csökkentse a munkanélküliséget és növelje a foglalkoztatást. A munkahelyteremtés feltételeinek elősegítése érdekében az Önkormányzat az alábbiakat támogatásokat nyújtja a helyi vállalkozások számára (a 7/2014. (V.16.) számú önkormányzati rendelet a munkahelyteremtés támogatásáról című helyi szintű jogszabályban foglaltak szerint):

- ingatlan kedvezményes tulajdonba adása,
- ingatlan kedvezményes bérbeadása,
- az előző pontokba foglalt támogatásokkal együtt vagy önállóan kedvezményezett részére vételi jog biztosítása,
- kamattámogatás,
- beruházással, munkahelyteremtéssel kapcsolatos működési kiadások (így különösen: bér, járulék, készletfinanszírozás), díjak részbeni átvállalása,
- beruházáshoz szükséges munkák, tanulmányok elvégztetése,
- munkahelyteremtéssel érintett leendő foglalkoztatottak képzési, helyi lakhatási kiadásaihoz történő hozzájárulás, amennyiben ezen kiadások a munkáltatót terhelik,
- pályázati önerő kiegészítése,
- egyéb, nem pénzbeli juttatás.

A munkanélküliek munkába való visszavezetése érdekében az önkormányzat a közmunka programban is részt vesz. A tevékenység Komló esetében értékteremtéssel is párosul: energiatüzelés, szociális bolt üzemeltetés.

A város igyekszik a helyi képzési palettát a helyi vállalatok és piaci igényekhez igazítani, ugyanakkor a képzett szakemberek helyben tartása továbbra is gondot jelent.

2.1.8.5 Lakás- és helyiséggazdálkodás

A lakás- és helyiséggazdálkodással kapcsolatos feladatokat az Önkormányzat Városgondnoksága látja el. A tevékenységgel kapcsolatos rendelkezések és koncepció megalkotása is a szervezet feladatát képezi. Az önkormányzat a lakás és az egyéb, nem lakáscélú helyiségek kihasználtságát, fejlesztési lehetőségeit folyamatosan monitorozza. Az ingatlanok hasznosítás során prioritásként kezelik a közszolgáltatások biztosításának lehetőségeit, a fennmaradó kapacitásoknál pedig a maximális kihasználtságra törekednek.

A város tulajdonában jelenleg 559 bérlakás van. Méretük, komfortfokozatuk eltérő, így széles igények kielégítésére is alkalmas. A lakások és helyiségek bérbeadásáról önkormányzati rendelet értelmében a Humán Bizottság pályáztatás alapján dönt.

2.1.8.6 Intézményfenntartás

Komló Város Önkormányzata törvényi kötelezettségein túlmutatóan lát el intézményfenntartási feladatokat. A város óvodai és bölcsődei intézmény fenntartásában is részt vállal, utóbbi köznevelési szolgáltatás pedig csak a járásszékhelyen érhető el.

A működéshez szükséges feltételrendszer megfelelő és folyamatos javulást mutat. Ez részben az energiahatékonysági fejlesztéseknek köszönhető, amelyek a fenntarthatóságot segítik elő.

Komló Város Önkormányzata a következő intézmények és szervezetek esetén lát el fenntartói feladatokat, illetve vállal bennük működtetési szerepet:

- Komlói Közös Önkormányzati Hivatal
- Komló Város Önkormányzat Gazdasági Ellátó Szervezet
- Komló Város Önkormányzat Városgondnokság
- Német Nemzetiségi Önkormányzat
- Cigány Nemzetiségi Önkormányzat
- Horvát Nemzetiségi Önkormányzat
- Komló Térségi Integrált Szociális Szolgáltató Központ
- Komló Térségi Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat
- "Szent Borbála Otthon" Nonprofit Közhasznú Kft. által üzemeltetett intézmények
- Komlói Kaptár Művelődési Központ
- Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény
- Sikondai Pihenőpark

2.1.8.7 Energiagazdálkodás

Komló városa energiasztratégiával és energiazdálkodást szabályozó tervdokumentummal nem rendelkezik, ugyanakkor az energia megfelelő hasznosítására a fejlesztések során különös figyelmet fordít a város. Az utóbbi évtizedben az energiahatékonyságot illetően jó néhány intézményfejlesztés történt. A beruházások során az önkormányzati fenntartás alatt álló épületek komplex energetikai korszerűsítésére került sor (hőszigetelés, nyílászáró csere, gépészeti korszerűsítés, illetve több ingatlanra is napelemes rendszer került telepítésre). Ezek a fejlesztések többnyire pályázati forrásból valósulhattak meg, továbbá jelentős mértékben hozzájárultak ahhoz is, hogy a város csökkenthesse energiaköltségeit. A költségmegtakarítást elsősorban a villamosenergia esetében, a napenergia hasznosítására révén érték el.

A város törekszik az energiavásárlás során – jogszabályi kötelezettségéből fakadóan is – közbeszerzés keretében versenyt teremteni a szolgáltatók között, ezzel is biztosítva a jobb szolgáltatási színvonalat és a kedvezőbb árat.

2.1.9 Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény értelmében az önkormányzat kötelezően ellátandó, településüzemeltetéssel összefüggő tevékenységei a következők³:

- köztemetők kialakítása és fenntartása (Komlói Városgondnokság),
- a közvilágításról való gondoskodás (Komló Város Önkormányzata az E.ON Dél-Dunántúli Áramszolgáltatóval kötött közszolgáltatási szerződés alapján),
- kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása (Baranya Vármegyei Önkormányzata, vállalkozóval kötött közszolgáltatási szerződés alapján),
- a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása (Komlói Városgondnokság),
- közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása (Komlói Városgondnokság),
- gépjárművek parkolásának biztosítására kijelölt fizetőparkoló övezet nincs a városban;
- környezet-egészségügy (Komlói Városgazdálkodási Nonprofit Zrt.)
  - köztisztaság, települési környezet tisztaságának biztosítása,
  - rovar- és rágcsálóirtás;
- A helyi közösségi közlekedést a Volánbusz Zrt. biztosítja hasonlóan a közúti helyközi és távolsági közlekedéshez, vasúton ugyanezt a MÁV-Start Zrt. biztosítja;
- hulladékgyűjtés (Komlói Városgazdálkodási Zrt., illetve a Komlóval való hulladékelszállítást a Dél-Kom Kft. végzi);

---

³ Zárójelben a városban feladatot ellátó szervezet kerül nevesítésre

- távhőszolgáltatás (Komlói Fűtőerőmű Zrt.);
- víziközmű-szolgáltatás (Baranya-Víz ZRt. Komlói Üzemigazgatóság)
- városfejlesztés (Komlói Városgondnokság, Komlói Városgazdálkodási Nonprofit Zrt.).

Okos város települési szolgáltatások:

Komló városában nyomokban már érzékelhető az okos megoldások felé történő elmozdulás. A városban a legtöbb hazai szolgáltató biztosít teljes körű hálózatot, mobilhálózatot, ami elősegíti, hogy bizonyos szolgáltatások már úton, útfélen is elérhetőek legyenek. Emellett kiemelendő, hogy az Önkormányzat jóvoltából a belvárosban egy ingyenes internet hozzáférési lehetőség (wifi4eu) is hozzáférhető a lakosság számára a hivatal épületének közelében. Továbbá a város két pontján, a kökönyösi városrészben elérhető egy-egy úgynevezett okospad, ahol a járókelők a beépített napelemeknek köszönhetően akár zöld energiával is feltölthetik okoskészülékeiket, vagy szimplán megpihenve azon az ingyenesen elérhető wifi-szolgáltatást élvezhetik ki.

Ezen fejlesztések azért is fontosak, mert a lakossági kérdőíves felmérés eredményei alapján fény derült arra, hogy a válaszadók többsége használ valamilyen okosezközt, ráadásul bevallásuk szerint az alapvető kommunikációs és szórakozás célú használat mellett az ügyintézésben, munkában, tanulásban is hasznosítják azt.

A komlói lakosok körében is általános elvárásnak tekinthető már, hogy egyre nagyobb hangsúlyt kapjanak az okos megoldások a városban és a háztartásokban is. Utóbbinak ugyanakkor gátat szabnak az anyagi és közösségi élethelyzetek. Ennek ellenére a lakossági felmérésből kiderült, hogy azok, akiknek van lehetőségük a jövőre nézve tervezik az okos megoldások (pl. okosmérő, okos világítási rendszer) alkalmazását.

A közösségi közlekedés működtetésében a MÁV Zrt. és a már leányvállalataként működő Volánbusz is biztosít online applikációs és jegyvásárlási, tájékoztatói lehetőséget. Emellett még kiemelendő, hogy a város buszpályaudvara is nemrégiben újult meg, modern, XXI. századi körülményeket és lehetőségeket biztosítva az utazóközönségnek.

Komlón az okos megoldások alkalmazása a közüzemi ellátás területén még kevésbé elterjedt, viszont a társadalmi igények növekedésével szükségszerű lehet a szolgáltatók részéről az ilyen jellegű fejlesztések bevezetése.

Komlón a nagyobb, innovatív gondolkodású cégek esetében jellemző az Ipar 4.0 és az iránta való fokozott érdeklődés. Az elmúlt évtizedekben több vállalkozás is megvalósított valamilyen IKT fejlesztést gazdasági növekedésének elősegítése érdekében. Tehát megszületett a felismerés, hogy az okos megoldások, a digitalizáció, a mesterséges intelligencia alkalmazása javíthat a gazdálkodó szervezetek versenyhelyzetén.

Ezzel szemben a városi intézmények oldalán jelentős lemaradás tapasztalható ezen a területen. Az intézményi kérdőívben több szervezet is kiemelte, hogy komoly digitális eszközhiány mutatkozik, amely elősegítené a színvonalas, minden igényt kielégítő szolgáltatásnyújtást.

2.1.10 Zöldfelületi rendszer vizsgálata

2.1.10.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Komló városa nem rendelkezik átfogó zöldfelületi koncepcióval. A település több pontján megtalálhatók zöldterületek és (közkert, közpark, fasorok), a zöldterület jellegű területek, intézményi zöldfelületek (temető, sport- és szabadidős területek), illetve a belterületen művelt kertes mezőgazdasági területek. A tagolt városszerkezetben a környező erdők képezik az összefüggő zöldfelületi rendszert, amit kiegészítenek a már említett közparkok, fasorok, az intézményi zöldfelületek, vízpartok, és a kertes mezőgazdasági területek. A település területe 46,55 km², a zöldterületek aránya 4,37% (2,038 km²). A kialakított játszóterek, sportpályák, pihenőhelyek száma 60 db, területük pedig 42 137 m².

Zöldterületek

A város több pontján megtalálhatók a közparkok, melyek állapota elfogadhatónak mondható. Ezen területek a város erdei közegben való fekvése okán többnyire csak esztétikai, rekreációs és közösségi funkciója van. A parkok fenntartását, karbantartását az önkormányzat végzi. A településen található közparkokat az alábbi táblázat tartalmazza:

9. táblázat: Komló zöldfelületi és zöldfelület jellegű területei

Városrész	Közpark, közkert elhelyezkedése	Közpark területe (m ²)
Belváros	Bányászpark (3603 hrsz.)	13 285
	48-as tér (3837 hrsz.)	5 700
Szilvás	Arborétum (3651; 3676/11)	75 936
	Alkotmány u. (3796/4 hrsz.)	18 339
	Vértanúk u. 2-8. (3740 hrsz.)	18 514
Kenderföld	Petőfi u. (3532/1 hrsz.)	10 813
	Tompa M. u. (3515/2 hrsz.)	12 854
	Petőfi utca (3505 hrsz.)	15 927
	Vörösmarty utca (2984 hrsz.)	11 882
	Eötvös L. u. (3479/9 hrsz.)	41 598
	Hunyadi – Irinyi u. (3105/23 hrsz.)	28 844
Kökönyös	Jószerecsét u. (1325/5 hrsz.)	14 325
	Bányász u. (1137/19 hrsz.)	25 842
	Bányász u. – Jószerecsét u. (1180/2 hrsz.)	28 382
	Mikszáth K. u. – Móricz Zs. u. (1283 hrsz.)	4 500
	Nagy László u. (2326 hrsz.)	23 868
	Kiss József u. (1310/28 hrsz.)	50 615
Dávidföld	Székely B. utca (1359/14 hrsz.)	16 895
	Munkácsy M. utca – Benczúr u. (1902/10 hrsz.)	2 025
	Mecsekfalui út – Erkel F. u. közötti tér (1673/2 hrsz.)	66 245
Körtvélyes	1521/68 hrsz.	168 367
Sikonda	6039/103 hrsz.	14 890
Gesztenyés	Rozmaring-Nefelejcs utca 165 hrsz	6 875

Zöldterület jellegű területek

Ebbe a kategóriába sorolhatók azok az intézményi zöldfelületek, amelyek kiterjedése jelentősnek mondható és alacsony beépítettséget igénylő létesítmények elhelyezésére szolgálnak. Ezen kategória tagjai az alábbiak:

- Sport- és szabadidős létesítmények:
  - Komló Városi Sportközpont (3 700 m²)
  - Komlói Bányász Sport Klub (4 200 m²)
  - Sikondai gyerektábor
- Temetők:
  - Mecsekjánosi temető
  - Új köztemető
  - Régi temető
- Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Komlói Kórház és volt Sikondai telephelye
- Sikondai strand és termálfürdő
- Sikondai Kemping
- Napelem parkok

Élővizek és azok környezete

A város környezetében található vízfolyásoknak és tavaknak több funkciójuk is van. A mikroklíma alakításában betöltött szerepük mellett jelentős esztétikai és ökológiai szerepet töltenek be. A Sikondai településrészen kiemelt zöldfelületi érték a Sikondai-tavak és környezetük. Emellett említésre méltó még a Gadányi tavak, a Szopoki-patak és Kaszárnya-patak környezete.

Erdőterületek

A völgyekben szétterülő és a hegyoldalakra felkúszó települést egybefüggő erdőség öleli körbe. Az erdők többsége külterületen található, de belterületi erdők találhatók:

- Sikondán
- Szopoki-réttől délre
- Gesztenyésnél a Köves tető alatt
- Szilvás településrésznél, a Baranya Megyei Vízmű területtől északra
- Újteleptől délre
- Kenderföld településrésztől északra

Belterületen művelt kertes mezőgazdasági területek

A belterületi mezőgazdasági területek a kertes házzal rendelkező lakosság udvaraiból és a várost övező, mozaikosan elhelyezkedő gyümölcsösökből, kiskertekből, gyepekből és szántóterületekből tevődik össze.

Zöldfelületi ellátottság értékelése

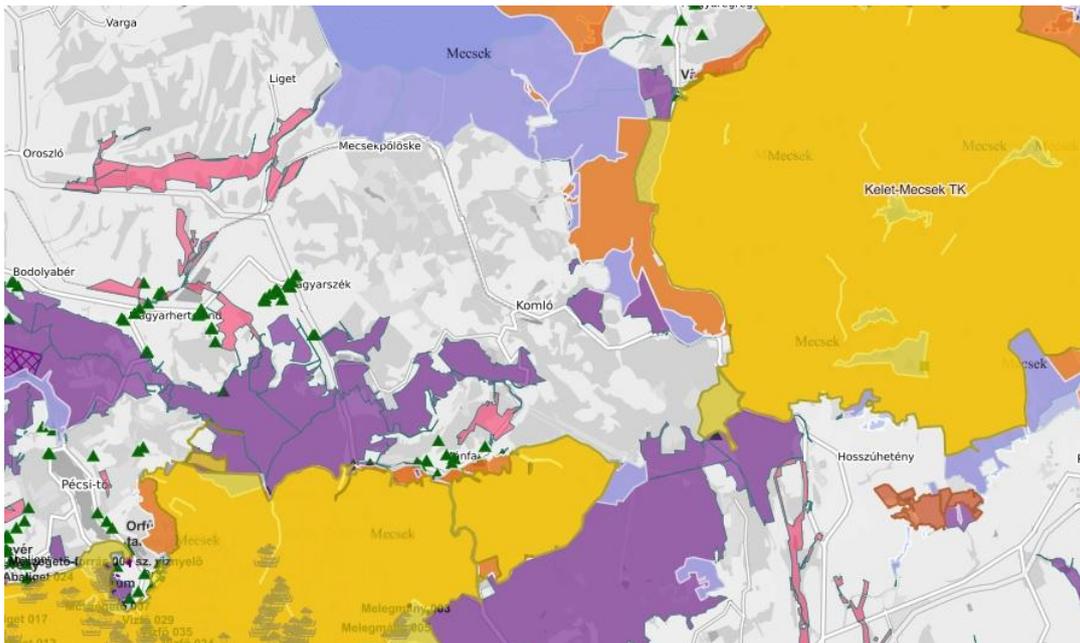
Komló belterülete morfológiáját és zöldterületi eloszlását tekintve is igen tagolt. A zöldfelületek kapcsolatrendszerét a várost körülölelő, külterületi erdőségek jelentik. Az egykoron önálló egységet képviselő településrészek eltérő fejlődési utat jártak be, és a város kialakulásával, ezen részek eggyé olvadásával szembetűnőbbé vált a zöldterületi aránytalanságok. Ennek ellenére összességében a település elhelyezkedése miatt is Komló zöldfelületekkel jól ellátott település.

A zöldfelületek jelentős része parkerdő jellegű. A város legjobb adottságokkal és természeti értékekkel jellemezhető területe Sikonda városrész, ahol a természetes erdők, a vízfelületek és zöldterületek aránya egyaránt magas. Az iparterületek melletti parkerdők jellemzően véderdőként funkcionálnak, amire nagy szükség is van a levegő- és zajszennyezés okán.

Az utcák fásítási aránya a városközpontban igen alacsony, a Belváros településrészen a kulturális -, oktatási és közigazgatási intézmények és üzletek közelében erősen hiányosnak mondható aminőségi zöldterületek jelenléte.

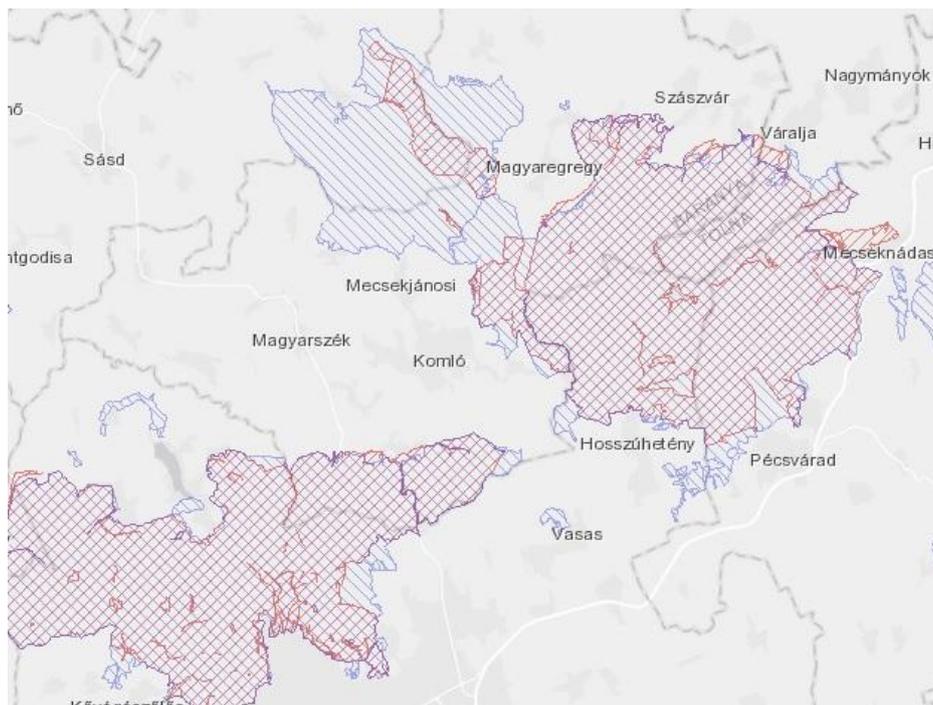
Korábban már említésre került, hogy a város nem rendelkezik koncepcióval a zöldfelületek fejlesztésére vonatkozóan, viszont hosszú távon érdemes lenne egy átfogó terv mentén végiggondolni a zöldfelületek használatát, hasznosításának lehetőségeit. A városban a rendezett és magas minőségű zöldfelületekre nagy igény mutatkozik a lakosság részéről, hisz ezen elemek az életminőség javításának tényezői is. A zöldfelületi fejlesztések kedvező benyomást keltenek még a várost felkereső turisták esetében is.

25. ábra: Az Nemzeti Ökológiai Hálózathoz tartozó területek Komló környékén

Forrás: TIR

26. ábra: Natura 2000 területek elhelyezkedése Komló környezetében

Forrás: <https://natura2000.eea.europa.eu/>

2.1.10.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

A város zöldfelületi rendszerénél tapasztalható konfliktusok és problémák eredője elsősorban a város történeti fejlődése és a bányászat fellendülésének időszakában tapasztalható ugrásszerű növekedés volt. A település egyfelől kedvező helyzetben van a táji-, természeti adottságai miatt, ugyanakkor a bányásmúlt, az ipari, üzemi területek és a vizuálisan szennyező elemek magas száma és aránya miatt jelentős igény mutatkozik a zöldfelületek kiegyenlítő hatására, minőségi jelenlétére.

Komló város esetében feltárt konfliktusok az alábbiak:

- inaktív területek nagy aránya a városközpontban
- jól megfogalmazott, körülhatárolható városközpont hiánya
- infrastrukturális elemek elválasztó hatása
- koncepcionális arculat hiánya
- zöldfelületi rendszer felmérésének hiánya
- zöldfelületi stratégia hiánya
- alacsony minőségű zöldfelületek aránya
- tájkarakter elemek hiánya
- az arborétum korszerűsítésének elmaradása

2.1.11 Közlekedés

2.1.11.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

A járást a páneurópai közlekedési rendszerbe („helsinki folyosók”) a Budapestet Ploče-val összekötő, V/c számú folyosó csatornázza be, de ez a közúti/vasúti nyomvonal Komlót, mint várost közvetlenül nem érinti. Az országos közlekedési vérkeringésébe a települést a 47-es számú vasúti mellékvonal, valamint a 6542-es és 6543-as számú mellékút kapcsolja be. A különböző szintű térségi központok elérhetősége Komló irányából rossznak mondható.

2.1.11.2 Közúti közlekedés

Komló és térségének feltárását csupán negyedrendű utak biztosítják. A város térségében elhelyezkedő közúti mellékvonalak, alsóbbrendű utak viszonylatában az infrastruktúra színvonala gyenge, sugaras szerkezetű. A közúthálózat jelentőségét azonban növeli azon tényező, hogy a 4z-es számú vasúti mellékvonal csupán minimális személyszállítási funkciót lát el. A 40. sz. Budapest-Pécs vonal ugyan a járást nyugati felén fut, viszont megállóhellyel nem rendelkezik, így Komló elérhetőségét ez a vonal nem segíti oly mértékben elő. Ennek megfelelően a város elérhetőségét az egyéni közlekedés mellett autóbuszjáratok biztosítják.

A közúti balesetek száma országosan és régiós szinten is folyamatosan csökkenő tendenciát mutat, ami elsősorban a vezetéskultúra javulásának, közlekedésbiztonsági fejlesztéseknek és a változó jogszabályi környezetnek köszönhető. Az imént leírt tendencia azonban nem érvényes Baranya megyére, ahol stagnálás volt tapasztalható az elmúlt évtizedben. Ennek oka elsősorban a sok veszélyes útszakasz, mint például a Komlót Péccsel összekötő, szerpentinnel tarkított, a sokszor változó időjárás körülmények között síkossá váló 66-os számú főút. Emellett természetesen a szabálytalan közlekedés is jelentős szerepet tölt be az olykor kimagaslóan magas balesetek esetében.

2.1.11.3 Közösségi közlekedés

Közúti közösségi közlekedés

A távolsági közúti tömegközlekedési kapcsolatokat a MÁV Zrt. tagvállalataként működő Volánbusz Zrt. menetrendszerű autóbuszai biztosítják. A környező falvakkal és városokkal való kapcsolatteremtésben, a korlátozott kötöttpályás kapcsolatok okán az utóbbi időben egyre inkább felértékelődött a távolsági buszközlekedés. A közösségi közlekedést igénybe vevő helyi lakosság igényeit egy rugalmasabb, az iskola- és munkakezdés, illetve befejezés időpontjához igazodó menetrend szolgálja ki.

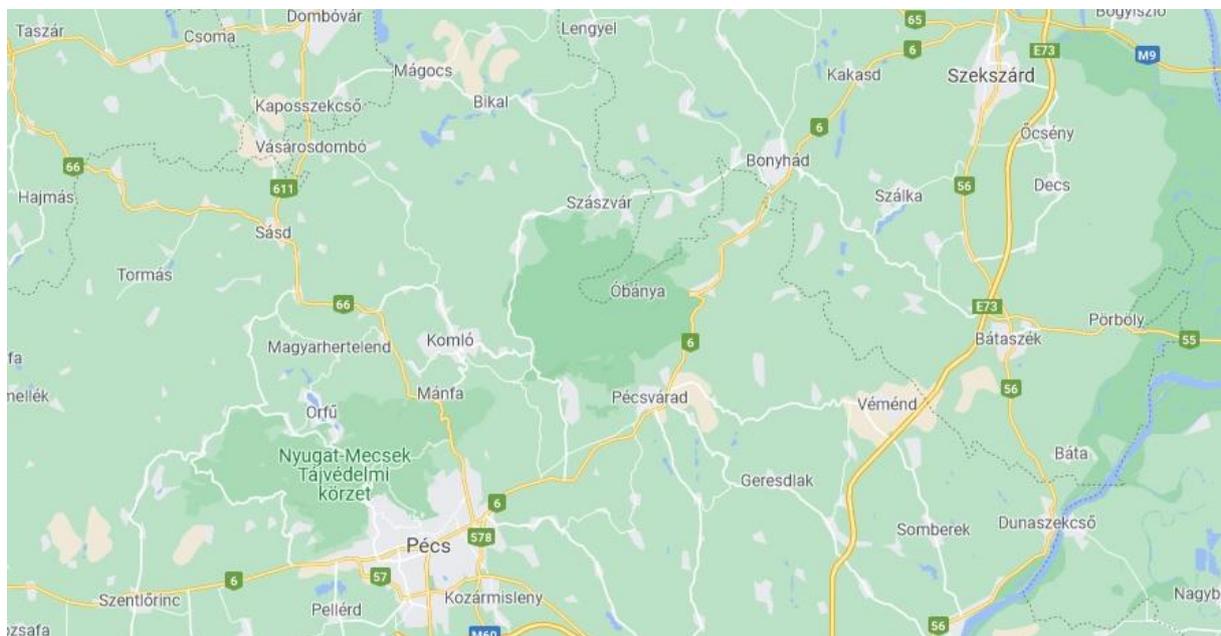
A helyi tömegközlekedést szintén a Volánbusz Zrt. járatai biztosítják az önkormányzat és az állami vállalat között megkötött közszolgáltatási szerződés alapján. Az ugyancsak menetrendszerűen közlekedő autóbuszjáratok közvetlen kapcsolatot biztosítanak az egyes városrészek között. Ezek nyomán kijelenthető, hogy közösségi közlekedés szempontjából jól szervezett a település.

A közelmúltban európai uniós támogatással megújult a város buszpályaudvara, aminek köszönhetően az induló és érkező utasokat már egy modern környezet fogadja. Az összesen 920 millió forintos fejlesztésnek részét képezte egy 4 járműből álló buszbeszerzés is. Az új buszok már támogatják az okos szolgáltatásokat, hisz az elektronikus utastájékoztatói rendszer, a fedélzeti kamerarendszer és az USB-töltőpontok is már a felszereltségük részét képezik. A Társaság 2022-ben folytatni kívánja helyi járműparkjának megújítását, így év végére a buszflotta 40%-a megújul.

Kötőpályás közösségi közlekedés

A járás határában fut a Budapest-Pécs 40. sz. vasútvonal, amelyhez a Dombóvár-Komló 47-es számú mellékvonal nyújt összeköttetést. A 18,8 km hosszú szárnyvonalat 1896-97-ben elsősorban az aktív szénbányászat és szénszállítás nyomán építették ki. A vasútvonal forgalma jelenleg minimális, személyi közlekedést 2021. december 12-től naponta négy pár vonat biztosít. Ennek ellenére a szárnyvonal igen fontos kapcsolatot jelent Komló életében a fővárossal való kapcsolatteremtésben. A Budapest–Pécs vasútvonal egyvágányos szerkezetű, 21 tonna engedélyezett tengelyterhelésű, 120 km/h pályasebességű, villamosított transzeurópai vasúti hálózatba tartozó vonalnak minősül. A vonalon naponta 10 pár intercity járat közlekedik. Emellett a 40. sz. vasútvonalon személyvonatok is közlekednek Dombóvár–Budapest Déli pu. (1 járatpár), Dombóvár–Pusztaszabolcs (7 járatpár), valamint Sárbogárd–Dombóvár (1 járat) viszonylatokban.

27. ábra: Komló közúthálózati kapcsolatrendszere

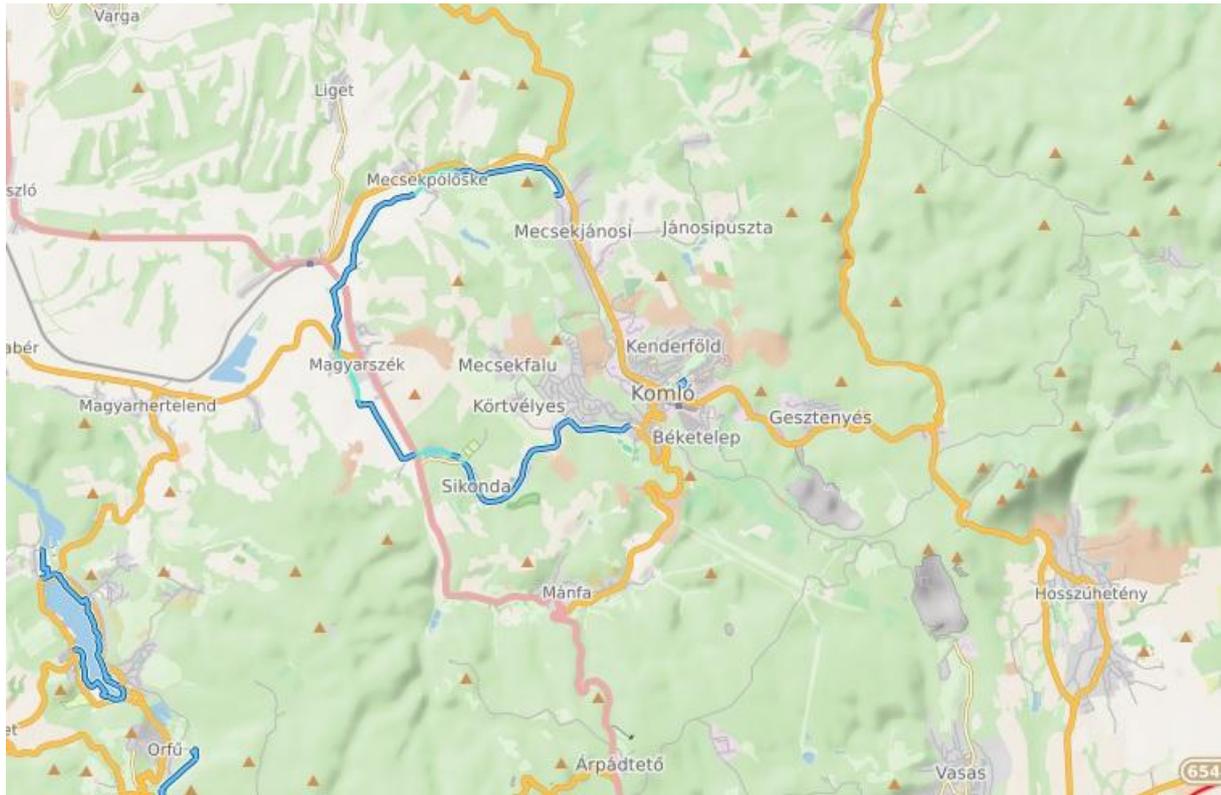
Forrás: Google Maps

2.1.11.4 Kerékpáros és gyalogos közlekedés

A Komló járás kerékpárút hálózata erősen hiányos, gyenge kiépítettséget mutat. A térségben a kerékpárutak összesített hossza 21,45 km. A településen és környékén a hálózat az alábbi elemekből áll:

- (Komló) Mecsekjánosi városrésztől Sikondáig
- Sikondától Vágotpusztáig

28. ábra: Komlói kerékpárúthálózat

Forrás: www.merretekerjek.hu

2.1.11.5 Parkolás

Ahogy országos szinten, úgy Komlón is folyamatosan problémát okoz a parkolóhelyek hiánya főként a központi és lakótelepi területeken a lakossági és gazdasági szereplők részéről megszorodó gépjárműállomány miatt. Mindezért a város folyamatosan bővíti a lehetőségekhez mérten a parkolóhelyek számát.

A parkolás városszerte ingyenes, az egyetlen fizetős parkoló az egyik kereskedelmi üzlet területén található, ahol az 1 órát meghaladó tartózkodás esetén szükséges díjat fizetni.

2.1.12 Közművesítés

Komló közműhálózata a folyamatos fejlesztések révén fokozatosan épült ki, a település közművesítettségi mutatói jelenleg is országos átlag felettinek mondhatók. A város beépített területének döntő hányadán a teljes közműellátás már biztosított, ugyanakkor valamennyi városrészben akadnak még közműellátottsági hiányosságokkal rendelkező ingatlanok, amelyek további beruházásokat kívánnak meg az önkormányzat és szolgáltatók részéről.

Az elmúlt 10-20 évben (2001-2020 között) jelentős közműfejlesztéseket valósítottak meg, amelyek köszönhetően nőtt azon lakások száma, melyek teljes közművel rendelkeznek, ugyanakkor egyes városrészekben még mindig maradtak alacsony komfortfokozatú, illetve hiányosan közművesített ingatlanok. A település külterületi és beépítésre nem szánt térségeiben élő lakosok számára jelenleg közszolgáltatásként jellemzően csak a villamosenergia áll rendelkezésre.

Az egyes közművek városi ellátottsági szintjét a következő alfejezetek mutatják be.

2.1.12.1 Vízközművek

Vízgyártás és vízellátás

Komló vízellátó hálózatának üzemeltetője jelenleg a Mohácsi központú Baranya-Víz Zrt Komlói Üzemigazgatósága. Komló és térsége ellátására létesített regionális ellátó rendszer Komló közigazgatási területe, a hozzá tartozó külterületi városrészek, valamint Bodolyabér, Magyarhertelend, Magyarszék, Mecsekpölöske, Mánfa. Emellett Hosszúhetény irányából a pécsi és a dunai vízbázisok felé is rendelkezik számottevő kapacitású csatlakozással.

A településen a vezetékes ivóvíz elosztóhálózat összesen 117 km hosszban épült ki, ezzel a vízvezeték kiépítettsége a beépítésre szánt településrészekben teljes körűnek tekinthető. Komlón a hálózati ivóvízzel ellátott lakások aránya 2019-ben 91% volt (TeIR).

Azon lakók és lakások számára, ahol nem biztosított a közüzemi vezetékes ivóvíz ellátás, a közhálózatra telepített 9 db közkifolyó áll rendelkezésre. A külterületeken élők számára a közkifolyókon kívül, házi kutakat is biztosítanak vízellátást, viszont ezek vízminősége bizonytalannak mondható. A közüzemi vízellátásban részesülő, de házi kúttal is rendelkezők a kinyert vizet többnyire locsolásra hasznosítják.

10. táblázat: Komló ivóvízhálózatának főbb mutatói

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)	648,7	632,9	617,8	535,1	533,78	549,21	550,57	551,49	556,1	651,99
Üzemelő közkifolyók száma (db)	4	4	3	8	8	9	7	7	9	9
Közüzemi ivóvízvezeték-hálózat hossza (km)	122,2	114,2	114,2	114,2	114,4	114,4	114,4	116	117	117
Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)	806,8	781,9	748,7	762,3	763,49	772,99	770,6	770,53	769,42	777,31
Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	10988	11096	11204	11204	11198	11200	11212	10237	10240	10250
Az év folyamán a közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	2	108				12		25	3	20

Forrás: KSH

A szolgáltatott víz mennyisége az utóbbi 10 évben stagnálást mutatott, ami összefüggésbe hozható az utóbbi évek időjárásával.

A tűzvíz ellátás az előírások szerint a vízelosztó hálózatára telepített tűzcsapokon keresztül biztosított.

Az ivóvízhálózat esetében folyamatos a fejlesztési igény, mivel a jelenlegi hálózat elemei már nem korszerűek és a modern fogyasztói igényeket nem minden esetben szolgálják ki. Éppen emiatt - a régi, sok hibaforrással rendelkező azbesztcement gerinc kiváltására – az Önkormányzat KEHOP-2.1.11 projekt keretében tervezi megvalósítani a közeljövőben a Kossuth Lajos utcai, továbbá az erre csatlakozó Zrínyi téri és 48-as téri vízvezetékek rekonstrukcióját, a szolgáltatás egyenletes biztosítása érdekében új gerincvezeték és kapcsolódó bekötések kiépítését.

A vízellátás esetében szót kell ejteni még a város termálvízkészleteiről is. Komlón a Sikondai városrészen 1928-ban tartott szénvagyron felmérésére tett próbafúrás során termálvizet találtak. Az 500 m mélyről érkező hévízi forrást 1929-ben gyógyvízzé is nyilvánították. A termálkút vízhozama jelenleg 1500 l/perc. Ennek hasznosítását jelenleg a Sikondai gyógyfürdő végzi.

Szennyvízelvezetés

Komlón a vízellátáshoz hasonlóan a szennyvízelvezetés rendszerének üzemeltetését is a Mohácsi központú Baranya-Víz Zrt Komlói Üzemigazgatósága végzi. A Társaság üzemelteti város és környezetében található települések szennyvízgyűjtő hálózatát, valamint az összegyűjtött szennyvizek kezelését szolgáló Komlói regionális szerepkörű szennyvíztisztító telepet.

Komlón a szennyvíz elvezetésére elválasztott rendszerű közcatorna hálózat került kiépítésre. A szennyvízcsatorna-hálózat hossza 87,1 km, ami nagyjából a Belváros és a hozzá kapcsolódó városrészek utcáinak területét, valamint fedi le. A külterületi városrészek közül csupán Kisbattyán és Zobák-puszta területén nincs kiépített közcatorna.

11. táblázat: Komlón elvezetett szennyvíz mennyisége

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban elvezetett összes szennyvíz mennyisége (1000 m ³)	732,7	707,1	671,5	1543,1	1492,43	1388,75	1306,36	1548,59	1522,53	1169,24
A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban tisztítottan elvezetett összes szennyvíz mennyisége (1000 m ³)	732,7	707,1	671,5	1543,1	1492,43	1388,75	1306,36	1548,59	1522,53	1169,24
A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózat hossza (km)	105,6	83,4	86,3	86,3	86,3	86,3	86,3	87	87,1	87,1
Az év folyamán újonnan fektetett közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózat hossza (km)	0,2							0,7	0,1	

Forrás: KSH

Szükséges megemlíteni, hogy a közcatorna hálózatra nem csatlakozó ingatlanokból a szennyvíz döntő hányadát a talajba szikkasztják. Az ezzel okozott szennyezés a csatornahálózat fejlesztésével és a rácsatlakozások számának növelésével érhető el.

Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

Komlón lehulló csapadék elvezetése döntő mértékben – a családiházas övezetekben - nyílt árkokban, társasházi településrészekben zárt rendszerben történik. Előbbiek hidrológiai rendezettsége nem mindenütt jellemző. Az árokhálózat vízelvezető képessége korlátozott, bizonyos szakaszai szikkasztó árokként funkcionálnak. Az árokoknál jellemzőek az árokfeltöltések, a feliszaposodások, valamint a növényzettel való benövés.

A város területén lehulló és elvezetett csapadékvizek elsődleges befogadója a Kaszánya-patak és a Kisvaszari vízfolyás. Komló külterületi városrészein a sajátos morfológiai viszonyoknak köszönhetően a természet alakította mélyvonalakon haladó, jellemzően a településen eredő vízfolyások gyűjtik össze a csapadékvizeket. A Sikonda városrészben a termálkútból származó vízre és a Baranya-patak Sikondai mellékágának vizére alapozva létesült egy duzzasztott tó. Összességében a város teljes területe vízerózióknak kitett területen fekszik.

2.1.12.2 Energia

Energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)

Földgázellátás

Komló földgázhálózatának kiépítése az 1990-es évek óta folyamatosan épült ki, az ellátást pedig a pécsi központú E.ON Dél-Dunántúli Gázhálózati Zrt. biztosítja.

A gázellátás bázisa a kozármislenyi gázátadó állomás, ahonnan a kiinduló nagyközép-nyomású vezeték képezi a település ellátásának gerincét. Ez táplálja a település gázfogyasztóját és elosztóját, illetve a helyi nagyobb fogyasztók ellátása is közvetlenül a gerinchálózatról történik.

A földgázbekötések elsődleges célja a lakások fűtési korszerűsítése, ami jelentős mértékben csökkentette a város környezetterhelését a hagyományos energiahordozókkal való fűtési módokkal szemben.

12. táblázat: Komlón szolgáltatott földgáz főbb mutatói

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Háztartási gázfogyasztók száma (db)	3374	3373	3406	3377	3395	3402	3432	3512	3571	3618
Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)	8739,3	7140,2	4887,5	4778,3	6041,6	6042,6	4972,9	4548,8	6801	6280,3
Az összes szolgáltatott gáz mennyiségéből a háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)	3501,5	2734,1	3034,2	2536	2939,8	3082,5	3272,5	3035,2	3180	3339,3
Az összes gázcsőhálózat hossza (km)	85	85	85	85,1	84,8	85,2	85,7	82,4	83,6	85,5
Összes gázfogyasztók száma (db)	3522	3529	3532	3509	3527	3549	3579	3651	3724	3771
A háztartási gázfogyasztókból a fűtési fogyasztók száma (db)	2652	2879	2867	2838	2849	3402	3432	3508	3566	3613

Forrás: KSH

Villamosenergia

Komló városának villamosenergia igényeit a pécsi központú E.ON Dél-Dunántúli Áramhálózati Zrt. biztosítja. A villamosenergia ellátottsága teljes körű. A villamosenergia 132 kV-os főelosztó hálózaton keresztül érkezik a település Sikonda városrészében és Koszonya tetőn található 132/22 kV-os nagy-/középfeszültségű alállomáshoz, ahonnan induló középfeszültségű, gyűrűs topológiájú elosztóhálózatokról történik a település ellátása. Az alállomásokról kiinduló középfeszültségű hálózatra kerültek felfűzésre a fogyasztói transzformátorállomások. Ezen transzformátorállomások a gyűrűs topológia miatt két irányból táplálhatóak.

Az ezekből kiinduló kiefeszültségű elosztóhálózatról történik a lakosság közvetlen ellátása. A kiépített középfeszültségű hálózatok a város peremterületein föld feletti vezetésűek, a belvárosi részekben döntően földkábelesek. A fogyasztókat közvetlenül ellátó kiefeszültségű hálózat a tömbházas területeken és az újonnan kialakított ipari területeken döntően földkábeles, a családiházas és peremterületeken föld feletti vezetésűek.

A fejlesztési tervek között szerepel egy 400 kV-os átviteli hálózat létesítése is.

13. táblázat: Komlón szolgáltatott áram főbb mutatói

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Háztartási villamosenergia fogyasztók száma (db)	14116	14319	14227	14198	14184	14203	14195	14255	14321	14386
A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	24370	23243	23041	22191	22228	21807	21805	21684	21765	23493
Villamosenergia-fogyasztók száma (db)	15517	15600	15673	15635	15626	15675	15722	15783	15854	15946
Szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	46243	45184	44252	45408	47377	46636	46034	46303	45133	47001
A kisfeszültségű villamosenergia-elosztóhálózat hossza (km)		138,7	138,8	138,8	138,8	138,7	138,7	138,7	139,5	140,1

Forrás: KSH

A település közvilágítása változatos képet mutat. A település külső területein a kisfeszültségű hálózat tartóoszlopaira szerelt lámpafejek biztosítják a kellő megvilágítást, viszont ezek korántsem korszerűek. A város belső területein viszont már modernebb, energiatakarékosabb világítótestek találhatók fém vagy beton lámpaoszlopokon. Komló belterületén az elmúlt időszakban maradéktalanul megtörtént a lámpatestek korszerűsítése.

Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A megújuló energiaforrások hasznosítása napjainkban egyre inkább előtérbe kerül, és így van ez Komló társadalmi-gazdasági életében is. A tendenciát a hagyományos energiahordozók véges és rohamosan fogyatkozó készlete és hasznosításának környezetszennyező hatása indította el. Időközben pedig megszületett a felismerés, hogy a megújuló energiahordozók relatíve alacsony fajlagos ráfordítás mellett szinte kifogyhatatlan mennyiségben rendelkezésre állnak, és használatuk nem jár környezetkárosítással. Hasznosításuk egyértelműen a fenntartható fejlődés szolgálja.

Ugyanakkor megemlítendő, hogy a jelenleg ismert és hasznosításra kerülő megújuló energiaforrások az ország területén nem egyenletes és állnak rendelkezésre. Ezek felhasználásának lehetőségét Komló vonatkozásában az alábbiak jellemzik:

Szélerenergia

A morfológiai viszonyok, valamint az időszakosan és nem állandó sebességgel fújó szelek okán Komlón és térségében a szélerőművek gazdaságosan nem üzemeltethetők. Ez nem csupán helyi sajátosság, hisz Magyarországon is csupán kevés helyen találhatók szélerőművek.

Napenergia

Bár Komló és szűkebb térsége a hegylancok között, illetve hegyoldalokban helyezkedik el a napenergia hasznosítása mégis rendkívül jó lehetőséget biztosít a villamosenergia, vagy éppen meleg víz előállítására. Erről tanúskodnak a város határában elhelyezkedő napelemparkok és a lakossági és gazdasági szereplők által telepített háztartási méretű kiserőművek.

Vízenergia

Komlón és környezetében nincs olyan jelentősebb felszíni vízfolyás, amely lehetőséget biztosítana a vízenergia hasznosítására.

Biomassza-biogáz

Országos viszonylatban és Komlón is egyre népszerűbbé válik a növényi termésből, növényi, állati hulladékokból, melléktermékekből, erdőgazdasági hulladékokból, energiaültetvényekből előállított energiahordozó a biomassza és biogáz. Ezek eltüzelésével hő- és villamosenergia is előállítható. A Komlói Fűtőerőmű is a hőenergia jelentős részét már biomassza blokkjával állítja elő.

Geotermikus energia

A geotermikus energia hasznosítása Komló térségében is adott lehetőség. A földhő által felmelegített felszín alatti vizet jelenleg csupán a Sikondai gyógyfürdő hasznosítja. Hőszivattyú használatával a környező telkek épületeinél lennének biztosíthatók a fűtési szükségletek.

Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energiaellátása jelenleg a közműhálózatok révén biztosított. A villamosenergia ellátással az intézmények világítási és technológiai igényeit elégitik ki, a termikus célú energia ellátásuk pedig földgáz, vagy távhő hasznosításával biztosított a Komlói Fűtőerőmű által. Az önkormányzati tulajdonban lévő épületek energiahatékonysági javítása folyamatos. A városban már több energiatakarékos fogyasztást eredményező beruházást (szigetelés, épületgépészeti felújítást) hajtottak végre. A 2014-2020-as időszakban a Komlói Önkormányzat a hozzá tartozó intézményeken az alábbi energiahatékonysági fejlesztéseket hajtotta végre:

14. táblázat: A 2014-2020-as időszakban Komlón végrehajtott épületenergetikai fejlesztések

Pályázati kiírás	Pályázó	Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Projekt összköltség
TOP-3.2.1-15-BA1 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	KOMLÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZAT	Szent Borbála Otthon épületenergetikai korszerűsítése Komlón	2017.06.13	396 723 800 Ft
TOP-3.2.1-16-BA1 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	KOMLÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZAT	Épületenergetikai korszerűsítés Komlón	2018.06.18	194 718 007 Ft
TOP-3.2.1-16-BA1 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	KOMLÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZAT	Energetikai korszerűsítés a komlói sportközpont és futófolyosó épületében	2018.12.18	188 530 260 Ft

Forrás: www.palyazat.gov.hu/tamogatott_projektkereso

Terveik szerint az energiahatékonysági korszerűsítéseket az intézmények esetében tovább folytatják a 2021-2027 időszakban is, ahol a fejlesztések fókuszában a megújuló energia, elsősorban a napenergia hasznosítása fog állni.

2.1.12.3 Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

Komló városa az elektronikus hírközlést, mint gazdasági eszközt a település fejlődésének egyik kitörési pontjaként nevesíti. További célkitűzés, hogy az IKT széleskörű alkalmazása biztosított legyen a helyi lakosság és részben a turizmus számára. Elmondható, hogy az infokommunikációs technológiák alkalmazására jelenleg is nyitott és fogékony a helyi lakosság, amelyet statisztikai adatok is alátámasztanak. A városban az internet előfizetők száma folyamatosan növekszik. Az ellátottsági szintet tovább emeli a mobilinternet szinte korlátlan elérhetősége a város területén.

2.1.13 Környezetvédelem és településüzemeltetés

2.1.13.1 Talaj

Komlón és környezetében a mezozoos mészköveken, főként a meredek, déli kitettséggű lejtőkön rendszint talajok, míg más területeken a barna erdőtalajok a jellemzőek. Az agyagpalákon és a kevés meszet tartalmazó homokköveken és vulkáni eredetű kőzeteken kisebb mésztartalmú agyagos, agyagbemosódásos barna erdőtalajok, valamint ezek podzolos változatai találhatóak meg. A környező talajok vízvezető képessége gyenge, víztartó képessége erős. A talajok kémhatása általánosságban savanyú. A város és szűkebb térségének morfológiai adottságaiból fakadóan a felszínt jelentős arányban meredek, 12 %-os lejtők alkotják, melyek okán fennáll a fokozott erózió veszélye. A környező mezőgazdasági hasznosítás alatt álló földterületek jó termőhelyi adottsággal bírnak.

2.1.13.2 Felszíni és a felszín alatti vizek

A település keleti részén elhelyezkedő Gesztenyés városrésztől északi irányban található az OTRT-ben nevesített országos vízminőség védelem alatt álló övezet, ugyanakkor a Baranya vármegye területrendezési terve szerint a település területét a felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területének övezete nem érinti. Kiemelendő, hogy a város közigazgatási területének keleti határában kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területi övezet jelölt, ami az országos övezetnél nagyobb területet, a Gesztenyés városrészt és a Macskalik-patak völgyét is magába foglalja. Ezen területek védelméről a 2019/2004. (VII.21.) felszín alatti vizek védelméről szóló kormányrendelet rendelkezik.

Az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer szerint Komlót felszíni vízbázis védőterület övezete nem érinti. A település felszíni élővizeit a sikondai és gadányi tavak, valamint a Kaszánya-patak, a Baranya-csatorna és mellékvei alkotják. A térség vízgyűjtő területén jelenleg is számos – jórészt még feltáratlan – szennyező forrás található. A városi kommunális szennyvizek ugyanakkor zárt csatornában kerülnek elvezetésre. Komló ivóvízellátása javarészt a térségi vízbázisra (Mánfa, Liget, Magyarország) támaszkodik.

A felszíni vízfolyások minőségét elsősorban a szennyvíztisztító-telepekről bevezetett tisztított szennyvíz minősége és mennyisége befolyásolja, amely a komlói telepről a Kaszánya-patakba, a mázairól a Völgységi-patakba kerül. A Kaszánya-patak vízminőségére negatív hatást gyakorol, hogy a város ipari övezetén folyik keresztül, melyet az ott található cégek folyamatosan szennyeznek. A felszíni vízfolyás mentén ugyanis olyan potenciális szennyező források találhatóak, mint autó- és teherautó mosó, vagy a város egyik legnagyobb foglalkoztatója a Polytec Kft., valamint potenciális szennyező forrásként jelölhető meg, hogy a patakkel párhuzamosan fut a város egyik fő közlekedési folyósóját képező Ipari út, ami közvetve is hozzájárul az elszennyeződéshez. A többi felszíni vízfolyást ipari létesítmény jelenleg nem terheli.

A város közigazgatási területe víztisztaság-védelem szempontjából „A”, vagyis fokozottan érzékeny besorolású kategóriába tartozik.

Az erózióveszélyeztetett, még megoldatlan vízelvezetésű domboldalak a felszíni vizek minőségében okoznak problémát. Ezen rendellenesség a bányászati létesítmények és üzemek területén fokozza a talajszennyezés veszélyét.

2.1.13.3 Levegőtisztaság és védelme

A város levegőminőségének alakulása folyamatosan monitorozásra kerül a település található légszennyezettséget ellenőrző állomások által. A létesítményekben (belváros, Juhász Gyula utca, Toldi Miklós utca, Városháza tér) folyamatosan vizsgálják Komlón a levegő szén-monoxid, kén-dioxid, nitrogén-dioxid, szálló por és ózonszennyezettségének mértékét. A monitorállomások által nyert adatok alapján egyértelműen megállapítható, hogy Komlón a levegő NOx és por koncentrációja évente több alkalommal is túllépi az egészségügyi határértéket. A domborzati adottságok (szűk völgyek) miatt jellemző a városra a rossz átszellőzés, ami nem segíti a levegő folyamatos megtisztulását.

A településen a levegőszennyezettség fő okozó tényezői a következők:

- közúti közlekedés
- fűtés
- egyes ipari, szolgáltató és mezőgazdasági üzemek levegőszennyezése
- parlagfű és egyéb allergén növények elszaporodása

2.1.13.4 Zaj- és rezgésterhelés

Komló és környezetében elsősorban a közúti közlekedésből eredő zaj- és rezgésbocsátás, valamint az ipari területeken elhelyezkedő üzemek jelentenek mérsékelt mértékben terhelést. Ebből fakadóan a város jelenlegi zajterhelése (az ingázásból, szállítmányozásból fakadóan) jól azonosítható időszakokban, a forgalmasabb órákban a főbb közlekedési útvonalak menti területeken jellemző.

2.1.13.5 Sugárzás védelem

Komló sugárzás védelmi jellemzőiről elmondható, hogy a település közigazgatási területén 5 db Vodafone, 1 db Telekom, és 4 db Telenor antenna működik. Ezek méretéről, kapacitásáról és védőtávolsággal kapcsolatos feltételrendszeréről további információ nem áll rendelkezésre. Sugárzás esetében rögzítendő még, hogy Komló városa beleesik a Bátaapátiban létesített kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékok tárolójának 30 km-es kiterjedésű védőzónájába.

2.1.13.6 Hulladékkezelés

Komlón és térségében a hulladékok elszállítását és kezelését a Dél-Kom Nonprofit Kft. társvállalata a KVG Zrt. végzi. A Társaság tevékenységi körébe tartozik a nem veszélyes, kommunális hulladékok menetrendszerinti gyűjtése és elszállítása, a szelektív hulladékok gyűjtése és szállítása, építési- és bontási törmelékek elszállítása, valamint komposztálás. A városban keletkező települési szilárd hulladékot és a szelektíven gyűjtött hasznosítható hulladékot korábban a Cikói hulladékkezelő telepre szállították, 2017. július 1-jétől azonban az új Kökényi Regionális Hulladékkezelő Központ a befogadó. A településen önálló hulladékudvar is működik, ahová további 3 település (Mecsekpölöske, Mánfa, Hosszúhetény) is tartozik.

2.1.13.7 Vizuális környezetterhelés

Komló esetében vizuális környezetterhelési elemeket a Komlói Fűtőerőmű kéménye, a fűtési rendszert biztosító közművezetékek, a Komló víztorony, a városközpontban elhelyezkedő bevásárlóközpontok, valamint a korai bányászati művelés során visszamaradt bányaterületek jelentik.

2.1.13.8 Árvízvédelem

Komlót a vízügyi hatóság nem tartja számon az árvízvédelmet igénylő települések között, vagyis a város nem árvíz-veszélyeztetett település. Ennek ellenére az egyre szélsőségesebbé váló időjárás miatt kialakuló zivatarok Komlón is okozhatnak a hegyvidékről lezúduló villámárvizeket és az alacsonyabban fekvő területeken vízelöntést. A jelentkező vízkár elsősorban a vízelvezető rendszer kialakításának és karbantartásának hiányosságából eredhet.

2.1.13.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

Az utóbbi évek általános tapasztalatai alapján az egyes emberi tevékenységből és szennyezési forrásokból fakadó terhelések a következők:

- közúthálózat rossz állapota és abból eredő zaj- és rezgésterhelés;
- ipari létesítmények okozta zaj-, rezgés- és levegőterhelés;
- még működő andezitbányászatból eredő terhelés;
- az intenzív bányaművelés következtében nagy kiterjedésű sérült és szennyeződött a talajréteg;
- allergén gyomnövények elterjedése, és nem megfelelő megelőző intézkedések kialakítása;
- alacsonyfokú együttműködés lakossági részről a szelektív hulladékgyűjtés terén;
- fűtési eredetű légszennyezés.

Ezek a káros tényezők visszahatnak a helyi társadalom egészségügyi- és a természet állapotára is. A fent felsorolt tevékenységek részletesebben kibontva a város környezeti elemeire az alábbi káros hatásokat gyakorolják:

- Közlekedés:
  - a forgalomból eredően a gépkocsik által kibocsátott kipufogógázoknak a levegőminőségre gyakorolt hatása és a zajterhelés a legfontosabb környezeti hatás;
  - a légszennyező anyagok kibocsátása nem csak a lakosság egészségügyi állapotára, hanem az utak menti zöldterületekre is kedvezőtlen hatást gyakorolnak, ezért az ide telepített növények megválasztása is fontos szempontot képvisel;
  - a gépjárművekből esetlegesen szivárgó anyagok (olaj, üzemanyag) és kikerülő veszélyes anyagok potenciális veszélyt jelentenek a környezetre.
- Ipar, kereskedelem:
  - a fűtésből eredő légszennyezőanyag-kibocsátások, az ipari és kommunális szennyvizek, a tevékenység jellegétől függő hulladéktermelés és a zaj minősül környezetterhelő hatásúnak;
  - az ipari és kereskedelmi létesítmények nem megfelelő telepítése esetén a burkolt és beépített felületek a zöldterületek rovására kedvezőtlen mértékűek lehetnek.
- Egészségügy:
  - az egészségügyi intézményekben keletkező veszélyes hulladékok (gyógyszermaradékok, kötőszerek, egyszer használatos tűk stb.) jelentenek környezetterhelő hatást.
- Szennyvízkezelés:
  - a szennyvíztisztítás során keletkező aeroszolok és a bűz terhelik a környezet levegőjét;
  - a tisztított szennyvíz a befogadó felszíni élővizet (Kaszárnya-patak) terheli;
  - a szennyvíztisztítóban keletkező szennyvíziszap elhelyezése is terheli a talajt.
- Mezőgazdaság:
  - a város tágabb környezetében a nagyüzemi növénytermesztés és állattenyésztés légszennyezése (bűz, porszennyezés stb.), a felszíni és felszín alatti vizek szennyezésével (vegyszermaradékok, hígtrágya-kezelés stb.) jár;
  - jelentős a veszélyes hulladékok képződése (növényvédőszer maradékok és göngyölegek, állati tetemek, gépjárási hulladék).
- Épített környezet:
  - az ember élőhelye minden környezeti elemre terhelő hatást jelent: fűtési eredetű légszennyezés, szennyvízkezelés, talaj és vízszennyezés, zöldterületek igénybevétele, hulladékkezelés és zajkibocsátás;
  - a városszerkezet és a beépítési sajátosságok az átszellőzési viszonyokon keresztül a környezeti levegő minőségét jelentősen befolyásolják, ami az átgondolt és a környezet-egészségügyi szempontokat figyelembe vevő településtervezés fontosságát támasztja alá.

Komló városának környezetvédelmi problémái alapvető kezelési lehetőségei az alábbi fő kategóriákba sorolhatók:

- légszennyező forráspontok kibocsátásainak csökkentése;
- a területek védelme, a környezetminőség megőrzése;
- a terület-, környezetminőségi célzatú fejlesztések;
- a környezeti problémák megfelelő menedzselése.

2.1.14 Városi klíma

Komló és környezetének éghajlatát kiegyenlített hőmérsékleti és csapadék-viszonyok jellemzik, ugyanakkor az utóbbi évek, évtizedek során a globális klímaváltozás hatásai, az egyre inkább fokozódó, szélsőségesebbé váló időjárás a térségben is megfigyelhető volt (aszály, villámárvizek, fagykár). Az évi átlagos középhőmérséklet az átlagos hazai trendektől némiképp (1 °C) eltérően, a Mecsek hegyláncolatai közötti fekvés okán 9–10 °C között alakulnak. A napsütéses órák száma éves viszonylatban 2030-2050 óra közötti értéket mutatnak, míg a csapadék évi összege 750 mm.

Az uralkodó szélirány jellemzően észak-nyugati. Az éghajlat a hegyláncolatok közötti völgy-jellegű területeken a mezőgazdasági művelés szempontjából kedvezőnek mondható.

Az erdőgazdálkodás a hegyvidéki környezet miatt jelenleg is aktív. A város és térségében található erdőségek kezeléséért, többnyire a Mecsekerdő Zrt. (Sásdi és Pécsváradi erdészet) felel. A Társaság erdőtelepítési tevékenysége során törekszik arra, hogy a területen az őshonosnak tekinthető fafajták (tölgyfélék, cser) kerüljenek elültetésre. A szervezet jelentése alapján a térségben az erdőségeket leginkább az aszály veszélyeztette az elmúlt években.

A Komlói-járás területén található a Kelet-Mecsek Tájvédelmi körzet jelentős része is, ami közkedvelt úti cél az aktív turizmust űzők számára. A természetvédelmi terület állapotának és minőségének megőrzése így nem csupán a Mecsekerdő Zrt. számára kiemelt cél, hanem a járás települései számára is.

Klíma- és környezetvédelmi szempontból a város területén a legnagyobb problémákat a korábbi idősokra jellemző intenzív bányaművelésből visszamaradt területek rekultivációja, a jelenlegi ipari üzemek tevékenységéből fakadó terhelések, valamint a szorosan melljük települt lakóterületek még megoldatlan környezeti problémái jelentik. Emellett a térségben az intenzív mezőgazdasági művelésben tartott földterületeken a felszín alatti vízkészlet szennyeződésének lehetősége is fennáll. A város környezetében található felszíni és felszín alatti vizek legfőbb szennyezői a szikkasztott és elszivárgó szennyvizek és a mezőgazdaságban használt kémiai anyagok.

Az összes légszennyezőanyag kibocsátása stagnál, de alapvetően kedvező hatást gyakorolt a térség levegőminőségére, hogy a helyi fűtőerőmű a korábbi szénfelhasználásról áttért a gáz- illetve biomassza üzemeltetésre. A fűtésből származó levegőszennyezés fajlagosan alacsony, de továbbra sem elhanyagolható. Komlón a háztartások és az intézmények hőenergia szükségletüket a vezetékes hálózat által, vagy fatüzeléssel biztosítják. Főként a lakosság körében okoz jelentős problémát a környezetterhelést, hisz sok háztartásban még régi, rossz minőségű fa- és széntüzelésű kazánok működnek, ami a város károsanyag kibocsátásában szignifikáns módon jelenik meg.

Az országos trendet lekövetve Komlón is növekedett az utóbbi évtizedekben az egy háztartásra jutó gépjárművek száma, amivel párhuzamosan a hazai tendenciát lekövetve azok átlagéletkora is növekedett. Így a városban is túlnyomó részt idősebb, nem a legmodernebb technológiával szerelt motorú gépjárművek tehető felelőssé a légkörbe jutó károsanyagok kibocsátásáért. Komlón összesen 7 bejelentett légszennyező telephely (ún. pontforrás) található. A légszennyező telephelyek sűrűsödése a fő közlekedési tengelyek (6542. és 6543 sz. út) figyelhető meg.

Komló esetében a településközponti egyes területeken, a sűrűn beépített lakótelepeken (Kenderföld, Kökönyös) és az ipartelepeken várható városi hősziget kialakulása. A települést keresztező 6542. és 6543 sz. út forgalomterhelése szintén kedvezőtlenül hat a terület hőháztartására.

A városi klíma alakítása szempontjából kedvezőtlen, hogy a belső területeken erősen hiányos, és nem alkotnak összefüggő rendszert a zöldfelületek. Ennek okán a településen található zöldfelületek kevésbé tudják segíteni a levegőáramlást és az egyes városrészek átszellőzését. Mindezek okán a kedvezőbb városi klíma kialakítása érdekében javasolt a közparkhiányos városrészek zöldfelületi részarányának növelése, a burkolt felületek arányának csökkentése, valamint a homlokzati zöldfelületek és tetőkertek kialakítása.

Komló esetében is a klímatudatos energetikai célú fejlesztések az utóbbi években előtérbe kerültek. A város környezetében immáron több napelempark is található, és egyre bővül az ingatlanokra szerelt kiserőművek és háztartási méretű kiserőművek (HMKE) száma is. Ugyanakkor a település esetében még tudatos, koncepciózusan végig gondolt és a különböző szabályozási elemeken „végigvezetett” klímatudatos építészetéről még nem beszélhetünk. A klimatikus viszonyok alakítása érdekében a Komlón hosszú évtizedeken, évszázadokon át létrejött városszerkezetének átalakítása nem reális cél.

Továbbá a közösségi közlekedés bizonyos szegmense, valamint a környezetbarát járművek támogatási rendszere nem települési hatáskör, ezért ilyen irányú fejlesztési elképzeléseket csak korlátozott mértékben tudja érvényesíteni a város. A klímabarátabb mobilitás elősegítését szolgálná a térségi és települési kerékpáros kapcsolatok fejlesztése. A jelenlegi kerékpárút hálózatban nagy hiányosságok mutatkoznak, ami egyrészt érthető is a városra jellemző morfológiai viszonyok okán, ugyanakkor az infrastruktúra hiányában nem adott a lehetőség a helyi és térségi lakosság számára, hogy biztonságos és környezetbarát módon, kerékpárral közlekedhessenek.

Komló városa jelenleg nem rendelkezik a településre, illetve annak környezetére vonatkozóan klímastratégiával. Így konkrétan a klímavédelemre vonatkozó dokumentumban nem kerültek meghatározásra a káros hatások mérséklése (mitigáció) és a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás (adaptáció) érdekében javasolt intézkedések. Ugyanakkor a város és térsége számára is fontos szempontot képvisel a globális éghajlatváltozás elleni küzdelem, így a probléma leküzdése, hatásainak mérséklése érdekében lokális jelleggel az alábbi célok határozhatók meg:

- klímabarát településszerkezet, területhasználat,
- zöldfelületek fejlesztése,
- klímatudatos, környezetbarát építészeti megoldások,
- energiagazdálkodás, intenzívebb megújuló energia hasznosítás,
- klímabarát mobilitás,
- fenntartható vízgazdálkodás és települési kommunális infrastruktúra.

2.2 Területi lehatárolás

2.2.1 A várostérség lehatárolása, bemutatása

Komló a Dél-Dunántúli régióban, azon belül is Baranya megyében, a Komlói járásban helyezkedik el. A város területe 46,55 km², amelyből 9,04 km² tekinthető belterületnek és 37,51 km² pedig külterület. A település lakosság száma a 2022 évi népszámlálási adatok alapján 21 917 fő, ami a járás népességének 68,54%-a. A település a vármegyeszékhelytől viszonylag kis távolságra, 20 km-re fekszik. Pécs mellett szomszédos járásközpont Sásd és Bonyhád, előbbi 20, utóbbi pedig 36 km-re található.

A Komlói járásban 20 település található, melyek közül csupán Komló rendelkezik városi ranggal. A járásközpont a járásának délkeleti szegletében fekszik. A településhez viszonyítva a térség periferiáján elhelyezkedő Bikal, Hegyhátmaróc, Szárász, a járásközponttól már 30-37 km-es távolságra helyezkedik el.

A térség településeit az alábbi táblázat mutatja be:

15. táblázat: A Komlói járás települései

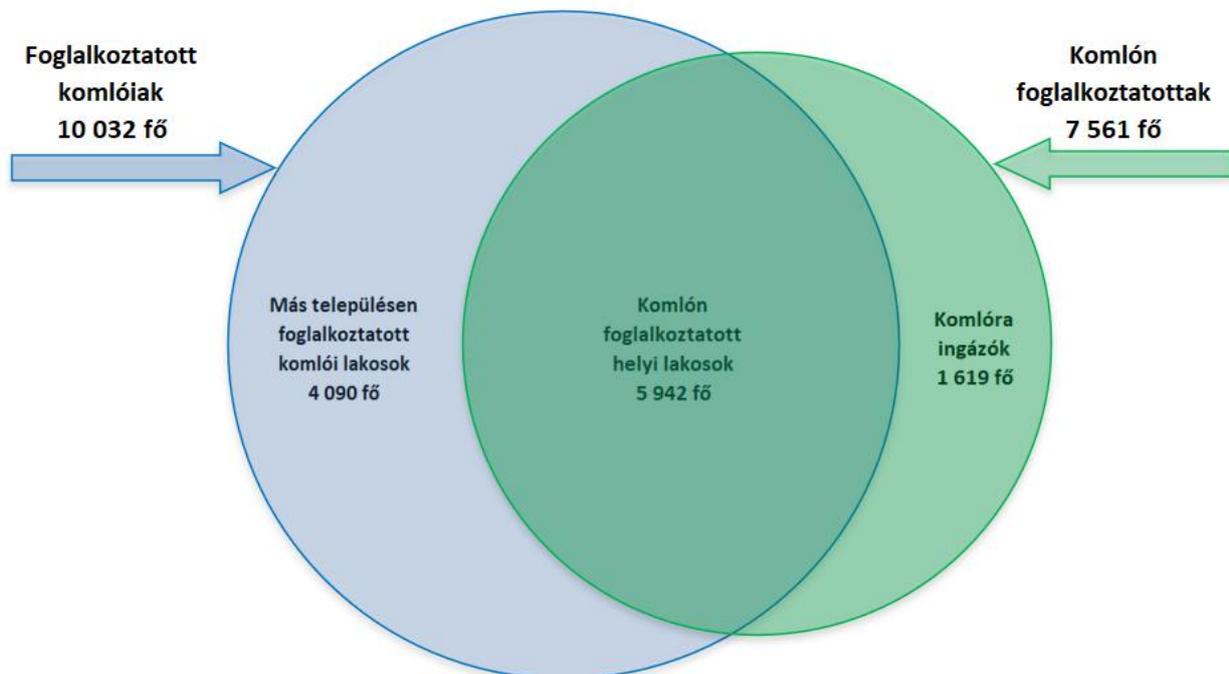
	Település neve	Település jogállása	Lakosság szám (fő) 2022. évi népszámlálás szerint	Terület (km ²)	Járásközponttól való távolság
1.	Komló	város	21 917	46,55	-
2.	Szászvár	nagyközség	2 231	21,17	22,5
3.	Bikal	község	619	17,03	34,1
4.	Bodolyabér	község	190	9,09	15,3
5.	Egyházaskozár	község	696	24,31	31,1
6.	Hegyhátmaróc	község	123	7,59	30,8
7.	Kárász	község	312	8,02	17,7
8.	Köblény	község	195	8,04	24,5
9.	Liget	község	357	12,07	12,9
10.	Magyaregregy	község	677	26,81	15,3
11.	Magyarhertelend	község	563	16,16	12,8

	Település neve	Település jogállása	Lakosság (fő) 2022. évi népszámlálás szerint	Terület (km ²)	Járásközponttól való távolság
12.	Magyarszék	község	973	13,86	8,1
13.	Mánfa	község	767	27,7	7,2
14.	Máza	község	1 130	10,69	25,9
15.	Mecsekpölöske	község	369	7,31	7,8
16.	Oroszló	község	287	6,12	15,7
17.	Szalatnak	község	300	10,28	22,6
18.	Szárász	község	38	5,98	36,7
19.	Tófű	község	100	4,34	26,9
20.	Vékény	község	131	9,36	19,8

Forrás: saját szerkesztés, 2022. évi népszámlálási adatok felhasználásával

A város járáson belüli méretdominanciája és széleskörű infrastruktúrája nyomán a térség egyértelmű központja. A klasszikus értelemben vett agglomerációját a járás települései jelentik, ugyanakkor a vármegyeszékhely közelsége, illetve a peremterületen elhelyezkedő falvaknál a szomszédos járásközpontok közelsége miatt a vonzáskörzeti jelleg meggyengül. Ez megnyilvánul a napi ingázások számában és a mobilitás irányában is.

29. ábra: A foglalkoztatási helyzet viszonyrendszere Komlón és a komlói lakosok esetében (2022)

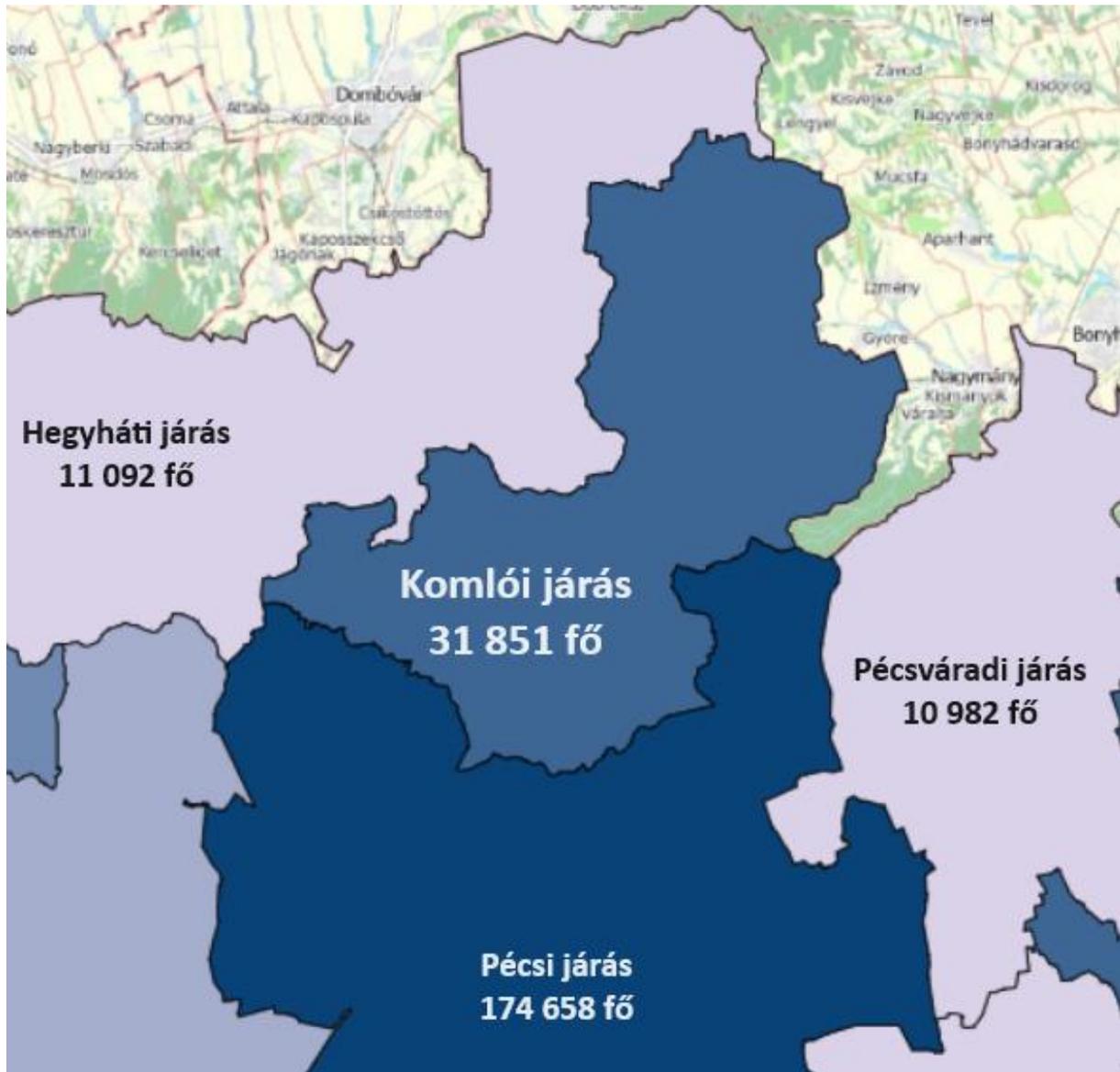

Forrás: saját szerkesztés a KSH adatai alapján

Komló esetében is rendkívül meghatározó a vármegyeszékhely szerepe. Mivel a városban nincs nagyfoglalkoztató, a lakosság jelentős része ingázott és ingázik jelenleg is Pécsre.

A korábbi fejezetben bemutatott gazdasági berendezkedés során már utalás történt arra, hogy a mikro- és kisvállalkozói kör többnyire a helyi igényeket szolgálja ki, a néhány nagyobb foglalkoztató pedig beszállító funkciót lát el a megyében, vagy a megyében, vagy az országban máshol működő multinacionális cég számára. A helyi vállalatok beszállítói (szubvállalkozói) lokálisan, a környező járások településein helyezkednek el a gazdaságos termelés szem előtt tartása okán.

30. ábra: Komlói járás népessége

Forrás: TelR, 2022

A következő táblázatban strukturáltan, különböző szempontok szerint mutatjuk be Komló várostérségi lehatárolását, a lehatárolásban szerepet játszó **tényezők** szerinti bontásban, bemutatva az adott tényezők mentén a **város szerepét** és a **kapcsolódó települési kör meghatározását**.

16. táblázat: Komló várostérségének különböző szempontok szerinti lehatárolása

tényező	város szerepe	települések köre	települések száma és/vagy felsorolása
közigazgatási egység	vármegyeszékhely	vármegye települései	Nem releváns
	járasközpont	járás települései	20 település: Komló , Szászvár, Bikal, Bodolyabér, Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Kárász, Köblény, Liget, Magyaregregy, Magyarhertelend, Magyarszék, Mánfa, Máza, Mecsekpölöske, Oroszló, Szalatnak, Szárász, Tófü, Vékény
A.) Kötött körjegyzőség léte	körjegyzőségi központ	a körjegyzőségéhez tartozó települések önkormányzati működtetése)	Mánfa
B.) Rugalmas	agglomerálódás	agglomerációs központ	azon települések köre, ahová a városból jellemzően kiköltöznek a helyi lakosok, akik munkavégzés és szolgáltatások igénybevétele céljából továbbra is a városhoz kötődnek
	foglalkoztatás	vonzásközpont ⁴	az adott városba irányuló munkavégzési célú ingázás kibocsátó településeinek köre
	funkcionális	szolgáltató központ	a város által nyújtott alap, és közép-szintű köz- és piaci szolgáltatásokat napi szinten igénybe vevő térségi lakosok települései
			19 település: Szászvár, Bikal, Bodolyabér, Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Kárász, Köblény, Liget, Magyaregregy, Magyarhertelend, Magyarszék, Mánfa, Máza, Mecsekpölöske, Oroszló, Szalatnak, Szárász, Tófü, Vékény
			19 település: Szászvár, Bikal, Bodolyabér, Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Kárász, Köblény, Liget, Magyaregregy, Magyarhertelend, Magyarszék, Mánfa, Máza, Mecsekpölöske, Oroszló, Szalatnak, Szárász, Tófü, Vékény

⁴ Javasolt forrás: KSH Munkaerőpiaci körzetek Magyarországon c. tanulmány (2017)

tényező	város szerepe	települések köre	települések száma és/vagy felsorolása
	szolgáltatói hálózati központok (nem szükségszerűen)	bizonyos térségi szinten szervezett (köz) szolgáltatásokban résztvevő települések köre (társulások pl. szociális gondozás, idősellátás, családsegítés, orvosi ügyelet stb.)	19 település: Szászvár, Bikal, Bodolyabér, Egyházaskozár, Kárász, Hegyhátmaróc, Köblény, Liget, Magyaregregy, Magyarhertelend, Magyarszék, Mánfa, Máza, Mecsekpölöske, Oroszló, Szalatnak, Szárász, Tófű, Vékény
fejlesztési alapon	a térségi fejlesztéseket koordináló önkormányzat	Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás	19 település: Komló, Bodolyabér, Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Hosszúhetény, Kárász, Köblény, Liget, Magyaregregy, Magyarhertelend, Magyarszék, Mánfa, Máza, Mecsekpölöske, Szalatnak, Szárász, Szászvár, Tófű, Vékény

2.3 Helyzetértékelés, szintézis

2.3.1 Prosperáló város

Szakági területek	Értékelési szempontok
<p>A város, várostérség gazdasága</p>	<p>P1: Térségi gazdasági és innovációs ökoszisztéma jellemzői</p> <p>A járás gazdasága jelentős mértékben támaszkodik a kis- és középvállalkozásokra (KKV-kra). Ezek a vállalkozások különböző területeken, mint például a feldolgozóipar, a kereskedelem, a szolgáltatások és a turizmus végzik gazdasági tevékenységüket. Az elmúlt évtizedekben a járás gazdasági berendezkedése rengeteget változott, radikális változás következett be az iparági struktúrában, illetve a nemzeti és globális trendeket lekövetve is tapasztalható volt a technológiai fejlődés, ami jelentős változásokat eredményezett a helyi gazdasági és innovációs ökoszisztémában.</p> <p>Komló Város Önkormányzata és a helyi gazdasági szereplők többsége felismerte a kutatás-fejlesztés-innováció (K+F+I) gazdaságra gyakorolt pozitív hatását. Mindezért szorgalmazott, hogy a már betelepült, illetve betelepülni vágyó szándékozó vállalkozások az innovációs forrásokkal megfelelő módon éljenek, azt hatékonyan hasznosítsák.</p> <p>A településen működő nagyobb foglalkoztatók vállalkozások tagjai valamilyen innovációs klaszternek, több vállalkozás pedig K+F tevékenységet is folytat. Az Önkormányzat és a helyi vállalkozások együttműködnek a Pécsi Tudományegyetem különböző karaival. Az Önkormányzat és a helyi vállalkozások nyitottak a K+F+I területén mindennemű együttműködésre.</p> <p>A gazdasági és innovációs jellemzők az idő további előrehaladtával pozitív irányú változásokat képesek eszközölni a térség jelenlegi helyzetében. A helyi és nemzeti kormányzati intézkedések, a gazdasági fejlemények és az innováció iránti igény mind befolyásolhatják a térségi gazdasági és innovációs ökoszisztéma alakulását.</p>
	<p>P2: A humán erőforrás jellemzői</p> <p>A vármegyében és magában a térségben az utóbbi évtizedekben tapasztalható volt az iparági átalakulás és a technológiai fejlődés, ami változásokat eredményezett a helyi munkaerőpiacban, annak mozgásában.</p> <p>Komló városában a munkaképes korú lakosság száma – hasonlóan a város lakónépességéhez – az elmúlt évtizedben folyamatosan csökkent. A gazdaságfejlesztés kulcsa pedig a megfelelő számú és képzettségű munkaképes korú lakosság rendelkezésre állása. A nyilvántartott álláskeresők száma relatíve magas, ugyanakkor kvalitásuk nem feleltethető meg a gazdasági szféra támasztotta igényeknek. Bár a helyi képzési struktúra igyekszik lekövetni a szükségleteket, a kedvezőbb feltételeket (bérszint, életminőség) biztosító települések elszívják a képzett munkaerőt a területről. Fontos beavatkozási pont tehát a szakképzett, magas hozzáadott képviselő munkaerő helyben tartása, településre vonzása.</p>
	<p>P3: Gazdasági igényeken alapuló humán infrastruktúra, oktatási-nevelési intézményrendszer jelenléte (duális oktatás, szakképzés, digitális készségek, bölcsődei/óvodai ellátás biztosítása a munkavállalóknak)</p> <p>A városban a nevelési-képzési paletta szinte teljeskörűen megtalálható. A felsőoktatási képzések a közeli vármegyeszékhelyen vehetők igénybe. A járáson belül egyedül Komló üzemeltet bölcsődei ellátást. A térségi fiatalok, tanulni vágyók szakképzésében komoly szerepe van a városban működő Baranya Vármegyei Szakképzési Centrum Komlói Technikum, Szakképző Iskola és Kollégiumnak, illetve a megyeszékhelyen megtalálható több szakközépiskolának, ahol széleskörű szakmai ismeretek sajátíthatók el.</p> <p>A Pécsi Tudományegyetemen a duális oktatás biztosított.</p> <p>A Komlói Kaptár Művelődési Központ a gazdasági szereplők számára segítséget nyújt képzések, tanfolyamok szervezésében és ezek lebonyolításában.</p> <p>A digitális készségek az országos tendenciákhoz igazodóan a térség lakossága körében is folyamatosan javulnak. Ez egyrészt köszönhető a felnövekvő, már digitális környezetbe születő fiatalabb generációknak, másrészt azoknak a helyi és térségi civil szervezeteknek, akik ilyen irányú képzéseket, tájékoztatókat nyújtanak a lakosság részére.</p>

Szakági területek	Értékelési szempontok
	<p>P4: Gazdasági szereplők tőkeereje (magánberuházások alakulása) A Komlói járásban a legnagyobb foglalkoztatók a városban működnek. A térség kistelepülésein csupán mikro- és kisvállalkozások találhatók meg, melyek főként a primer – és terciér szektorban tevékenykednek. Komló városában a működő vállalkozások száma stagnálást mutat, és általánosságban jellemző az alacsony vállalkozási kedv. Ennek következményeképpen a vállalkozássűrűség alacsonyabb a vármegyei átlagnál. A településen nagyvállalat nincsen jelen, a nagyobb foglalkoztatók a középvállalkozások kategóriáját képviselik. A KKV szektor képviselői többnyire a szolgáltatói szektorban működik. A nagyobb foglalkoztatók többnyire beszállítóként jelennek meg a gazdasági szférában a nagyobb vállalatok számára. A térségi vállalkozások tőkeereje nagymértékben függ a beszállítói hálózatok aktivitásától, illetve a hazai gazdasági helyzet alakulásától.</p> <p>P5: A helyi gazdaság ágazati szerkezete Komló városában a legtöbb vállalkozás a kereskedelem és szolgáltatói szektorban tevékenykedik. Az 50 fő feletti alkalmazotti létszámmal bíró vállalkozások pedig többnyire a feldolgozóiparban tevékenykednek. Elmondható, hogy a turizmus köré rendeződő, az azt kiszolgáló szolgáltatásokat biztosító vállalkozások száma folyamatosan növekszik a városban.</p> <p>P6: A helyi gazdasági infrastruktúra helyzete Komló városa 1 db ipari parki jogcímmel rendelkező iparteleppel rendelkezik (Komlói Ipari Park), de emellett a település több pontján is kialakultak ipari területek. A település gazdaságát korábban markánsan meghatározó bányászat leépülésével számos barnamezős terület jött létre, melyek funkcióváltása jelenleg is folyamatban van. A gazdasági infrastrukturális beruházásoknak – főként a nagyobb területigényű fejlesztéseknél – gátat szabnak a morfológiai adottságok. Az Önkormányzat folyamatosan törekszik arra, hogy a gazdasági szempontból felhagyott területeket új funkcióval töltsen meg. A térségben található további településeken ipari telephelyek a korábbi gazdasági kultúra örökségén alakultak ki. Ezek a gazdasági területeken a helyi gazdasági szereplő igényeinek megfelelően modernizálódott az infrastruktúra.</p>
<p>A város, várostérség szolgáltatási mixe</p>	<p>P7: A helyi gazdaságot kiszolgáló szolgáltatási mix jelenléte A város területére betelepült vállalkozások számára a település hasznos szolgáltatások sorát nyújtja, amely magába foglalja többek között a műszaki, jogi, pénzügy-számviteli, környezetvédelmi-, pályázatfigyelési támogatást, vagyonőrzést és biztonságot, a postai szolgáltatásokat, stb. Az Önkormányzat támogatóan lép fel a helyi gazdasági szereplők felé, fórumot biztosít a felmerülő igények megvitatására. Komló a helyi gazdaság és ökoszisztéma erősítése érdekében inkubátorházat is működtet a kezdő, vagy kezdeti fázisban lévő vállalkozások számára. Ezen túl az önkormányzati vagyont képező ingatlanokban kedvező bérleti feltételekkel igyekszik támogatni az itt működő és a betelepülni szándékozó vállalkozásokat. A P3 pontban bemutatásra került, hogy a településen a nevelési-oktatási paletta szinte teljes spektruma megtalálható, támogatva ezzel a helyi munkavállalók szükségleteit. A város turisztikai kínálatának szélesítését célul tűzte ki a település, mely nem csupán az idelátogatók, hanem a helyi társadalom és gazdasági szféra képviselőit is szolgálja. A térség többi településének a gazdaságot kiszolgáló szolgáltatásokban a jellege leginkább a lakhatás biztosításában, illetve a rekreációban jelenik meg.</p>
<p>Az önkormányzat(ok) gazdálkodása</p>	<p>P8: Önkormányzat településfejlesztési forrásainak összetétele, s az elmúlt 5 év tendenciái a saját forrás és a támogatások megoszlását is vizsgálva Komló Város Önkormányzata az elmúlt uniós ciklusban 2016 és 2020 között a KSH adatbázisa szerint megközelítőleg 5,96 milliárd forintot fordított fejlesztésekre. A palyazat.gov.hu felületen található támogatott projektkereső alapján a Széchenyi2020 kereteiből 26 projekt megvalósítása köthető az önkormányzathoz. A város beruházásai tehát nagymértékben az európai uniós támogatásoktól függenek.</p>

Szakági területek	Értékelési szempontok
	<p>Az elmúlt ciklusban a járásban 63 projekt nyert el a járásban támogatást a TOP keretében. Ezek többsége (50) Komló városában került végrehajtásra, de a nagyobb lélekszámú települések (Szászvár - 4, Magyarszék - 3) is több projektet valósítottak meg.</p> <p>P9: Önkormányzati település- és gazdaságfejlesztési együttműködések bemutatása</p> <p>A térségi fejlesztések esetében az együttműködést és szakmai koordinációt a Komló Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulása biztosítja. A fejlesztések döntő többsége szociális jellegű. A környező kisebb települések a Magyar Falu Program kínálta lehetőségekkel élnek, melyben szakmai együttműködőként, tanácsadóként bevonják Komló Város Önkormányzatát is.</p> <p>A helyi gazdaságfejlesztésben tapasztalható partnerség többnyire a helyi vállalatok, a Pécsi Tudományegyetem és a helyi önkormányzat, valamint a komlói és pécsi városvezetés között nyilvánul meg.</p> <p>A gazdaságfejlesztésben kiemelten fontos a térségi, a fejlesztési zónában való gondolkodás, és így a területi szereplőkkel való szoros együttműködés.</p>

2.3.2 Zöldülő város

Szakági területek	Értékelési szempontok
A város, várostérség szolgáltatási mixe	<p>Z1: Zöld hálózatok és zöld szolgáltatások térségi kiterjedése: energiatermelés és tárolás kiépítettsége, körforgásos gazdaság jelenléte, a városban elérhető éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodást ösztönző tevékenységek bemutatása</p> <p>Komló esetében egy sajátos helyzetet képviselnek a zöldfelületek, ugyanis a várost földrajzi elhelyezkedéséből fakadóan erdőségek veszik körbe, ugyanakkor a belső zöld területek nagysága és jelentősége minimális. A belső zöldfelületek minőségi javítása fontos feladat, míg a környező erdőterületek, mint turisztikai szempontból kihasználatlan potenciál jelenik meg Komló esetében. A zöld területek fejlesztése jelentős mértékben hozzájárulnak a helyi lakosság életminőségének javításához is.</p> <p>A város közigazgatási területén több napelemes kiserőmű és napelempark is működik, melyek köre a közeljövőben további kapacitásokkal is bővíthet.</p> <p>A város termálvízkincsére Sikonda fürdője települt. A hévízvágyon további hasznosítási lehetőségei még vizsgálat alatt vannak.</p> <p>Az éghajlatváltozáshoz, illetve annak egyik hatásához (villámárvizek) alkalmazkodva a járás egyik településének határában, Magyarszék Barátúri településrészén létrehozásra került egy víztározó, mely a Baranya-csatorna esőzések, hóolvadás idei áradásait hivatott kezelni. Emellett az így kialakult tónak a térségben rekreációs funkciót is szánnak a helyiek.</p>
A város, várostérség gazdasága	<p>Z2: Városi és várostérségi gazdasági vállalkozások környezetre gyakorolt hatásai (légszennyezés, talajszennyezés, zaj, szag, teherforgalom stb.)</p> <p>Komló városa az elmúlt évtizedekben a fosszilis központ státuszát hátrahagyva a megújuló energiát hasznosító városok egyik úttörőjévé vált. Ez részben az újonnan megjelenő megújuló energiaforrást hasznosító beruházásoknak, másrészt a vállalatok energiahatékony működésének köszönhető.</p> <p>A légszennyezettség általában nem számottevő, ugyanakkor a völgyekben való elhelyezkedés okán a fűtési időszakban gyakran jelentős a károsanyagok koncentrációja a levegőben.</p> <p>Az intézmények jellemzően gázzal-, vagy a helyi biomasszát hasznosító fűtőerőmű által biztosított távfűtéssel biztosítják a megfelelő hőmérsékletet az ingatlanokban. Az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok jelentős részén már napelemes rendszer is dolgozik.</p> <p>A térségben a légszennyező anyagok kibocsátása terén problémát jelent a közlekedés, melynek kiszűrésén a város folyamatosan dolgozik. Törekvések között szerepel a közösségi közlekedés népszerűsítése, annak zöld hidrogén alapon való működtetése, valamint a kerékpárútálózat növelése.</p> <p>Térségi kitekintésben vonalas légszennyező forrásként a 66-os számú főútvonal említhető, mely fontos tranzitforgalmi folyosó a térség gazdasági életében.</p>

Szakági területek	Értékelési szempontok
Az önkormányzat(ok) gazdálkodása	<p>Z3: önkormányzat és intézményeinek energiagazdálkodása</p> <p>Ahogy a Z2-es pontban is már megemlítésre került, az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok többsége már átesett valamilyen energetikai korszerűsítésen. Többségüknél a szigetelés, a nyílászárók cseréje, vagy éppen a fűtésrendszer korszerűsítése is végbement. Számos épület tetején működik már napelemes rendszer, amely csaknem az adott ingatlan teljes villamosenergia-fogyasztását képes fedezni.</p> <p>Az önkormányzat elkötelezett az ilyen jellegű fejlesztések mellett, melyek nem csupán energia és költséghatékony beruházást jelentenek, hanem példaértékű fellépést is a helyi társadalmi és gazdasági szereplők, valamint a térségi önkormányzatok számára is. Ez a belső gazdálkodás eredményeinek javításán túl a környezetvédelem iránt tanúsított elhivatottságot is reprezentálja a járás településeinek önkormányzatai részéről.</p>
Városi és várostérségi közművek	<p>Z4: Közműhálózat: Energiaközművek – megújuló energia jelenléte, aránya Csapadékvíz hasznosítása, Vízgazdálkodás, Szennyvízelvezetés rendszere</p> <p>A város energiaellátásában megújuló energiaként a napenergia és a biomassa játszik meghatározó szerepet. A város külterületein már több napelempark is megkezdte már a működését. A korábban szén-, majd gázalapú fűtőerőmű mára biomassa tüzelésre állt át.</p> <p>A városi közmű szinte 100%-ban kiépített, hiányosságok csupán a külterületi részekben mutatkoznak. További hiányosságként róható fel, hogy a vízelvezetés többnyire nyílt árkos rendszerben történik, amelynél fennáll a talaj elszennyeződésének veszélye is. A Sikondán található termálvizet jelenleg csak a helyi fürdő hasznosítja, de további hasznosítási lehetőségek vizsgálata is zajlik.</p> <p>A járás többi településén a csatornahálózat Komlóhoz hasonlóan a belső területeken teljeskörűen kiépített, viszont a felszíni nyílt csatornahálózat problematikája szintén adott. A rurális területeken a csapadékvíz felfogása, annak öntözésre való felhasználása továbbra is jellemző jelenség.</p> <p>A Z1 pontban már említett víztározó a csapadékvíz felfogásában és hasznosításában jelentős szerepet játszik a térségben.</p>
Városi és várostérségi közlekedés	<p>Z5: Jellemző közösségi közlekedési módok szolgáltatási oldalon</p> <p>A település közösségi közlekedésben leginkább a helyi és távolsági autóbuszok játszik a fő szerepet. A buszközlekedésben Komló egyfajta csomópontként jelenik meg a térségben.</p>
Környezet- és természetvédelem	<p>Z6: Zöldfelületi ellátottság</p> <p>Komló városa zöldfelületek szempontjából sajátos helyzetben van. Bár belső területein a zöldfelületek száma és minősége nem teljesen kielégítő, a település földrajzi elhelyezkedése okán mégis azt mondható, hogy nagy a zöldfelületek aránya. A települést erdőség veszik körbe, mely egy még kihasználatlan potenciált is jelent a város számára.</p> <p>A térség településein a zöldfelületi ellátottság megfelelőnek mondható. A kisebb falvakat szintén zöldövezetek, erdők, mezőgazdasági területek ölelik körbe. A községek belső területein kisebb parkok, zöldövezetek szintén megtalálhatók, melyek gondozott környezetként a helyi életszínvonal növeléséhez, szinten tartásához járulnak hozzá.</p> <p>Z7: Természeti ökoszisztémák helyzete</p> <p>Komló városát földrajzi elhelyezkedéséből fakadóan a Mecsek erdőségei veszik körbe. Közvetlenül tájvédelmi terület nem érinti a települést, ugyanakkor a tágabb környezetében számos védelem alatt álló terület is található.</p> <p>A lakosság számára érzékenyítő programok megtartására van szükség, melynek megszervezésében és megtartásában a Komlói Kaptár Művelődési Központ meghatározó szerepet vállal. A szemléletformálási tevékenységben még fontos szerep juthat a Hétdomb Természetbarát Egyesület, a Komlói Országjárók Baráti Körének, mint civil szervezetek.</p> <p>Komló városához hasonlóan a járás többi települését is természeti és mezőgazdasági környezet öleli körbe, melyek állapota jónak mondható. Az erdőségek, a védelem alatt álló területek a járás településeinek is fontos természeti értékét képezik.</p>

2.3.3 Digitális város

Szakági területek	Értékelési szempontok
<p>Város és térsége gazdasága</p>	<p>D1: Digitális technológia-szolgáltatók helyi jelenléte Komló városában és a térség településein a legtöbb hazai szolgáltató biztosít teljes körű hálózatot. Az internetszolgáltatás szélessávon is elérhető a térség egész területét behálózó összeköttetéseknek köszönhetően. A digitális szolgáltatások jelen vannak Komló városában is több szolgáltató és az önkormányzat is biztosít már ilyen módon kapcsolatteremtési és ügyintézési lehetőséget.</p> <p>D2: Digitális technológiát alkalmazó cégek jelenléte (közszolgáltatók (beléptető, kamera, irányítórendszerek stb.), Ipar 4.0, szolgáltató szektor) Komlón a nagyobb, innovatív gondolkodású cégek esetében jellemző az Ipar 4.0 és az iránta való fokozott érdeklődés. Az elmúlt évtizedekben több vállalkozás is megvalósított valamilyen IKT fejlesztést gazdasági növekedésének elősegítése érdekében. A folyamatos eszköz- és szoftverbeszerzések nagymértékben hozzájárulnak a helyi gazdasági szféra szereplőinek versenyképességi javításához, valamint a munkavállalók digitális kompetenciáinak javításához. A járás további településein működő, főként turisztikai szolgáltatók versenyképességük megőrzése érdekében alkalmazzák azokat a szektorra jellemző digitális megoldásokat, melyek nélkülözhetetlenek a digitális „láthatóság” érdekében.</p>
<p>A város és várostérség társadalmá</p>	<p>D3: A lakosság digitális eszköz ellátottsága, kompetenciák, felhasználói szokások (szolgáltatói adatokra és felmérésre alapozva) A kérdőíves felmérés eredményei alapján a válaszadók többsége használ legalább egy, de inkább több okozeszközt mindennapjai során. A válaszokból az is kitűnt, hogy az alapvető kommunikációs és szórakozás célú használat mellett az ügyintézésben, munkában, tanulásban is hasznosítják digitális kompetenciájukat a lakosok. A Komló Kaptár Művelődési Központ 2011 óta tart nyugdíjasok számára internet használatára felkészítő tanfolyamot annak érdekében, hogy a különböző applikációk elterjesztése sikeresen megvalósuljon ezen társadalmi réteg körében is. A pandémia ideje alatt a Szervezet komoly erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy a programok online formában is eljussanak a lakossághoz. Az intézmény komoly tapasztalattal rendelkezik ezen a területen, így segítséget tud nyújtani a digitális átállásban. A kérdőíves felmérés eredményeivel megegyező tendenciák jellemzik a térség többi településein élő közösségeket. Aktív digitális felhasználónak főként a dolgozó és fiatal társadalmi réteg tekinthető.</p>
<p>A város, várostérség szolgáltatási mixe</p>	<p>D4: A digitális átállást lehetővé tevő infrastruktúra mennyiségi és minőségi jellemzői, a humán erőforrás digitális felkészültsége a közszolgáltatásokat végző helyi intézményeknél Az intézmények IKT-felszereltségére és HR-kapacitásaira vonatkozóan az intézményi kérdőív nyújtott releváns képet. A felmérésből kiderült, hogy igen komoly igény mutatkozik a digitális eszközökre és szoftverekre a megkérdezett intézmények körében. Ez ugyanakkor arra is utal, hogy megvan a megfelelő nyitottság a digitális eszközök és alkalmazások használatára. A kistépüléseken élők helyi ügyeiket még hagyományos módon intézik a megkeresési volumen ugyanis nem adott indokot még a digitális fejlesztések kiépítésének szükségességére. Ezen felül azonban azon ügyeknél, melyeket a járásközpont, vagy a megyeszékhely intézményeiben bonyolíthat a lakosság, megjelenik a digitális hozzáférhetőség igénye.</p> <p>D5: Digitális ügyintézési lehetőségek a (köz)szolgáltatások területén, digitális felkészültségi állapot (ügyintézésre koncentrálva: infrastruktúra és HR felkészültség) A digitális ügyintézési lehetőségekkel kapcsolatosan az intézményi és lakossági kérdőív tartalmazott kérdéseket. Az ügyfelekkel, illetve a szolgáltatást igénybe vevőkkel való kommunikációban a legtöbb intézmény/szolgáltató biztosít internetes felületet, ügyintézési lehetőséget. A D3 pontban is rögzítettek is utalnak arra, hogy a lakosság oldaláról is megvan az igény az ügyek ilyen formájú rendezésére.</p>

Szakági területek	Értékelési szempontok
	<p>D6: Digitális (adat alapú) feladatszerzés helyzete a közfeladat ellátásban (egészségügy, szociális ellátás, hulladékkezelés stb.)</p> <p>A helyi szervezetek többsége a pénzügyi és az alaptevékenységhez kapcsolódó adatokat digitális formában tárolja, ugyanakkor nyílt adatbázissal csak kevesen rendelkeznek. Ezek az adatok jellemzően a napi szintű működéshez kerülnek felhasználásra, jelentések, elemzések, kiértékelések készítéséhez, vagy kommunikációs céllal. Az intézmények a feladatszerzést hatékony belső kommunikációval támogatják, melynél a telefonos, illetve e-mailes kapcsolattartást részesítik előnyben.</p>
Az önkormányzat(ok) gazdálkodása	<p>D7: Digitális adatbázisok és adatfeldolgozás az önkormányzati tulajdonú, fenntartású épület-infrastruktúrák esetében, digitális épületüzemeltetés</p> <p>Az önkormányzat törekszik arra, hogy a lehető legtöbb ügyrendjének digitális formában is otthont kölcsönözzön. Az egyes szakirodákhoz kapcsolódó feladatokat szinte kivétel nélkül valamilyen digitális adatbázisban kezelik és követik nyomon a hivatal dolgozói. A kistépelülések helyi ügyeik adatállományának rögzítését, kezelését szintén digitalizált formában végzik.</p>
Környezetvédelem, városi klíma	<p>D8: Környezeti szenzorok fajtái, egyéb jellemzői, kapcsolódó adatmenedzsment</p> <p>Komló városa és a járás települései prioritásként kezelik a környezetvédelemmel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos beruházásokat. Ennek nyomán az önkormányzatok nyitottak minden olyan digitális fejlesztésre is, ami ezen célokat szolgálja.</p>
Városi és városi várostérségi közlekedés	<p>D9: Digitális megoldások a helyi közösségi és közúti közlekedésben (lakossági applikációk, forgalomirányítás, parkolást támogató megoldások stb.)</p> <p>A közösségi közlekedés működtetésében a MÁV Zrt. és a már leányvállalataként működő Volánbusz is biztosít online applikációs és jegyvásárlási, tájékoztatói lehetőséget. A város buszpályaudvara is nemrégiben megújult, modern XXI. századi körülményeket és lehetőségeket biztosítva az utazó közönségnek.</p>
Városi és városi várostérségi közművek	<p>D10: Közmű-működtetés szenzoros követése</p> <p>Komlón és a járás többi településén az okos megoldások alkalmazása a közüzemi ellátás területén még kevésbé elterjedt. Ennek ellenére az önkormányzatok nyitottak minden olyan fejlesztés irányába, amely a fenntartható fejlődést, a tudatos energia-/erőforráshasználatot támogatja.</p> <p>D11: Lakossági digitális megoldások (applikációk, közterületi okos megoldások stb.)</p> <p>A lakossági kérdőíves felmérés eredményeiből kiderült, hogy már azonosítható egy bizonyos szegmens, ami az online ügyintézési lehetőségeket is előnyben részesíti. A digitális megoldások használatának, valamint az internet elérhetőségének általános igénye a komlóiak körében is jelen van.</p> <p>Általános társadalmi elvárásnak tekinthető már, hogy egyre nagyobb hangsúlyt kapjanak az okos megoldások háztartásokban is. Ennek ugyanakkor gátat szabhatnak az anyagi és közösségi élethelyzetek. A lakossági felmérésből ugyanakkor kiderült, hogy azok, akiknek van lehetőségük tenni a környezetért alkalmaznak, vagy terveznek kialakítani valamilyen okos megoldást otthonaikban.</p>

2.3.4 Megtartó város

Szakági területek	Értékelési szempontok
<p>A város, várostérség társadalma</p>	<p>M1: Demográfiai helyzet Komló népessége az elmúlt évtizedben folyamatos csökkenést mutat, ami a negatív vándorlási egyenlegre és a születések alacsony számára vezethető vissza. A társadalom előregedik a településen, így létfontosságú, hogy a város új lendületre kapjon és csábító legyen a fiatalok számára. A járás lakosságának demográfiai mutatói megegyeznek a járásközponti tendenciákkal.</p>
	<p>M2: Helyi identitást meghatározó tényezők és szerepük a helyi /térségi közösség alakításában Komlón az identitástudat leginkább az idősebb korosztálynál jellemző. A kötődés eredője leginkább a szülővárosi, munkahelyi, oda házasodási jellegből fakad. A bányász múlt még jelentős összetartó kulturális erőt képez. Fontos, hogy a kötődés a fiatalabb korosztályoknál is fennmaradjon, és minden helyi, vagy betelepülő lakos és cég magáénak érezze a várost. A hagyományörzés fontos küldetését képezi a helyi önkormányzatoknak.</p>
	<p>M3: Térségi mobilitási trendek (várostérségi ingázás) Az ismert, legfrissebb statisztikai adatok alapján Komló egyre inkább „alvóvárossá” válik, vagyis csak a lakosok otthonaként, de nem munkahelyeként jelenik meg. Ugyanez a jelenség jellemző a kisebb településekre is a járásban. Komló ingázási mérlege negatív, ami elsősorban Pécs közelségének és a nagyváros nyújtotta lehetőségeknek köszönhető. Ennek ellenére kirajzolódik Komló térségében betöltött központi szerepe is, hisz a környező településekről ingázók elsődleges célpontja a kisváros.</p>
	<p>M4: Társadalmi rétegződés, konfliktusok A városban a lakosság előregedése tapasztalható, melynek következtében a nyugdíjas korú lakosság aránya az egyik legmagasabb. A lakosság előregedése várhatóan tovább fog folytatódni, ugyanakkor a közelmúlt családtámogatási intézkedései jótékony hatása is mérhető a városban. A jelenlegi helyzet azonban növelheti az aktív korúak terheit az idős korú lakosság ellátásában. A városban és a járás kisebb településein társadalmi konfliktusok nem jellemzőek, ugyanakkor azonosítható szegregációval veszélyeztetett és leszakadó, felhagyott ipari terület. Az önkormányzatok egyik kiemelt célja, hogy a társadalmi szakadékokat szűkítse és folyamatosan támogassa a felzárkózást.</p>
<p>Város és térsége humán infrastruktúrája</p>	<p>M5: Civil tevékenység jelenléte, szerepvállalása a közfeladatok ellátásában – térségi (tematikus) civil hálózatok jellemzői A város civil szervezetek száma meghaladja a 100-at, a kistelepülési egyesületekkel együtt ez a szám megközelíti a 150-t. Ezek tevékenységi köre széles spektrumot lefed. Egyes civil szervezeteknek igen komoly szerep jut a helyi lakosság szociális helyzetének javításában, a társadalmi kohézió erősítésében, valamint az aktív, tudatos életvitel kialakításában.</p>
	<p>M6: Esélyegyenlőség biztosítása és a humán közszolgáltatások elérhetősége területén (pl. szociális bérlakás rendelet) Komló városa törvényi kötelezettségének eleget téve rendelkezik Helyi Esélyegyenlőségi Programmal, melyben lefektetésre kerültek azon célkitűzések, melyek az egyes kockázati célcsoportok helyzetén kíván javítani. A humán közszolgáltatások a város lakosai számára teljeskörűen elérhetőek és biztosítottak. Az önkormányzat kedvező feltételekkel és széleskörű igényeknek megfelelően biztosít bérlakásokat a rászorulóknak számára. A nevelési-oktatási paletta minden szükséges eleme megtalálható Komlón. A szociális ellátásban több intézmény is együttműködik a hatékony üzemeltetés érdekében. A járás valamennyi települése rendelkezik Helyi Esélyegyenlőségi Programmal (HEP).</p>
	<p>M7: A leszakadó / veszélyeztetett társadalmi csoportok felzárkózást biztosító városi és térségi akciók, projektek, szervezetek (összhangban az antiszegregációs terv tartalmával) Komlón a 2022-es népszámlálási adatok szerint nem található szegregátum, azonban a KSH lehatárolás kimutatott egy szegregációval veszélyeztetett területet (Kazinczy u.).</p>

Szakági területek	Értékelési szempontok
	<p>A település Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Antiszegregációs Programja célként fogalmazta meg a helyi esélyegyenőség megteremtését és a szociális városrehabilitáció folytatását. A jelenlegi és még orvosolni kívánt helyzeten a TOP Plusz és EFOP Plusz nyújtotta pályázati lehetőségekkel élve kíván az önkormányzat javítani, ennek érdekében a TVP-ben szociális célú városrehabilitációs komplex projektet (ERFA+ESZA) tervez a jelen FVS-ben kijelölt akcióterületen (Kazinczy utca) megvalósítani.</p> <p>Több községben is működik nemzetiségi önkormányzat is a helyi etnikai és nemzetiségi sokszínűség okán. A hagyományőrzés fontos küldetését képezi a helyi önkormányzatoknak. Valamennyi település rendelkezik Helyi Esélyegyenlőségi Programmal (HEP).</p>
<p>A város, várostérség szolgáltatási mixe</p>	<p>M8: A szolgáltatások elérhetőségének elemzése a lakossági hozzáférés oldaláról, elégedettség (elégedettségi és /vagy igény felmérés)</p> <p>Komló városa széleskörű közigazgatási, közüzemi, közlekedési, oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális, sport és rekreációs szolgáltatásokat biztosít a helyi és térségi lakosság számára. Az egyes területekkel kapcsolatos elégedettségmérésre a lakossági kérdőív célzott kérdései adták meg a választ. Ezáltal azonosíthatóvá vált, hogy az egészségügy és közlekedés területén mutatkozik leginkább igény fejlesztésekre. Közösségépítés és minden korosztály számára vonzó kulturális programok nélkül a város nem tudja megtartani a lakosságát. Mindezt olyan programokat megvalósítását kell végrehajtani, amelyek kedvezőbb lehetőségeket, alternatívát kínálnak a Pécsi programokat felkereső fiatalok számára. Erre vonatkozóan a Komlói Kaptár Művelődési Központ koncepciót dolgozott ki, mely folyamatos fejlesztés alatt áll.</p>
<p>A város, várostérség gazdasága</p>	<p>M9: Társadalmi vállalkozások helyzete (tevékenység, munkaerő vonzáskörzet, piac)</p> <p>Komlón és térségében jelenleg csak egy szociális szövetkezet működik az élelmiszeripar (tésztagyártás) területén. A szervezet létszáma az utolsó rendelkezésre álló adatok alapján 7 fő. Az előállított termékeket a hazai és külföldi piacra termeli a szövetkezet.</p>

2.3.5 Kiszolgáló város

Szakági területek	Értékelési szempontok
<p>Településfejlesztési és rendezési tervi összefüggések</p>	<p>K1: A magasabb szintű területfejlesztési dokumentumokkal való tervezési összhang a településhálózatban elfoglalt szerepe, város és várostérség fejlesztését érintő területspecifikus célok alapján Komló városának fejlesztési céljai, elképzelései teljes mértékben összhangban állnak mind az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióval, mind Baranya Megye Területfejlesztési Konceptiójával és Programjával.</p>
	<p>K2: A várost és várostérséget érintő területfelhasználási kategóriák és a műszaki infrastruktúra hálózatok főbb elemeinek bemutatása Komló városát érintő és a térséget érintő területfelhasználási kategóriák a következők:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A vármegyét érintő országos elemek: <ul style="list-style-type: none"> - 66. számú főút - tervezett gyorsforgalmi út (M9) - tervezett 400 kV-os átviteli hálózati vezeték - tervezett országos kerékpárútvonal • A vármegyét érintő térségi jelentőségű elemek: <ul style="list-style-type: none"> - 6541. sz. mellékút: Hosszúhetény – Szászvár - 6542. sz. mellékút: Magyarszék, 66. sz. főút csomópont – Komló-Zobápuszta - 6543. sz. mellékút: Komló – Mánfa, 66. számú főút csomópont - tervezett főútvonal (M9-es bekötő út) • A várost érintő vármegyei övezetek az alábbiak: <ul style="list-style-type: none"> - Ökológiai hálózat övezete - Erdők- és erdőtelepítésre javasolt terület övezete - Tájképvédelmi terület övezete - Ásványi nyersanyagvagyon övezete - Sajátos területfelhasználású övezetek - Hagyományos gyümölcsstermesztési térség övezete
	<p>K3: Városi és városkörnyéki települések településfejlesztési és rendezési tervi összhangja a településhatáron érintkező beruházások terén kiemelten Komló közigazgatási területe 7 településsel határos (Kisvaszar, Magyaregregy, Hosszúhetény, Pécs, Mánfa, Magyarszék). Ezen települések fejlesztési és rendezési terveiben rögzített, a kisváros településfejlesztését befolyásoló tényezők a következők lehetnek:</p> <p>Mánfa A község és a város külső területein található, bányászati múltból visszamaradó meddőhányók tájba illesztése, földtakarása, növényesítése kiemelt feladata volt az utóbbi éveknek. A tájrendezés befejezése, az utógondozási munkák egyes területeken még tartanak. A terület használati joga visszakerült Komló Város Önkormányzatához.</p> <p>Magyaregregy Magyaregregy tervdokumentumában rögzíti, hogy településfejlesztési céljainak megvalósításában szükséges a térségi együttműködés, különösen Komló városával. A térség fejlesztése, a funkciómegosztásban rejlő előnyök kiaknázásával válhat lehetővé. Magyaregregy tervdokumentuma javaslatot tesz a Komló és Köblény között, a területrendezési tervekben szereplő főút (M9) nyomvonalán egy a községhez vezető bekötő út helyére és annak csomópontjára.</p> <p>Hosszúhetény Hosszúhetény és Komló közötti közúti kapcsolatok lazák. A 6541. és 6542 számú utak fejlesztésével ezen kapcsolatok erősebbé válnának.</p>
<p>A város, várostérség társadalma</p>	<p>K4: Társadalmi konfliktusok által érintett városrészek műszaki-infrastrukturális érintettsége Komlón a társadalmi konfliktusok nem jellemzőek. A település területén egy szegregációval veszélyeztetett terület található, ahol komplex programmal tervezett a térség felzárkóztatása és a városrész megújítása.</p>

Szakági területek	Értékelési szempontok
	<p>A kistelepüléseken a társadalmi konfliktusok nem jellemzőek, több községben is működik nemzetiségi önkormányzat is a helyi etnikai és nemzetiségi sokszínűség okán. A hagyományőrzés fontos küldetését képezi a helyi önkormányzatoknak.</p>
<p>A város, várostérség szolgáltatási mixe</p>	<p>K5: A városi/várostérségi közmű szolgáltatási lefedettsége, infrastrukturális háttere A város és falvak belterületének közműhálózata jól kiépített: ivóvíz-, gáz-, villany- és szennyvízhálózata szinte 100%-os, hiányosságok csupán a külterületi részekben azonosíthatók. A településeken elérhető több kábel- és internetszolgáltató is. Lakossági részről panasz, fejlesztési igény nem jelentkezett, vagy kezelés alatt áll.</p> <p>K6: Városi hősziget jelenség a városban vagy térségében, a városi klíma kialakulásában és hatásainak mérséklésében meghatározó építészeti-műszaki megoldások A városi hősziget kialakulásának veszélye a belvárosi területre koncentrálódik, ahol relatíve alacsony a zöldfelületek aránya. Ezen városrészben kiemelt cél a zöldítés. A többi városrészen a települést körülölelő erdők és/vagy kertesházias városkép okán nem áll fenn ezen veszélyforrás. A zöldövezetben való fekvés és a térséget jellemző településméret, beépítettségi jelleg okán a falvakban a hősziget hatás nem jellemző.</p>
<p>A város, várostérség gazdasága</p>	<p>K7: gazdasági területek fekvése, kihasználtsága, közlekedési kapcsolatai, ingatlanpiaci viszonyok alakulása (kereslet-kínálat vizsgálata) Komló esetében az ipari ingatlanok esetében nagy hiány azonosítható. A település fekvése okán kevés helyen alakítható ki nagyobb sík terület potenciális vállalatok számára. Az önkormányzat törekszik minden barnamezős és szabad zöldmezős területet, ingatlant közel 100%-os kihasználtsággal a gazdasági szervezetek részére bocsátani. A kisebb településeken a gazdasági területek többnyire a falvak külső részein fekszenek. A gazdasági berendezkedés átalakulásával ezek jobbára megtalálták új funkciójukat, vagy az örökségként kapott adottságaik (főként mezőgazdasági jellegű) modernizálásával működnek tovább.</p>
<p>Az önkormányzat(ok) gazdálkodása</p>	<p>K8: ingatlan gazdálkodás, kereslet-kínálat elemzés, önkormányzati vagyontástervezetete, intézményfenntartás meghatározó pozitív és negatív műszaki feltételek Komló városa relatíve kis lakásállománnyal rendelkezik. Megújítása az utóbbi években nem követte le az általános hazai trendeket. Ennek ellenére megfelelő számú, minőségű, komfortfokozatú és méretében is rendkívül változatos kínálat áll rendelkezésre. A járás kisebb településein az ingatlanvagyon leginkább az alap közszolgáltatási funkciót ellátó ingatlanokra korlátozódik, ahol elsődleges cél az adott feladatellátás zavartalan működésének folyamatos biztosítása.</p>
<p>Városi és várostérségi közlekedés</p>	<p>K9: Közlekedési infrastruktúra általános állapota Komló közútjainak állapota átlagosnak mondható, egyes szakaszok fejlesztést igényelnek. A gyalogos és kerékpáros közlekedést biztosító infrastruktúra szintén hálózati bővítést és megújítást kíván. A legnagyobb problémát a közlekedés területén a város relatív elzártsága okozza, a települést ugyanis nem érinti 1, vagy 2 számjegyű főútvonal. A periférikus helyzeten javíthat a tervezett M9-es gyorsforgalmi út és az ahhoz vezető bekötőút. A közlekedés jelenti Komló esetében jelenleg a legjelentősebb légköri károsanyagforrást, így a tevékenység zöldítése kiemelt feladat. A járás közlekedési infrastruktúrájának egyik legmeghatározóbb eleme a 66-os számú főútvonal. Erre a főútra csatlakoznak rá azok az alacsonyabb rendű utak, melyek a járás településeit bekötik az ország vérkeringésébe. Általánosságban elmondható, hogy az alacsonyabb rendű utak minősége gyenge, javításra szorul.</p>
<p>Városi és várostérségi közműhálózat</p>	<p>K10: Közművesítettség mértéke, állapota, kedvező és kedvezőtlen feltételek, közműellátottság kapacitási helyzetét, bővítési lehetőségei A város és a járás községei belterületének közműhálózata jól kiépített. Ivóvíz-, gáz-, villany- és szennyvízhálózata szinte 100%-os. Közüzemi hiányosságok csupán a külterületi részekben mutatkoznak. További hiányosságként említhető, hogy a csapadékvíz elvezetése javarészt nyílt árkos rendszerben történik (kivéve a társasházi lakásos településrészeket), így ennek fejlesztése napirenden lévő feladat. A településen elérhető több kábel- és internetszolgáltató is, kielégítve ezzel minden helyi igényt.</p>

Szakági területek	Értékelési szempontok
	A térségben mindenképpen kedvező feltételként említhető a Bartátúri-víztározó a csapadékvíz felfogása szempontjából.
Zöldfelületi rendszer vizsgálata	<p>K11: Zöld infrastruktúra hálózat nagysága, betöltött szerepe</p> <p>Komló és a járás települései esetében a zöld infrastruktúra méretének meghatározása nehezen megfogható, hisz sajátos földrajzi fekvéséből fakadóan erdőségek veszik körbe. A városi belső zöldterületeknek az elhelyezkedését, pontos méretét a 9. táblázat tartalmazza. Mind a belterületi, mind a külterületi zöldfelületek elsődleges szerepe a helyi lakosság szempontjából a rekreációs helyszín funkció. Mindezért fontos, hogy ezen területek fejlesztése, karbantartása tudatosan, a helyi igényeknek megfelelően történjen.</p> <p>A társadalmi szemléletváltás érdekében szemléletformáló programok végrehajtása szükséges. A zöldterületek óvása jelenleg is komoly probléma a városban, több illegális személtlerakó van a környező erdőkben. A szemléletformálásban, a zöld területek megóvásában jelentős szerepet vállal a Komlói Kaptár Művelődési Központ.</p>
Az épített környezet vizsgálata	<p>K12: Területhasználat elemzése, funkció nélküli ingatlanok, kihasználatlan ingatlanok nagysága, státuszuk okainak bemutatása, beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek nagysága, elhelyezkedése, funkcionalitása, beépítés, beruházás megvalósulását veszélyeztető egyéb építési korlátozások, potenciális fejlesztési területeket összesítő kataszter</p> <p>Komló Város Önkormányzata törekszik arra, hogy a tulajdonában lévő ingatlanok (iparterületek, irodák, bérlakások, stb.) kihasználtsága közel 100%-os legyen. Emellett a városvezetés igyekszik a barnamezős területeket megújítani, szolgáltatásokkal, kedvezményekkel, közműellátással azokat a befektetők számára csábítóvá tenni.</p> <p>Az önkormányzat ingatlanállományát igyekszik bővíteni is, hogy új, jelenleg alulhasznosított területeket, funkcióváltással ismételten gazdasági szempontból hasznosíthatóvá tegyen.</p> <p>A községi önkormányzatok igyekeznek ingatlanvagyonukkal Komló városához hasonlóan gondosan bánni, azoknak megfelelő funkciót találva teljes kihasználtságot biztosítani.</p> <p>K13: Települési identitást meghatározó épített-művi környezeti elemek</p> <p>Komló és térsége esetében mindenképpen a bányász múlt és kultúrához köthető építmények jelentik az identitás egyik forrását. A járásszékhelyen a szocializmusban kialakult városképi jelleg épületei a mai napig meghatározzák a városképet. Ezen tulajdonságokat a város előnyére kívánja fordítani, és turisztikai jelleggel bemutatni az ide érkezők számára az egykoron virágzó bányászati tevékenységet és a hozzá köthető elemeket.</p>
A táji és természeti adottságok vizsgálata	<p>K14: Tájhasználat értékelése, tájhasználati konfliktusok kezelése</p> <p>Komló Sikonda városrésze jelentős hévízkészlettel rendelkezik. Erre települve jött létre a város termálfürdője. Hévízvagyonnal a járás egy további települése, Magyarhertelend is büszkélkedhet, melyre egy termálfürdő is települt.</p> <p>A korábban, az évtizedeken át jellemző intenzív bányászat nyomán a város és több kisebb település (Máza, Szászvár, Mánfa) külterületi részein felfedezhetők tájsebek, melyek rekultivációja már befejeződött. A járásszékhely közelében található barnamezős területeknek igyekszik az önkormányzat új funkciót találni.</p> <p>A kőbánya jelenleg is meghatározó szereplője a város gazdaságának. A tevékenységből és a végtermék elszállításából eredő zaj- és porterhelés feltétlenül kezelendő probléma.</p> <p>A közlekedésből származó szilárd szennyezőanyag kibocsátását csökkenteni szükséges a kedvezőbb levegőminőségi állapot elérése érdekében.</p> <p>A nyílt árkos csapadékelvezetés, valamint a morfológiai adottságok következményeként előforduló villámárvizek nyomán fennáll a talajszennyezés veszélye. Ezeknél az okoknál fogva a vízvezető rendszer további fejlesztéseket kíván.</p> <p>Fontos cél Komló belső zöldfelületeinek a növelése (pl. barnamezős területek közösségi célú rehabilitációjával), illetve a meglévő zöldterületek minőségének javítása.</p> <p>Ahogy országszerte, úgy Komlón is fokozott figyelmet kell szentelni a parlagfű és más allergén gyomnövények elleni védekezésre a közterületeken a mentesítés megszervezésére, a magánterületeken pedig a védekezés kikényszerítésére.</p>

2.4 A város irányítási és működési modellje

2.4.1 Irányítási modell

irányítási modell	Az irányítási modell esetünkben a városirányítást, egyben a stratégiai ciklus végrehajtását támogató <i>döntéshozatali (többszintű partnerségi kormányzás), folyamatkoordinációs, változásmenedzsment rendszer</i> . A modell leírja az érintett tevékenységek szereplőit, folyamatait és az elvárt kimeneti eredményeket. A modell elemezhetőségét gyakran grafikai vizualizáció támogatja (strukturális, pl. organigram, és folyamat-ábrázolás, pl. döntési folyamatábra).
--------------------------	--

Forrás: FVS módszertani kézikönyv 2021-27

A településfejlesztést, mint az önkormányzatok által kötelezően ellátandó feladatot Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény rögzíti. A fejlesztési irányok, az azokhoz köthető célok meghatározása és hatékony végrehajtása igen komplex feladat, melyet Komló Város Önkormányzata, a Polgármesteri Hivatal, illetve az önkormányzathoz köthető további intézményeinek együttműködésével valósít meg.

A Hivatalt a **polgármester** a **képviselő-testület** döntései szerint és saját önkormányzati jogkörében, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvényben foglaltak szerint irányítja. A polgármestert távolléte esetén általános képviseleti jogosultsággal az **alpolgármester** helyettesíti. A polgármester maga határozza meg az alpolgármester részére átadott ügyek körét, melyek tekintetében utasítási joggal rendelkezik.

A **jegyző** vezeti a képviselő-testület hivatalát, e feladatkörében a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvényben foglaltakon túl:

1. képviseli a Hivatalt más külső szervezetekkel való kapcsolatokban,
2. összehangolja és értékeli a hivatal szervezeti egységeinek munkáját, meghatározza a szervezeti egységek létszámát,
3. gyakorolja munkáltatói jogokat a hivatal köztisztviselői, munkavállalói, illetve az egyéb munkáltatói jogokat az aljegyző tekintetében,
4. gondoskodik a képviselő-testület önkormányzati döntéseinek a Hivatal munkájában való érvényesítéséről,
5. a polgármesterrel egyetértésben szakmai tanácsadói, illetve szakmai főtanácsadói címet adományozhat,
6. a Közfoglaltati tisztviselőkről szóló törvényben foglalt figyelembevételével személyi illetményt, illetve képzettségi pótlékot állapíthat meg azon köztisztviselőknél, akik a munkakörük ellátásához szükséges képesítési előírásokban rögzítetten túl meghatározott szakképesítéssel rendelkeznek,
7. gondoskodik a Hivatal vagyonának rendeltetésszerű használatáról, a gazdálkodásban a szakmai hatékonyság és a gazdaságosság követelményeinek érvényesítéséről, ellátja a Hivatal üzemeltetésével kapcsolatos feladatokat, részt vesz azok járási hivatallal történő összehangolásának, az ehhez szükséges működtetési és üzemeltetési megállapodások megkötésének, azok folyamatos aktualizálásának előkészítésében,
8. felelősséggel tartozik a felsőbb szintű állami és közigazgatási szervek felé tervezési, beszámolási, információszolgáltatási kötelezettségeinek teljesítéséért és azok hitelességéért,
9. gondoskodik a számviteli rend és a belső ellenőrzés megszervezéséről,
10. gondoskodik a folyamatba épített, előzetes és utólagos vezetői ellenőrzés hatékonyságának növeléséről és fejlesztéséről,
11. gondoskodik a Hivatal belső működését, a szervezeti egységek koordinálását célzó szabályzatok kiadásáról,
12. meghatározza a hivatalon belül a kiadmányozás rendjét.

Az **aljegyző** – a jegyző által meghatározott körben:

1. részt vesz a Hivatal vezetésében, felügyeletében, a jegyző távollétében általános helyettese,
2. a hatáskörébe utalt ügyekben kapcsolatot tart külső szervezetekkel, a jegyző felhatalmazása alapján képviseli a Hivatalt,
3. hetente rendszeresen tájékoztatja a hivatalvezetést a rá bízott szakterület tevékenységéről, így különösen a Hivatal városüzemeltetési szervezeti egysége működéséről, a közbeszerzések és a pályázatok állásáról,
4. szükség esetén javaslatot tesz az általa irányított szakterület tevékenységének fejlesztésére, a hatáskörébe adott témákban szabályozás kezdeményezésére, előterjesztések készítésére.

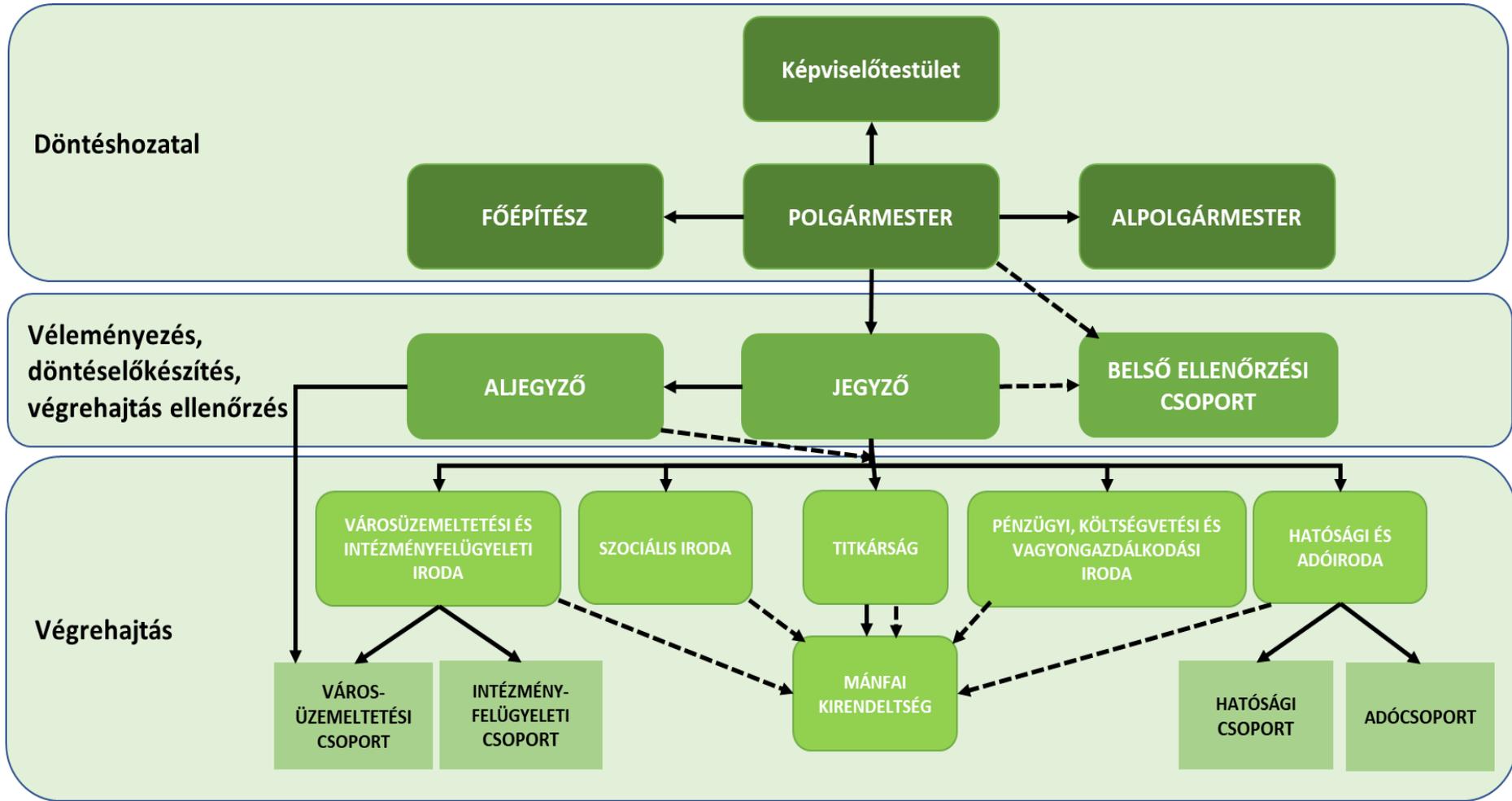
A **Hivatal** munkaszervezési, munkamegosztási szempontból az alábbi belső szervezeti egységekre tagozódik:

- a) titkárság,
- b) hatósági és adóiroda,
- c) városüzemeltetési és -fejlesztési iroda,
- d) pénzügyi, költségvetési és vagyongazdálkodási iroda,
- e) szociális iroda.

A belső szervezeti egységként működő iroda élén az irodavezető áll, aki határozatlan időre szóló vezetői megbízását és munkaköri leírását a jegyzőtől kapja. A jegyzői titkárság vezetője a jegyző, akit távolléte, illetve egyedi felhatalmazása alapján az aljegyző általános jogkörrel helyettesít. Az irodák egymással mellérendeltségi viszonyban állnak és kötelesek együttműködni a feladatok ellátásában. Az irodák a Hivatalon belül a jogszabályoknak és a vezetői döntéseknek megfelelően önálló feladatkörrel rendelkeznek. A szervezeti egységek feladatköreit a Hivatal SZMSZ-ének 2. számú függeléke tartalmazza.

Komló városának legmeghatározóbb döntéshozó szervezete a **képviselő-testület**, mely szervezetnek kizárólagos hatáskörébe tartozik a város gazdasági programjának elfogadása, valamint a településfejlesztési eszközök és a fejlesztéseket meghatározó településszerkezeti terv elfogadása és jóváhagyása. A képviselő-testület döntéseit rendeletet, illetve határozatot rögzíti.

31. ábra: A városfejlesztési irányítási modell intézményrendszere

Forrás: Komlói Közös Önkormányzati Hivatal SZMSZ-e

2.4.2 Működési modell

működési modell	Egy entitás (esetünkben a város, vagy annak egy-egy működési alrendszere pl. közlekedés) üzemeltetésének ill. működtetésének szereplőit, azok kötődésének/kapcsolatának jellegét és intenzitását magában foglaló dinamikus rendszer. A városi működési modell elemzése gyakran egyszerű vizuális grafikai megjelenítéssel vagy összetettebb infó-grafikai megoldások alkalmazásával segíti az átláthatóságot, s ezzel az értékelhetőséget.
------------------------	--

Forrás: FVS módszertani kézikönyv 2021-27

Az önkormányzat a város működési modelljét, a korábban elindított működési és stratégiai rendszerek kialakítását a helyi tapasztalatokból, a lakosságtól, a szervezetektől gyűjtötte össze és formálta oly módon, hogy az a lehető legjobban kielégítse a városüzemeltetési szükségleteket. Így a hivatalon belül a városüzemeltetési irodának kiemelten fontos szerep jut. A főépítész jelenleg a jegyzőhöz tartozik, viszont korábban neki is jelentős feladat jutott ezen tevékenységkörben. Az önkormányzathoz köthető, a település működést támogató intézmény még a Komlói Közös Önkormányzati Hivatal, a Komló Város Önkormányzat Gazdasági Ellátó Szervezet és a Komló Város Önkormányzat Városgondnokság.

A Komló Város Önkormányzata által tulajdonosi részesedéssel rendelkező gazdasági társaságok listáját az alábbi táblázat mutatja be:

17. táblázat: Komló Város Önkormányzatának tulajdonában álló gazdálkodó szervezetek

Szervezet neve	Tulajdoni hányad
Komlói Fűtőerőmű Zrt.	100%
Komlói Egészségcentrum Nonprofit Kft.	100%
Komlói Városgazdálkodási Nonprofit Zrt.	100%
Komló és Térsége Fejlesztési Kht.	51-74%
CARBOKER Kft. – Komlói Ipari Park	75-99%

Forrás: http://www.komlo.hu/komlo-onkormanyzati_tulajdonu_gazdasagi_tarsasagok/

Az Európai Unió által elvárt a város működését és fejlesztését is befolyásoló különböző stratégiai dokumentumok elkészítésénél bevonásra kerülnek külső szervezetek is. A városi kommunikáció és marketing tevékenységekben szintén külső vállalkozás segíti a várost a település imázsának fejlesztésében.

A fentiek mellett Komló városában a különböző szolgáltatások igénybevételének lehetőségét az alábbi szervezetek biztosítják:

- Oktatás-nevelés:
  - Óvodák – 8 db önkormányzati és 1 db egyházi fenntartású intézmény
  - Iskolák:
    - 4 db önkormányzati intézmény
    - 5 db Pécsi Tankerületi Központhoz tartozó intézmény
    - 1 db Baranya vármegyei Szakképzési Centrumhoz tartozó intézmény
    - 1 db Pécsi Egyházmegyéhez tartozó intézmény

- Kultúra és szabadidő szolgáltatások:
  - Komlói Kaptár Művelődési Központ
  - Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény
  - Sikondai Pihenőpark
- Szociális és egészségügyi ellátás:
  - Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Komlói Kórház
  - Háziorvosi szolgálat
  - Védőnői szolgálat
  - Fogorvosi szolgálat
  - Komló Térségi Integrált Szociális Szolgáltató Központ
  - Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
  - "Szent Borbála Otthon" Nonprofit Közhasznú Kft.
- Biztonsági, rendvédelmi szervezetek
  - Komló Városi Rendőrkapitányság
  - Országos Mentőszolgálat – Komlói Mentőállomás
  - Pécsi Katasztrófavédelmi Kirendeltség Komló Hivatásos Tűzoltóparancsnoksága
- Közműszolgáltatás:
  - Ivóvíz szolgáltatás, szennyvíz szolgáltatás: Baranya-Víz Zrt., DRV Zrt.
  - Villamos energia szolgáltatás: MVM Next Energiakereskedelmi Zrt.
  - Földgázellátás: MVM Next Energiakereskedelmi Zrt.
- Közösségi közlekedés biztosítását végző szervezet: Volánbusz Zrt.

A város működési modelljének grafikai ábrázolását a 8.4 számú melléklet tartalmazza.

2.4.3 Várostérségi koordináció

A várostérségi koordináció vármegyei szintű megvalósításában és végrehajtásában kiemelt szerepkör jut a Baranya Vármegyei Önkormányzatnak többek között a vármegyei területfejlesztési koncepciójának és programjának meghatározása által, amely több szinten is kapcsolódást és párhuzamosságot mutat a 2021-2027-es időszakra vonatkozó Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz vármegyei forrásfelhasználásának tervezésével. Annak érdekében, hogy a vármegye számára rendelkezésre álló források felhasználása hatékony és teljeskörű, elengedhetetlen a szoros partnerség fenntartása a vármegyei önkormányzat és a települési önkormányzatok között.

Komló városa a 20 települést magában foglaló Komlói járás központja és egyetlen városa, amelynek közigazgatási rendszere, oktatási, egészségügyi, szociális és kulturális intézményei a térség településeit is kiszolgálja. A járásban a várostérségi koordináció és együttműködés példaértékűnek tekinthető. Az intézményrendszer fenntartása a térségben megfelelően, az érintett önkormányzatokkal összehangoltan történik, ugyanakkor a fejlesztésekhez kapcsolódó összehangolt fellépés nincs meg.

A Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társuláshoz 21 település tartozik. A térségben több feladatot ez a szervezet lát el (integrált szociális ellátóközpont, a szociális családvédő és gyermekvédő szolgálat, hajléktalanszálló, bölcsőde, idősellátás stb.), melyek finanszírozása is közös.

A környező települések elköteleződtek a Magyar Falu program nyújtotta fejlesztési lehetőségek mellett, míg a város a Terület- és Településfejlesztési Operatív program (TOP) forrásaira támaszkodva a vármegyei önkormányzat közbenjárásával végzi fejlesztéseit. Komló és a környező települések között a TOP-os és EFOP-os pályázati kiírások biztosítanak kapcsolódási pontot. Emellett Komló Város Önkormányzatát gyakran megkeresik szakértőként a környező kisebb önkormányzatok saját pályázataik összeállításához.

2.5 Kockázatok és lehetőségek értékelése

Komló városának demográfiai mutatói a hazai trendeket is lekövetve negatívak. Ez kihatással van a település gazdasági fejlődésére is. Pécs közelsége egyrészt kockázatot jelent a munkaerő, a tanulók és a tőke esetleges tartós elszívása okán. Ugyanakkor lehetőségként is felfogható, mint egy nyugodtabb alternatív letelepedési helyszín. A földrajzi fekvés is részben kedvezőtlennek tekinthető az elzártság, a fő útvonalaktól való távolság okán, mindamelllett a zöldövezetben való elhelyezkedés Komló városának nagy előnye is.

Komló gazdasága bár a rendszerváltás óta folyamatosan fejlődik, ugyanakkor korlátozott a rendelkezésre álló szabad területek miatt. A munkanélküliség is mérhető mértékben csökkent az elmúlt évtizedekben, mégis az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma igen alacsony. A viszonylag nagyobb létszámot foglalkoztató vállalkozások nincsenek jelen a városban.

A vállalkozások részére a megfelelő működési környezetet biztosítása lehet ösztönző erő. A vállalkozások városba történő bevonása kiemelt feladat, azonban az ehhez rendelkezésre álló kapacitások végesek, a kiadható és átminősíthető területek száma alacsony, ami a befektetésekért folyó élénk versenyben hátrányt jelent Komló számára. A város gazdasági versenyképességének megtartása/növelése, az ezekhez kapcsolódó fejlesztések, beruházások végrehajtása javarészt az európai uniós források elérhetőségétől függ. A város gazdaságában kiemelt szerepe van a bányaiparnak és a feldolgozóiparnak. A gazdasági ágazatok közül a turizmus felvirágoztatása kiemelt cél. A vállalkozások biztos és hatékony működéséhez elengedhetetlen a szakképzett munkaerő jelenléte. Ennek biztosítása érdekében a városban indított képzéseket folyamatosan a jelentkező igényekhez igyekezett alakítani a város. A szakképzett munkaerő szempontjából ugyanakkor a kedvezőbb lehetőségeket (életminőség, bér) nyújtó városok komoly kockázatot jelentenek. Ez pedig a munkaerő helyben tartását, illetve más településről történő bevonását nehezítheti meg.

A magas hozzáadott értékű termelési ágazatokban működő vállalkozások ugyan felismerték, hogy a versenyképességet az intenzív kutatás-fejlesztési tevékenységgel lehetne növelni, azonban Komlón az ehhez szükséges magas képzettséggel rendelkező munkavállalók aránya jelentősen elmarad mind a vármegyei, mind az országos átlagtól.

Az alábbi fejezetekben táblázatos formában kerülnek összefoglalásra az 5 dimenzió szerint megbontott kockázatok és lehetőségek.

2.5.1 Prosperáló város

Prosperáló város	
Kockázat	Lehetőség
A gazdasági szféra által támasztott szakképzett munkaerőigényt a helyi oktatási, képzési szerkezet nem szolgálja megfelelőképpen	Az oktatási, képzési szerkezet helyi igényekhez való alakítása
Az ágazati szerkezeti sokszínűség alacsony fokú a helyi gazdasági szférát tekintve	A város ágazati szerkezete reziliens, több lábon álló szerkezetű, mely biztosítani tudja a település versenyképességét
A város telítődése, további iparterületek hiánya	Új területek bevonásával, rekultivációjával a helyi gazdaság élénkülésének nem lesznek fizikai akadályai
A város barnamezős területeinek a forgalomképtelensége, kihasználatlansága	A város barnamezős területeinek a hasznosítása, rekultivációja
A város nagyobb foglalkoztatóinak kitelepülése	A város nagyfoglalkoztatói igények minél szélesebb körű kielégítése. kiszolgálása
A városi munkaerő elszívása a szomszédos munkaerő-vonzáskörzet által	Munkaerő-vonzáskörzet központ szerep kialakulása, megerősítése
A magán befektetések elmaradása, elhalasztása, másik térségbe irányulása	A város vonzó befektetési célponttá alakítása
A gazdasági infrastruktúra fejlődése és fejlesztése csak lassú ütemben tud haladni	A gazdasági infrastruktúra fejlesztése lépést tart a jelentkező igényekkel és megfelelő választ ad a jelentkező kihívásokra
Az önkormányzat kevés fejlesztési forrást, magántőkét tud a gazdaság fejlesztésére bevonni	Az önkormányzat tudatos gazdálkodással elegendő fejlesztési forrást, magántőkét tud a gazdaság fejlesztésére bevonni
Helyi vállalkozói ökoszisztéma hiánya, laza és hiányos együttműködések	Aktívan működő helyi vállalkozói, fejlesztési együttműködések, jól működő gazdasági ökoszisztéma kialakulása
A szabályozási környezet változása kedvezőtlenebb működési környezetet teremt a gazdasági szereplők számára	A szabályozási környezet változása kedvezőbbé teszi a gazdasági szereplők működését
A globális klímaváltozás hatásai kedvezőtlen gazdasági folyamatokat indukálnak	A globális klímaváltozás nem érezteti negatív hatását a térségben, illetve kedvező változásokat eredményez a helyi gazdaságban
A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok számottevő lokális negatív gazdasági hatásokat indukálnak	A globális egészségügyi válsághelyzetekre, járványokra adott válaszok gazdaságilag megerősítik a térséget
A globális gazdasági változások következményeként az élvonaltól való folyamatos leszakadás	A globális gazdasági változások kedvezően hatnak a helyi szereplőkre és fokozzák a város versenyképességét
A közlekedés-földrajzi helyzet változása leértékeli a térséget	A közlekedés-földrajzi helyzet változása pozitív hatást gyakorol a térség életére
A társadalmi modernizáció negatív hatásainak begyűrzése a helyi gazdasági életbe	A társadalmi modernizáció begyűrzésével a kedvező hatásainak támogatása, kedvezőtlen hatások megelőzése

2.5.2 Zöldülő város

Zöldülő város	
Kockázat	Lehetőség
A városi zöld fejlesztések nem tudnak lépést tartani a jelentkező kihívásokkal és a globális zöldülési folyamatokkal, elvárásokkal	A városi zöld fejlesztések lépést tudnak tartani a kihívásokkal és a globális zöldülési folyamatokkal, jelentkező igényekkel
A megújuló erőforrások hasznosítása alacsony fokú	A megújuló erőforrások helyi hasznosítása megfelelő mértékű és magas fokúvá válik
A város nem kellően zöld imázst tud kiépíteni	Kiépül a város zöld imázsa
Nem tud kialakulni a regionális energiaellátás, az országos hálózati függés megmarad	Kiépül a helyi és regionális energiaellátási rendszer
Az energiatudatosság nem épül be a helyi szereplők működésébe	Az energiatudatosság a helyi szereplők mindennapi életében prioritást élvez
A szabályozási környezet változása kedvezőtlenül hat a fenntarthatósági törekvések számára	A szabályozási környezet változása figyelembe veszi és prioritásként kezeli a fenntarthatóság eszméjét
A globális klímaváltozás begyűrűzése kedvezőtlen fenntarthatatlan folyamatokat indít el helyben	A globális klímaváltozás hatásai kedvező folyamatokat indítanak el a térségben
A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok számottevő lokális negatív hatásokat indukálnak	A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok hozzájárulnak a kedvezőbb, fenntarthatóbb működési pálya megtalálásához
A globális gazdasági változásoknak a zöld átállási trendhez viszonyított eltávolító hatása érvényesül	A globális gazdasági változások ötvözik a fenntarthatósági eszmét és ösztönzik a helyi zöld átállást
A közlekedés-földrajzi helyzet változása fenntarthatatlan pályára állítja a térséget	A közlekedés-földrajzi helyzet változása egy fenntarthatóbb pályára állítja a térséget
A társadalmi modernizáció begyűrűzése gátolja a fenntarthatóság meghonosítását	A társadalmi modernizáció begyűrűzésével elősegítésre kerül a fenntarthatóság meghonosítása is

2.5.3 Digitális város

Digitális város	
Kockázat	Lehetőség
Az oktatási, képzési szerkezet és a helyi igények eltávolodnak egymástól	Az oktatási, képzési szerkezet kedvezően, a helyi igényekhez alakítottan alakul
A munkaerő digitális felkészültségnek elmaradása	A munkaerő digitális felkészültsége lépést tart a digitalizációval
A város vállalatainak digitális lemaradása	A város vállalatai élen járnak a digitális átalakulásban
A város közszolgáltatóinak digitális lemaradása	A város közszolgáltatóinak digitális átállása folyamatosan fejlődik
A város ágazati szerkezetének digitális lemaradása	A város ágazati szerkezete a digitális kor trendjeit követve lépést tart a támasztott szükségletekkel
A digitális infrastruktúra fejlesztése lassú ütemben tud csak haladni	A digitális infrastruktúra fejlesztése kellő ütemben halad
A digitális szolgáltatások csak lassan, lassú ütemben jelennek meg	A digitális szolgáltatások az igényekhez igazodóan, lépést tartva a szükségletekkel jelennek meg
A helyi lakosok digitális felkészültségének elmaradása	A helyi lakosok digitális képzettségi szintje dinamikusan fejlődik
A digitális innovációk elkerülnek a térséget	A digitális innovációk begyűrűznek a térségbe
A szabályozási környezet változása gátját képezi a digitalizáció elterjedésének	A szabályozási környezet változása elősegíti a térség digitális átállását
A globális klímaváltozás begyűrűzése kedvezőtlen digitalizációs folyamatokat indít el a térségben	A globális klímaváltozás begyűrűzése nem, vagy kedvezően hat a digitalizációs folyamatokra
A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok negatívan hatnak a digitalizációs folyamatokra	A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok kedvezően hatást gyakorolnak a digitalizáció elterjedésére
A globális gazdasági változások gátolják a helyi digitális átállást	A globális gazdasági változások kedveznek, ösztönzik a helyi digitális átállást
A közlekedés-földrajzi helyzet változása gátolja a helyi digitalizációt	A közlekedés-földrajzi helyzet változása segíti a helyi digitalizáció elterjedését
A társadalmi modernizáció begyűrűzése gátolja a digitalizációt	A társadalmi modernizáció begyűrűzése elősegíti a digitalizáció elterjedését

2.5.4 Megtartó város

Megtartó város	
Kockázat	Lehetőség
A város vonzereje nem biztosít elég versenyelőnyt a települések versenyében	A város vonzereje kedvező versenyképességi feltételeket szab a települések közötti versenyben
A kínált szolgáltatási hálózat és jelleg nem tud lépést tartani a folyamatosan felmerülő igényekkel	A szolgáltatási kínálat minden esetben biztosítja majd a felmerülő igények kielégítését
A szabályozási környezet változása negatívan hat a város megtartóképességére	A szabályozási környezet változása pozitív hatást gyakorol a város megtartóképességére
A globális klímaváltozás hatásai kedvezőtlenül befolyásolja a város vonzerejét	A globális klímaváltozás hatásai kedvezőbb feltételek kialakítását teszik lehetővé, ezáltal nő a város vonzereje
A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok negatívan hatnak a város vonzerejére	A globális egészségügyi válsághelyzetekre, járványokra adott válaszok kedvezően hatnak a város vonzerejére
A globális gazdasági változások akadályozzák a város megtartóképességét	A globális gazdasági változások elősegítik a város megtartóképességének növelését
A közlekedés-földrajzi helyzet változása visszaveti a hely megtartóerejét	A közlekedés-földrajzi helyzet változása kedvezően hat a város megtartóerejére
A társadalmi modernizáció begyűrűzése kedvezőtlenül hat a város megtartóképességére	A társadalmi modernizáció begyűrűzése kedvezőbb feltételeket alakít ki a város megtartóképességére nézve

2.5.5 Kiszolgáló város

Kiszolgáló város	
Kockázat	Lehetőség
A városi fizikai infrastruktúra fejlesztése lassú ütemben tud csak haladni	A városi fizikai infrastruktúra fejlesztése megfelelő ütemezéssel épül ki, modernizálódik
A városban működő közszolgáltatók nem tudják követni az igényeket	A város működő közszolgáltatók harmonikusan le tudják követni a felmerülő igényeket
A város beépíti a zöld, érintetlen területeket	A város megóvja és bővíti zöldterületeit
A városi inaktív, barnamezős területei kihasználatlanok maradnak	A városi inaktív, barnamezős területei új funkciót kapva hasznosításra kerülnek
A városi mikroklíma kedvezőtlenül alakul	A városi mikroklíma kedvezően alakul a folyamatos zöldítés, és vízfelületi fejlesztések hatására
A szabályozási környezet változása gátolja a város kiszolgáló/ellátóképességét	A szabályozási környezet változása kedvező irányba mozdítja el a város kiszolgáló/ellátóképességét
A globális klímaváltozás hatásai kedvezőtlen feltételeket alakítanak ki a város kiszolgálóképességére nézve	A globális klímaváltozás hatásai nem, vagy éppen kedvező hatásokat fejtenek ki a város kiszolgálóképességének tekintetében
A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok negatívan hatnak a város kiszolgálóképességére	A globális egészségügyi válsághelyzetekre, járványokra adott válaszok kedvezően hatnak a város kiszolgálóképességének javítására
A globális gazdasági változások akadályt képeznek abban, hogy a város ellássa kiszolgálóképességét	A globális gazdasági változások hozzájárulnak ahhoz, hogy a város növelni tudja kiszolgálóképességét
A közlekedés-földrajzi helyzet változása visszaveti a hely kiszolgálóképességét	A közlekedés-földrajzi helyzet változása javítja a hely kiszolgálóképességének jellegét
A társadalmi modernizáció begyűrűzése kedvezőtlenül hat a város kiszolgálóképességére	A társadalmi modernizáció begyűrűzése támogatja a város kiszolgálóképességét

3 STRATÉGIAI MUNKARÉSZ

3.1 Forgatókönyv elemzés

3.1.1 A vizsgálandó kockázati tényezők

18. táblázat: A külső hatások és a vizsgálandó kockázati tényezők

Elemzésre kerülő részterületek	Vizsgálandó kockázati tényezők
Prosperáló város	
<i>Térségi gazdasági és innovációs környezet</i>	A regionális gazdasági környezet gyengesége
	A régió tartós stagnálása
	A helyi vállalkozások alacsony innovációs potenciálja
	Pécs gyenge központ marad
<i>A humán erőforrások keresleti és kínalmi feltételeit érintő kockázatok</i>	Munkanélküliség jelentősen meghaladja a mindenkori országos átlagot
	A munkavállalók jelentős része elingázik a városból
	Jelentős a külföldi munkavállalás, heti-kétheti periódusú nemzetközi ingázás
	A munkaerő kereslete és kínálata között strukturális eltérések vannak
	A munkaerő-kínálat minősége nincs összhangban sem a szolgáltatás-alapú, sem a negyedik ipari forradalomban megújuló gazdaság követelményeivel
	A munkaerő-állomány előregedése középtávon jelentős problémákat fog okozni
<i>A gazdasági igényeken alapuló humán infrastruktúrát érintő kockázatok</i>	A város humán infrastruktúrája nem egy zsugorodó és öregedő közösség igényeinek megfelelően lett kialakítva
	A helyi oktatási intézmények és a munkaerőpiaci kereslet közötti kapcsolat bizonytalanságai
	A fekvőbetegellátás helyi fennmaradása országos szintű szakpolitikai intézkedésektől függ
<i>A helyi gazdasági beruházások megvalósulását érintő kockázatok</i>	A feldolgozóipari beruházások száma és volumene továbbra is alacsony marad
	A helyi kis- és középvállalkozások növekedési potenciálja alacsony
<i>Az önkormányzati gazdálkodást érintő kockázatok</i>	Az önkormányzati költségvetés saját bevételeinek jelentős része egy-két nagy adófizetőhöz kapcsolódik
	Az öregedő és zsugorodó közösség kapcsán a költségvetés szociális kiadásai növekedni fognak

Elemzésre kerülő részterületek	Vizsgálandó kockázati tényezők
Zöldülő város	
<i>Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásban rejlő kockázatok</i>	A csapadékeloszlás szélsőségesebbé válik, az aszályos időszakok hossza és intenzitása növekszik
	A villámárvizek gyakorisága és intenzitása növekedni fog
	A hőségnapok száma növekszik
<i>A gazdasági szereplők környezetre gyakorolt hatásaiban rejlő kockázatok</i>	A kőbányászat lokális szennyezése tovább terheli a város levegőjét
	A városi gazdaság egyes szereplőinek lehetőségeit hátrányosan érinti a zöld gazdaság paradigmájának terjedése
<i>Az önkormányzati energiagazdálkodással szemben támasztott követelmények szigorodásának kockázata</i>	Az energetikai korszerűsítések és zöld energia felhasználásának terjedése megreked a bevonható források hiányában
<i>A nem megújuló energia magas települési részarányának kockázata</i>	A lakossági zöld energia beruházások szintje alacsony marad
<i>A városi zöldfelületi rendszerek állapotában bekövetkező kockázatok</i>	A klímaváltozás hatására a zöldfelületek fenntartásával és fejlesztésével kapcsolatos költségek növekednek
Digitális város	
<i>Digitális technológiai szolgáltatások városi jelenléte, hiánya</i>	A városban az e-közigazgatás rendszereinek felhasználása alacsony marad
	A lakosság digitális kompetenciái nem képesek jelentősen fejlődni
	Digitális szolgáltatások nélkül a város nem képes versenyképes lakóhelyi szolgáltatásokat nyújtani
Megtartó város	
<i>A demográfiai trendekben rejlő kockázatok</i>	A város természetes fogyásának üteme továbbra is igen magas marad
	A nemzetközi és hazai vándorlási egyenleg vesztesége szelektív demográfiai eróziót okoz
	Az előregedő népességen belül megnő az igen alacsony nyugdíjjal rendelkező, aktív éveik jelentős részét munkanélküliként, vagy nagyon alacsony jövedelmi körülmények között eltöltők részaránya
	A csökkenő születési számok veszélyeztetik az intézményhálózat bizonyos elemeinek fenntartását

Elemzésre kerülő részterületek	Vizsgálandó kockázati tényezők
A kiszolgáló város	
<i>A várostérségi-regionális közlekedési kapcsolataiban rejlő kockázatok</i>	A térségi közlekedési hálózat fejlődésének késlekedése miatt a város rossz elérhetősége akadályozza a gazdasági fejlődést
	A vasúti közlekedés jelenlegi alacsony intenzitása fennmarad, de ennek ellenére a városon belüli térfoglalása jelentős marad
	A városrészek közötti közlekedési kapcsolatok gyengesége akadályozza a város fejlődését
<i>A város ingatlanpiaci helyzetéből adódó kockázatok</i>	Az ingatlanpiaci beruházások hiánya miatt a lakásállomány műszakilag és piaci szempontból is elavul
	A lakáspiaci kínálat nem segíti elő a városba irányuló beköltözéseket
	Az egyes városrészek között jelentős területi aránytalanságok alakulnak ki a lakásáruk tekintetében, ami elősegíti a szegregációt
	Az önkormányzati lakásállomány mérete és szerkezete jelentős költségeket ró a tulajdonosra

3.1.2 Standard forgatókönyv

3.1.2.1 A prosperáló város

Térségi gazdasági és innovációs környezet

A város gazdasági helyzetének jelentős kockázataként kell értékelni a regionális gazdasági környezetben azonosítható gyengeségeket. Annak ellenére, hogy a hazai gazdaság hosszú és eredményes növekedési perióduson ment keresztül az elmúlt évtizedben, a régióra ez igen kevésbé mondható el. Az a felzárkózás, amely a félperiférikus jellegű térségek egy részére (például a Dél-Alföld és Észak-Magyarország bizonyos területeire) is jellemző volt, Baranyának legfeljebb csak a keleti térségét (Bóly-Mohács) érintette. Így jelentős kockázatnak kell értékelnünk azt, hogy a gazdasági növekedés, részben globális, részben nagytérségi hatások miatt is tapasztalható lefékeződésének keretei között a térségre a stagnálás vagy a relatív visszaesés lesz jellemző.

Ugyancsak kockázatként azonosítható a globális strukturális átrendeződés, amelyet részben az ipar 4.0 terjedése, részben a fenntartható rendszerekbe integrálható körforgásos gazdaság követelményeinek való megfelelés hoz létre. A megváltozó környezetben a jelenleginél is jobban felértékelődnek a tudás- és tőkeintenzív ágazatok, amelyeknél várhatóan továbbra is a globális hálózatokba való beágyazottság lehet a sikeresség fő kritériuma.

Amennyiben a jelenlegi trendekben nem történik változás, Komló aligha lesz a következő évtizedekben prosperáló város. A közelmúlt tapasztalatai alapján például a helyi vállalkozások innovativitása alacsony. A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának adatai szerint 2010 és 2017⁵ között Komlóról

⁵ A TEIR rendszerben elérhető legfrissebb adat

mindössze két szabadalmat jelentettek be, ami a hasonló lélekszámú városokkal összevetve is igen alacsony érték. Ugyanakkor a forgatókönyv kapcsán fontos leszögezni, hogy ha nem is az új innovációk létrehozásában, de azok adaptálásában a helyi vállalkozások elérték bizonyos sikereket, és legalább részben birtokolnak olyan technológiákat, amelyek lehetővé teszik a világgazdaság hálózataiba történő bekapcsolódást.

A forgatókönyv szempontjából és a város teljes gazdasági fejlődésének szempontjából kulcskérdés, hogy Pécs mennyiben lesz képes betölteni a régió valós gazdasági központjának szerepét. Az elmúlt években több kutatás⁶ is nyilvánvalóvá tette, hogy a vármegyeszékhely lemaradt nem csak Győr vagy Székesfehérvár, hanem Kecskemét, Nyíregyháza, Debrecen és bizonyos értelemben Miskolc mögött is. Pécsnek ugyanúgy meg kell küzdeni a globális gazdasági környezet átalakulásával, és bár méretéből és elhelyezkedéséből adódóan nyilván előnyösebb pozícióból indul, potenciális versenytársaihoz képest ezek az előnyök nem láthatóak, és a fejlődésében a megfelelő adaptációs stratégiák nélkül a trendforduló egyáltalán nem garantálható. Ennek fényében a standard forgatókönyvben inkább azt a feltételezést kell valószínűsíteni, hogy a térségi gazdasági környezet megújuló-képessége alacsony marad, növekedése nem lesz kimondottan dinamikus.

A humán erőforrások keresleti és kínálati feltételeit érintő kockázatok

Komló elmúlt évtizedekben mutatott fejlődése a humán erőforrások kereslete és kínálata terén sajátos utat járt be. A város kiépülésének idején a bányászatban foglalkoztatott megfelelő számú és minőségű munkaerő tekintetében sokáig krónikus hiány mutatkozott, amin sokszor még a kor viszonyaihoz képest is unortodox módszerekkel segítettek. A tervgazdaság késői szakaszaiban egyfajta egyensúly alakult ki, ha nem is települési, de térségi szinten. Ugyan a foglalkoztatás profilja továbbra is meglehetősen egyoldalú maradt, de történtek előrelépések – elsősorban a női munkaerő könnyűipari munkahelyeinek megteremtésére is –, amelynek utóhatásai mai napig visszatükröződnek a gazdaság szerkezetében. A bányászat összeomlásával az egyensúly megszűnt, és a foglalkoztatás általános csökkenése mellett Komló kibocsátó város lett, munkavállalóinak 2001-ben 30%-a, 2011-ben 36%-a más településen dolgozott. Nincs okunk feltételezni, hogy 2021-re ez a trend megtört volna (a 10 legnagyobb komlói székhelyű foglalkoztató összesített statisztikai létszáma 2020 végén éppen csak meghaladta az ezer főt), az évtized lényegi átalakulása a változó periódusú külföldi munkavállalás, egyfajta „európai kétlakosság” kialakulása lett. Mindeközben az elingázás, az elvándorlás és a külföldi munkavállalás (sőt, az évtized végére olyan aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök, mint a közfoglalkoztatás) ellenére a helyi munkaerőpiaci túlkínálat megmaradt. 1995-ben 1600 fő, 2001-ben 1500 fő, 2010-ben a válság kapcsán 2200 (!) fő volt álláskeresőként nyilvántartva, ez az érték 2021 decemberére 792 főre csökkent ugyan, de ez még mindig mintegy másfélszerese az országos munkanélküliségi rátának. Az álláskeresőknél 37%-a nyolc osztálynál nem végzett többet, 32%-uk szakmunkás, 24%-uk gimnáziumi vagy szakközépiskolai végzettséggel rendelkezik. Az érdekes az, hogy ezek az arányok szinte tökéletesen megegyeznek a 2010-es mélyponton mért értékekkel, vagyis az utóbbi időszak bővítése nem végzettség-specifikusan valósult meg, nem lehet azt állítani, hogy 2021-re a végzettségekkel rendelkezőket teljesen felszívta volna a piac.

A jövőre nézve egyfelől lehetőségnek tekinthető, hogy szemben sok más hazai településsel, Komlón még elméletileg rendelkezésre állnak munkaerő-tartalékok, amelyek speciális strukturális adottságai ugyan vannak, de a képzettséget tekintve is bír tartalékokkal. Ugyanakkor ez a tartalék inkább csak elméleti, a városban éppúgy egyszerre van jelen a mennyiségi munkaerő-többlet és a minőségi munkaerő hiánya, mint ahogy ez általában jellemző a hazai munkaerőpiac helyzetére. Ugyan az alacsony végzettségű álláskeresők száma demográfiai okokból is csökkenni fog a jövőben, de a helyi

---

⁶ Id. pl. Molnár E. et. al 2018: Vidéki nagyvárosaink gazdaságának összehasonlító elemzése Területi Statisztika, 2018, 58(6): 610–637; DOI: 10.15196/TS580604

munkaerőpiac egyensúlyának elérése érdekében nagyon fontos lenne, hogy ez a rosszul foglalkoztatható és formálisan is alacsony végzettségű munkavállalói tömeg ne termelődjön újra, ez mindenekeelőtt oktatási és felnőttoktatási kérdéseket érint.

Azt is fontos látni, hogy a munkaerő számszerű túlkínálatából fakadó munkanélküliség részben mobilitási problémaként merül fel. Az alacsony végzettségű munkavállalók mobilitása sokszor nem túl magas, az ingázás anyagi és időkölségét (számos másodlagos társadalmi hatás mellett) az általuk az elsődleges munkaerőpiacon elérhető szerény munkabérek nem ellentételezik megfelelő mértékben. Ennek kapcsán sajátos csapdahelyzet alakulhat ki: a viszonylag alacsony hozzáadott értékű tevékenységek egyfelől nem lesznek képesek a dinamikusan növekvő hazai bérszínvonal mellett munkaerőt találni, és ezek a vállalatok végképp kiszorulhatnak a piacról. Komlón több jelentősebb vállalkozás esetében is kifejezetten alacsony az egy foglalkoztatottra eső árbevétel, illetve az általános értelemben vett termelékenység is.

A gazdasági igényeken alapuló humán infrastruktúrát érintő kockázatok

A város humán infrastruktúrájának alapvonásai egy a jelenleginél nagyobb településméretre tervezve, optimalizálva és egy dinamikusan növekvő időszakban alakultak ki. A rendszerváltás utáni időszakban ebben a humán infrastruktúrában jelentős átrendeződés következett be: az oktatási infrastruktúra leépült, beszűkült, követve a demográfiai apályt, és megerősödött ugyanakkor a szociális ellátás szférája.

A standard forgatókönyvben azonosítható kockázatok közül az egyik az oktatási intézmények alkalmazkodásának kihívásaiból adódik. A középfokú oktatás Komlón korábban nagyon letisztult és határozott ipari profillal rendelkezett, de ma már a gazdaság kereslete sokkal diffúzabb, az ehhez való alkalmazkodás alapvetően nehézkes. A város középfokú oktatásának vannak kétségtelen eredményei (az integrált iskola több alkalommal szerepelt a kompetenciamérések legjobb fejlesztő iskoláinak körében), de kockázatot jelent, hogy a legtehetségesebb és legambiciózusabb tanulók már középiskolás korukban Pécsset választják, így a helyi értelmiség hosszú távú újratermelődése nehezen biztosítható.

Kockázatot jelent a komlói kórház hosszú távú fenntarthatósága is. A fekvőbeteg-ellátás rendszerének átalakulása az állami egészségügy intézményeiben koncentrációs folyamatokat indukálhat, amely azt eredményezheti, hogy az aktív ellátás visszaszorul Komlón. A település társadalmi, jövedelmi adottságai miatt a magánegészségügy fejlődési lehetőségei a városban korlátozottak. A kórház leépítése vagy bezárása létező kockázat, amely életminőségbeli problémákat generál, valamint minőségi munkahelyek közvetlen elvesztéséhez vezet.

A helyi gazdasági beruházások megvalósulását érintő kockázatok

A gazdasági beruházások a rendszerváltás után nagyobb volumenben két szegmensben valósultak meg. Egyrészt, kiépült egy (kis)kereskedelmi szféra, amelynek multinacionális háttérű képviselői barna- vagy zöldmezős beruházásként hoztak létre egységeket. A másik csoportot feldolgozóipari beruházások jelentették, amelyek között szintén voltak zöld-, illetve barnamezősnek tekinthetők. A kereskedelmen túl a terciér ágazatok közül ki lehet emelni a turizmust (Sikonda), de azok a szolgáltatóipari vállalkozások, amelyek jelenleg a nagyobb városokban a magasabb hozzáadott értékű munkahelyek zömét adják, hiányoznak, és jövőbeli letelepedésükre sem látszik sok esély.

A kockázatok egy része földrajzi jellegű. A városban a befektetések egyik objektív korlátja a rossz megközelíthetőség, fizikai elzártság, amelyet a természetföldrajzi környezet (hegységi-dombsági környezet), illetve az ebben (gyengén) kiépült közlekedési infrastruktúra okoz. A logisztika-igényes ipari vállalkozások számára az autópálya-hálózat nehézkes elérése, a vasúti fővonal hiánya jelentős korlátozó tényező. Ugyancsak objektív korlát a könnyen hozzáférhető és fejleszthető gazdasági-ipari területek hiánya. A városban egyszerűen kevés az egybefüggő sík terület, a legtöbb rendelkezésre álló

üres vagy rehabilitálható telek jelentős szintkülönbséggel terhelt, amely a beruházási költségeket növeli, anélkül, hogy bármilyen előnyt kínálna cserébe.

A kívülről érkező beruházások előtti korlátok miatt felértékelődik a már meglévő helyi középállati kör, és az ebbe tartozó vállalkozások potenciális növekedése. A középállatként besorolt 11 helyi székhelyű vállalkozás közül kettő a nonprofit szféra része és csak hat tekinthető klasszikus értelmében feldolgozóipari cégnek. Ebből egy vállalkozás a foglalkoztatás és az árbevétel szempontjából is a nagyvállalati kategória peremén van. Ugyancsak, a 30-50 főt foglalkoztató vállalkozások, amelyek középállalattá váló fejlődése valószínűsíthető a következő években, viszonylag szűk réteget alkotnak. Nyolc ilyen vállalkozás van, amelyből csak négy tekinthető feldolgozóiparinak, és ezek is kevésbé innovatívnak (textilipar, bútorgyártás, fémmegmunkálás). A középállati növekedés a kisvárosokban egy idő után korlátokba ütközik (munkaerő, logisztika, fekvés), amely vagy lelassítja a vállalkozás növekedését, vagy a hálózatosodás, esetleg az új telephely választása felé mozdítja el a vállalati stratégiát. A jól beágyazott vállalkozások esetében az utóbbi kockázat viszonylag alacsony. Ennek megfelelően a hasonló méretkategóriájú városok számára a gazdasági növekedés legbiztosabb forrását a kisvállalatok középállalkozássá történő erősödése jelenti. A város számára a jövőben a növekedési potenciállal rendelkező KKV-k szűkössége jelentős kockázatként azonosítható.

Az önkormányzati gazdálkodást érintő kockázatok

Az önkormányzatok költségvetési pozícióit hosszú távon elsősorban a helyi adóbevételekben, kiemelten jelenleg az ipaúzési adóban meglévő különbségek határozzák meg. Ebben az összevetésben Komló helyezte eleve kedvezőtlen: a hasonló méretű és szerepkörű 20 és 30 ezer fő közötti városok között utolsó helyen áll az egy főre jutó helyi adóbevétel és kiemelten az IPA-bevétel tekintetében is az elmúlt években. Ez a különbség tartós és jelentős (a komlói érték a fenti viszonyítási csoport átlagának mindössze 30-35, illetve 24-28%-a). A gazdálkodás bevételei oldalán így rendszerszintű kockázatok olyan értelemben nem jelentkeznek, hogy az államháztartás szabályrendszerének átalakítása jelenleginél kedvezőtlenebb relatív helyzetbe hozza a várost. A kockázatok így ezen az oldalon egyedi jellegűek: ha esetleg a jövőben a kevés számú jelentős adóalany valamelyike beszüntetné a tevékenységét, vagy elköltözne, a probléma nehezen lenne orvosolható. A forgatókönyv azonban azzal számol, hogy a külső kihívások és a vázolt problémák ellenére a jelenlegi finanszírozási helyzet erről az oldalról nem romlik tovább.

A költségvetés kiadási oldalán azonban jelentkeznek rendszerszintű kockázatok. Komló ugyan már most is elöregedőben lévő település, azonban a jelenlegi demográfiai tendenciák folytatódásával a város szociális kiadásai tovább nőnek. A sajátos földrajzi helyzet, a széttagolt, egymástól távol lévő és nagy szintkülönbségek által elválasztott településrészek bizonyos szempontból egy nagyvároshoz hasonló struktúrát eredményeznek, amely azonban jelentősen növeli a településüzemeltetéssel kapcsolatos fajlagos költségeket. Az önkormányzati költségvetés kiadásai az épületállomány tömeges erkölcsi és műszaki elavulása kapcsán is növekedhetnek.

3.1.2.2 A zöldülő város

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásban rejlő kockázatok

Komló azon hazai települések közé tartozik, amelyek földrajzi fekvésük és adottságaik miatt az átlagosnál valamelyest kevésbé vannak kitéve a klímaváltozás hatásainak. A Mecsek északi oldalán fekvő település lakóterületei jobbára a 250 méteres szintvonal felett vannak, a középhőmérséklet alacsonyabb, a fagyos napok száma magasabb, mint az országos átlag. A felmelegedés hatásai, bár egyértelműen érezhetőek lesznek, de mikro- és mezoklimatikus kiegyenlítő hatások miatt kevésbé csökkentik majd a város élhetőségét.

A csapadékviszonyok átalakulásában azonban lehetnek Komlót érintő kockázatok. A legtöbb hazai előrejelzés a csapadékösszeg kisebb méretű csökkenésével, de eloszlásának szélsőségesebbé válásával kalkulál. Ez Komló kapcsán felerősíti a villámárvizek kockázatát, mivel az orográfiai okok hozzájárulhatnak a heves felhőszakadások kialakulásához a lejtőviszonyok miatt a völgyi fekvésű településrészek könnyen és nagyon gyorsan víz alá kerülhetnek. A földrajzi adottságok miatt ez leginkább a település északi részén, Mecsekjánosiban jelent kockázatot, illetve a település Anna akna völgyben húzódó körzetében.

Az éghajlatváltozás több településen a jövőben kihívásokat támaszt majd az aszályos időszakokban a vízellátás biztosítása kapcsán, ezek a kockázatok Komló esetében viszonylag szerények, többek között azért, mert jelenleg a település lakossági vízfogyasztása nem éri el az 1990-es szint 40%-át.

A gazdasági szereplők környezetre gyakorolt hatásaiban rejlő kockázatok

A város gazdasági életében viszonylag alacsony a lokális környezeti kockázatot jelentő tevékenységek súlya. A természeti környezetre gyakorolt közvetlen hatás tekintetében kiemelkedő a kőbányászat, amely az aktivitás kapcsán fellépő közvetlen zaj- és porszennyezés mellett a szállítási igényével is jelentős szennyezőnek számít.

Azonban több olyan szereplő is van, amely a gazdaság globális zöld átalakulás érintettje lehet. A város iparában meghatározó jelentőségű az autóalkatrész-gyártás, de ebben az ágazatban jelentős átrendeződési folyamatok indultak be a terméklánc minden eleménél, amelynek kimenetele okoz némi bizonytalanságot. A városban aránylag jelentős szerepet játszik a textilruházati ipar, amelynek zöld átállása világszerte kihívásokat jelent, de adott esetben olyan, a deglobalizációval összefüggő átrendeződéseket is eredményezhet, amelyeknek pozitív hozadéka lehet a komlói vállalkozások üzleti környezetére.

Az önkormányzati energiagazdálkodással szemben támasztott követelmények szigorodásának kockázata

A zöld átállás jelentős beruházási igényt támaszt a magángazdaság mellett a közsféra szereplői elé is. Komlón a közfunkcióknak otthont adó épületek jellemzően az 1950-es és 1960-as években épültek, és eredeti állapotukban kevésbé felelnek meg a modern építésügyi előírásoknak. Az épületek energetikai korszerűsítése azonban nem annyira kockázatként, mint inkább lehetőségként azonosítható, hiszen egyszeri jelentős beruházások mellett (amelynek fedezete jellemzően külső forrásokból megteremthető) tartós megtakarítást eredményez az üzemeltetés oldalán.

A nem megújuló energia magas települési részarányának kockázata

Komló évtizedekig a fosszilis energia termelésének egyik központjaként működött. A szénbányászat leépülése után a település energiafelhasználása a 2000-es évektől kezdődően átalakulásnak indult. Települési szinten a megújuló - nem megújuló energiák használatának aránya, már csak a rendszerintegráció miatt is nehezen kalkulálható, így nagyon nehéz pontosan felvázolni ennek az átalakulásnak a trendjeit.

A megújuló energiák Komlón alapvetően két formában vannak jelen. Az erőművi energiatermelés rendszere a szén után földgázra és biomasszára alapul, az utóbbi alatt elsősorban erdészeti és faipari termékeket és melléktermékeket, valamint főként energiatüzelőt kell érteni. A település környezetének erdősültsége magas, így a biomassza szállításával kapcsolatos környezeti költségek viszonylag alacsonyan tarthatók. A régióban az utóbbi években emellett jelentősen nőtt a biomassza erőművekben hasznosítható energianövények termesztése is, így egyre nagyobb arányban válhatnak az erőmű fő tüzelőanyagává, ezzel kímélve a környező erdőket. Az energiatermelésnek ez a rendszere megfelel a zöld átállás követelményeinek. Külön előnyt jelent, hogy amíg a nagyvárosokban jelenleg igyekeznek az egyéni fűtési rendszereket a zöldenergián alapuló távfűtésre cserélni, addig Komlón a lakások jelentős része megfelel ennek a kritériumnak.

A zöldenergia-termelés másik jelentős pillére Komlón a napenergia, amelynek beépített kapacitásai a városban, illetve annak közvetlen környezetében jelentősek, teljes kiépítettség esetén elérik a 35 MW összesített kapacitást. A város földrajzi-településszerkezeti adottságai, a belterülettől délre fekvő, egykor a bányászat központját adó fennsíkok, enyhén lejtős térszínek területe ideális helyszínnek mondható. Mivel az éves villamosenergia-fogyasztás nagyjából 45 millió KWh körül alakul, a változó időjárási és éghajlati körülmények mellett ez a kapacitás körülbelül egyensúlyban lehet hosszabb távon a helyi fogyasztással (a hazai napelemes kapacitások valós kihasználtsága 20% körül alakul).

A megújuló energiákra való átállás tekintetében tehát Komló inkább élenjárónak tekinthető. Kockázatot esetleg csak a város sajátos települési és társadalmi struktúrái jelenthetnek. Az épületállomány nagy része sokszor meglehetősen elavult társasházokból áll, a lakosságban pedig viszonylag alacsony a magasabb státuszú rétegek aránya. Ennek következtében kockázatot jelent, hogy az energetikai átalakulásból a lakossági ráfordítások és eredmények aránya alacsony marad, mind a megújuló energia kapacitásainak kiépítése, mind az épületenergetika, mind pedig a közlekedés tekintetében.

A városi zöldfelületi rendszerek állapotában bekövetkező kockázatok

Komló bőségesen rendelkezik belterületi zöldfelületekkel, a statisztikák szerint ebből közel 2 km² önkormányzati tulajdonban van, amellyel a város vezeti a hasonló, 20 és 30 ezer fő közötti települések mezőnyét. Ezen zöldfelületek egy része a településszerkezetet uraló szabadon álló tömbös beépítés sajátosságaiból adódik, és a valódi, összefüggő rekreációs célokat szolgáló parkok kiterjedése kisebb. A zöld város számára a jövőbeli forgatókönyvek nem jelentenek olyan kockázatot, amelyek ezen zöldfelületi rendszer fenntartását érdemben veszélyeztetik, legalábbis a klímaváltozás szempontjából. Még a standard forgatókönyvben sem várható olyan klimatikus átalakulás, amely a zöldfelületek növényzetét kihívások elé állítaná, bár az aszályos időszakokban a vízigény pótlólagos biztosításáról gondoskodni kell majd.

A kiterjedt zöldfelületi rendszer fenntartása kockázatokat hordoz magában ugyanakkor abban a tekintetében, hogy mennyire biztosíthatók az ehhez szükséges anyagi és humán erőforrások. A közelmúltban a közfoglalkoztatás rendszere ezt a háttérrel biztosította.

3.1.2.3 *Digitális város*

Digitális technológiai szolgáltatások városi jelenléte, hiánya

A jelenlegi trendek figyelembevételével Komló számára a digitális város megvalósítása jelentős kihívásokat jelent majd. Az elmúlt években kiépült néhány olyan rendszer, amely megjelenít alapvető technológiákat, az önkormányzati ügyintézés, vagy éppen a levegőminőség-monitoring tekintetében. Ugyanakkor ezek az elemek szórványosak, és nagyon komoly feladatokat támaszt minden városi szereplő felé, ha érdemi előrelépést kívánnak elérni.

A digitális város megvalósításában történő elmaradások két módon jelentenek jelentős kockázatot Komló számára. Egyfelől, ezeknek hiányában nem aknázhatók ki azok az előnyök, amelyek az üzemeltetés oldalán, például a hatékony e-közigazgatás, az igényvezérelt tömegközlekedés, az okos világítási rendszerek és hasonló megoldások révén keletkeznek.

Kockázatot jelent az is, hogy hasonló megoldások hiányában Komló leszakad a városok versenyében, nem lesz képes attraktív, magas életminőségű tereket kínálni a beköltözőknek, legyenek azok reménybeli lakosok vagy vállalkozások. A digitális átállás hiányában az összes többi kockázati tényező kezelése, az alkalmazkodás is nehezebbé, illetve költségesebbé válhat.

Potenciális veszélyforrást jelent a város digitalizációjára, hogy az egyébként előregedett, és ma is előregedő trendeket mutató lakosság képes-e adaptálni azokat a technikai ismereteket, amelyek a digitalizált szolgáltatások igénybevételéhez szükségesek. Ugyanakkor amennyiben az időskorú

lakosság oktatása sikeres lenne, csak az ő kiszolgálásukhoz is fejleszthetne a város számos egészségügyi applikációt, egy elektronikus jelzőrendszert, vagy egyéb, olyan szolgáltatásokat, amelyek kifejezetten az időskorú lakosság igényeit szolgálják ki.

Másik kérdés a város népesedési folyamatainak jövőbeli iránya, amire a digitalizációnak jelentős (pozitív) hatásai lehetnek. A város digitalizációja - a kedvező ingatlanárakkal társulva - ugyanis csábító lehet a fiatalabb, kisgyermekes családok számára is, akár vidékről, akár a nagyvárosokból, elsősorban Pécsről.

3.1.2.4 A megtartó város

A demográfiai trendekben rejlő kockázatok

Komló demográfiai helyzete rövid- és középtávon is rejt magában meglehetősen jól ismert kockázatokat. A város népessége folyamatosan csökken, immár több évtizede, a természetes fogyás már a világvárvány előtt elérte az évi 10%-os értéket, ami kiugróan magas a hasonló városok között. Ugyan az utóbbi években a belföldi elvándorlás megállt (a 2018-2020 közötti vándorlási mérleg pozitív), de az adatok hiányában feltételezhetjük, hogy a külföldi továbbra is jelentős maradt. A trendek kivetítése igen jelentős kockázatokat rejt magában. A születések számának további csökkenése prognosztizálható, hiszen a reprodukív korban élő női népesség száma még elvándorlás nélkül is csökken - mivel az 1990-es évek közepén született korosztályok létszáma jóval kisebb az 1980-as évek kohorszainál. Ugyanezt követheti a halálozási ráták csökkenése is, de a természetes fogyás üteme várhatóan nőni fog. Ezen a pályán haladva 2032-re a pesszimista becslések szerint akár 20 ezer fő alá is csökkenhet a település állandó népessége, a lakónépesség pedig akár 18 ezer főig is apadhat. Az évente átlagosan 180 születés akár 140-150-ig is csökkenhet. Az erről a demográfiai pályáról történő letérés csak fiatalos korösszetételű népesség jelentős beköltözése esetén valósulhatna meg, de a hosszú távú stabilitás eléréséhez a következő 10 évben nagyjából 300 fős bevándorlási többletetre lenne szükség, amelynek realitása csekély.

Ez az előre jelzett demográfiai pálya számos további kockázatot generál. A születések számának csökkenése az oktatási intézményhálózatban teremt létszám- és így intézményfenntartási problémákat. A munkaerőbázis zsugorodása önmagában riasztó lehet a befektetők számára. Tovább folytatódik a város öregedése, amelyben az eltartottak aránya fokozatosan növekszik, jelentős terheket róva a szociális ellátórendszerre. Komló esetében van egy sajátos demográfiai kockázat is. A természetes fogyás és az öregedés azt is jelenti, hogy a következő években-évtizedekben jelentősen csökken azoknak a csoportoknak létszáma, akik az egykori bányászat nyugdíjasaiként aránylag stabil anyagi körülmények között éltek és megbízható fogyasztói réteget adtak. Azok azonban, akik aktív éveik döntő többségét már a rendszerváltás utáni időszakban töltötték, gyakran tartósan munkanélküliként vagy alacsonyan fizetett állásokban dolgozva, aligha számíthatnak derűs és kényelmes nyugdíjas évekre. A lakosság gyors elöregedése pedig egy olyan településimázs fenntartásához és megerősítéséhez is hozzájárul, amely kevésbé fogja vonzani a potenciális beköltözőket, ebből a szempontból tehát a probléma öngerjesztő jellegű.

Ugyanakkor még a standard forgatókönyv esetén is kedvező lehetőségek vannak a már most is pozitív vándorlási többlet további emelésére. A helyi demográfiai kockázatok jelentősek, Komló a zsugorodó város szimptomájának minden jelentős tünetét mutatja, de környező, szintén zsugorodó és elöregedő vidéki terek népessége, illetve bizonyos feltételek mellett a pécsi lakosság egy része is forrása lehet a városba történő bevándorlásnak.

3.1.2.5 A kiszolgáló város

A várostérségi-regionális közlekedési kapcsolataiban rejlő kockázatok

Komló sajátos földrajzi fekvése azt eredményezi, hogy ugyan a régió centrumában és egy nagyváros szomszédságában fekszik, mégsem tekinthető kedvezőnek az elérhetősége. Pécs autópálya-csatlakozása nem a Dél-Dunántúlt feltáró M65-ös, hanem az M6/M60 nyomvonalon valósult meg, így a gyorsforgalmi úthálózat távolról kerüli el Komlót. A legfontosabb kockázat, hogy a jelenlegi viszonyok tartósan fennmaradnak, és ez nem csak stagnálást, hanem relatív leértékelődést eredményez. Az úthálózat fejlesztésének jótékony hatásai már most is megfigyelhetők a vármegye keleti részein, amelynek elérhetősége jelentősen javult az elmúlt évtizedben. Komló, mint telephely értéke ezáltal folyamatosan devalválódik.

A jövőben elvileg megvalósulhatnak ugyanakkor olyan fejlesztések, amelyek egyértelműen Komló helyzetének javulását hozhatják. Elsősorban az M9 autópálya, amely Köblény térségében közelíti meg Komlót (kb. 25 kilométerre), illetve az ezt Péccsel összekötő, a várost érintő tervezett főközlekedési út. A kockázat ezzel kapcsolatban elsősorban az, hogy megvalósul-e, illetve milyen időtávban a tervezett projekt. Az elérhetőség javítását Komló esetében egyértelműen, mint a gazdasági fejlődés szükséges, de önmagában nem elégséges feltételét azonosíthatjuk, és ennek a legfontosabb eszköze az említett csatlakozások megépítése. A közvetlen Pécs-Kaposvár kapcsolat fejlesztéséből is profitálhatnak a komlói vállalkozások, hiszen ez a régió piacainak erősebb integrálásával járhat.

A régió többi közlekedésfejlesztési terve csak abban az esetben jelentene kockázatot, amennyiben Komló relatív helyzetének leértékelésével, forgalom és befektetések eltérítésével járna. De ilyen hatás nem valószínűsíthető sem az M60-as meghosszabbításától, sem a pogányi repülőtér fejlesztésétől, sem a 67-es főút országhatárig történő kiépítésétől.

Kockázatok fogalmazhatók meg ugyanakkor a vasúti közlekedés fejlesztése, illetve pontosabban csak annak fenntarthatósága kapcsán. Komló vasúti zsákvonalt az áruszállítás igényei hívták életre és tartották fenn, a személyszállítás ezen a vonalon alárendelt volt és maradt, egy időben szünetelt is. Az áruszállítás jelentős, de nem rendszeres, a 2020/21-es menetrendi időszakban 170 tehervonat számára kértek innen menetengedélyt, elsősorban fa és kő elszállítására. A kockázat elsősorban a vonal fenntarthatóságában rejlik. A bezárás megszüntetné az áruszállítás lehetőségét és tovább rontaná Budapest elérhetőségét, amely most a vasúti csatlakozásokon keresztül biztosított.

Ugyanakkor a vasút hosszú távú sorsa kapcsán kezelendő az az egyensúlytalanság, amelyet az egykori forgalomra méretezett infrastruktúra és a jelenlegi szerény volumenű hasznosítás között áll fenn. A város közepén olyan kiterjedt vasútüzemi területek vannak, amelyek nagyrészt feleslegesek. Fennmaradásuk jelentős, lényegében barnamezősnek, alulhasznosítottnak minősíthető területtel rontja a fenntartható területgazdálkodás helyi megvalósítását. Éppen ezért a város célja a vasútmentes belváros kialakítása.

A város ingatlanpiaci helyzetéből adódó kockázatok

A komlói ingatlanpiac nagyon sajátos helyzetben van. A város lakásállománya hosszú távon igen nagy állandóságot mutat, erősen csökkenő népesség mellett. Igaz, hogy a népesség csökkenésével nem arányosan csökken a háztartások száma (hiszen egyre több az egyszemélyes háztartás), de akkor is az ingatlanpiac meghatározó folyamata egy kínálati oldali nyomás, amely az árakat aránylag alacsonyan tartja. Ugyan a 2008/09-es világgazdasági válság kapcsán tapasztalt ingatlanpiaci krízis elmúlt, de még a jelen időszak erőteljes központi beruházás-támogatása nyomán sem indult meg lakásépítési boom.

Olyannyira nem, hogy 2016 és 2020 közötti öt évben a statisztika szerint mindössze kilenc (!) új lakás épült a városban. A keresletet láthatóan bőségesen kielégíti a meglévő állomány, a lakáspiacon történő

szerény mértékű magánberuházói aktivitás elsősorban ezen állomány minőségi feljavítására koncentrál.

Ugyan az új építés helyett a meglévő állomány korszerűsítése jól illeszkedik egy fenntartható város stratégiájába, hiszen az így generált beruházási környezeti terhelés jóval alacsonyabb, fontos azonban kiemelni, hogy az új lakások építésének ilyen méretű hiánya (a lakásállomány 0,7%-ot növekedett 30 év alatt) komoly akadálya lehet a népességmegtartó-képesség javításának. A város lakóépületeinek döntő többségét alkotó többlakásos társasházak a tervgazdasági idején épültek, korszerűsítési lehetőségeiknek megvannak a műszaki és egyéb korlátaik. Méreteik miatt sikeresebben alakíthatók át egy előregedő társadalom igényeinek, de ezen a bázison nem teremthető olyan lakáspiaci kínálat, amely középosztálybeli családok számára is vonzó lehet.

A helyi ingatlanpiac fontos sajátossága, hogy jelentős, már-már szélsőséges különbségek alakulnak ki az egyes településrészek ingatlanárai között. Bizonyos piaci körülmények (vevői piac) esetén, a város egyes negyedeiben az ingatlanok lényegében forgalomképtelenné válnak. Ezeket a szélsőséges különbségeket a lakásállomány fizikai paraméterei nem indokolják. A jelenség jelentős, a területi szegregáció erősödését eredményező kockázatként azonosítható.

A helyi lakáspiac másik sajátossága az önkormányzati tulajdonú lakások magas aránya, ez a teljes lakásállomány közel 5%-át teszi ki, ezzel Komló vezető a 20 és 30 ezer közötti városok kategóriájában és országosan is előkelő helyezést ér el. Ezzel az önkormányzat ugyan jelentős eszközt tart a kezében, amellyel nem csak szociálpolitikai célokat, hanem áttételesen még ingatlanpiaci folyamatokat is képes befolyásolni. Ugyanakkor a helyzet sajátos kockázatként is megjelenik. A jelenleg nagyjából állandó számú lakás fenntartási és karbantartási költségei hosszabb távon is jelentős finansziális terheket rónak a tulajdonosra, amelyet a lakbérbevételekből nem biztos, hogy fedezni lehet majd. A lanya ingatlanpiaci kereslet mellett arra sem nagyon van esély, hogy az ingatlanvagon részleges likvidálásával teremtsen forrásokat az önkormányzat más beruházások fedezésére.

19. táblázat: Komló kitettségi mátrixa

Potenciális negatív és pozitív hatás	Milyen a hatás kockázati besorolása? (5: nagyon kockázatos; 4: kockázatos; 3: közepesen kockázatos; 2: kicsit kockázatos; 1: elenyésző kockázatot jelent)	Milyen gyakoriságú a hatás? (5: napi, 4: évente többször, 3: többévente egyszer, 2: évtizedenként egyszer, 1: 20-30 évente egyszer)	Mekkora a várható hatás mértéke? (5: nagy területeket, sok szereplőt, komolyan érintő kérdéskör; ... 1: elenyésző területre és kis hatással bíró hatások)
A munkaerőpiaci egyensúlytalanság tartós fennmaradása	4	5	3
A város fejlődését meghatározó regionális gazdasági környezet gyengeségei fennmaradnak	4	5	4
A város gazdasági szerkezetében meghatározóak maradnak az alacsony hozzáadott értéket produkáló ágazatok	4	4	4
A rendelkezésre álló könnyen beépíthető ipari terület hiánya megakadályozza a feldolgozóipari befektetéseket	5	3	4

Potenciális negatív és pozitív hatás	Milyen a hatás kockázati besorolása? (5: nagyon kockázatos; 4: kockázatos; 3: közepesen kockázatos; 2: kicsit kockázatos; 1: elenyésző kockázatot jelent)	Milyen gyakoriságú a hatás? (5: napi, 4: évente többször, 3: többévente egyszer, 2: évtizedenként egyszer, 1: 20-30 évente egyszer)	Mekkora a várható hatás mértéke? (5: nagy területeket, sok szereplőt komolyan érintő kérdéskör; ... 1: elenyésző területre és kis hatással bíró hatások)
A város egyetlen valódi nagyvállalata elköltözik vagy megszüntetni tevékenységét	2	3	5
A képzettebb rétegek elvándorlása folytatódik	3	4	2
Az előregedés hatásai egyre erősebben jelentkeznek	4	5	4
A városi népesség jövedelmi viszonyai negatív irányban változnak	3	5	3
A térbeli szegregáció fokozódása	5	4	3
A szegénység generációkon átívelő újratermelődése	4	5	4
A lakásállomány nagymértékű elavulása	3	3	4
Villámárvizek valószínűsége nő	3	3	2
Hőmérsékleti anomáliák, hőhullámok kialakulása	2	4	5
A megújuló energiák terjedése a magánberuházások alacsony volta miatt megrekedt	3	4	4
A digitális kompetenciák alacsony szinten rekednek	4	5	4
Az öregedő városban a társadalmi kohézió és a helyi identitás gyengül	3	3	4
A város szétagolt szerkezete akadályozza a korszerű üzemeltetést és a kohézió erősítését	4	5	3
A negatív városimázs akadályozza a megújulást és a beköltözéseket	5	5	4

20. táblázat: Komló felkészültségi mátrixa

A magas kockázatú (4-es, 5-ös) potenciális negatív hatások	Milyen a város abszorpciós képessége? (5: ellent tud állni, teljesen ki tudja védeni a hatásokat; ...1: egyáltalán nem tud ellenállni, és minimálisan sem tudja kivédeni a hatásokat)	Milyen a város adaptációs képessége? (5: rugalmasan reagáló, kiépített rendszerek várják felkészülten a hatást...1: egyáltalán nincs abszorpciós képessége a városnak)	Milyen a város transzformációs képessége? (5: komplett rendszerek kerültek már kiépítésre a hatások kezelésére.... 1: teljes folyamat- és eszközcsere szükséges a helyzet kezeléséhez)
A munkaerőpiaci egyensúlytalanság tartós fennmaradása	3	4	2
A város fejlődését meghatározó regionális gazdasági környezet gyengeségei fennmaradnak	3	3	2
A város gazdasági szerkezetében meghatározóak maradnak az alacsony hozzáadott értéket produkáló ágazatok	4	3	3
A rendelkezésre álló könnyen beépíthető ipari terület hiánya megakadályozza a feldolgozóipari befektetéseket	2	3	2
A város egyetlen valódi nagyvállalata elköltözik vagy megszüntetni tevékenységét	2	3	5
A képzettebb rétegek elvándorlása folytatódik	4	4	3
Az előreledés hatásai egyre erősebben jelentkeznek	2	2	2
A városi népesség jövedelmi viszonyai negatív irányban változnak	2	3	3
A térbeli szegregáció fokozódása	3	2	2
A szegénység generációkon átívelő újratemelődése	3	2	2
A lakásállomány nagymértékű elavulása	2	2	2
Hőmérsékleti anomáliák, hőhullámok kialakulása	2	3	2
A megújuló energiák terjedése a magánberuházások alacsony volta miatt megrekedt	2	3	2
A digitális kompetenciák alacsony szinten rekednek	3	4	2
Az öregedő városban a társadalmi kohézió és a helyi identitás gyengül	3	3	3
A város széttagolt szerkezete akadályozza a korszerű üzemeltetést és a kohézió erősítését	3	4	4
A negatív városimázs akadályozza a megújulást és a beköltözéseket	2	4	4

3.1.3 Adaptív forгатókönyv

3.1.3.1 *A prosperáló város*

A külső gazdasági környezetből fakadó kihívások kapcsán a város egyaránt mutat fel olyan jegyeket, amelyek az abszorpció, adaptációs és transzformáció lehetőségét magukban hordozzák. Komló bizonyos értelemben alkalmazkodott ahhoz, hogy a szűkebb és tágabb környezetben a gazdasági prosperitás mértéke csekély. A helyi vállalati szféra meghatározó képviselői jobbra olyan kapcsolatrendszert építettek ki, amelyet inkább a régió kívüli elemei a meghatározóak, a tíz legnagyobb vállalkozás közül négy esetében az export aránya az árbevételekből megközelíti vagy meghaladja a 90%-ot jelenleg is. Ennek megfelelően, a helyi vállalkozások tevékenységének bővítését a regionális gazdaság gyengesége kevésbé akadályozza, így a város összességében jelentős adaptációs készséget mutat fel.

Ugyanakkor a régió sikeres transzformációja esetén, amelynek motorja Pécs, a Pécsi Tudományegyetem, mint K+F központ lehet, Komló gazdasága képes lehet sikeresen adaptálódni az új korszak kihívásaihoz. Ennek feltétele a gazdaság ágazati átalakulása, illetve mostani szereplők termelékenységének növekedése. Az ipar 4.0 keretei között még a hagyományos, low-tech ipari ágazatok is alkalmasak lehetnek olyan technológiák adaptációjára, amelyek révén nagyobb mértékben integrálódhatnak globális termelési láncokba. Tekintettel arra, hogy objektív és szubjektív kritériumok miatt kevés az esély arra, hogy jelentős külső befektető érkezzon a városba, a transzformáció legfontosabb lépéseként a helyi kisvállalkozások egy körét kell alkalmassá tenni arra, hogy technológiai megújulás és hatékonyság-növekedés révén egyrészt legalább a középvállalati kategóriába nőjenek fel, másrészt jelentősen nőjön az egy alkalmazottra eső jövedelemtermelő-képességük. A komlói gazdaság egyik legfontosabb problémája, hogy az alacsony általános jövedelmi szint (amely jellemző mind a helyi, mind pedig a máshol, főként Pécsen dolgozó munkavállalókra) miatt a lokális áru- és szolgáltatási piacokon is igen gyér a kereslet.

Az adaptáció fontos erőforrása lehet ugyanakkor a város még meglévő, egyre inkább felértékelődő humán erőforrás-állománya. Ahhoz, hogy ezt az erőforrást ki lehessen aknázni, a jelenlegi álláskereső és közfoglalkoztatottak egy részét integrálni kell az elsődleges munkaerőpiacra, az ott most is foglalkoztatottak kompetenciáit pedig úgy kell fejleszteni, hogy alkalmassá váljanak magasabb hozzáadott értéket létrehozó munkakörök betöltésére. Az adaptáció fontos feltétele tehát olyan humán erőforrás-fejlesztési programok sikeres végrehajtása, amelyek a mennyiségben meglévő előnyre alapulnak és képesek a minőségi hátrányt transzformálni.

Ennek a folyamatnak részben az iskolarendszeren kell alapulnia. A sikeres alkalmazkodás feltétele lesz, hogy a helyi oktatás képes legyen csökkenteni a korai iskolaelhagyás arányát, javítani a munkaerőpiacra belépő fiatalok általános kompetencia szintjét.

A városi gazdaság sikeres adaptációja azonban nem alapulhat pusztán belső forrásokon, illetve a pécsi szereplők sikerén. Harmadik pillér gyanánt Komló a jelenleginél nagyobb mértékben lesz képes befektetéseket vonzani. Ennek feltételeként meg kell valósítani a város elérhetőségét nagymértékben javító közúti beruházásokat, amelyek révén a fő- és gyorsforgalmi úthálózat elérhetősége jelentősen javul majd. Szükség lesz továbbá arra, hogy a város meghaladja a földrajzi fekvésének sajátosságaiból fakadó korlátokat, amelyek miatt nehéz bővíteni az ipari befektetők rendelkezésére álló területeket. Az önkormányzati és magán szereplők együttműködésével, részben a barnamezős övezetek rehabilitációja révén ennek feltételei megteremthetők.

A gazdasági élet szereplőinek sikeres adaptációja megteremti a feltételeit annak, hogy az önkormányzat költségvetési lehetőségei is bővüljenek. Akárhogy is alakul majd a jövőben az önkormányzati rendszer finanszírozásának szabályozása, a prosperáló gazdaság növeli az önkormányzat mozgásterét.

Az önkormányzat gazdálkodásának alkalmazkodása a kiadási oldalon is számos lehetőségre támaszkodhat. Az okosváros megteremtésére tett erőfeszítések segíthetnek racionalizálni a működési kiadásokat. Az e-közigazgatás lehetőségeinek kiaknázásához azonban szükség van a digitális kompetenciák általános fejlesztésére. A város adottságai miatt mindig is a méretéből adódónál nagyobb mértékben kell támaszkodjon a közösségi közlekedésre, amelyet az eszközök és a szolgáltatások rendszerének oldaláról is szükséges átalakítani. Az elektromos járművek elterjesztésével közvetlenül kiaknázhatók lesznek a zöldenergia-termelésben elért helyi eredmények, az igényvezérelt közösségi közlekedés megvalósítása pedig az elöregedő társadalom sajátos problémáihoz segít majd adaptálódni. Az épületenergetikai korszerűsítések járulékos hozadéka nem csak az ÜHG-kibocsátás, hanem a fenntartási költségek csökkenésében is prognosztizálhatók. Amennyiben az épületállomány szükséges megújítása fenntartható és minőségi lakótereket teremt, az alkalmas lehet a város vándorlási mérlegének javítására is.

3.1.3.2 A zöldülő város

Komlónak minden adottsága megvan ahhoz, hogy magas szintű rezilienciát mutasson a klímaváltozás hatásaival szemben. Elsősorban azt érdemes kiemelni, hogy jelentős az abszorpciós képessége. A klímaváltozás fő indikátorának számító hőmérséklet-változás várhatóan nem okozna a tervezési időtávban súlyos károkat a város környékének ökoszisztémában, bár az nyilvánvaló, hogy a fás szárú társulások esetében a fajösszetételek átalakulása megindulhat. A hazai átlagnál hűvösebb klíma változása havas napok számának csökkenése révén városüzemeltetési szempontból megtakarítás is érhető el.

Önmagában azonban az ebből a szempontból kedvező fekvés mellett szükség lesz az adaptációs képesség növelésére is. Fel kell készülni arra, hogy az éghajlati instabilitás növekedésével az extrém időjárási események gyakorisága jelentősen megnő: részben a hóhullámok és a kánikula-napok számában, részben pedig a nagyon heves viharok előfordulásában jelentős növekedés. Ezek kivédésére nyilván nincs mód, de káros hatásai csökkenthetők. A város kiterjedt zöldfelületi rendszere, és egyébként sokszor inkább káros széttagoltsága segíteni fogja Komlót abban, hogy a városi hősziget anomáliáját alacsony szinten tartsa. Az adaptív forgatókönyven azonban érdemes számolni azzal, hogy ez a zöldfelületi rendszer maga is gondozásra, illetve adaptív továbbfejlesztésre szorul: nem biztos, hogy minden ma telepített növényfaj elviseli majd a hőséget és a száraz időszakot. A város számára fontos feladat az alkalmazkodásában a csapadékvíz kezelése, beleértve a várhatóan jelentkező villámárvizek problémáját is. Erre nemcsak a mostani patakmedrek felülvizsgálatával és szükség esetén kiigazításával lehet készülni. Komló zöld átállásában a lehulló csapadékvíz egy részének visszatartása, tárolása és környezetgazdálkodási célokra történő felhasználása jelentős előrelépés lesz majd.

A paneles-tömbös beépítésű területeken hosszabb távon érdemes megvizsgálni azokat a nemzetközi jó gyakorlatokat, amelyek a meglévő épületállományt (lapostetők, esetleg vertikális felületek) képesek lehetnek bevonni a zöldfelületi rendszerbe. Ennek nem csak környezeti és klimatológiai, hanem ingatlanpiaci és imázsjellegű hatásai is lehetnek. A városklíma temperálására tett erőfeszítések a nyári időszak energiafelhasználásának (légkondicionálás) mérséklésében is jelentkeznek majd.

A legnagyobb lépést a környezeti alkalmazkodás tekintetében az energetikai kihívások megoldása jelenti majd. A köz- és magánépületek energetikai korszerűsítése (szigetelés, nyílászáró-csere) jelentősen csökkenti majd a város fajlagos energiafogyasztását. Komló adottságai szerint a hazai középvárosok zöld alkalmazkodásának egyik mintavárosa lehet, ehhez a feltételek igen kedvezőek.

Az adaptív forgatókönyv nemcsak az önkormányzattól és a lakosságtól, hanem a gazdasági szereplőktől is megköveteli a fenntarthatóságra alapuló szemlélet elsajátítását, a zöldenergiákra való átállást és a körforgásos gazdaság elemeinek adaptálását. A vállalati alkalmazkodás elsősorban szintén energetikai kérdések mentén indult meg, amely a jövőben kitejedhet. A körforgásos gazdaság irányába történő elmozdulás a jelenleginél több aktív és elkötelezett szereplő meglétét feltételezi.

Ugyanakkor a környezeti adaptáció csak akkor lehet sikeres, ha az új vállalkozások betelepedésére vonatkozó kétségkívül erős és sürgető igény nem írja felül a környezeti szempontokat, vagyis az adaptív forgatókönyv megvalósulása esetén ügyelni kell arra, hogy olyan vállalkozások letelepedését segítsük elő, amelyek környezeti szempontból alacsony kockázatúak, illetve amelyek illeszkedni tudnak erőforrások tekintetében a helyi gazdasági környezethez.

A zöldülő város megvalósítása átgondolt fejlesztéseket igényel a közlekedés terén is. Széttagoltsága és szintkülönbségei miatt a város közlekedési rendszere lakosságára ellenére nem alapulhat az olyan egyéni és fenntartható módokra, mint a gyaloglás vagy a kerékpár. Az elektromos rásegítésű vagy meghajtású mikromobilitási eszközök (e-bike, e-roller) terjedésével ugyanakkor olyan közlekedési ág születhet meg a városban, amelynek hagyományai a földrajzi adottságok miatt nem nagyon voltak. Ennek fogadására fel kell készülni, például az utak és járdák biztonságosan bejárhatóvá tételével, a gyalogos, két-, illetve négykerekű fogalom lehetőség szerinti elkülönítésével. Ugyanakkor hosszú távon fontos környezetpolitikai cél az autóközlekedés visszaszorítása, kiváltása fenntarthatóbb alternatívákkal.

Jelentős kockázat mutatható ki abban a tekintetben, hogy a robbanómotoros járművek várható szakaszos kivezetése Nyugat-Európából erős kínálatot teremthet Kelet-Európában. Az adaptációs forgatókönyvben el kell kerülni, hogy a város hosszabb távon autóskenzenné váljon, ennek érdekében itt is elő kell segíteni az elektromos autók elterjedését. Mivel a város lakossága túlnyomórészt társasházakban lakik, ehhez szükség lesz közösségi töltőpontok kialakítására a lakóterületeken és a közösségi tereken is, méghozzá meglehetősen jelentős számban.

3.1.3.3 A digitális város

Komló számára a fenntartható városfejlesztési stratégiában jelentős kihívásokat tartogat a digitális várossá válás területén azonosított kockázatok kezelése. A kiinduló helyzet nem különösebben kedvező, a meglévő adottságoktól nem lehet az adott körülmények között abszorpciót várni, az alkalmazkodás pedig ebben a helyzetben az jelenítené, hogy nem valósul meg olyan előremutató adaptáció, amelynek révén a digitális átállásban rejlő potenciális versenyelőnyök kiaknázzhatók lennének. Ezért jelentős transzformációra van szükség, hogy a város leküzdje hátrányait és meg tudjon felelni a kihívásoknak.

Ennek részeként Komló képes lesz egy átfogó téradat-rendszeren alapuló digitális városüzemeltetési rendszer integrálására, amely jelentősen racionalizálja a településüzemeltetést. Ezzel olyan igazgatási kompetencia-bővítés jöhet létre, amely létfontosságú lesz a telephelyi tényezők átértékelődése után. A digitális város keretei között megvalósuló jövőbeli fejlesztések elsősorban ugyanakkor nem önmagukban érdekesek, hanem rendszerszerűen tudnak hozzájárulni a többi részterületen megfogalmazott célok megvalósulásához. Olyan elemek, integrálhatók, mint az igényvezérelt közösségi közlekedés, amely segítheti a megtartó városban címszó alatt szereplő demográfiai kihívások, vagy a zöld átállás problémáinak kezelését. A digitális város megvalósítása, integrált online információs- és ügyintézési rendszerek üzemeltetése támogatni fogja a vonzó lakóhelyi alternatív megteremtésére vonatkozó elképzeléseket is. A szoftveres háttér, valamint az adatintegráció, automatizált monitoring rendszerek kiépítésén túl szükségesek lesznek olyan edukációs lépések, amelyek a helyi lakosságot is felkészítik a digitális technológiák minél szélesebb körű kihasználására.

3.1.3.4 A megtartó város

A megtartó város témakörében még az adaptív forgatókönyv sem tud elrugaszkodnia realitásoktól. Az előregedés és zsugorodás okozta kihívásokkal szemben a város abszorpciók képessége csekély, hiszen a hatások máris jelentős léptékben jelentkeznek a város népességének hanyatlása, korszerkezetének kedvezőtlenebbé válása terén. Ebben az értelemben az adaptáció folyamatos, hiszen a közösség az elmúlt évtizedekben kénytelen volt ezekhez a peremfeltételekhez alkalmazkodni. Jelentős transzformációra csak bizony részterületeken nyílik esély.

Az adaptív forgatókönyvben is azzal kell számolni, hogy Komló népességszám-csökkenése a tervezési időszakban is folyamatos lesz. A természetes fogyás nem fordítható meg, és mérséklésére is csak hosszabb távon, jelentősebb bevándorlási többlet következtében nyílhat esély.

A transzformációra a demográfiai folyamatok kapcsán a ki- és beköltözések egyensúlyának módosítása kapcsán nyílhat esély. A korábbi belföldi elvándorlási többlet megszűnésével az utóbbi években elsősorban a külföldre irányuló migráció jelentette a kihívást. Komló sikeres alkalmazkodásának fontos eleme lesz, ha az elköltözők számát jelentősen csökkenteni tudja. A helyi gazdasága erősödése, a bérsínvonal emelkedése csökkentheti a nyugat-európai munkavállalásból fakadó előnyöket, és elsődleges forrása lehet a népesség megtartásának. Ugyancsak a jelenleginél kedvezőbb feltételeket teremt majd a pécsi gazdaság fellendülése. A növekvő prosperitás felszívja a helyi munkaerő egy részét is, így az interregionális és nemzetközi elvándorlás motivációja csökken, a gazdasági prosperitás pedig olyan ingatlanpiaci növekedést teremt majd a vármegyeszékhelyen, amely jelentősen felértékeli Komlót, mint lakóhelyet.

Azonban ahhoz, hogy ez a transzformáció sikeres legyen és Komló vonzó lakóhellyé váljon, jelentős előrelépéseket kell tenni a stratégia többi résztemájában, a prosperáló, zöld, digitális és szolgáltató város megvalósításában. Bővíteni kell a minőségi lakóhelykínálatot, javítani kell a közszolgáltatások általános színvonalán, folytatni kell a klíma-adaptív zöldterületi fejlesztések megvalósítását. Az adaptációs forgatókönyv fontos eleme, hogy lépésről lépésre átalakuljon Komló külső imázsa, amelyet mai napig az egykori bányászati múlt, illetve sajnos a rendszerváltozás utáni évtizedek válságával kapcsolatos asszociációk határoznak meg. Ezen pedig nagyon fontos lenne változtatni, hiszen a jelenleg drámáinak mondható természetes fogyás lassításához nagyjából évente 200-250 fős beköltözési többletre lenne szükség. Ennek forrása még néhány évig nemcsak Pécs, hanem a járás községei is lehetnek, ahonnan nézve Komló már jelenleg is vonzó perspektívát jelent. Fontos azonban látnunk, hogy ezen települések demográfiai tartalékai igencsak visszafogottak, a jövőben gyorsan kimerülhetnek, így Komló számára szinte az egyedüli út a Péccsel történő szorosabb társadalmi-gazdasági integráció, vagyis elmélyülő agglomerálódás.

Fontos azonban emlékeznünk arra, hogy még abban az esetben is, ha a fent leírt transzformáció nagyjából sikeres lesz, szükség lesz adaptációs lépésekre is, hiszen a város lakosságának előregedése tovább folytatódik majd, és a település népességének egyre nagyobb részét időskorúak teszik majd ki. A születéskor várható élettartam növekedésében jelentős tartalékok vannak még a városban, ami bár önmagában öröndetes, szintén tovább erősíti az előregedést. Éppen ezért a demográfiai kihívásokhoz sikeresen alkalmazkodó Komló olyan település, amely kiemelt figyelmet fordít az időskorú népesség sajátos szociális, egészségügyi, mobilitási és gazdaságot érintő igényeire.

3.1.3.5 A kiszolgáló város

Az adaptív forgatókönyvben az egyik legfontosabb tényező, hogy a város alkalmazkodjon ahhoz a 21. századi kihíváshoz, hogy a telephelyi tényezők közül a munkaerő mellett az elérhetőség jelentősége értékelődött fel leginkább. Ez az átalakulás végig kísérte Komló közelmúltját, és mindeközül olyan behatásnak bizonyult, amelyet a város bizonyos mértékig elviselt és adaptálódott is hozzá, valójában azonban elsődleges akadályai közé tartozott a kibontakozásnak. Következésképpen a helyzet átalakítása az egyetlen lehetőség, ha a város fejlődését akadályozó tényezőket meg akarjuk szüntetni.

A forgatókönyv része tehát, hogy megvalósulnak azok a nagyléptékű közúti beruházások, amelyek közvetlenül, vagy közvetve, de érintik Komló elérhetőségét. A Baranya vármegye területrendezési tervében szereplő új közlekedési pályák megépítése, elsődlegesen az M9-es autópálya, a hozzá csatlakozó északi irányú főútvonalai összeköttetés, valamint ennek déli bekötése Pécs-Kelet irányába minőségi változást fog hozni az elérhetőség tekintetében. A megközelíthetőség ebben az esetben már nem lesz hátrány a város számára. Az új pécsi kapcsolat a lakott területek részbeni megkerülésével közvetlen kapcsolatot teremt a város régóta remélt új növekedési pólusával a keleti városrészen.

Az ingázási idő lerövidülése jelentős lépés lesz majd Komló élhetőségének, lakóhelyi attraktivitásának növelésében. Ezen előnyök kihasználása érdekében, szükséges a belterületi úthálózat rekonstrukciója, indokolt esetben fejlesztése, jelenleg még hiányzó kapcsolódási pontok megteremtése.

A forgatókönyvben helye van a vasúti közlekedésnek is, amely továbbra is kiszolgálója lehet a helyi ipar szállítási igényes ágazatainak, és megfelelő szolgáltatásszervezéssel javítja az elsősorban Budapest irányba mutató távolsági személyközlekedési kapcsolatokat. Fontos azonban az alkalmazkodás a vasút megváltozott szerepéhez: a szén utáni korszakban ennek már nincs központi szerepe Komló életében, így indokoltnak látszik a vasút jelentős belvárosi térfoglalásának redukálása vagy megszüntetése, a felszabaduló barnamezős területen a központi funkciók erősítése.

Komló helyzete sokkal kedvezőbb az ingatlanpiac tekintetében. A 21. század első évtizedeiben jellegzetes városi jelenségként kibontakozó lakhatási válság nem érinti Komlót, sőt, ugyan a kereslet és a kínálat a múltban mutatott egyensúlytalanságokat, de napjainkra beállt egy olyan helyzet, amely határozottan stabilitást mutat. A zsugorodó város számára a meglévő lakásállomány mennyiségi, és részben talán minőségi szempontból is kielégíthető lehet, ugyanakkor a megtartó város modulban vázolt jelentős transzformáció következtében szükség van az ingatlanpiaci folyamatok részleges átalakítására is. A városban a jelentős önkormányzati lakástulajdon olyan érték, amelynek megőrzéséhez hosszú távon is érdemes ragaszkodni. Ez nem csak a hagyományos szociálpolitikai megközelítésben képes pozitív hatást gyakorolnia, hanem egy tágabb fejlesztéspolitikai kontextusban is.

3.2 Jövőkép

Komló város településfejlesztési koncepciója megfogalmazta azt a jövőképet, melyet a város 2030-ra szeretne elérni:

***Komló 2030-ban
lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város,
amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete.***

A város jövőképét tehát a következőképp lehet összefoglalni:

Komló egy olyan európai kisvárossá kíván válni, amely rengeteg lehetőséget rejt magában mind a helyi társadalom, mind a gazdasági szféra szereplői számára. Fejlesztéseit minden esetben a fenntartható fejlődés eszméjében kívánja megvalósítani, ami egyaránt szolgálja a lakosság, a vállalkozások és a környezet érdekeit. Ezen cél megvalósításához pedig minél szélesebb körből kíván ötleteket meríteni.

A város jövőjét, illetve jövőképét a stratégiában is meghatározott 5 dimenzió vonatkozásában az alábbiak szerint képzelel el Komló Város Önkormányzata:

Prosperáló város

Komló városának gazdasági szempontú problematikáját korábban az „egy lábbon állás”, az egyirányú gazdasági berendezkedés jelentette. Jelenleg a helyi gazdaság már több lábbon áll, melyet a város a jövőben is erősíteni kíván. Komlónak a természeti környezet, mint pozitívan értékelendő adottság részben korlát is a domborzati sajátosságok miatt. A fejlesztésekre alkalmas, potenciális területeket adminisztratív oldalról az önkormányzat a város rendezési tervének átalakításával lehetővé teszi. Vannak ugyanakkor olyan fejlesztésre alkalmas szabad területek is (Zobák akna és Béta akna), melyek nincsenek az önkormányzat tulajdonában, így ezek megvásárlása is a célok között szerepel.

Komlónak járásközpont a gazdaságfejlesztési projekteknél járasszékhelyként szükséges gondolkodnia, hisz nem csak a várost kell kiszolgálnia, hanem a teljes járást. Emellett a településnek érdeke az is, hogy a vármegyeszékhely, Pécs is prosperáljon, hisz közösen tudnak fellépni gazdasági központként.

A város célja, hogy a volt bányaterületekre letelepítsen egy nagyobb, önkormányzati adóbevételt is generáló vállalatot. A terület hasznosítására vonatkozóan az önkormányzatnak már vannak ígéretei és megállapodása az MVM-el, valamint a Pécsi Tudományegyetemmel egy zöldhidrogén mintaprojekt létrehozására.

Zöldülő város

Kijelenthető, hogy Komló hazai viszonylatban a fosszilis energiahordozók hazájából alakult át egy zöld várossá. A város külső területein korábban sok meddőhányó és bányaterület volt, mely mára otthont biztosít a megújuló energiát hasznosító beruházásoknak. Jelenleg a Kossuth akna, Diagonál akna, Budafai meddőhányó mind napelemparkként működik. Az önkormányzat üzemeltetésébe tartozó intézmények ingatlanjainak többségén szintén napelemes rendszerek működnek, illetve ezeknél az energetikai korszerűsítés is megvalósult. Ezek alapján kijelenthető, hogy a város hatékonyabb üzemeltetésének irányába történő elmozdulás megindult, melyet a jövőben is folytatni kíván az önkormányzat. A turizmus zöldítésében is előrelépést kíván tenni a város azzal, hogy szorgalmazza az elektromos töltőállomások, valamint az elektromos buszflotta kialakítását. A gazdaságilag prosperáló város fejezetben már említett zöldhidrogén-gyár által előállított termék a jövőben a zöldüzemanyag helyi felhasználását is lehetővé teheti.

Digitális város

A digitalizáció terén mindenképpen fejlődnie kell a városnak, hisz az internet nélkül már minden elképzelhetetlen. A digitális hozzáférés javítását el kell végezni mind gazdasági, mind társadalmi oldalon. A szolgáltatások elérhetőségét, az ügyintézési felületet biztosítani szükséges az online térben, ezzel is hatékonyabbá téve a város működését.

Megtartó város

A kormányzat által bevezetett családpolitika Komló városára is kedvező hatással van, ami megmutatkozik a kiadott építési engedélyek számában, és a negatív demográfiai folyamatok ütemének lassulásában. Folyamatosan javulnak az állami, önkormányzati támogatási rendszerek, az oktatási-nevelési infrastruktúra szintén minőségi fejlődésen megy át. Ezen tényezők min a város megtartóképességét segítik. A jövőre vonatkozóan megfogalmazható cél a foglalkoztatás növelése és a rendszerben feltárt struktúra átalakítása, elmozdítása a magasabb hozzáadott értéket képviselő irányba.

Kiszolgáló város

A szolgáltatások minőségének javítására folyamatosan van igény és lehetőség. A város elkötelezett a jelenleg biztosított szolgáltatások fejlesztése mellett. A piaci kínálat adott, de a szolgáltatások iránt leginkább az idősebb korosztály fogékony, így ezen réteg tekinti Komlót otthonának. Ezen oknál fogva cél, hogy olyan szolgáltatások is fejlesztésre kerüljenek a jövőben, melyek a fiatalok számára nyújtanak kedvezőbb lehetőségeket. Pécs közelsége a jövőre nézve előnyként is felfogható, hisz Komló emberibb léptékű település, melyre a tendenciákat figyelembe véve egyre nagyobb igény mutatkozik.

3.3 A stratégia célrendszere

Ahogy azt az útmutató is elvárja és az az előző fejezetben is felvázolásra került, Komló város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája és Integrált Településfejlesztési Stratégiája kohézióban áll egymással. A város által meghatározott célok elérése, valamint a kapcsolódó fejlesztések hatékony megvalósítása érdekében alapvető fontosságú, hogy a két stratégiai dokumentum célrendszere összhangban álljon egymással. Mindezek okán Komló város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának célrendszere az alábbiakban kifejtett stratégiai és részcélokat fogalmazza meg.

3.3.1 Stratégiai fejlesztési célok és részcélok

A jövőkép elérés érdekében Komló város településfejlesztési koncepciója és hatályos Integrált Településfejlesztési Stratégiája alapján a krízisből és az elzártságból való kitörés érdekében három átfogó fejlesztési célt jelöl ki, melyek megegyeznek az FVS stratégiai céljaival.

3.3.1.1 A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ

Külső kapcsolatai az M9-es autópálya és bekötő útja megépítésével tovább bővülnek. A járásnak ma még csak igazgatási kapcsolatban lévő északi települései, a közlekedési kapcsolatok javulásának köszönhetően, Komló valós funkcionális várostérségévé válnak.

A város tudatos és önálló gazdaságpolitikát folytat, bevételei kiszámíthatóak, pénzügyi helyzete stabil, melynek mentén a vállalkozások működése, és a település hosszútávú kiegyensúlyozott fejlődése biztosítható.

Komló - Pécs erőterében - meghatározó gazdasági központtá válik, ahol a gazdaság egyenletes ütemben fejlődik, egyre magasabb számú jól kvalifikált munkaerőt foglalkoztat.

A térség természeti adottságaira alapozva növekszik a megújuló energia felhasználása, így az ipari fejlődés ellenére az energiateljesítmény számottevően nem növekszik. Az erdők kitermelhető faállománya helyben kerül feldolgozásra, ez a város egyik meghatározó ipari ágazatává válik.

A rekreációs turizmusra, valamint a bányászati múltra és a szocialista építészeti emlékekre alapozva, a Sikonda és Gadány adottságait kihasználva a turizmus fejlődik, a város és környezete felkerül Magyarország turisztikai térképére.

Komló sikeresen felépíti saját imázsát, mely a város múltjának megszépült emlékeit és a modern, befogadó várost helyezi előtérbe.

3.3.1.2 Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont

A hegyek által övezett, változatos morfológiájú és beépítésű város az épített, a természeti és kulturális adottságaira alapozva 2030-ra vonzó környezet az itt élők és az ide látogatók számára egyaránt. Vonzerejét növeli a megújított, barátságos városközpontjával, a rehabilitált lakó- és iparterületeivel, hatékony városüzemeltetéssel, a revitalizált Kaszánya parttal, az egységes hálózatot alkotó esztétikus zöldfelületeivel.

Az úthálózat hiányainak pótlása, a színvonalas, környezetbarát közösségi közlekedés, valamint a kerékpárosoknak és gyalogosoknak kedvező közterületek hatására csökken a gépjárműforgalom, és ezzel a környezetterhelés is.

A környezettudatos és természetbarát szemlélet terjedése rendezett és esztétikus környezetkultúrát eredményez, és erősíteni a helyi identitást.

3.3.1.3 Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris, fenntartható társadalom

A város népességének a csökkenése megáll, amely nemcsak a pozitív vándorlási különbözetnek köszönhető, hanem elsősorban az egyre magasabb számban helyben maradó fiataloknak, akik perspektívát és pozitív jövőképet látnak Komlóban, és büszkék arra, hogy itt élhetnek. Ezzel párhuzamosan emelkedik a lakosság általános képzettségi színvonala is.

Komló társadalmi jövőképében egy élhető, magas színvonalú infrastruktúrával és közszolgáltatásokkal rendelkező, hagyományaira támaszkodó, valódi közösséggel rendelkező kisváros. A jó életminőség tükröződik a közösségi kapcsolatokban, az itt élők nyitottak egymásra és nyitottak az új attrakciókra mind a kultúra, mind pedig a rekreáció terén. A város közösségi terein aktív társasági élet zajlik, ezeket a város minden korosztálya használja és kihasználja.

21. táblázat: Komló stratégiai fejlesztési célrendszere

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél		
A VÁROS ÉS VONZÁSKÖRZETE LAKOSSÁGÁNAK MUNKÁT ADÓ GAZDASÁGI KÖZPONT	JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT	JÖVŐJÉBEN BÍZÓ, NYITOTT, SZOLIDÁRIS, FENNTARTHATÓ TÁRSADALOM		
kapcsolódó részcélok	kapcsolódó részcélok	kapcsolódó részcélok		
P1. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	Z1. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése	M3. A népesség csökkenésének megállítása		
P2. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése	Z2. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása	M4. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése		
P3. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	D1. Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében	M5. A társadalmi integráció erősítése		
	M1. A város közötti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése			
	M2. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése			
	K1. Hatékony városüzemeltetés			
	K2. Vonzó városközpont kialakítása			
	K3. Átkötő és havária utak létesítése			
PROSPERÁLÓ VÁROS	ZÖLDÜLŐ VÁROS	DIGITÁLIS VÁROS	MEGTARTÓ VÁROS	KISZOLGÁLÓ VÁROS

3.3.2 Az egyes részcélok öt dimenzió szerinti csoportosítása

3.3.2.1 Prosperáló város

P1. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése

Ipartelepítésre leginkább a Béta aknai út mentén lévő volt bányászati területek alkalmasak, az ehhez szükséges infrastruktúra (út, közmű, energia, hírközlés) kiépítése után. Ezen alapcél mellett, ennek az útnak a használatával elérhető, hogy a kőbánya közúti forgalma a várost elkerülje.

Foglalkoztatást növelő beruházás céljára a Körtvélyes és Mecsekfalú közötti területet érdemes előkészíteni a meglévő adottságok továbbfejlesztésével.

A meglévő út és közműhálózat kiegészítése és korszerűsítése szükséges a meglévő gazdasági területen belül, valamint az Altárói terület kikötése az Ipari útra, amellyel a meglévő lakóterületen keresztül vezető út kiváltása is elérhető. Célszerű az átkötés nyomvonalát összehangolni a dávidföldi átkötéssel és az autópálya bekötő útjával.

A részcélhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A Bétai út menti volt bányászati területek előkészítése ipartelepítés céljára
- Körtvélyesi gazdasági terület kiegészítése és az infrastruktúrájának fejlesztése
- Altárói ipari terület főútjának összekötése az Ipari úttal, ingatlanok vásárlása
- Zobák aknai ingatlan megvásárlása és infrastruktúrával való ellátása
- Önkormányzati tulajdonú belterületi barnamezős területek rehabilitációja (Zobák akna, Altáró, Juhász Gy. u.)
- Mecsekjános: Új vasúti pályaudvar kiépítése

P2. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése

Elő kell készíteni a meglévő szénvagyon korszerű, környezetbarát felhasználását a Bányászati Klaszter keretében végzett K+F segítségével.

Az idegenforgalom jövedelemtermelő képességének és munkahelyteremtő hatásának növelése a térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztését teszi szükségessé. Ennek egyik segítő eleme lehet a turista kerékpárút hálózat, de a hegyi kerékpározás is hazára lelhet a térségben.

Az erdőgazdálkodás és a feldolgozóipar megtelepedésének közös lehetőségeit kihasználva az erdei termék előállítás és a foglalkoztatás egyaránt bővíthet.

A kőbánya továbbra is fontos és hasznos adottság Komló számára, ha környezeti problémáinak felszámolása megtörténik.

A részcélhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A kőszállítás környezetkímélő megoldása
- A feldolgozó ipar fejlesztése
- A térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése, a komlói turisztikai potenciál erősítése, kiemelten Sikonda és a Gadány-Kisbattyán körzetében
- A kerékpáros turizmus hálózati infrastruktúrájának kialakítása a térségben
- A hegyi kerékpározás lehetőségének megteremtése

P3. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel

Komlón nincs megfelelő nagyságú sík terület nagy foglalkoztató letelepítésére és ezért Komló és térsége számára elegendő munkahely létesítésére sem. Komlónak ezért támogatnia kell Péccset egy nagyfoglalkoztató letelepítésében. Ez a foglalkoztató besegítené a komlói térség foglalkoztatásába, és lehetőséget biztosítana szállítói cégek megerősödésére vagy kialakulására.

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Új nagyfoglalkoztató pécsi letelepedésének támogatása a komlóiak foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése céljából
- A beszállítói kapcsolatok erősítése a Gépipari Klaszterrel való együttműködésben

3.3.2.2 Zöldülő város

Z1. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése

A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatása rontja a város élhetőségét. Ennek a hatásnak a csökkentését szolgálja az egyéni gépkocsi-közlekedés arányának visszaszorítása a közösségi és nem motorizált közlekedés javára. Az arányok megváltoztatását leginkább a belváros területén kell megoldani, de ha a belvárosi területeken kívül ez a változás nem érvényesül, akkor a gépkocsik beérkeznek a belvárosba.

A célkitűzéshez tartozik a helyi közösségi közlekedés színvonalának emelése, versenyképességének növelése a buszparkjának megújításával, a megállók és az utastájékoztató korszzerűsítésével. Szintén ezt a célt szolgálja a kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek javítása is.

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A helyi buszközlekedés színvonalának emelése közlekedés környezeti hatásainak csökkentése érdekében
- Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobákpusztá között
- A főutak elválasztó hatásának csökkentése, zöld sávok növelése, és a gyalogosok biztonságának növelése

Z2. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása

Azzal, hogy a város több dombra települt, olyan városszerkezet jött létre, amelyben a városrészek között maradtak beépítetlen sávok. Ezek ma többnyire elhanyagolt területek. Ezek rendbetételével és módszeres összekötésével viszonylag könnyen hálózattá rendezhetők. Legtöbb beavatkozást a zöldfelületi rendszer gerince, a város fő völgye, a Kaszánya patak vonala igényel, így kialakulhat a város átszellőzését biztosító rendszer.

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A város zöldfelületeinek egységes hálózattá szervezése
- A Kaszánya patak partjának kiszabadítása, a vízpart rehabilitálása, a patak vizének tisztán tartása és a zöldfelületi hálózatba való bekapcsolása
- A város belterületével határos erdőrészek hasznosításának a város szempontjából való felülvizsgálata, megnyitása turisztikai célra
- A Szilvási-völgy bekapcsolása városközpontba, „városligetté” fejlesztése
- Kerékpár út kialakítása Komló várostól Hosszúhetény településig

3.3.2.3 Digitális város

D1. Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében

A digitális várossal kapcsolatos célkitűzések eleve rendkívül horizontálisan jelennek meg a többi fejlesztési célkitűzés között. A digitális város kialakításához használatos „smart city” eszközök hozzájárulnak az átfogó stratégiai célok mindegyikéhez: Komló nem tud lakosainak és környezetének munkát adni, nem képes korszerű színvonalon lakókörnyezetet biztosítani, és szolidáris és fenntartható társadalmat hirdetni a 21. században, ha nem rendelkezik a digitális város néhány alapvonásával. Ugyanígy, az itt megfogalmazott témák szintjén is erőteljes összekapcsolódásokat állapíthatunk meg,

hiszen a digitalizáció eredményei felhasználhatók és felhasználandók a zöldebb, prosperálóbb, a szolgáltató és a megtartó város kialakításában.

A részcélhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Korszerű integrált települési téradatrendszer kialakítása
- A digitális hozzáférés lehetővé tétele a város minden lakóterületén
- Az e-közzszolgáltatás kiterjesztése az önkormányzati ügyek vonatkozásában
- A digitális eszközök adta lehetőségek kiaknázása a városüzemeltetés területén
- A helyi közösségi közlekedés színvonalának emelése a megállók és az utastájékoztató korszerűsítésével, digitalizálásával.

3.3.2.4 *Megtartó város*

M1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése

Az M9 autópálya és csatlakozó útjának megépítését a 66-os útig a 2021-30-as ciklus első felében szükséges előkészíteni ahhoz, hogy az 2030-ig megvalósítható legyen. Ez a fejlesztés rákapcsolja a várost az országos autópálya hálózatra és lényegesen javítja a város versenyképességét a gazdaság és népességvonzás tekintetében is. Előny továbbá Komló elérhetőségének javulása a járás településeiről, amellyel a város centrum jellege erősödik.

Városon belül és a potenciális vonzaskörzetben a közösségi közlekedés megerősítése elsősorban a munkába járást segíti elő. Hasonló célt szolgál a hivatásforgalmi kerékpárút hálózat kiépítése is a térségben, ahol lehet, összhangban a turisztikai célú hálózattal.

A részcélhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Lobbizás az M9 autópálya, a komlói bekötő útja és a 66-os útra átkötő szakasz előkészítésének befejezéséért
- Az M9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtvélyes között
- Komlói járás területén a helyközi autóbusz közlekedés munkába járást segítő megerősítése
- Hivatásforgalmi kerékpárút hálózat építése Komló vonzaskörzetében
- A településen működő helyi tömegközlekedéssel érintett útvonalak útburkolatának korszerűsítése és a kapcsolódó utasvárók fejlesztése.

M2. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése

Ez a rész cél magában foglalja az önkormányzati és magántulajdonú lakóépületek értéknövelő, energiahatékony felújítását és a lakótelepek közterületein közösségi terek és funkcionális zöldfelületek kialakítását. Legelsőként a körtvélyesi lakótelep megújítása szükséges.

A lakhatási költségek csökkentésének egyik útja a közüzemek működési hatékonyságának javítása által a fajlagos közüzemi díjak csökkentése, a másik a lakások energiahatékony felújításának támogatása, de tulajdonképpen ide tartozik a színvonalas tömegközlekedés és a kerékpár közlekedés lehetőségeinek megteremtése is, hiszen mindkettő a költséges személygépkocsi használatot csökkenti.

A részcélhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Körtvélyesi lakótelep épületeinek energiahatékony felújítása
- Körtvélyesi lakótelep közterületeinek funkcióbővítése és megújítása
- Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése
- Zrínyi tér környékének közterület-fejlesztése

M3. A népesség csökkenésének megállítása

A város számára nagyon fontos a képzett fiatalok helyben tartása. Ehhez a munkahelyen kívül, megfelelő lakás, szabadidős sportolási és szórakozási lehetőség, közösségi élet, a lakótelepeken és a belvárosban találkozásokra alkalmas terek, jó közösségi közlekedés, és magas színvonalú oktatási-nevelési intézmények szükségesek.

A civil szervezetek és kezdeményezéseik, valamint a versenysport támogatása javítja a lakosság közérzetét, a városhoz kötődését erősíti, ez végső soron az elvándorlást csökkenti.

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Sport és szabadidős funkciók fejlesztése, játszóterek fejlesztése
- Helyi közép vállalatok szakképzett munkaerői számára színvonalas bérlakás biztosítása
- A civil szervezetek és kezdeményezéseinek támogatása
- Közösségformáló, identitást erősítő rendezvények szervezése
- Pályaválasztás, pályaaorientáció, foglalkoztatási paktumok
- Munkahelybővítést segítő munkáltatói képzések
- Vármegyei szintű foglalkoztatási megállapodások, foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések

M4. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése

A lakosság összetétele a legkedvezőbb forgatókönyvek szerint is még tartósan öregedni fog, a munkanélküliség gyors megszűnésére nem lehet számítani, de a magas nyugdíjjal rendelkező bányászréteg elhalásával is gyengül családjuk anyagi helyzete. Ezek kezelésére a szociális ellátórendszert fel kell készíteni.

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A társadalmi struktúra változásához alkalmazkodó ellátórendszerek mennyiségi és minőségi fejlesztése
- Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (megyével közösen)
- SZTK épületének felújítása, energetikai korszerűsítése, akadálymentesítés, eszközbeszerzés
- Idősek Otthonának kapacitás fejlesztése
- Közintézmények akadálymentesítése
- Foglalkoztatási paktumok szervezése a munkanélküliek számára
- Napelemes rendszer telepítése a Szilvási bölcsőde és a Mecsekjánosi óvoda épületén, valamint a Szent Borbála otthon Jó Szerencsét utcai és Liliom utcai telephelyein.

M5. A társadalmi integráció erősítése

A város belterületén jelenleg is meglévő szegregációs góc kezelésén kívül meg kell akadályozni a zárkerti területek szegregációba csúszását és a leromlással fenyegető városrészek felzárkóztatását. A település működésekor érvényre kell juttatni a szolidaritás elvét, az esélyegyenlőségi szempontokat, kiemelt figyelmet kell fordítani az egyes esélyegyenlőségi csoportokra (hátrányos helyzetűek, idősek, nők, romák, fogyatékkal élők).

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Felzárkóztató (antiszegregációs) program
- A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló komplex programok
- Különböző társadalmi helyzetű csoportok integrálása
- Térségi közösségi és oktatási programok
- Civil szervezetek támogatása

K1. Hatékony városüzemeltetés

A hatékonyság növelésének két célja van, egyrészt a költségvetés működési kiadásainak csökkentése, azaz a fejlesztésre fordítható pénzeszközök növelése, másrészt a lakosság terheinek csökkentése. Ennek eszköze lehet a közüzemi vállalatok működési költségének csökkentése, naperómű park létesítése, termálvíz (megújuló energiaforrás) hasznosítása új termálkutak fúrásával, az intézmények energiaracionalizálása, de a térségi hatókörű intézmények kihasználtságának növelése is a térségközponti szerep megerősítésével, a vonzaskörzet kiterjesztésével.

A részcélhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Naperómű park létesítése
- Termálvíz (megújuló energiaforrás) hasznosítása új termálkutak fúrásával
- Az intézmények (közintézmények, szakiskola, szociális otthon, stb.) és közüzemi vállalatok energiaracionalizálása
- A térségi hatókörű intézmények kihasználtságának növelése
- Települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések - belterületi vízfolyások rendezése

K2. Vonzó városközpont kialakítása

A cél az, hogy a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv a 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszon a közterület teljes keresztmetszetében átrendeződjön úgy, hogy vonzóvá, a közösségi és szabadidős funkciók fogadására alkalmassá váljon.

Ahhoz, hogy ez a cél elérhető legyen, csökkenteni kell a belvárost terhelő gépkocsiforgalom zavaró hatását, biztosítani kell a gyalogos, kerékpáros és közösségi közlekedés előnyét a gépjármű forgalommal szemben, és csökkenteni kell a gépjármű-közlekedésre szánt felületek elválasztó hatását.

Ennek érdekében átkötő utakkal javítani kell az úthálózat sajátos, egy pontban összefutó polipos jellegén, valamint a közösségi közlekedés minőségén és elfogadottságán. Több ponton meg kell oldani a vasúton való átjutást. Megoldást kell találni a Kossuth Lajos utca - Berek utca - Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelésére. Ki kell alakítani havária utat az előbbi csomópont elkerülésére. Ezután nyílik lehetőség arra, hogy a Kossuth Lajos utca négysávos szakaszán – természetesen a csomópont kivételével – egy sáv a gyalogosok és kerékpárosok számára felszabadítható legyen.

A fent meghatározott sávból a piac környéke kiesik, bár ez a terület is a belváros részét képezi. Akut problémája a parkolás megoldatlansága. A „Komló Város területén lévő piac és vásárcsarnok rekonstrukciója” című TOP-1.1.3-15-BA1 támogatott pályázat keretében megvalósult a piac épületeinek korszerűsítése, felújítása.

A részcélhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Átfogó terv készítése a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszának közterületfejlesztésére
- A Kossuth Lajos utca Berek utca Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelése
- A Kossuth Lajos utca forgalomcsillapítása és az útfelület elválasztó hatásának csökkentése
- A kerékpáros infrastruktúra fejlesztése a belvárosban
- A használaton kívüli MÁV területek bekapcsolása a városközpontba
- Minőségi zöldfelületek, fiatalok és egyéb generációk számára is használható közösségi terek, sétányok kialakítása, utca és parkoló fásítás
- Turisztikai attrakció megvalósítása a könyvtár épületében és a K&H Bank mögötti területen
- Légópincék hasznosítása
- A 13-15. századi országosan védett gótikus templomrom környezetének turisztikai célú fejlesztése

K3. Átkötő és havária utak létesítése

Ez a rész cél összefügg az előző két céllal, hiszen havária útra a Kossuth Lajos út Pécsi úti, Berek utcai csomópontjának havária esetén való elkerülésére van szükség. A közlekedési hálózat polipszerű karjainak az összekötése ugyancsak a belváros tehermentesítését szolgálja.

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Kossuth Lajos utca közötti közúti kapcsolat megteremtése

3.3.3 Városrészi célok

A középtávú területi célok a városrészek céljaival összhangban kerültek meghatározásra. A célok definiálásánál figyelembe vettük az egyes területi egységek gazdasági, társadalmi jellemzőit és funkcióit.

22. táblázat: Városrészi területi célok

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
A VÁROS ÉS VONZÁSKÖRZETE LAKOSSÁGÁNAK MUNKÁT ADÓ GAZDASÁGI KÖZPONT	JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT	JÖVŐJÉBEN BÍZÓ, NYITOTT SZOLIDÁRIS FENNTARTHATÓ TÁRSADALOM
kapcsolódó részcélok	kapcsolódó részcélok	kapcsolódó részcélok
V1. Sikonda, V4. Belváros: A térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése, ehhez kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések	V1. Sikonda: A kerékpáros turizmus hálózati infrastruktúrájának kialakítása a térségben	V1. Sikonda: Helyi középvezetők szakképzett munkaereje számára színvonalas bérlakás biztosítása
V4. Belváros: A települést átszelő vasútvonal és a kapcsolódó pályaudvar áttelepítése agglomerációba. A felszabadult értékes területeken egy fejlődő belváros kialakítása. A beruházás elengedhetetlen része a kapcsolódó MÁV területek megvásárlása	V1. Sikonda: A város zöldfelületeinek egységes hálózattá szervezése	V1. Sikonda: A civil szervezetek és kezdeményezéseinek támogatása
V5 Altáró: Altárói ipari terület főútjának összekötése az Ipari úttal	V1. Sikonda: Sport és szabadidős funkciók fejlesztése	V1. Sikonda: A társadalmi struktúra változásához alkalmazkodó ellátórendszerek mennyiségi és minőségi fejlesztése
V5 Altáró: Az M9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtvélyes között	V2. Nyugati városrész: A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a gyalogosok biztonságának	V1. Sikonda: Különböző társadalmi helyzetű csoportok integrálása
V5 Altáró, V7. Keleti városrész: Önkormányzati tulajdonú belterületi barnamezős területek rehabilitációja, megújítása	V2. Nyugati városrész: Körtvélyes városrész útburkolatainak, járdáinak, zöldfelületeinek és részben vagy egészében önkormányzati tulajdonú ingatlanok korszerűsítése	V2. Nyugati városrész: A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló komplex programok

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
V7. Keleti városrész: A rozsdáövezet megközelítését szolgáló infrastruktúra fejlesztés	V2. Nyugati városrész: Az M9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtvélyes között	V2. Nyugati városrész: Idősek Otthonának kapacitás fejlesztése, energetikai korszerűsítése
V9. Mecsekjánosi: Új vasúti pályaudvar építése	V2. Nyugati városrész: Naperómű park létesítése	V2. Nyugati városrész: Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése
V11. Külterület: A Bétai út menti volt bányászati területek előkészítése ipartelepítés céljára	V2. Nyugati városrész: Komló-Sikondai út-Pécsi utca környéke között kerékpárforgalmi létesítmény kialakítása	V2. Nyugati városrész: Körtvélyesi lakótelep épületeinek energiahatékony felújítása
	V2. Nyugati városrész: Parkolóhelyek bővítése a Körtvélyes városrészben	V2. Nyugati városrész: Körtvélyesi lakótelep közterületeinek funkcióbővítése és megújítása
	V2. Nyugati városrész: A Komlói Bányász Sport Klub területének komplett fejlesztése	V2. Nyugati városrész: Nagy László utca felújítása
	V2. Nyugati városrész: Vállalkozóház kialakításának érdekében a volt Nagy László Gimnázium épületének korszerűsítése	V3. Déli városrész: Közösségi terek, játszóterek kialakítása
	V3. Déli városrész: A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a gyalogosok biztonságának növelése	V4. Belváros: Egészségügyi és szociális alapellátás infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (Kossuth L. u. 103.)
	V3. Déli városrész: A Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Kossuth Lajos utca közötti közúti kapcsolat megteremtése	V5. Altáró, V6. Északi városrész, V7. Keleti városrész, V11. Külterület: Felzárkóztató program végrehajtása
	V3. Déli városrész: Utak, közterületek felújítása	V8. Zobákpuszt, V9. Mecsekjánosi: Lakossági, közösségi és humán közszolgáltatási funkciók fejlesztése
	V4. Belváros, V7 Keleti városrész: A kőszállítás környezetkímélő megoldása	
	V4. Belváros, V5 Altáró, V7. Keleti városrész, V9. Mecsekjánosi: A Kaszárnya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba	
	V4. Belváros: Komló Város Önkormányzat Közös Hivatalának és Városgondnokságának digitális és épületenergetikai korszerűsítése	

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
	V4. Belváros: Átfogó terv készítése a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszának közterület-rendezésére, a belváros komplex fejlesztése	
	V4. Belváros: A Kossuth Lajos utca Berek utca Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelése	
	V4. Belváros: A Kossuth Lajos utca forgalomcsillapítása és az útfelület elválasztó hatásának csökkentése	
	V4. Belváros: A kerékpáros infrastruktúra kiépítése a belvárosban	
	V4. Belváros: A használaton kívüli MÁV területek bekapcsolása a városközpontba	
	V4. Belváros: Minőségi zöldfelületek, fiatalok és egyéb generációk számára is használható közösségi terek, sétányok kialakítása, utca és parkoló fásítás	
	V4. Belváros, V6. Északi városrész: A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése	
	V4. Belváros, V5. Altáró: A Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Kossuth Lajos utca közötti közúti kapcsolat megteremtése	
	V4. Belváros: A komlói belváros keleti részének megújítása (Zengő áruház és környéke)	
	V4. Belváros: A Komlói 48-as tér teljes rekonstrukciójának megvalósítása	
	V4. Belváros: Komlói Közös Önkormányzati Hivatal környezetének, az Eszperantó térnek komplex rehabilitációja	
	V5 Altáró: Termálvíz (megújuló energiaforrás) hasznosítása új termálkutak fúrásával	
	V5 Altáró, V6. Északi városrész, V9. Mecsekjánosi: Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobákpusztá között	
	V6. Északi városrész: A szilvási völgy bekapcsolása városközpontba, „városligetté” fejlesztése	

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
	V6. Északi városrész: Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése	
	V6. Északi városrész: A komlói arborétum ökoturisztikai fejlesztése	
	V6. Északi városrész: Zrínyi tér rehabilitációja	
	V6. Északi városrész: Szilvás városrész rehabilitációja	
	V7. Keleti városrész, V8. Zobákpuszt: Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobákpuszt között	
	V10. Kisbattyán, V11. Külterület: Telekommunikációs hálózat minőségének javítása	
	V11. Külterület: A város belterületével határos erdőrészek hasznosításának a város érdekében való felülvizsgálata	

PROSPERÁLÓ VÁROS	ZÖLDÜLŐ VÁROS	DIGITÁLIS VÁROS	MEGTARTÓ VÁROS	KISZOLGÁLÓ VÁROS
---------------------	------------------	--------------------	-------------------	---------------------

V1. Sikonda

Sikonda üdülőterület Komló belvárosától 5 kilométerre nyugatra fekszik. Közlekedési feltártsága jó, alig 500 méterre található a 66-os főúttól. Vonzerejét termálfürdője, horgásztava, az érintetlen természet közelsége és az egyedülálló mikroklímája adja. A városrészben – üdülőterületi jellegéből adódóan – humán közszolgáltatási funkciók nem elérhetők.

A városrész specifikus fejlesztési lehetősége **a turisztikai szolgáltatások bővítése a térségi attrakciók összehangolásával és a városrész rekreációs szerepének erősítésével.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése, ehhez kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések
- A kerékpáros turizmus hálózati infrastruktúrájának kialakítása a térségben
- A város zöldfelületeinek egységes hálózattá szervezése
- Sport és szabadidős funkciók fejlesztése
- Helyi középvallalatok szakképzett munkaereje számára színvonalas bérlakás biztosítása
- A civil szervezetek és kezdeményezéseinek támogatása
- A társadalmi struktúra változásához alkalmazkodó ellátórendszerek mennyiségi és minőségi fejlesztése
- Különböző társadalmi helyzetű csoportok integrálása

V2. Nyugati városrész (Dávidföld, Mecsekfalva, Kökönyös, Körtvélyes)

A városrészt alkotó településrészekre a lakófunkció túlsúlya jellemző. A humán közszolgáltatásokkal való ellátottság kedvező, a gazdasági és közösségi funkciók ugyanakkor hiányosan vannak jelen. Körtvélyesen található a bányabezárások miatt leállított, utolsó panelos építésű, befejezetlen lakótelep. A heterogén területeket magában foglaló városrész célja **a közterületek, közösségi terek kialakítása, az életminőség javítása.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a gyalogosok biztonságának növelése
- Körtvélyes városrész útburkolatainak, járdáinak, zöldfelületeinek és részben vagy egészében önkormányzati tulajdonú ingatlanok korszerűsítése
- A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló komplex programok
- Idősek Otthonának kapacitás fejlesztése, energetikai korszerűsítése
- Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése
- Körtvélyesi lakótelep épületeinek energiahatékony felújítása
- Körtvélyesi lakótelep közterületeinek funkcióbővítése és megújítása
- Nagy László utca felújítása
- Az M9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtvélyes között
- Naperőmű park létesítése
- Komló-Sikondai út-Pécsi utca környéke között kerékpárforgalmi létesítmény kialakítása
- Parkolóhelyek bővítése a Körtvélyes városrészben
- Vállalkozóház kialakításának érdekében a volt Nagy László Gimnázium épületének korszerűsítése
- A Komlói Bányász Sport Klub területének komplett fejlesztése

V3. Déli városrész

A városrészt a magasabb társadalmi státuszú lakosság koncentrációja jellemző. A városrészben található a sajátos hangulatú nyolcutcás bányászkolónia, az úgynevezett Újtelep, amelynek környezete rekonstrukcióra szorul. A városrészben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, azonban sem a közösségi, sem a humán közszolgáltatási funkciók nem érhetők el. A településrész fejlesztési lehetőségét **az elérhetőségének javítása jelentheti.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a gyalogosok biztonságának növelése
- Közöségi terek, játszóterek kialakítása
- A Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Kossuth Lajos utca közötti közúti kapcsolat megteremtése
- Utak, közterületek felújítása

V4. Belváros

A Belvárosban a gazdasági, közösségi és közszolgáltatási funkciók széles köre elérhető, de a közlekedési infrastruktúra ugyanakkor fejlesztésre szorul.

A Belváros funkcionális megerősítése érdekében a közlekedési funkciók csökkentése szükséges. A közterületek többségét a járműközlekedés és a parkolás foglalja el, így alig marad hely a gyalogosoknak, és a zöldfelületeknek. Emellett a lehasznált vasút és a környező üzemi területek a belvárosi funkciók elől veszik el a területet. A Kossuth Lajos utca 4 sávját a forgalom nem indokolja, és a gyalogosok számára egy nehezen leküzdhető kellemetlen akadályt jelent. A Berek utca- Pécsi út kettős jelzőlámpája korszerűbb, forgalomfüggő szabályozást igényel.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése
- A települést átszelő vasútvonal és a kapcsolódó pályaudvar áttelepítése agglomerációba. A felszabadult értékes területeken egy fejlődő belváros kialakítása. A beruházás elengedhetetlen része a kapcsolódó MÁV területek megvásárlása, önkormányzati tulajdonba szerzése
- A kőszállítás környezetkímélő megoldása, kitelepítése
- A Kaszárnya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba
- Komló Város Önkormányzat Közös Hivatalának és Városgondnokságának digitális és épületenergetikai korszerűsítése
- Egészségügyi és szociális alapellátás infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (Kossuth L. u. 103.)
- Átfogó terv készítése a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszának közterületrendezésére, a belváros komplex fejlesztése
- A Kossuth Lajos utca Berek utca Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelése
- A Kossuth Lajos utca forgalomcsillapítása és az útfelület elválasztó hatásának csökkentése
- A kerékpáros infrastruktúra kiépítése a belvárosban
- A használaton kívüli MÁV területek bekapcsolása a városközpontba
- Minőségi zöldfelületek, fiatalok és egyéb generációk számára is használható közösségi terek, sétányok kialakítása, utca és parkoló fásítás
- A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Kossuth Lajos utca közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A komlói belváros keleti részének megújítása (Zengő áruháza és környéke)
- A Komló 48-as tér teljes rekonstrukciójának megvalósítása
- Komló Közös Önkormányzati Hivatal környezetének, az Eszperantó térnek komplex rehabilitációja

V5. Altáró (+ Közüzemi völgy, Autós völgy)

Komló gazdasági funkciói egyértelműen az Altáró városrészben koncentrálnak, itt található az Altáró Ipari Park is, melynek jobb kihasználtsága és elérhetősége érdekében közlekedési fejlesztések indokoltak. A városrészben a közműhálózat teljes kiépítettségéhez még a digitális infrastruktúra elemeinek fejlesztése szükséges, a felhagyott bányászati és ipari területek elsősorban környezeti szempontból jelentenek problémát. Közösségi és humán közszolgáltatási funkciók a településrészben nem érhetők el. A városrészhez tartozó Sport völgy végén korábban szegregátumként azonosított terület kezelése már megindult, egy komplex fejlesztés már megvalósult, de a terület lakossága jelenleg is jellemzően deprivált helyzetű, így további fejlesztések, felzárkóztatási programok megvalósítása, utánkövetés szükséges.

A városrész jobb kihasználásához **a közlekedési kapcsolatait kell javítani, a vasúton való újabb átjáróval az Ipari út irányába.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Altárói ipari terület főútjának összekötése az Ipari úttal
- Az M9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtvélyes között
- Önkormányzati tulajdonú belterületi barnamezős területek rehabilitációja, megújítása
- Termálvíz (megújuló energiaforrás) hasznosítása új termálkutak fúrásával
- Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobákpuszta között
- A Kaszárnya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba
- **Felzárkóztató program végrehajtása**
- A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése

V6. Északi városrész (Somág, Kenderföld, Szilvás)

Az északi városrész lakófunkciójú, a gazdasági funkciót csak néhány kiskereskedelmi üzlet és vendéglátóhely, valamint egy Spar szupermarket jeleníti meg. A városrész közműhálózata még fejlesztésre szorul, csak Szilvás közművesítettsége teljes. A közösségi funkciók közül a sportfunkciók adottak az északi városrészben. A városrész humán közszolgáltatásokkal (egészségügy, szociális ellátás, oktatás) jól ellátott. Szilvásban és Kenderföldön több nagy kiterjedésű közpark is található. A lakótelepek nagy aránya miatt fokozott szükség van minőségi funkcionális zöldfelületekre.

A Kazinczy utca a 2022-es népszámlálási adatok szerint is szegregációval veszélyeztetett terület (2011-ben még szegregátum volt), további kezelése feltétlen szükséges.

A városrész fejlesztési lehetőségét **közösségi terek kialakítása és a városközponttal való elérhetőség javítása** jelentheti.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobákpuszta között
- A szilvási völgy bekapcsolása városközpontba, „városligetté” fejlesztése
- Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése
- **Felzárkóztató (antiszegregációs) program végrehajtása**
- Arany János utca felújítása
- A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A komlói arborétum ökoturisztikai fejlesztése
- Zrínyi tér rehabilitációja
- Szilvás városrész rehabilitációja

V7. Keleti városrész (Gesztenyés, Zobák-akna, Anna-akna)

Gesztényést kertvárosias beépítés jellemzi, körben erdők határolják. A lepusztult és elhagyott Zobák-akna és környezete rendkívül rossz településképi elem. Feltételezhetően nem kármentesített szennyező források vannak pl.: volt Anna-akna területén. A kőbánya és a kőszállítás komoly légszennyező forrás.

A keleti városrészben a lakófunkció mellett az ipari-gazdasági funkció is jelen van, bár a szénbányászat visszaesése után már csak a kőbányászat jelentős a városrészben. A városrészben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, a területet a helyi tömegközlekedési hálózat két vonala is érinti. A településrészen a közösségi és humán közszolgáltatási funkciók csak részben érhetők el: sportolási lehetőség biztosított, illetve óvoda és idősok otthona működik, egészségügyi ellátásra helyben nincs lehetőség, csak a belvárosban.

A városrésze az alacsony státuszú lakónépeség magas aránya jellemző.

A településrész fejlesztési célja **a közösségi terek és zöldfelületek fejlesztése, a kőszállítás zavaró hatásainak mérséklése a leszakadás, szegregálódás elkerülése érdekében.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Önkormányzati tulajdonú belterületi barnamezős területek rehabilitációja, megújítása
- A rozsdáövezet megközelítését szolgáló infrastruktúra fejlesztés
- A kőszállítás környezetkímélő megoldása
- Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobákpusztá között
- A Kaszárnya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba
- Felzárkóztató program végrehajtása

V8. Zobákpusztá

Zobákpusztá a keleti városrésztől 2 kilométerre fekszik, negyedrendű közúton közelíthető meg. A városrésze a lakófunkció jellemző. Méretéből adódóan a településrészen a közszolgáltatások hiányosak, így a legfontosabb jövőbeli cél a **közösségi és humán közszolgáltatási funkciók kiépítése.** A városrész közműhálózata a vezetékes földgázhálózat és a szennyvízhálózat kivételével kiépített.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobákpusztá között
- Lakossági, közösségi és humán közszolgáltatási funkciók fejlesztése
- Szennyvízhálózat kiépítése

V9. Mecsekjánosi

A falusias jellegű Mecsekjánosi elsősorban lakófunkciójú, de működnek jelentős gazdasági társaságok is a területen. A városrészben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, a területet a helyi tömegközlekedési hálózat több vonala is érinti. A településrészen a **közösségi és humán közszolgáltatási funkciók** csak részben érhetők el, célul tűzhető ki azok **kiépítése.** A városrész közútjai terheltek és a kiskereskedelmi egységek is csak korlátozott számban vannak jelen.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Új vasúti pályaudvar kiépítése
- Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobákpusztá között
- A Kaszárnya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba
- Lakossági, közösségi és humán közszolgáltatási funkciók fejlesztése

V10. Kisbattyán

Kisbattyán városrész lakófunkciójú, méretéből adódóan közösségi és humán közszolgáltatási funkciók nem érhetők el helyben. A városrész közműhálózata a csatornahálózat kivételével kiépített, de **telekommunikációs hálózata felújításra szorul.** A sajátos hegyi falu millió értékeit egyre többen fedezik fel.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Telekommunikációs hálózat minőségének javítása

V11. Külterület

A külterület nagy részét a bányászok számára kialakított kiskertek hétvégi házas beépítése a jellemzi. Az előregedett, alacsony képzettségi színvonalú lakosság külterületekre történő kiköltözése az utóbbi években felerősödött, amely az alacsony státuszú, képzetlen, kedvezőtlen foglalkoztatottsági és

lakhatási körülmények között élő népesség koncentrációját eredményezte. Két kiskertes övezetben - Cseresznyákban és a Dávidföldi kertekben - lakó emberek halmozottan hátrányos helyzetben vannak. A **korábbi szegregátumok kezelése** – annak ellenére, hogy a 2022-es népszámlálás már nem azonosította őket szegregátumként - a stratégia időtávján belül szükségessé válik.

A gadányi tavak környéke a Mecsekjánosi kastély és a crosspálya fejlesztési lehetőséget kínál.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A Bétai út menti volt bányászati területek előkészítése ipartelepítés céljára
- A város belterületével határos erdőrészek hasznosításának a város érdekében való felülvizsgálata
- Felzárkóztató program végrehajtása
- Telekommunikációs hálózat minőségének javítása

3.3.4 A célrendszer várostérségi összefüggései

23. táblázat: Komló FVS területi célmátrix - várostérségi összefüggések

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
A VÁROS ÉS VONZÁSKÖRZETE LAKOSSÁGÁNAK MUNKÁT ADÓ GAZDASÁGI KÖZPONT	JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT	JÖVŐJÉBEN BÍZÓ, NYITOTT SZOLIDÁRIS FENNTARTHATÓ TÁRSADALOM
Várostérségi leképeződés	Várostérségi leképeződés	Várostérségi leképeződés
A cél teljesülésével Komló városa egy térségi gazdasági központként jelenne meg a térképen a járás és a járás határain túl elhelyezkedő kisebb települések számára, mely megfelelő mennyiségben és minőségben kínál munkahelyeket a helyi társadalom számára. A javuló közlekedési kapcsolatok nem csak a helyi és térségi érdekeket szolgálják, hanem elősegítik a beszállítói hálózat fejlődését.	A cél teljesülésével Komló városa egy élhető, zöld és fenntartható településsé válna, mely erősíti a helyiek identitástudatát, a település iránti elköteleződést, és emellett a betelepülők és idelátogatók számára is vonzó célpontként jelenik meg a térben.	A cél teljesülésével a kiszolgáló funkció erősödik meg mind városi, mind térségi szinten. A közszolgáltatások folyamatos fejlesztésével, digitalizációjával egy minőségibb, a kor elvárásainak megfelelő szociális háló alakulhat ki. A társadalmon belül tapasztalható szakadék csökkentésével, felszámolásával, minden csoport integrációja megvalósul.

3.4 A reziliens város a stratégiai célrendszerben

reziliencia	A reziliencia, mint a komplex (térbeli) rendszerek sajátossága: Az adaptív reziliencia olyan képességre utal, amelynek révén a rendszer külső behatásokra megváltozik, avagy a megváltozott külső körülményekhez adaptálódik.
reziliens város	A reziliens város esetében kiemelkedik a település azon képessége, amelynek köszönhetően a rendszer a külső negatív hatásoknak ellenáll (abszorpciós képesség), a külső behatásokra megváltozik (transzformációs képesség), avagy a megváltozott külső körülményekhez adaptálódik (adaptációs képesség). A reziliens város rugalmasan alkalmazkodik a begyűrűző, akár sokszerűen megjelenő változásokra és azokat követően képes viszonylag rövid idő alatt újra működőképessé válni vagy új pályára állni.

Forrás: FVS módszertani kézikönyv 2021-27

A **reziliens város** célkitűzés egy általános, „ernyőként” értelmezhető valamennyi dimenzió tekintetében, amely összefogja valamennyi ágazat-, terület célrendszerét, egy rendszerben értelmezve valamennyi célt. A városnak – így Komlónak is – egyszerre kell ellenállónak válnia a környezeti hatásokból, a demográfiai trendekből-változásokból, valamint a folyamatos gazdasági változásokból fakadó kihívásokra, melyeket fel kell ismerni, azokra reagálni szükséges, és új képességeket-kompetenciákat elsajátítva rugalmasan reagálnia szükséges. A negatív hatásoknak ellen kell állnia (amennyiben kompetenciája van rá a városnak, úgy hatástalanítania szükséges), a pozitív hatásokat pedig fel kell erősítenie. A várost úgy szükséges vezetni-irányítani és napi szinten működtetni-menedzselni, hogy valamennyi erőforrást e rendszerben értelmezve szükséges egy folyamatos változásmenedzselési folyamat keretében úgy felhasználni-bővíteni-tartalékolni, hogy a fenntartható fejlődés valamennyi dimenziójában nemcsak rövid-, hanem közép- és hosszútávon sikeres legyen Komló. **A rugalmas alkalmazkodási képesség három összetevő mentén épül ki a városokban, így ezen tényezők vizsgálata szükséges:**

- **az abszorpciós képesség**, amikor is a város ellen tud állni bizonyos mértékig-fokig a negatív hatásoknak, majd a sokkhatást követően a város működése visszaáll a megelőző állapotba;
- **a rugalmas reagálás képessége**, amikor a változásokat látja-érezkeli a város és egy folyamatos-dinamikus változással-kiigazítással állandóan változik a város reagálásának mértéke és módja, valamint a
- **transzformációs képessége**, amikor a város „rendszert” vált, új paradigma mentén szervezi meg létét, fejlődését. (A karbonsemleges, illetve a digitális gazdaságra áttérés tipikus XXI. századi transzformációs folyamatok, melyek a társadalom- és a gazdaság valamennyi szintjén, az egyének szintjén is válaszokat szükséges megfogalmaznunk.)

24. táblázat: A reziliens város és a stratégia céljainak összekapcsolása

ADAPTÍV FORGATÓKÖNYV JELENTŐS TÉNYEZŐI	Alacsony abszorpció esetén tervezett beavatkozások:	Alacsony adaptációs képesség esetén tervezett beavatkozások:	Alacsony transzformációs képesség esetén tervezett beavatkozások:
Az előregedés hatásai egyre erősebben jelentkeznek	<p>Az intézmények (közintézmények, szakiskola, szociális otthon, stb.) és közüzemi vállalatok energiaracionalizálása</p> <p>A térségi hatókörű intézmények kihasználtságának növelése</p> <p>Közösségformáló, identitást erősítő rendezvények szervezése</p> <p>Sport és szabadidős funkciók fejlesztése, játszóterek fejlesztése</p> <p>A társadalmi struktúra változásához alkalmazkodó ellátórendszerek mennyiségi és minőségi fejlesztése</p> <p>Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (megyével közösen)</p> <p>SZTK épületének felújítása, energetikai korszerűsítése, akadálymentesítés, eszközbeszerzés</p> <p>Idősek Otthonának kapacitás fejlesztése</p> <p>Közintézmények akadálymentesítése</p>		
A város fejlődését meghatározó regionális gazdasági környezet gyengeségei fennmaradnak	<p>Az M9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtvélyes között</p> <p>Lobbizás az M9 autópálya, a komlói bekötő útja és a 66-os útra átkötő szakasz előkészítésének befejezéséért</p> <p>Vármegyei szintű foglalkoztatási megállapodások, foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések</p>		
A térbeli szegregáció fokozódása	<p>Komlói szennyvíztisztító telep további korszerűsítése</p> <p>Körtvélyesi lakótelep épületeinek energiahatékony felújítása</p> <p>Körtvélyesi lakótelep közterületeinek funkcióbővítése és megújítása</p> <p>Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése</p> <p>Zrínyi tér környékének közterület-fejlesztése</p> <p>Minőségi zöldfelületek, fiatalok és egyéb generációk számára is használható közösségi terek, sétányok kialakítása, utca és parkoló fásítás</p> <p>A helyi buszközlekedés színvonalának emelése</p> <p>Új vasúti pályaudvar kiépítése Mecsekjánosiban</p> <p>Felzárkóztató program</p>		
A szegénység generációkon átívelő újratermelődése	<p>A civil szervezetek és kezdeményezéseinek támogatása</p> <p>A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló komplex programok</p> <p>Különböző társadalmi helyzetű csoportok integrálása</p> <p>Térségi közösségi és oktatási programok</p>		
A munkaerőpiaci egyensúlytalanság tartós fennmaradása	<p>Komlói járás területén a helyközi autóbusz közlekedés munkába járást segítő megerősítése</p> <p>Hivatásforgalmi kerékpárút hálózat építése Komlói vonzáskörzetében</p> <p>A feldolgozó ipar fejlesztése</p> <p>Új nagyfoglalkoztató pécsi letelepedésének támogatása a komlóiak foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése céljából</p> <p>Munkahelybővítést segítő munkáltatói képzések</p> <p>Foglalkoztatási paktumok szervezése a munkanélküliek számára</p>		

<p>A rendelkezésre álló könnyen beépíthető ipari terület hiánya megakadályozza a feldolgozóipari befektetéseket</p>	<p>A Bétai út menti volt bányászati területek előkészítése ipartelepítés céljára Körtvélyesi gazdasági terület kiegészítése és az infrastruktúrájának fejlesztése Altárói ipari terület főútjának összekötése az Ipari úttal, ingatlanok vásárlása Zobák aknai ingatlan megvásárlása és infrastruktúrával való ellátása Önkormányzati tulajdonú belterületi barnamezős területek rehabilitációja (Zobák akna, Altáró, Juhász Gy. u.)</p>
<p>A város gazdasági szerkezetében meghatározóak maradnak az alacsony hozzáadott értéket produkáló ágazatok</p>	<p>A térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése, a komlói turisztikai potenciál erősítése, kiemelten Sikonda és a Gadány-Kisbattyán körzetében A kerékpáros turizmus hálózati infrastruktúrájának kialakítása a térségben A szállítói kapcsolatok erősítése a Gépipari Klaszterrel való együttműködésben Turisztikai attrakció megvalósítása a könyvtár épületében és a K&H Bank mögötti területen Helyi középületek szakképzett munkaerői számára színvonalas bérlakás biztosítása</p>
<p>A digitális kompetenciák alacsony szinten rekednek</p>	<p>Korszerű integrált települési téradatrendszer kialakítása</p>
<p>A negatív városimázs akadályozza a megújulást és a beköltözéseket</p>	<p>Átfogó terv készítése a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszának közterületfejlesztésére A Szilvási-völgy bekapcsolása városközpontba, „városligetté” fejlesztése A város zöldfelületeinek egységes hálózattá szervezése A Kaszánya patak partjának kiszabadítása, a vízpart rehabilitálása, a patak vizének tisztán tartása és a zöldfelületi hálózatba való bekapcsolása A város belterületével határos erdőrészek hasznosításának a város szempontjából való felülvizsgálata, megnyitása turisztikai célra A 13-15. századi országosan védett gótikus templomrom környezetének turisztikai célú fejlesztése</p>
<p>A város szétagolt szerkezete akadályozza a korszerű üzemeltetést és a kohézió erősítését</p>	<p>A használaton kívüli MÁV területek bekapcsolása a városközpontba A Kossuth Lajos utca Berek utca Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelése A Kossuth Lajos utca forgalomcsillapítása és az útfelület elválasztó hatásának csökkentése Új vasúti pályaudvar kiépítése Mecsekjánosiban A kerékpáros infrastruktúra fejlesztése a belvárosban A településen működő helyi tömegközlekedéssel érintett útvonalak útburkolatának korszerűsítése és a kapcsolódó utasvárók fejlesztése</p>
<p>A megújuló energiák terjedése a magánberuházások alacsony volta miatt megkezdte</p>	<p>Napelemes rendszer telepítése a Szilvási bölcsőde és a Mecsekjános óvoda épületén, valamint a Szent Borbála otthon Jó Szerencsét utcai és Liliom utcai telephelyein Naperőmű park létesítése Termálvíz (megújuló energiaforrás) hasznosítása új termálkutak fúrásával</p>

3.4.1 Prosperáló város

A városfejlesztés legfontosabb stratégiai célja a prosperáló város megteremtéséhez kapcsolódik (*A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ*). A rendszerváltozást követő gazdasági átalakulás következményeit Komló máig nem tudta kiheverni. A város gazdasági reziliencia tekintetében nagyon kétarcú, abszorpciós képessége nem volt jellemző az elmúlt évtizedekben, ugyanakkor az alacsony szintű stabilitáshoz való alkalmazkodás kétségkívül egyfajta adaptációs készségre utal. A legfőbb probléma, hogy a gazdasági folyamatokat illetően a transzformációs képesség csak részlegesen nyilvánult meg. Elsősorban a 2010 utáni, a korábbiakhoz képest mindenképpen dinamikusabb fejlődés következtében a helyi és a térségi gazdasági szereplők eltüntették a munkanélküliség jelentős részét, de Komló számos szempontból még mindig nagyon sérülékeny, vulnerábilis (sebezhető) gazdaságszerkezettel rendelkezik. A stratégia éppen ezért egyszerre törekszik az abszorpciós képesség jelentős megerősítésére, az adaptációs képesség elmélyítésére és a transzformációs képesség kialakítására.

Az abszorpciós képesség fejlesztését elsősorban a gazdasági szerkezet diverzifikációján keresztül lehet elérni. Ahhoz, hogy Komló a saját lakosságának és mikrotérségének is stabil, jó színvonalú megélhetést nyújtó foglalkoztatási központtá fejlődjön, fontos a helyi feldolgozóipar és részben a szolgáltatások spektrumának szélesítése. A válságok és sokkok hatásainak elviselésére való képesség igen jelentős mértékben függ a diverzitás mértékétől. Minél sokszínűbb a paletta, annál kevésbé valószínű, hogy a külső hatás érinti az összes meghatározó szereplőt. Jelenleg a város gazdasági prosperitása kis számú közepes méretű vállalkozáson múlik, amelyek lényegében három feldolgozóipari ágazatban koncentrálnak. A diverzifikálás alapjául szolgálhat a közlekedési kapcsolatok és elérhetőség javítása, az iparterületek bővítése. Szintén jó alapot jelent, hogy a város jelentős zöldenergia-termelési kapacitással rendelkezik, ezzel elindult a fenntartható gazdaság megvalósítása felé vezető úton. Ezekhez kapcsolódik a tematikus célok közül a T1-T4 jelöltek.

Az abszorpciós mellett az adaptációs képességet is jelentősen képes növelni a stratégia azáltal, hogy támogatja a hálózatosodást a helyi szereplők, a kis- és középvállalkozások, nonprofit szervezetek és intézmények között. Ezek az együttműködések képesek lehetnek aktiválni a város innovációs potenciálját, segítik új kisvállalkozások indulását, illetve a meglévő vállalkozások humánerőforrás-problémáinak leküzdését.

Ahhoz, hogy kialakuljon egyfajta transzformatív kompetencia, amely a valódi reziliencia alapját képezi, a város gazdasági és társadalmi szerkezetének hosszabb távú átalakulására van szükség, amelyet jelen stratégia legfeljebb csak megkezdeni lehet képes. Ezért fontos stratégiai cél a beszállítói, valamint a pécsi gazdaság szereplőivel folytatott kapcsolatok erősítése. A gazdasági növekedés extenzív feltételeinek kimerülésével, valamint a külső gazdasági környezet megváltozásával a stratégia hangsúlyozza a szerkezetváltás jelentőségét. Az alacsony hozzáadott értékű ágazatokra alapuló gazdasági tevékenységek hosszabb távon nem szolgálják a város érdekeit. Az innovatívabb, magasabb hozzáadott értékű gazdasági tevékenységekhez való kapcsolódás elsősorban Pécs, mint regionális központ fejlődési erőforrásainak aktiválása mentén képzelhető el. A stratégiai célok között ennek érdekében szerepel a két város gazdasági szereplői közötti együttműködések fejlesztése. Komló reális telephelyi alternatívává válhat a stratégiai célkitűzések szerint a regionális növekedési erőközpontban. Ennek érdekében azonban jelentősen javítani kell, a fizikai faktorokon túl a digitális kompetenciákat és általában véve lépéseket kell tenni az okos település megvalósítása felé.

3.4.2 Zöldülő város

A zöldülő város dimenzió tekintetébenben Komló egyaránt rendelkezik jelentős abszorpciós, adaptációs és transzformációs képességekkel és a stratégia megvalósításának kiindulófeltételei ezen a téren kedvezőnek mondhatók. Az éghajlatváltozás kapcsán a hatások elnyelésének, mérséklésének képessége elsősorban az ebből a szempontból kedvezőnek mondható földrajzi fekvés miatt van. Az éghajlatváltozás mérséklése természetesen globális kihívás, de a lokális cselekvéseken alapul, lokális döntéseket igényel. Ehhez a nemzeti szinten is megfogalmazott stratégiához Komló elsősorban az energetika, energiafelhasználás terén tud hozzájárulni. Az ezen a téren már korábban meghozott helyes döntések és sikeres lépések szilárd alapot jelentenek a stratégia célkitűzéseiben. A hőenergia-szolgáltatásban és a napenergia-termelésben is beépült zöldenergia-kapacitások érdemi hozzájárulást jelentenek a hazai, európai és globális vállalások teljesítésében. A további lépések közül a stratégia az energiatakarékos megoldásokra, mindenekelőtt épületszigetelési és épületgépészeti megoldások előtérbe helyezésére fókuszál. Ezeknek hatása több szinten is hozzájárulhat a klímával kapcsolatos kihívások kezelésére. Részben azért, mert a fel nem használt, meg nem termelt energia a „legzöldebb”. Másfelől, az energia hatékony és takarékos felhasználása a klímaváltozás hatásait is mérsékli, nem csak a változást magát. A városok számára a klímaváltozás mindenekelőtt a hőségnapok növekedésével, a városi hősziget jelenség erősödésével jár majd együtt, ez nyilvánvalóan csökkenthető a fűtési-hűtési energiakibocsátás mérséklésével. Az éghajlati alkalmazkodás másik fontos eleme lehet a meglévő és igen jelentős városi zöldfelületek megőrzése és fejlesztése. Ez Komlónak olyan adottsága, amely nem csak a zöldülő város, hanem más horizontális célok, így például a megtartó város elérésében is fontos szerepet játszik. Ennek megfelelően, a stratégia célrendszerében megjelenik mind a hatékony városüzemeltetés, mind pedig bizonyos akcióterületként definiált lakóterületek, lakótelepek fejlesztése. A lakótelepekre azért is érdemes kiemelt figyelmet fordítani, mert vélhetően hosszabb távon is ezek alkotják majd a helyi lakáskínálat zömét: amennyiben az építőipar környezeti extern költségeit a jelenleginél jobban internalizálják, a meglévő épületállomány értéke nő majd. A lakóterületek, még ha egymástól széttagoltan is helyezkednek el, olya kompakt egységet alkotnak, amely sok szempontból már ma is jobban megfelelnek fenntarthatóság kritériumainak, mint a számos más várost domináló kertvárosias övezetek.

A város stratégiai céljai és a zöldülő város kialakításának paraméterei között megjelenik a felszíni vizek és felszín alatti vízkészletek védelme, hatékonyabb, fenntartható vízgazdálkodás. Jelentős felszíni víztestek hiányában, illetve a felszíni folyóvizek antropogén úton kialakított medrei miatt a vízgazdálkodás feladatai elég speciálisak. A stratégiai célok között megjelenik a klímaváltozás egyik jelentős kockázataként értelmezhető villámárvizek kezelésének kihívása. A célok között megjelenik a hirtelen lehullott túlzott csapadék okozta problémák kezelése, illetve a csapadékvizek bevonása városüzemeltetési feladatok ellátásába. A T10. pontban meghatározott egységes zöldfelületi rendszer valójában csak a vizek megfelelő kezelésével együtt lehet működésképes.

A város környezetében több olyan ökológiailag értékes terület van, amelyek megőrzése, jó állapotban tartása feladatként jelenik meg. Sikonda nem csak rekreációs terület, hanem vizes élőhely is, miként a közigazgatási területéhez tartozó mellékvölgyek kisebb folyóvizei is. A rekultivált egykori tájsebek olyan sajátos életközösségeket jelentenek, amelyek tanulmányozásra érdemesek. A magas erdőszűltség a település határában olyan érték, amelyet meg kell őrizni.

A körforgásos gazdaság elemeinek meghonosítására elsősorban azoknak a stratégiai céloknak a megvalósulása nyújthat esélyt, amelyek egy innovatívabb gazdaságszerkezet kialakításáról szólnak. A jövő innovatív vállalkozásait ugyanis nem kizárólag a fejlettebb technológia, hanem az innovatív megközelítések jellemzik. A körforgásos gazdaság meghonosítása nagy lehetőség, a jelenlegi gazdasági szereplők termelési ciklusaiban számos olyan hulladék keletkezik, amely másodnyersanyagként hasznosítható.

3.4.3 Digitális város

A digitális várossal kapcsolatos célkitűzések eleve rendkívül horizontálisan jelennek meg a többi fejlesztési célkitűzés között. A digitális város talán nem is annyira célként, mint eszközként fogandó fel, amely hozzájárul az átfogó stratégiai célok mindegyikéhez: Komló nem tud lakosainak és környezetének munkát adni, nem képes korszerű színvonalon lakókörnyezetet biztosítani és szolidáris és fenntartható társadalmat hirdetni a 21. században, ha nem rendelkezik a digitális város néhány alapvonásával. Ugyanígy, az itt megfogalmazott témák szintjén is erőteljes összekapcsolódásokat állapíthatunk meg, hiszen a digitalizáció eredményei felhasználhatók és felhasználandók a zöldebb, prosperálóbb, a szolgáltató és a megtartó város kialakításában.

A tematikus célok közül a digitalizáció elsősorban a hatékonyabb városüzemeltetéssel kapcsolatos elemekhez illeszkedik közvetlenül. Az energiafelhasználás racionalizálása, a zöldenergiák hatékonyabb kihasználása, a belvízvédelem egyaránt olyan területek, amelyet a digitális átállás támogatni lehet képes. A forgatókönyv-elemzés jelentős kockázatokat azonosított ezen a területen, mind a különböző, városüzemeltetésben, városfejlesztésben érintett szereplők, mind a lakosság felkészültségét érdemes lenne fokozni, ezen a területen aránylag kis befektetésekkel jelentős változások érhetők el. A fenntarthatóságot és annak horizontális céljait nagyban segítené, ha megvalósulhatna egy olyan integrált téradatrendszer, amely naprakészen lehetővé tenné a városi folyamatok monitorozását és tervezését.

A helyi közlekedés fejlesztésében is van kapcsolódási pont a digitalizációs célkitűzésekhez. az utastájékoztatóban való előrelépés, a valósidejűség egyre inkább előtérbe kerül a közösségi közlekedésben. Hosszabb távon a helyi közlekedésben a város sajátos adottságai miatt is érdemes megvizsgálni az igényvezérelt „smart” közösségi közlekedés lehetőségeit. A gyalogos közlekedés biztonságának növelését jól szolgálhatják máshol már bevált okos-zebrák, adaptív világítási rendszerek és hasonló okosmegoldások, amelyek egyszerre takarékosak és jelentősen csökkentik a kockázatokat. Jelentősen javíthatják az egyes területi célkitűzések integritását is.

Az okosvároshoz, vagy digitális városhoz kapcsolódó tevékenységek képesek erősíteni a T10-12 között felsorolt, társadalmi jellegű célokat. A társadalmi kohézió, kooperáció megteremtése ma már részben a virtuális terekben zajlik, illetve terelődött.

3.4.4 Megtartó város

Korábban a forgatókönyv-elemzés jelentős kockázatokat tárt fent a megtartó városhoz fűződő területeken. A város zsugorodással szembeni abszorpciós képessége alacsony, a problémának való kitettsége jelentős. Ugyan az adaptáció kapcsán határozott és sikeres lépések azonosíthatók az utóbbi időből (például a humán szolgáltatások rendszerének átalakítása kapcsán), de a transzformatív képesség igen csekélynek tűnt a szcenárió-analízis alapján.

Ennek kapcsán tehát fontos hangsúlyozni, hogy a megtartó város - amely természetesen éppen úgy összekapcsolódik a komplex fenntarthatóságban a prosperáló és a zöld, valamint a digitális várossal, mint ahogy azt a korábbi szempontok kapcsán már bemutattuk - a stratégiai célok között kiemelt figyelmet kap. Az átfogó célok közül a *„Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom”* célkitűzés vonatkozik elsősorban ide. A megtartó közösség nem egyszerűen csak a népességszám stabilizálását jelenti, sőt nem is elsősorban azt. Hanem egy olyan befogadó és integráló társadalom megteremtését, amelyben érvényesülnek a társadalmi tőke pozitív, és háttérbe szorulnak annak toxikus jellemvonásai, alapozva az erős helyi öntudatra és a társadalom pozitív belső imázsára. Az ebben az értelemben inkluzív közösség megteremtése hozhatja magával a demográfiai stabilizációt, amelynek lépéseiben előbb jelentős vándorlási többletet kell elérni és később lehet learatni annak természetes szaporodásban is megjelenő hozadékait.

A népességszám stabilizálása a megtartó város koncepciójának központi eleme. Az ezzel kapcsolatos részcélokat a T.11-es pont foglalja össze. Az elképzelések elsősorban arról szólnak, hogy magas életminőséget nyújtó várost alakítanak ki, hangsúlyozva annak társadalmi, kohéziós és életmódbeli aspektusait. Így a sportok és szabadidős tevékenységek fejlesztése, a helyi civil élet intenzitásának további fokozása is szerepel a tervek között. Természetesen a népesség stabilizálásának egyik legfontosabb eleme a munkahelyek számának, de főleg minőségének és változatosságának jelentős fejlesztése lenne, ebben a tekintetben a célok átfednek az első pontban részletezett prosperáló város elemeivel.

A megtartó város koncepciója azonban sokkal több, mint egyensúly a népesség számának változásában. Olyan közösség építésére van szükség, amelyben különböző háttérű individuumok és mikrocsoportok egyaránt megtalálják a kibontakozás lehetőségét. Nagyon fontos az oktatás és intézményeinek integrálása a közösségek életébe és kapcsolása a helyi munkaerőpiac lehetőségeihez és potenciáljához. Komoly transzformatív képesség ebben a mezőben csak úgy építhető ki, ha a város belső és külső imázsa egyaránt fejlődik: a pozitív üzenettel a közösség tagjainak is azonosulniuk kell és ezt a külső szereplőkkel (pl. potenciális betelepülőkkel) is el kell fogadtatni.

A megtartó városhoz kapcsolódó fontos feltétel a város imázsának sikeres átalakítása. A város megítélésére még mindig rányomja a bélyegét - belülről nézve inkább pozitív, de kívülről inkább negatív értelemben - a szénbányászat, illetve annak bukása és a sikertelenség. Komló imázsát egy olyan fenntartható, zöld és befogadó várossá kell transzformálni, amely minőségi lakó- és közösségi tereket kínál. Ennek elemeként kerültek a stratégiába a belváros átalakítását, fejlesztését, a belvárosi barnamezők és alulhasznosított területek felszámolását célzó elemek, annak érdekében, hogy a város vonzó lakóhelyi alternatívát kínáljon potenciális beköltözőknek.

A megtartó város gondolatához tartozik, hogy Komlónak még egy demográfiai fordulat esetén is az öregedő társadalmak kihívásainak kezelésére kell berendezkednie. Ennek megfelelően szükséges értékelni a város digitalizálására, tömegközlekedésének, szociális ellátórendszereinek fejlesztésére irányuló célkitűzéseket. Az időskorú népesség jóléte aktivitásának fenntartásától, társadalmi integrálásától is függ, amelyet közösségi alapokra is szükséges helyezni, hiszen a jövőben egyre több egyszemélyes háztartás lesz majd a városban. Ezért aztán a szociális ellátórendszer megerősítésére és a társadalmi integráció erősítésére vonatkozó elképzelések kritikus fontosságúak a társadalom kor- és státusz szerinti szétszakadásának megakadályozásában, az adaptív és transzformációs képességek fejlesztésében.

3.4.5 Kiszolgáló város

A kiszolgáló város megvalósításához kapcsolódó legfontosabb cél talán a közlekedés általános fejlesztése, vagyis a „T1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése”. A közlekedési árnyékhelyzetből fakadó hátrányokat Komló nem volt képes elnyelni, azok megjelennek a jelen alacsony gazdasági rezilienciájában. Az adaptáció ehhez az adottsághoz csak olyan értelemben valósult meg, hogy nem kompenzálta a hátrányokat, csak együtt élt velük. A transzformáció pedig ebben az esetben olyan külső tényezőkön múlik, amelyre a helyi közösségnek nincs érdemi befolyása. A fentiekben vázolt célban megjelenő alcélok és fejlesztések alkalmasak lesznek a földrajzi fekvésből fakadó hátrányok leküzdésére, a reálisan elérhető és megvalósítható legkedvezőbb megoldásokat jelenítik meg, amelyek, ha nem is lesznek képesek a hátrányokat előnyökké transzformálni, de az egyértelműen negatív szituációt egy semleges mezőbe lesznek képesek emelni.

Nem csak a külső közlekedési kapcsolatok fejlesztése járulhat hozzá a kiszolgáló város kiépítéséhez. Javítani kell - és ez egyértelműen megjelenik a célrendszerben - a kerékpáros közlekedés feltételrendszerét is, amely a város földrajzi adottságai miatt soha nem lesz jelentős közlekedési ága, de hozzájárulhat az egészségmegőrzés, a rekreáció fejlesztéséhez. A járdák és belső közutak állapotának javítása a megtartó város horizontális szempontjai mellett a kiszolgáló város tekintetében

is kiemelt fontossággal bírnak. Javítani kell a város területi integritását az egyes városrészek jobb összekapcsolásával, a városrészeknél megfogalmazott területi célok megvalósításával.

A kiszolgáló város megvalósításának másik pillére az épített környezet minőségének, funkcionalitásának és esztétikájának javítása. Ezen a téren az igen erős útfüggőség, a válság évtizedei miatt elmaradt köz- és magánberuházások miatt jelentős kockázatok halmozódtak fel, de az alapvető adottságok, bár sajátosak nem értékelhetők negatívan, és bizonyos abszorpciós és transzformációs potenciál is eredeztethető belőlük. Komló tömbházas beépítési formákra alapuló, egymástól meglehetősen elvágott dombháton megvalósuló lakóterületi rendszere bizonyos szempontból megfelel a fenntarthatósági kritériumoknak, ugyanis a makrostruktúra szétagoltsága mellett a mikrostruktúra kompakt vonásokat mutat. A stratégia lakó- és zöldterületekre vonatkozó célkitűzései, különösen a „T6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése”, valamint a „T7. Vonzó városközpont kialakítása” elemek fő hangsúlya ebben a horizontális elemekben keresendő. A lakótelepek mellett sokszor jelentős, bár fejlesztésre szoruló zöld felületek kerültek a város tervezése során kialakítására, amelyek egységes rendszerré történő integrálása igen magas környezetminőség megvalósítását, vonzó és a klímaváltozás kapcsán is reziliens városi terek megteremtésének lehetőségét rejti magában. Ehhez szükség van a magán és közösségi erőforrások aktivizálására is és a célkitűzések ezen a ponton igen szorosan összekapcsolódva segítik a megtartó város fenntarthatósági dimenzió megvalósítását is.

A városközpont létrejötte óta neuralgikus pontja Komlónak, funkcionális, esztétikai és közlekedési problémákat egyaránt rejt, ugyanakkor a meglévő alulhasznosított területekben jelentős transzformációs potenciál is. Ezek átalakítása megteremtheti a középső területeknek olyan kapocsfunkcióját, ami az egész városszerkezetet kompaktabbá és attraktívabbá teszi. Komló belső és külső imázsának fejlesztéséhez is szükség van funkcionális és reprezentatív elemeket ötvöző központi terek kialakítására.

3.5 A stratégia összhangja más stratégiákkal

Komló városa kiemelten fontosnak tartja, hogy a Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott fejlesztési elképzelései, intézkedései, közép- és hosszú távú céljai összhangban legyenek a már érvényben lévő és az elfogadás előtt álló különféle országos, területi szintű és várost érintő ágazati stratégiákkal. Az összehangoltság megteremtése érdekében már a tervezési fázisában figyelembevételre kerültek a magasabb szintű területfejlesztésre, fenntartható fejlődésre és bizonyos területek, ágazatok fejlesztésére fókuszáló tervdokumentumokban foglalt irányok.

Az Európai Unió a 2014-2020 közötti végrehajtási időszak 11 tematikus célkitűzéséből kiindulva, annak leegyszerűsítésével 5 egyértelmű szakpolitikai célkitűzést határozott meg a 2021-2027 közötti időszakra. A meghatározott szakpolitikai célkitűzések az alábbiak:

- 1) Intelligensebb Európa
- 2) Zöldebb, karbonszegény Európa
- 3) Jobban összekapcsolt Európa
- 4) Szociálisabb Európa
- 5) A polgárokhoz közelebb álló Európa

Az FVS célrendszerének összefüggéseit az EU célkitűzéseihez a következő táblázat részletezi:

25. táblázat: A tervezett fejlesztések illeszkedése az EU szakpolitikai célkitűzéseire

Az EU szakpolitikai célkitűzése	Kapcsolódó FVS stratégiai célok
1) Intelligensebb Európa	<ul style="list-style-type: none"> I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
2) Zöldebb, karbonszegény Európa	<ul style="list-style-type: none"> I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont
3) Jobban összekapcsolt Európa	<ul style="list-style-type: none"> I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
4) Szociálisabb Európa	<ul style="list-style-type: none"> III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom
5) A polgárokhoz közelebb álló Európa	<ul style="list-style-type: none"> I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)

A 2014-ben elfogadásra került Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció az ország társadalmi, gazdasági, ágazati és területi fejlesztési szükségleteit figyelembe véve fogalmazta meg jövőképét, valamint hosszú távú céljait.

Az OFTK 2030-as időtávra 4 hosszú távú, átfogó fejlesztési célt fogalmaz meg, melyek az alábbiak:

- 1) Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés
- 2) Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
- 3) Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme
- 4) Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció további 7 db szakpolitikai és 6 db terüleetspecifikus célkitűzést fogalmazott meg. Ezen célok és jelen stratégia kapcsolódási pontjait az alábbi táblázat mutatja be:

26. táblázat: OFTK és FVS kapcsolódási pontok

Az OFTK-ban meghatározott célkitűzés	Kapcsolódó FVS stratégiai célkitűzés
Szakpolitikai célok	
Versenyképes, innovatív gazdaság	<ul style="list-style-type: none"> I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom
Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	<ul style="list-style-type: none"> II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom
Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I	<ul style="list-style-type: none"> I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom	<ul style="list-style-type: none"> III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom
Jó állam, szolgáltató állam és biztonság	<ul style="list-style-type: none"> III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom
Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme	<ul style="list-style-type: none"> II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont

Területi célok	
Az ország makro-regionális szerepének erősítése	<ul style="list-style-type: none"> I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat	<ul style="list-style-type: none"> I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése	<ul style="list-style-type: none"> III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom
Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont
Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése	<ul style="list-style-type: none"> III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom
Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása	<ul style="list-style-type: none"> II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont

Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS)

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2018-2030 közötti időtávra szóló szakpolitikai dokumentum, mely 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújt. A Stratégia meghatározza azokat a célkitűzéseket, amelyek teljesítésével az éghajlatváltozással előidézett hatások hosszú távon kezelhetővé válhatnak.

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia célrendszerének kialakításakor kiemelt figyelmet fordítottak a fenntartható fejlődésre, a dekarbonizációra, valamint a globális klímaváltozáshoz való alkalmazkodóképességre. Ezek eszméjében a dokumentum célrendszere 2 átfogó és 4 specifikus célt fogalmazott meg:

Átfogó célok:

- Fenntartható fejlődés egy változó világban
- Adottságaink, lehetőségeink és korlátaink megismerése

Specifikus célkitűzések:

- Dekarbonizáció
- Az éghajlati sérülékenység területi vizsgálatának térinformatikai megalapozása
- Alkalmazkodás és felkészülés
- Éghajlati partnerség biztosítása

Komló Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiához való illeszkedését az alábbi célkitűzések biztosítják:

II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont

T7. Vonzó városközpont kialakítása

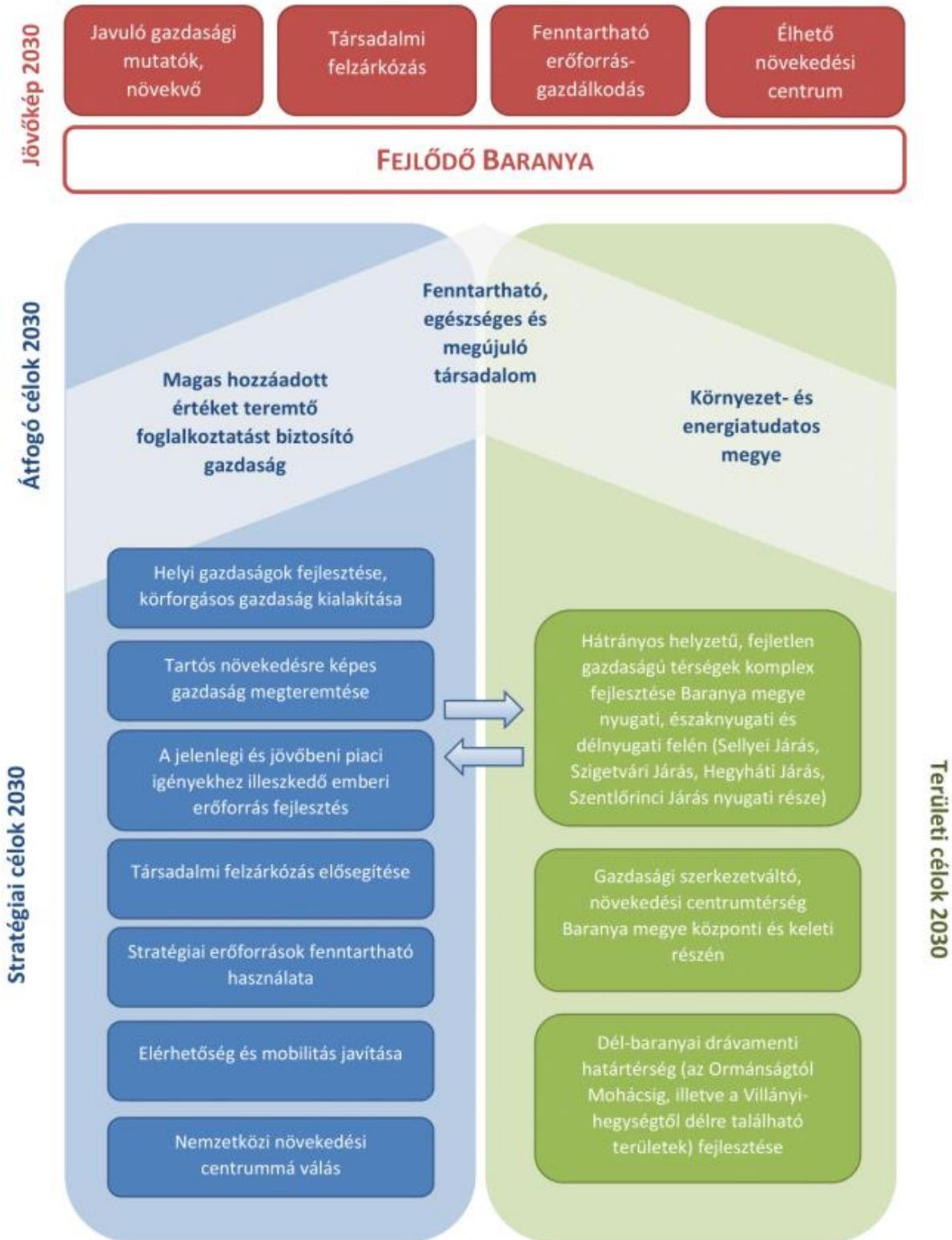
T8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentésed

T10. Egységes a környező erdőkhöz kapcsolódó színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása

Baranya vármegye területfejlesztési dokumentumai

Baranya vármegye területfejlesztési dokumentumai (Baranya Megyei Területfejlesztési Konceptió és Program – TFK/TFP és Baranya vármegye Integrált Területi Programja – ITP) szintén 2030-ig határozzák meg a vármegye fejlesztési céljait. A dokumentumok 3 db átfogó célt, továbbá 7 db stratégiai és 3 db területi célt rögzítenek, melyek rendszerét az alábbi ábra mutatja be.

32. ábra: Baranya vármegye Területfejlesztési Programjának célrendszere

Forrás: Baranya Megyei Területfejlesztési Program (<http://www.baranya.hu/top-baranyai-dokumentumai>)

Komló Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának Baranya vármegye területfejlesztési dokumentumaihoz való illeszkedését az alábbi célkitűzések biztosítják:

- **I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ**
  - T1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése
  - T2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése
  - T3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése
  - T4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel
- **II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont**
  - T8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése
  - T9. Átkötő és havária utak létesítése
  - T10. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása
- **III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom**
  - T11. A népesség csökkenésének megállítása
  - T12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
  - T13. A társadalmi integráció erősítése

Komló város településfejlesztési és ágazati dokumentumaihoz való illeszkedés

Komló Város **Településfejlesztési Konceptiója** szintén 2030-as időtávra fogalmazza meg azon célkitűzéseket, melyek hozzásegítik a települést ahhoz, hogy a településfejlesztési koncepcióban és az **Integrált Településfejlesztési Stratégiában** megfogalmazott jövőképet megvalósíthassa. E cél elérése érdekében Komló városa 3 db átfogó célt és 13 db tematikus célt határozott meg, melyek az alábbiak:

Átfogó célok:

- I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
- II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont
- III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom

Tematikus célkitűzések:

- T1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése
- T2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése
- T3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése
- T4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel
- T5. Hatékony városüzemeltetés
- T6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése
- T7. Vonzó városközpont kialakítása
- T8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése
- T9. Átkötő és havária utak létesítése
- T10. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása
- T11. A népesség csökkenésének megállítása
- T12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
- T13. A társadalmi integráció erősítése

A fenti célkitűzések adaptálásával, a fenntartható városfejlesztés eszméjének teljeskörű beillesztésével kerül jelen stratégia megvalósításra.

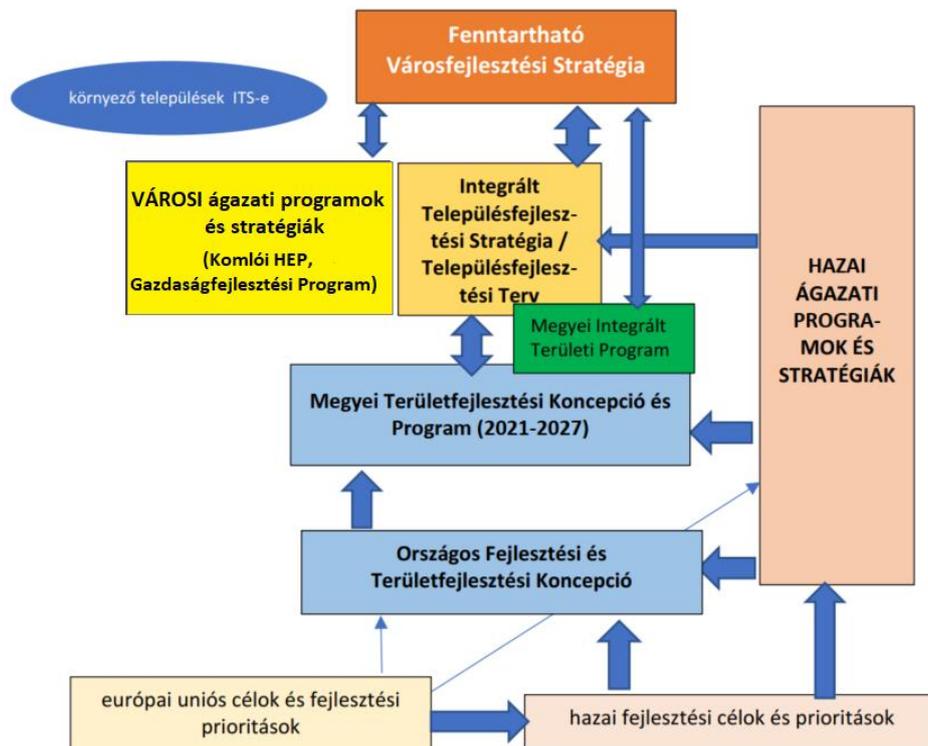
Komló Város 2017-ben elfogadott, jelenleg is hatályban lévő Integrált Településfejlesztési Stratégiája, illetve a 2023-2028 közötti időszakra érvényes **Helyi Esélyegyenlőségi Programja** megfogalmazta azokat az alapelveket, amelyek a város Antiszegregációs Programja esetében is követendők. (Az ITS „küldetésének” megfogalmazása során is a Helyi Esélyegyenlőségi Program alapelveinek érvényesítése történt.) Ezek az alapelvek, mint általános antiszegregációs fejlesztési célok, a következők (idézet a Helyi Esélyegyenlőségi Programból):

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosítása,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvének érvényesítése,
- a diszkriminációmentesség, szegregációmentességet a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén.

Az antiszegregációs célok minimális korrekcióval, kiegészítéssel való megtartása indokolt. A korrekció célja, hogy jelen FVS „8.1.1.1 A szegregáció társadalmi jelenségeinek horizontális elemzése – a változások értékelése fejezet - Konklúziók, beavatkozási szükségletek meghatározása” című részben összefoglalt problémákhoz jobban illeszkedjék.

Komló 2021-2027 időszakra szóló **Gazdaságfejlesztési Programjának** célrendszere ugyancsak a város Integrált Településfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott célrendszerhez nyúl vissza, hiszen a Gazdaságfejlesztési Program szerint „ezek a célok ma is megállják a helyüket, így azok jelen gazdasági program célrendszerét is jelenthetik – és jelentik is –, azzal a módosítással, hogy a gazdasági részcélok (alcélok az IVS gondolatrendszerében) kiegészítésre kerültek a „közfeladat-ellátás költséghatékonyságának javítása (G4)” részcéllal”. Tekintettel arra, hogy a jelen FVS célrendszerének alapját is a Településfejlesztési Koncepció és az ITS adja, a Gazdaságfejlesztési Programhoz való illeszkedés további bemutatására, részletezésére itt nem térünk ki.

33. ábra: Komló Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának összhangja a különböző szintű stratégiai dokumentumokkal

4 MONITORING, KONTROLLING, INDIKÁTOROK

4.1 FVS monitoring rendszere, nyomon követés a tervezés és végrehajtás során

Az önkormányzat az FVS megvalósítását program- és projektszinten is a Komlói Közös Önkormányzati Hivatal jelenlegi szervezeti rendszerére, valamint az Önkormányzat gazdasági társaságaira támaszkodva, a meglévő hatáskörökbe integrálva kívánja biztosítani. Az Önkormányzat településfejlesztési intézményrendszere a korábbi időszak tapasztalatai alapján alkalmas az FVS-ben foglaltak megvalósítására, a 2022-2030 közötti támogatási időszakra tervezett fejlesztések szervezeti rendszerének biztosítására. Önálló városfejlesztő társaság létrehozását a város továbbra sem tervezi.

A projektszinten felmerülő speciális szakértői kapacitásokat külső szakértők bevonásával biztosítja. A rendelkezésre álló források ismeretében külsős pályázatíró kapacitás bevonása is szükséges, amelynek a tevékenysége a pályázatfigyelésen és -írásen túl a projektmenedzsmentre és projektelszámolásra is kiterjed.

Az FVS megvalósítása során a döntéshozói szintet a város képviselő-testülete jelenti. Az önkormányzat szervezeti hierarchiájában a városfejlesztés általános irányvonalainak meghatározása a képviselő-testület feladata. A döntés előkészítési feladatokat tématerülettől függően a Komlói Közös Önkormányzati Hivatal adott szervezeti egységei végzik.

A stratégiai menedzsment feladatokat tulajdonképpen az FVS készítés során felállított Stratégiai munkacsoport tagjai viszik tovább, végzik a megvalósítás során is (a külső szakértő szükség szerinti, eseti bevonásával). A stratégiai menedzsment tagjai: Polgármester, Jegyző, Képviselő-testületi tagok, Főépítész, szakmai Bizottságok és Osztályok vezetői.

A projektek előrehaladásával feltehetően elő fognak állni olyan időszakok, amikor sok projekt egyidőben terheli a meglévő szervezetet. Célszerű felkészülni arra, hogy ezekben az időkben többlet kapacitást kell biztosítani.

4.2 Az FVS-hez kapcsolódó indikátorok és azok mérési módszertana

4.2.1 Módszertan

A 2013-2021 közötti programozási időszak egyik fontos tapasztalata volt, hogy a célok megvalósulásának méréséhez szükséges adatok nem, vagy csak korlátozottan voltak elérhetők, így a stratégia menedzselésének egy fontos eszköze nem állt a települések rendelkezésére.

Mivel a 2022 – 2030 közötti időszakban az eredményközpontúság elve miatt az indikátorok és azok célértékeinek szerepe tovább erősödik, ezért az FVS indikátorai úgy kerültek kialakításra, hogy azok egyértelmű és hozzáférhető adatokra támaszkodjanak, azaz az indikátorok változását az adatok egyértelmű változásához lehessen kötni.

4.2.2 Indikátorok meghatározása

Az indikátorokkal szemben támasztott követelmények

A monitoringrendszer hatékony működésének egyik alapja a szakmailag megalapozott indikátorkészlet meghatározása. Az alkalmazott mutatókkal szembeni alapvető kritériumok az alábbiak:

- **Specifikus** – az indikátor arra a célkitűzésre vonatkozik, aminek az eredményét, hatását méri;
- **Mérhető** – az indikátor számszerűen (mértékegységgel) kifejezhető;
- **Elérhető** – az indikátor bázis- és célértékét viszonylag gyorsan, könnyen és költséghatékony módon meg kell tudni határozni;
- **Reális** – a valós helyzetből és tervezett beavatkozások várható eredményeiből kiindulva kell egy ténylegesen elérhető célértéket kitűzni;
- **Aktuális** – az indikátornak az adott eredmény vagy output aktuális állapotára kell vonatkoznia, és alkalmasnak kell lennie időbeli nyomonkövetésre.

A stratégia eredményességének méréséhez elengedhetetlen, hogy a felállított célokhoz indikátorok – a célok elérését jelző mutatók – kerüljenek hozzárendelésre. Az eredményorientáltság erősítése kiemelt cél. Az alkalmazott indikátorok fajtái:

- **Hatásindikátorok:** Ezen indikátorok teljes mértékben egyediek, az adott település sajátosságaihoz illeszkednek. Egy középtávú célhoz – annak összetettsége függvényében – 1-2 db indikátor kapcsolódik. Ezen indikátorok tekintetében a mérhetőség követelménye nem minden esetben teljesíthető. Tekintettel azonban arra, hogy a tematikus célokhoz kapcsolódó indikátorokat mérhető módon kell kialakítani, ezért a hatásindikátorok természetükből adódóan leginkább összetett mutatók és értékeik lehetnek leíró jellegűek is.
- **Eredményindikátor:** Ezeket az indikátorokat a tematikus-, vagy részcélok eredményeinek meghatározásához használjuk és az operatív programok eredményindikátorait vettük alapul. Az egyes operatív programok Egyedi Célkitűzéseket fogalmazznak meg és ezen célkitűzésekhez kapcsolódnak az OP eredményindikátorai.
- **Kimeneti/output indikátor:** Az indikátorokat az integrált projektek méréséhez használjuk. Az egyes operatív programokban prioritástengelyenként kerültek meghatározásra az output jellegű mutatók. A tervezés során ezeket a mutatókat – amennyiben ezek illeszkednek a megvalósításra tervezett beavatkozások (projektek) jellegéhez – a lehető legszélesebb körben beépítjük a monitoring mutatók közé.

27. táblázat: Az FVS stratégiai céljai elérését mérő hatásindikátorok

Cél	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága	Definíció
Stratégiai célok							
I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ	Foglalkoztatottsági mutatók	Hatásindikátor	%	csökkenés	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	ötévente	A KSH rendszerében elérhető „Nyilvántartott álláskeresők összesen (fő)” százalékos aránya az „Állandó népesség (népszámlálás) (fő)” számához viszonyítva
II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont	A városhasználók elégedettsége	Hatásindikátor	%	növekedés	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	kétévente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol az „Érzékel-e javulást a lakókörnyezete és a városközpont minőségének változásában?” kérdésre adott válaszban 1-5 pontig lehet értékelni.
III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom	Demográfiai mutatók	Hatásindikátor	%	növekedés	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	ötévente	A KSH rendszerében elérhető „Élveszületések az előző népszámlálás óta” százalékos aránya az „Állandó népesség (népszámlálás) (fő)” számához viszonyítva

28. táblázat: Az FVS tematikus-, vagy rész céljai elérését mérő eredményindikátorok

Cél	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága	Definíció
Tematikus-, vagy rész célok							
P1. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	Vállalkozási aktivitás a kevésbé fejlett régiókban	Eredmény-indikátor	%	nem csökken	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	kétévente	A KSH „Működő társas vállalkozások száma” mutatója alapján a vállalkozói aktivitás nem csökken
P2. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése	Stratégiai K+I együttműködések száma	Eredmény-indikátor	db	növekedés	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	kétévente	Az önkormányzat bevonásával kötött Stratégiai K+I együttműködések száma növekszik.
P3. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	Vállalkozási aktivitás a kevésbé fejlett régiókban	Eredmény-indikátor	%	növekszik	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	kétévente	A Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara adatszolgáltatása alapján.
Z1. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése	Napi utazások esetén fő közlekedési eszközként gyalogos, kerékpáros vagy közösségi közlekedési módot választók részaránya	Eredmény-indikátor	%	növekszik	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol a „Napi utazások esetén milyen közlekedési eszközt vesz igénybe?” kérdésre adott válaszban közlekedési eszközként a gyalogos, a kerékpáros, a közösségi vagy a saját személygépjárművel közlekedési módot lehet megadni.
Z2. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása	Elégedettség a települési környezet minőségével	Eredmény-indikátor	%	növekszik	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	kétévente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol az „Érzékel-e javulást a lakókörnyezete és a városközpont zöldfelületi minőségének változásában?” kérdésre adott válaszban 1-5 pontig lehet értékelni.

D1. Smart city eszközök alkalmazása a klímadatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében	Elégedettség a települési szolgáltatások minőségével	Eredmény-indikátor	%	növekszik	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	kétévente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol a „Érzékel-e javulást a települési szolgáltatások minőségének változásában?” kérdésre adott válaszban 1-5 pontig lehet értékelni.
M1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	A járásközpontot közúton 20 percen túl elérő települések száma	Eredmény-indikátor	db	csökken	Magyar Közút OKA adatbázis	kétévente	Magyar Közút Zrt. országos közúti adatbankban (OKA) tárolt eredményei alapján.
M2. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	Primer energiafelhasználás	Eredmény-indikátor	kWh	csökken	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente	A KSH „Háztartások részére szolgáltatott villamosenergia (1000 kWh)” mutatója alapján a háztartások számára szolgáltatott energia csökken
M3. A népesség csökkenésének megállítása	A közösségi, szabadidős, közszolgáltatást nyújtó terekkel és létesítményekkel való lakossági elégedettség	Eredmény-indikátor	%	növekszik	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	kétévente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol a „Érzékel-e javulást a közösségi szabadidős közszolgáltatást nyújtó intézmények minőségének változásában?” kérdésre adott válaszban 1-5 pontig lehet értékelni.
M4. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése	A fejlesztett közszolgáltatásokat igénybe vevők száma	Eredmény-indikátor	fő	növekszik	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	kétévente	A fejlesztett intézmények látogatóinak létszáma vonatkozó adatszolgáltatása alapján.
M5. A társadalmi integráció erősítése	Helyi társadalmi akciókban részt vevők száma	Eredmény-indikátor	fő	növekszik	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	kétévente	A helyi társadalmi akciókban résztvevők száma a regisztráció és/vagy az egyes eseményen készült jelenléti ívek és/vagy fotók alapján.
K1. Hatékony városüzemeltetés	Primer energiafelhasználás	Eredmény-indikátor	kWh	csökken	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente	Az önkormányzati fenntartású intézmények számára kibocsátott energiaszámlákon szereplő elszámolások szerint szolgáltatott energia csökken.

K2. Vonzó városközpont kialakítása	A közösségi, szabadidős, közszolgáltatást nyújtó terekkel és létesítményekkel való lakossági elégedettség	Eredmény-indikátor	%	nem csökken	Kedvezményezett adatszolgáltatás	kétévente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol a „Érzel-e javulást a városközpont minőségének változásában?” kérdésre adott válaszban 1-5 pontig lehet értékelni.
K3. Átkötő és havária utak létesítése	Elégedettség a települési környezet minőségével	Eredmény-indikátor	%	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatás	kétévente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol a „Érzel-e javulást az önkormányzati fenntartású utak minőségének változásában?” kérdésre adott válaszban 1-5 pontig lehet értékelni.

29. táblázat: Az FVS városrészi céljai elérését mérő eredményindikátorok

Cél	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Bázisérték	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága	Definíció
Városrészi célok								
V1-V11	Lakónépesség száma	Eredmény-indikátor	fő	2011-es Népszámlálás városrészi adatai tartalmazzák	nem csökken	KSH Népszámlálás	tízévente	KSH Települési T-STAR adatok alapján
	Öregedési index	Eredmény-indikátor	fő		nem romlik	KSH Népszámlálás	tízévente	KSH Települési T-STAR adatok alapján
	Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	Eredmény-indikátor	%		csökken	KSH Népszámlálás	tízévente	KSH Települési T-STAR adatok alapján
	Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	Eredmény-indikátor	%		nő	KSH Népszámlálás	tízévente	KSH Települési T-STAR adatok alapján
	A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	Eredmény-indikátor	%		csökken	KSH Népszámlálás	tízévente	KSH Települési T-STAR adatok alapján
	Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	Eredmény-indikátor	%		nem nő	KSH Népszámlálás	tízévente	KSH Település T-STAR adatok alapján
	Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	Eredmény-indikátor	%		nem nő	KSH Népszámlálás	tízévente	KSH Települési T-STAR adatok alapján

30. táblázat: Az FVS projektcéljai elérését mérő kimeneti (output) indikátorok

Beavatkozás	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága	Definíció
Kulcsprojektek							
Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése (K1)	A fejlesztett vagy újonnan létesített iparterületek és ipari parkok területe	kimeneti	ha	7	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	kétévente	Térképes kimutatás a fejlesztett vagy újonnan létesített iparterületek és ipari parkok területéről.
Hálózatos projektek							
Hatékony városüzemeltetés (H1)	A középületek éves elsődleges energiafogyasztásának csökkenése	kimeneti	kWh/év	80-100 000	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente	Az önkormányzati fenntartású intézmények számára kibocsátott energiaszámlákon szereplő elszámolások alapján.
Lakótelep közterületfejlesztése (H2)	Megújult vagy újonnan kialakított zöldterület nagysága	kimeneti	m ²	10-20 000	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente	Térképes kimutatás a megújult vagy újonnan kialakított zöldterület nagyságáról.
Az egyéni gépkocsi-közlekedés arányának visszaszorítása a közösségi és nem motorizált közlekedés javára (H3)	Kialakított kerékpárforgalmi létesítmények hossza	kimeneti	km	5-10	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente	Térképes kimutatás a kialakított kerékpárforgalmi létesítmények hosszáról.
Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása (H4)	Megújult vagy újonnan kialakított zöldterület nagysága	kimeneti	m ²	1000	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente	Térképes kimutatás a megújult vagy újonnan kialakított zöldterület nagyságáról.
Turisztikai potenciál erősítése (H5)	A természeti és kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése	kimeneti	látogatás /év	1000	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente	A fejlesztett intézmények adatszolgáltatása a látogatói létszámmra vonatkozóan.

Akcióterületi projektek							
Városközpont (A1)	Közlekedésbiztonsági fejlesztést megvalósított települések száma	kimeneti	db	1	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente	Közlekedésbiztonsági fejlesztést megvalósított települések száma.
Szociális célú városrehabilitáció (A2-n belül lehatárolt szociális rehabilitációs célú fejlesztési akcióterületen)	Az új vagy korszerűsített szociális lakások kapacitása	kimeneti	fő	25	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente	Önkormányzati bérlakás-nyilvántartás alapján.
Körtvélyes (A3)	Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek	kimeneti	m ²	10-15 000	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente	Térképes kimutatás a városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terekről.
Zobák-akna (A4)	Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek	kimeneti	m ²	10 000	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente	Térképes kimutatás a városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terekről.
Egyéb projektek							
Társadalmi kohézió és városi identitás erősítése, foglalkoztatás növekedésének elősegítése (E-S1)	A helyi társadalmi akciókba bevonás érdekében elért hátrányos helyzetű személyek száma	kimeneti	fő	500	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente	A helyi társadalmi akciókban résztvevők száma a regisztráció és/vagy az egyes eseményen készült jelenléti ívek és/vagy fotók alapján.

31. táblázat: FVS szintű egységes indikátorok

	indikátor	mérték- egység	bázisérték 2021	célérték 2027	mérés módszere
Reziliencia: a gazdaság több lábbon állása	helyi gazdaság diverzifikációjának mértéke	%	4,2	3,2	Nyilvántartott álláskeresők arányának alakulása Komlón a 15-64 éves korosztályon belül (%). KSH adatok, évente
Reziliencia: energiafüggettség alternatív energiaforrásokkal való oldása	megújuló energia termelés arányának növekedése	%	100	110	A városban rendelkezésre álló megújuló energiaforrással működő kiserőművek éves névleges teljesítménye összegének százalékos alakulása. Önkormányzati és kormányhivatali adatbázis, évente
Reziliencia: digitális város	digitálisan indított ügymenetek aránya	%	100	120	Egy év alatt elindított összes ügyintézés számához viszonyított digitálisan indított ügymenetek arányának %-os alakulása. Önkormányzati és kormányhivatali adatbázis, évente
Reziliencia: megtartó város	helyben igénybe vehető köz- és piaci szolgáltatások száma	%	39,3	42	A településen igénybe vehető közszolgáltatásokkal, piaci szolgáltatásokkal, települési infrastruktúrákkal stb. való lakossági elégedettség mértékének százalékos alakulása. Egységes módszertan alapján végzett lakossági elégedettségmérés, évente
Reziliencia: zöldfelületek	zöldfelületek arányának változása	%	100	101	A településen megtalálható zöld- és vízfelületek nagyságának (ha) százalékos változása az adott évben a bázis évhez viszonyítva. Önkormányzati adatbázis: zöldfelületi kataszter, évente
Prosperáló város	Fejlesztésekbe bevont külső forrás aránya	%	0	50	A fejlesztésekbe bevont külső források aránya a TOP Plusz forrásokhoz viszonyítva. Önkormányzati és EPTK adatok, évente
Zöldülő város	Éves ÜHG kibocsátás csökkentés (CO ₂ /t)	%	100	80	A város éves ÜHG kibocsátás és a városi zöldfelület természetes CO ₂ megkötő kapacitásának százalékos alakulása (kibocsátás – megkötés). KSH, évente
Digitális város	Digitálisan mért adattípusok száma	db	0	3	A településen digitálisan mért adattípusok száma (adattípusok és rögzítő szervezet megnevezése). Önkormányzat és intézményei, évente
Megtartó város	Vándorlási egyenleg	fő	22 465 (2020)	22 000	A településre állandó lakcímmel bejelentett lakosok számának változása (lakcímmel bejelentkezők – lakcímet megszüntetők). Anyakönyvi adatok, KSH, évente
Kiszolgáló város	Újonnan belterületbe vont területek és a kihasználatlan városi területek aránya	%	100	95	Újonnan belterületbe vont területek nagysága (Ú) a kihasználatlan városi területek (K) nagyságához képest (Ú/K) százalékosan. Önkormányzati adatbázis, évente

4.3 A beavatkozásokra vonatkozó adatok gyűjtésének és kezelésének helyi módszertana

4.3.1 A monitoring tevékenység szervezeti háttere és folyamata

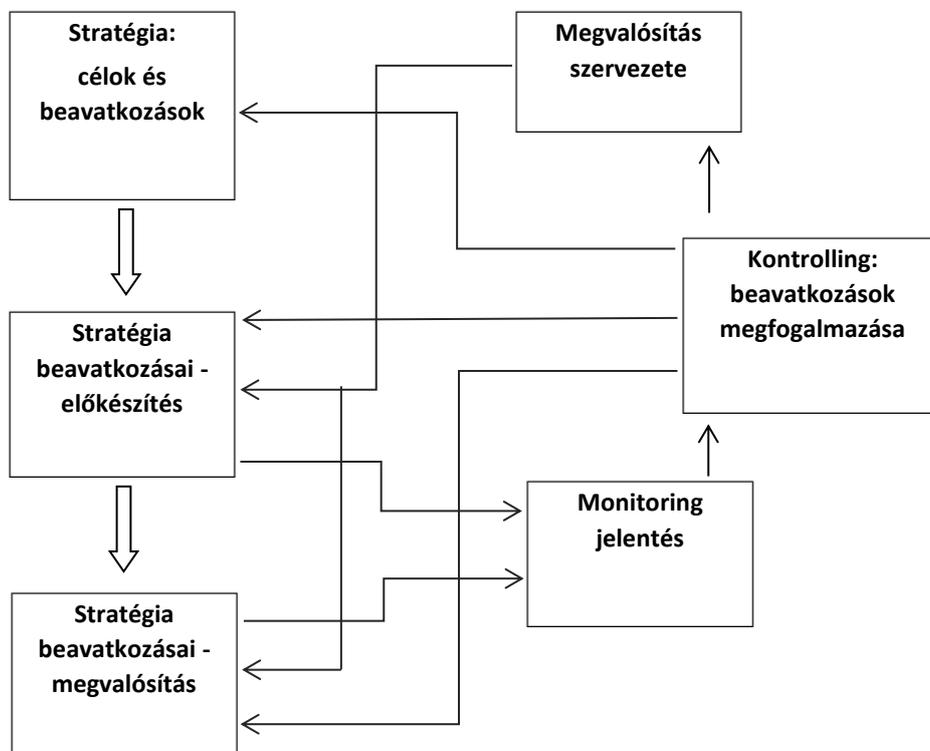
A monitoring az a programalkotást követő nyomon követési folyamat, amely a program végrehajtásának eredményességét kíséri figyelemmel és visszacsatol a végrehajtás folyamatába, illetve indokolt esetben a program felülvizsgálatát eredményezheti. A monitoring célja, hogy elősegítse a stratégia hatékony megvalósítását és biztosítsa, hogy változó külső és belső körülmények mellett is megfelelő erőforrások álljanak rendelkezésre a megvalósításhoz. A monitoring elválaszthatatlan a kontrolling fogalmától, amely a monitoring eredményeit felhasználva, szükség szerint és tervezett módon a stratégia megvalósítási folyamataiba, vagy magába a stratégiába avatkozik be.

Fontos, tehát a stratégiában kijelölni a program monitoring:

- felelősét,
- kivitelezőjét,
- gyakoriságát,
- formai elvárásait,
- a visszacsatolás módját.

A monitoring jelentések rendkívül fontos adalékok a program ütemezett (7 éves) felülvizsgálatának megalapozásához, illetve indokolt esetben rendkívüli módosításokat is eredményezhet egy-egy éves jelentés tartalma a programban. A monitoring folyamatát az alábbi ábra összegzi:

34. ábra: Az FVS monitoring folyamata (forrás: Komló ITS 2017)

4.3.1.1 A monitoring folyamat szervezete

A képviselő-testület a monitoring folyamatokkal javaslatokat fogalmaz meg és meghozza a folyamatokkal, illetve a konkrét beavatkozásokkal kapcsolatos döntéseket. A szakmai bizottságok javaslatot tesznek a képviselő-testület felé a stratégia megvalósítását érintő folyamatokra és konkrét beavatkozásokra. A monitoring bizottság rendszeresen felülvizsgálja a stratégia megvalósításának folyamatát és javaslatokkal él az érintett bizottságok, illetve képviselőtestület felé; megtárgyalja és elfogadja az éves rendszerességgel készülő monitoring jelentést, valamint javaslatokat fogalmaz meg annak kapcsán. A monitoring bizottság tagjai:

- Polgármester
- Bizottsági elnökök
- Főépítész
- A településen működő civil szakmai támogató csoport vezetője
- Egyéb civil szervezetek
- Stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezet

A stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezetnek (monitoring felelős) a végrehajtó szervezeten belül a monitoringért felelős munkatársat kell kijelölni. A munkatárs feladata, hogy éves rendszerességgel elkészítse a megvalósítás folyamatáról szóló jelentést, azt az operatív szervezet vezetőjével egyeztesse, aki a jelentést a monitoring bizottság vezetője felé továbbítja.

Az eredményes monitoring tevékenység feltétele, hogy a nyomonkövetés rendszerének kialakítása az előkészítés és a megvalósítás integráns részét képezze, meghatározva a folyamatokat, határidőket és felelősöket. A monitoring folyamata az alábbi lépésekből áll:

1. Egyértelmű célkitűzéseket megfogalmazó, világos beavatkozási logikára épülő településfejlesztési koncepció kialakítása.
2. Konkrét beavatkozásokat és részben projekteket, illetve a kapcsolódó finanszírozási forrásokat meghatározó - a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet előírásai alapján - településfejlesztési terv kidolgozása az FVS tartalmával összhangban.
3. A monitoring és értékelési tevékenység alapját jelentő indikátorkészlet összeállítása – jelen fejezet összefoglalja az átfogó, tematikus és területi célokhoz kapcsolódó javasolt monitoringmutatókat, míg a projektszintű indikátorok az egyes projektek konkrét kidolgozásakor kerülnek meghatározásra.
4. A monitoring és értékelési tevékenység megalapozásához és eredményes végrehajtásához szükséges információk összegyűjtése.
5. Az indikátorok teljesülésének nyomonkövetése a megvalósítás során.

A monitoring tevékenység alapvetően belső feladat, az FVS tartalmával összhangban a településfejlesztési tervek végrehajtásáért felelős szervezet felelősségi körébe tartozik. Célszerű kijelölni egy személyt, aki felelős a monitoring és értékelési tevékenység koordinációjáért és végrehajtásáért. A monitoringhoz kapcsolódó legfontosabb feladatok:

- a monitoringrendszer kereteinek kialakítása előre elkészített és folyamatosan frissítendő adatbázis megalkotásával;
- az indikátorok aktuális értékének – a terv szerinti gyakorisággal történő – összegyűjtése, rögzítése a monitoring rendszerben;
- rendszeres kapcsolattartás a projektek megvalósításáért felelős személyekkel az indikátorok elérését nagymértékben befolyásoló kulcs-, hálózatos és akcióterületi projektek nyomon követése érdekében;
- éves monitoring jelentés készítése, amely tartalmazza a szükségesnek tartott beavatkozásokat a program végrehajtásába (a jelentést a menedzsmentért felelős döntéshozó testületnek kell jóváhagynia).

A monitoring tevékenység szervezeti hátterét az operatív menedzsment szervezet biztosítja, amely koordinálja a megvalósuló városfejlesztési beavatkozásokat, rendszeresen figyeli, gyűjti és rendszerezi azok indikátorainak alakulását. Minderről előterjesztés készül, amelyet az érintett bizottságok tárgyalnak, és a képviselő-testület hagy jóvá. Az FVS végrehajtását és eredményeit a város képviselő-testülete évenként (első ízben 2024. decemberében) áttekinti és értékeli. A beszámoló az alábbi témaköröket tartalmazza:

- a stratégia keretein belül megvalósuló projektek és azok végrehajtásának állapota,
- a stratégia keretein belül megvalósuló projektek finanszírozási információi (projekt költségvetése, források összetétele),
- városrészenként és tematikus célonkénti áttekintés a stratégia végrehajtásának kezdete óta megvalósult fejlesztésekről és azok eredményeiről,
- a stratégia indikátorrendszere alapján mért előrehaladás (az indikátorok kiinduló és célértékeinek, valamint azok aktuális értékének feltüntetésével).

4.3.1.2 *A monitoring folyamatával kapcsolatos dokumentumok*

Éves monitoring jelentés: az éves jelentés elkészítéséért az operatív végrehajtó testület felel. Az éves jelentést a Monitoring Bizottság javaslatai alapján az érintett testületi bizottságok, valamint a képviselőtestület minden évben megtárgyalja, elfogadja, illetve meghozza a szükséges intézkedésekkel kapcsolatos döntéseket.

Az éves jelentés kiterjed:

- A beavatkozások előkészítő feladatainak előrehaladására,
- A beavatkozások megvalósításának előrehaladására,
- A stratégia megvalósításának előrehaladására; célok megvalósulására,
- A különböző folyamatokkal kapcsolatos problémák, esetleges szűk keresztmetszetek azonosítására,
- Javaslatok megfogalmazására, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is,
- A megvalósítás szervezeti kereteire,
- A megvalósítással kapcsolatos tevékenységekre, azok előrehaladására és értékelésére,
- A megvalósítás folyamatainak javítása érdekében foganatosított intézkedések leírására és értékelésére,
- A stratégiában azonosított számszerűsített indikátorokra,
- A megvalósításra fordított pénzügyi forrásokra,
- A szervezettel, célokkal és beavatkozásokkal kapcsolatos javaslatokra, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is,
- A következő periódusra tervezett tevékenységekre és a szükséges szervezeti erőforrások és pénzügyi források meghatározására.

5 AZ IRÁNYÍTÁSI ÉS MŰKÖDÉSI MODELL

5.1 A városirányítási modell indokolt módosításai

5.1.1 Az átfogó városirányítási rendszer változásai

Komló városa és a település intézményrendszere a korábbi, 2014-2020-as tervezési időszakban meghirdetett pályázati kiírások esetében számos sikeres projektet tudhatott magáénak, melynek hozadéka az is, hogy kialakult egy megfelelő működési mechanizmus, továbbá a fejlesztési lehetőségek rámutattak az esetleges hiányosságokra is. A városirányítási rendszerben jelentős módosítása nem indokolt, ugyanakkor szervezetten belül a humánerőforrás fejlesztése, tapasztalati és képzettségi szintjének növelése fontos cél.

A jelenleg fejlesztési ciklusban és az egyre hangsúlyosabbá váló globális folyamatok és tendenciák nyomán okán fontos szereppel bír a jövőben a zöld és digitális átállás. Mindezért ezen területeknek az irányítási és működési modellben is hangsúlyosabb szerepet kell kapniuk. E két területen végrehajtott fejlesztésekkel kapcsolatos döntések meghozatalában – hasonlóan az egyéb területeken kialakult gyakorlathoz – a város képviselőtestülete lesz a felelős szervezet. A döntéselőkészítési és végrehajtási feladatok kiemelten a Pénzügyi, Költségvetési És Vagyongazdálkodási, valamint a Városüzemeltetési és -Fejlesztési Irodákhoz tartoznak majd. A zöld és digitális átállás operatív irányítását a Polgármesteri Hivatal fogja végezni.

Komló városának zöld átállásának megtervezésébe és megvalósításába az alábbi szereplők bevonása indokolt:

Szakhatóságok és állami szervek:

- Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság,
- Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság,
- Baranya Vármegyei Kormányhivatal,
- Baranya Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság.

Helyi civil szervezetek:

- Hétdomb Természetbarát Egyesület,
- Komlói Honismereti És Városszépítő Egyesület,
- Komlóért Egyesület,
- Tisztelet Komlónak Egyesület.

Közfeladatokat ellátó intézmények, vállalkozások, közmu­szol­gá­latók:

- Tankerületi Központ,
- Baranya Vármegyei Szakképzési Centrum Komlói Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium,
- Pécsi Egyházmegye,
- Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Komlói Kórház,
- Komló Térségi Integrált Szociális Szolgáltató Központ,
- Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat,
- "Szent Borbála Otthon" Nonprofit Közhasznú Kft.,
- MVM,
- Baranya-Víz Zrt.,
- Volánbusz (MÁV Zrt.).

5.1.2 A térségi koordináció mechanizmusainak változásai

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia végrehajtása során a térségi jelleggel megvalósuló projektek leginkább a szociális területeket érintik, amelyben a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulásnak lesz kiemelt szerepe. A várostérségi koordináció biztosítása jelenleg is ezen szervezet keretein belül történik, jól működik, így a mechanizmus változtatása nem indokolt.

5.1.3 Részvételi akciók a stratégiai ciklus végrehajtási szakaszában

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia megvalósítása során fontos szempontot képvisel a széleskörű partnerség fenntartása, a településen és a térségben érdekelt gazdasági, társadalmi szervezet, közigazgatási szervek bevonásával. Éppen ezért Komló Város Önkormányzata a település és térség hatékony működtetését szolgáló, már kialakult partnerségi együttműködések az FVS végrehajtása során is folytatni kívánja, melynek fókuszában az adott tevékenységek és beavatkozások állnak. Ezen tevékenységek az érintettek figyelembevételével két fő csoportra osztható:

- Szakmai jellegű tevékenységek
- Komló jelenlegi és potenciális lakosságát célzó tevékenységek

Előbbi terület hatékony kezelése érdekében munkacsoportok létrehozása válna indokolttá. A szakmai jellegű tevékenységekhez tematikus munkacsoportok kialakítása tervezett, melyek fő feladata a megvalósítani tervezett projekt/beavatkozás megfelelő koordinációja. Ilyen munkacsoport jöhet létre például az alábbi szakterületeken:

- gazdaságfejlesztés,
- turizmus,
- környezetvédelem,
- városkép alakítása.

A lakosságot célzó tevékenységekre létrehozott partnerségi együttműködések célja a lakossági igények pontos felmérése, a társadalmi vélemények beépítése, felhasználása a konkrét projektekben, valamint a folyamatos elégedettségmérés végrehajtása és a szemléletformálás. Ezen tevékenység végrehajtásának lehetséges formái, eszközei:

- lakossági igényfelmérések, kérdőívek lebonyolítása,
- közösségi fórumok szervezése,
- szemléletformáló programok megrendezése,
- közösségi akciók, rendezvények megszervezése,
- rendszeres lakossági elégedettségmérés.

A stratégia megvalósításának kulcsfontosságú eleme a megfelelő kommunikáció és a tájékoztatás, különösen a helyi lakosság és vállalkozások körében, melynek nem titkolt célja, hogy a helyiek magukénak érezzék a fejlesztési elképzeléseket. Ennek a rendszeresen megtartott lakossági fórumok és vállalkozói egyeztetések adnak majd teret. A hatékony kommunikáció érdekében célszerű a tervezett projektek bemutatását egységes városi arculattal és látványtervekkel végrehajtani. Az ideális marketingkommunikációs csatornák megválasztása is lényegi elem, továbbá fontos az is, hogy az esetlegesen felmerülő műszaki-tartalmi változásokról a társadalmi és gazdasági szereplők folyamatosan tájékoztatásra kerüljenek. A tájékoztatás elemeiként és csatornáiként a városmarketing eszközei is felhasználhatók, amelyek egyben a lakosság szemléletformálását is támogatják.

32. táblázat: A részvételi akciók tervezett ütemterve

Végrehajtandó feladatok	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Az elkészült FVS tartalmának ismertetése a helyi szereplőkkel									
Adott évre tervezett projektek ismertetése a helyi szereplőkkel									
Adott évre tervezett projektek előrehaladási és megvalósulási eredményeinek belső, szakmai összegzése, értékelése									
Adott évre tervezett projektek társadalmosítása									
Az FVS megvalósulásának értékelése									

5.2 A városi működési modellt érintő tervezett változtatások

Az önkormányzat a város működési modelljét hosszú évtizedek során alakította formálta oly módon, hogy az a helyi igényeket a lehető legjobban, a legmagasabb minőségben szolgálja ki. Az FVS megvalósításával Komló városában a meglévő szolgáltatások és funkciók bővülése, minőségi javulása várható. Az FVS 2.4.2 fejezetében bemutatott szervezetek jelenleg teljes mértékben lefedik az igények által támasztott szolgáltatási portfóliót, így a működési modell módosítása jelenleg nem indokolt.

Ennek ellenére a tervezett beavatkozások végrehajtásának következményeként megemelkedő feladatmennyiséget az Önkormányzat jelenlegi személyi állománya mind számát, mind minőségét tekintve nem lesz képes ellátni, ezért a létszám bővítése, a szervezet munkavállalóinak folyamatos képzése, valamint a városi működési rendszerek komplex digitális fejlesztése napirenden lévő feladatot jelent.

Nem kifejezetten változtatásként említhető, de a hatékonyabb működést elősegítő intézkedés, hogy a speciális feladatok ellátásában (városmarketing, stratégiatervezés, forrásleltés, szociális háló működtetése, stb.) a város továbbra is nyitott a szakértők és szakmai szervezetek bevonására.

Ezen túlmenően megvalósításra ajánlott az antiszegregációs program fejezetben megfogalmazott azon javaslat, miszerint a város által 2014-ben - a Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósítása, illetve a megvalósulás folyamatának kontrollálása érdekében - létrehozott **HEP Fórum**, valamint a 2015-ben az Integrált Településfejlesztési Stratégia részeként elfogadott antiszegregációs program megvalósulásának támogatása, ellenőrzése céljából létrehozott **Integrációs Kerekasztal** összehívása célszerű és szükségszerű lenne, hiszen e két fórum munkája nagymértékben átfedi egymást. **Konkrét változtatási javaslat:** egy olyan város-monitoring rendszer kialakítása, amely komplex módon figyelemmel kíséri a helyi társadalom állapotának alakulását és képes a szükséges és kellően gyors reagálásra.

6 CSELEKVÉSI TERV

6.1 Intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése

Komló Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája (igazodva a stratégiai célokhoz) három fő intézkedési területet határoz meg. A város elsődleges prioritásai közé tartozik a gazdasági szféra stabil és fenntartható növekedésének biztosítása. Komló jelenleg széleskörű ipari teljesítménnyel rendelkezik. A gazdasági spektrum rendkívül változatos, jelentős részét az energiaipar teszi ki megújuló energiaforrások felhasználásával. Ezen kívül a város széleskörű szolgáltatószelettel rendelkezik. Azonban a turisztikai kínálat bővítése indokolt, a város idegenforgalmának döntő hányadát a Sikondán található rekreációs övezet és az élményfürdő fedi le. A település természeti környezetében és nagyarányú zöld övezeteiben rejlő potenciál ugyanakkor kihasználatlan. A turizmusból új munkahelyek szülehetnek, ami hozzájárulna a népességszám stabilizálásához is. Fontos továbbá olyan vállalkozói infrastruktúra kialakítása, ami ösztönözné új vállalkozások alapítását, beköltözését Komlóra.

Fontos fejlesztési prioritás a társadalom koherenciájának növelése és egy olyan szolgáltatószelet és közösségi területi rendszer kialakítása, ahol minden generáció hasznosan töltheti el szabadidejét. A népességcsökkenés évtizedek óta sújtja a várost, ami elöregedéshez vezet, a fiatalabb korcsoportok alacsony száma, illetve munkaerőutánpótlás hiánya pedig veszélybe sodorja a gazdaság stabilitását és az önkormányzat mozgásterét is. Ezért fontos szempont a népesség számára minőségi szolgáltatásokat kialakítani. Szerepet kap ennek kapcsán több infrastrukturális beruházás, amelyek a fiatalok lakosokra, illetve a családok népességre fókuszálnak. Emellett az időskorú népesség ellátása, életminőségének magas szinten tartása is jelentőséggel bír az időskorúak magas aránya miatt.

A város közterületeinek minősége mind a gazdaság prosperálásához, mind a társadalom megtartásához hozzájárulhat. Komló az elmúlt évek fejlesztési gyakorlatával is sokat tett a településképv javítása és így az életminőség javítása érdekében. Azonban a város több településrészén elavult fizikai és műszaki infrastruktúrát örökölt az önkormányzat. Az eredeti kapacitások nem tudják tartani a lépést az automobilizáció ütemével, így nincs elég parkolóhely a város területén. A szilárdburkolatú felületek magas aránya környezeti szempontból is problémás a város területén. A közterületek rehabilitációja a népesség pozitív települési identitása szempontjából is jelentőséggel bír, így ugyanis mérsékelhető a város zsugorodása.

Komló új fejlesztési dokumentumában olyan beavatkozásokra fókuszálunk, amelyek a fenti prioritásokat és intézkedési területeket teljesíthetik, ezzel kialakítva egy inkluzív, megtartó, fenntartható települést, ami térségi gazdasági centrumként funkcionál.

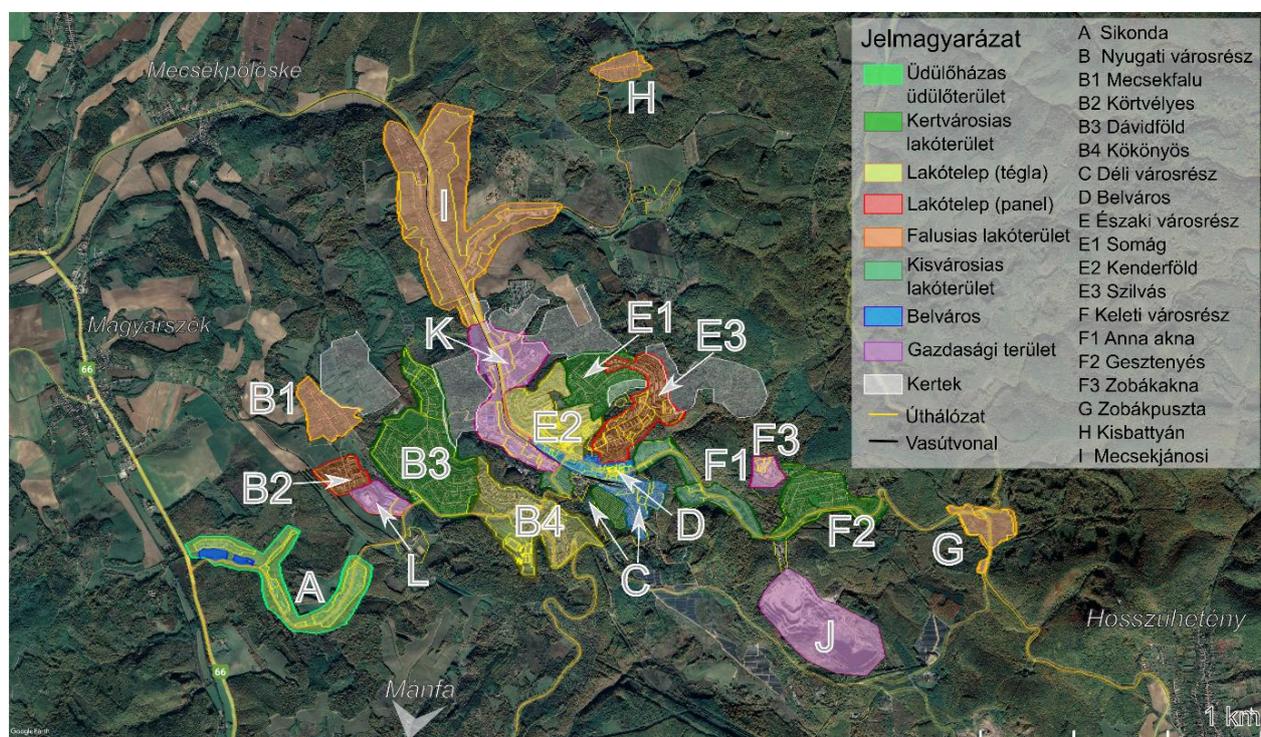
33. táblázat: Az intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése

Gazdasági megújulás és vállalkozásösztönzés	Nyitott, fenntartható társadalom erősítése		Fenntartható, minőségi városi környezet létrehozása	
Komló - Zobák bánya területeinek fejlesztése	Komló Város területén ifjúsági-tér kialakítása	Játszótér fejlesztési program	A komlói belváros keleti részének megújítása (Zengő áruház és környéke)	Újtelepi utak felújítása
Vállalkozóház kialakításának érdekében a volt Nagy László Gimnázium épületének korszerűsítése	Komló - Zrínyi tér rehabilitációja	Önkormányzati bérlakás építés folytatása	Napelemes rendszer telepítése a komlói Szilvási bölcsőde épületén	Kerékpárút kialakítása Komló várostól Hosszúhetény településig
Komló - Sikonda településrész turisztikai célú fejlesztése	Komló város ellátatlan területeinek szennyvízelvezetése		Komló - Sikonda településrész közösségi célú fejlesztése	Parkoló helyek bővítése a körtvélyesi városrészben
A rozsdaozvezt megközelítését szolgáló infrastruktúra fejlesztés	A Komló város helyi közösségi közlekedésének fejlesztése		Nagy László utca felújítása	Napelemes rendszer telepítése a komlói Szent Borbála otthon Jó szerencsét utcai telephelyén
Komló - Szilvás városrész rehabilitációja	Komló- Körtvélyes leromlott településrész fejlesztése	Szociális célú városrehabilitáció Komlón	Napelemes rendszer telepítése a komlói Szent Borbála otthon Liliom utcai telephelyén	Arany János utca felújítása
Komló belvárosának komplex fejlesztése	A Komló Közös Önkormányzati Hivatal környezetének - Az Eszperantó térnek a komplex rehabilitációja		Komló Város Önkormányzat Közös Hivatalának és Városgondnokságának épületenergetikai és digitális korszerűsítése	Központi óvoda komplex fejlesztése
A vasút nélküli belváros létrehozása	A Komlói Bányász Sport Klub területének komplett fejlesztése		A komlói arborétum fejlesztése	Napelemes rendszer telepítése a mecsekjánosi óvoda épületén
			A 13-15. századi országosan védett gótikus templomrom környezetének fejlesztése	A Komló 48-as tér teljes rekonstrukciójának megvalósítása

6.2 Az akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklása

Komló város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának akcióterületeit a város szerkezeti egységei alapján jelöltük ki. A település városrészeit két főbb csoportra oszthatjuk fekvésük alapján, így megkülönböztethetünk belső városrészeket, amelyek a lakónépesség döntő hányadának és a városi funkciók zömének teret adnak. Ide sorolható a belváros (D), a Déli városrész (C), a nyugati városrész (B), valamint az északi városrész (E), illetve mindezek részterületei. A település külső városrészei közé sorolhatjuk mindazon területeket, amelyek a belső városrészekhez képest perifériáskusan helyezkednek el. Jelentős részük falusias beépítéssel jellemezhető terület, amelyeket a várossá nyilvánítás idejében csatoltak Komló közigazgatási egységéhez. Emellett a település rekreációs zónái is főként ebbe a kategóriába esnek. Ide tartozik Sikonda (A), a keleti városrész (F), Zobákpusztá (G), Kisbattyán (H) és Mecsekjánosi (I) településrészek.

35. ábra: Komló városrészei

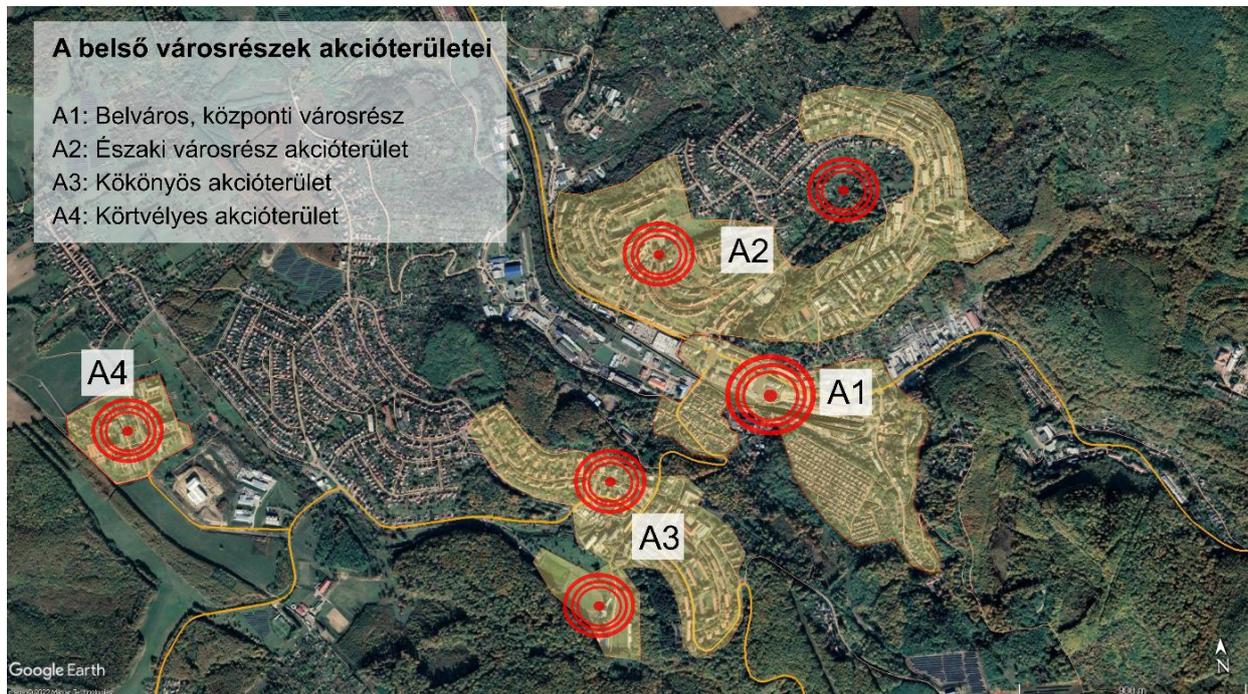

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia területi céljai a fent említett városrészek közül azokat érintik, amelyek a hosszú távú célok és a település jövőképe szempontjából jelentőséggel bírnak, így nem tartozik minden városrész a dokumentum fő fejlesztési prioritásai közé.

További szempont az akcióterületek kijelölése során az olyan prioritások szem előtt tartása, mint az integrált településfejlesztési megközelítés, a fejlesztési célok jótékony, tágabb környezetre gyakorolt hatása akár a városrészen, akár az egész városon belül. Mindezeknek megfelelően tágabb akcióterületek kijelölése mellett döntöttünk, amelyek több beavatkozási lehetőséget hordoznak magukban, illetve bennük kijelölhetők a konkrét projekttevékenységek helyei is.

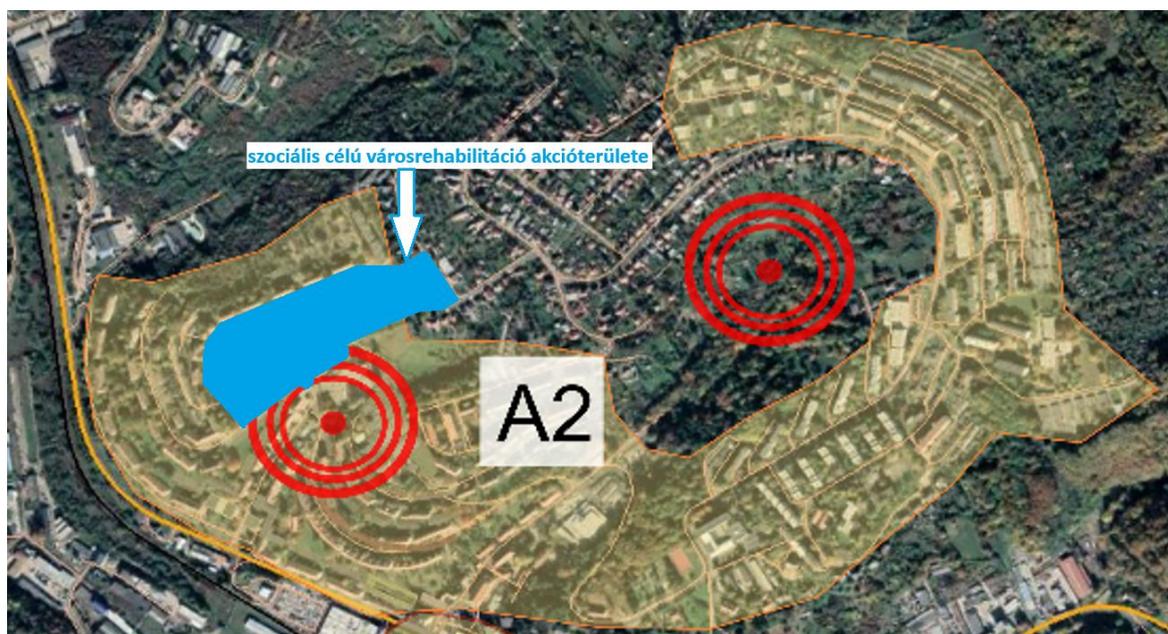
A belső városrészek kapcsán négy fő akcióterületet jelöltünk ki, amelyek a nyugati, északi és déli városrészekben, valamint a belvárosban helyezkednek el.

36. ábra: A belső városrészek akcióterületei

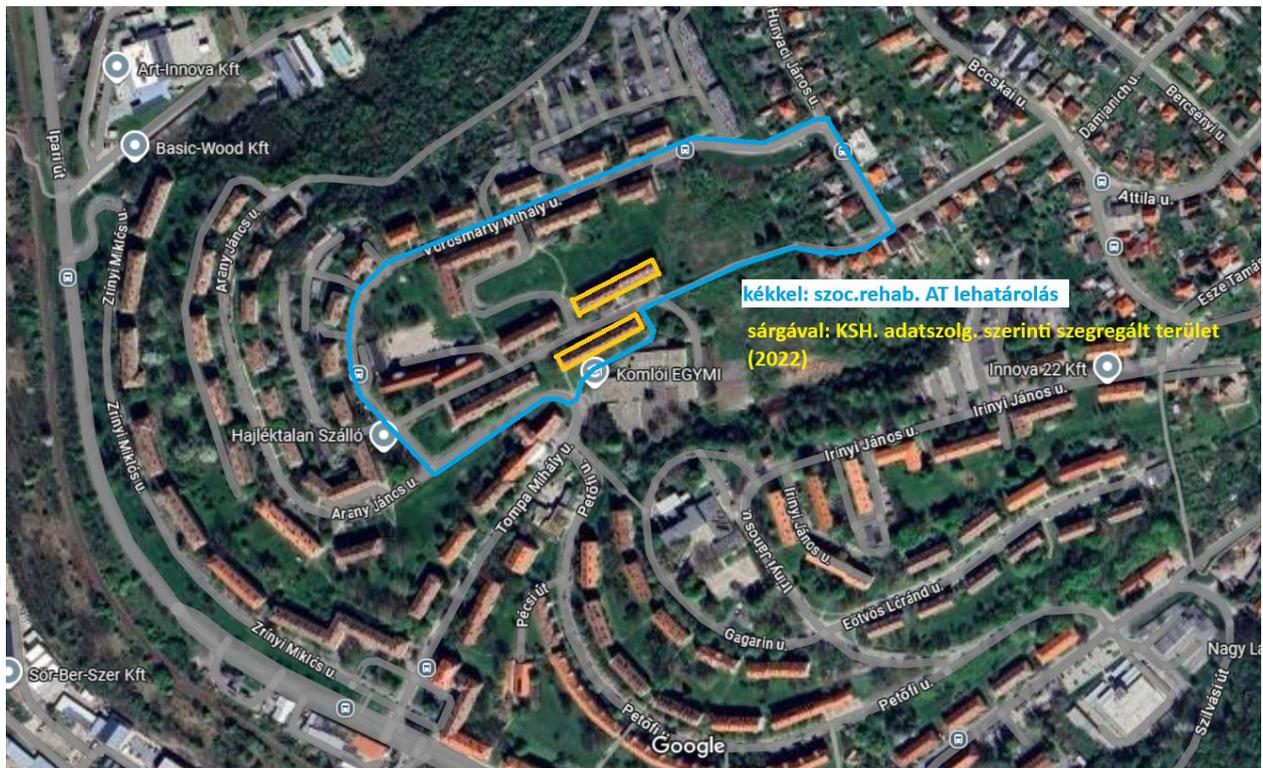
Komlón a 2022. évi népszámlálásra alapozott KSH adatszolgáltatás alapján nem található szegregátum. Viszont szegregációval veszélyeztetett területként került lehatárolásra a korábban szegregátumként azonosított Kazinczy utca két lakótömbje. Az antiszegregációs terv felülvizsgálata során - a TOP_Plus-1.3.1-21-BA1-2022-00001 projekt támogathatósági feltételei között előírtaknak eleget téve - Komlón kijelölésre került egy szociális célú városrehabilitációs komplex projekt (ERFA és ESZA) tervezett megvalósítása. A 2011. és a 2022. évi népszámlálásra alapozott KSH adatszolgáltatások alapján lehatárolt, korábbi szerint szegregátumként, míg utóbbi szerint szegregációval veszélyeztetett területként azonosított célterület a jelen FVS-ben kijelölt A2: Északi városrész elnevezésű akcióterületen belül található.

37. ábra: Szociális célú városrehabilitáció akcióterülete az A2 akcióterületen belül

Az A2 akcióterületen belül a szociális célú városrehabilitáció akcióterületének lehatárolása a KSH 2011-es, valamint a 2022-es népszámlálási adatokra alapozott 2025. januári adatszolgáltatására építve, továbbá a TOP_Plusz-1.3.2-23 kódszámú „Fenntartható városfejlesztés” című felhívás szakmai elvárásait figyelembe véve történt. A KSH frissebb lehatárolása szerint két háztömb tekinthető szegregációval veszélyeztetett területnek a Kazinczy utcában, melyet az alábbi ábrán sárga vonallal jelöltünk. Az akcióterület (kék vonallal lehatárolt terület) kijelölésének indoka a 2011-es népszámlálási adatokra alapozó szegregátum lehatárolás kombinálva a 2022-es lehatárolással, továbbá komplex szociális célú városrehabilitációs projekt megvalósítási lehetőségének biztosítása, melyben a szociális bérlakások felújítása, fejlesztése mellett közterületi és közösségi célú fejlesztési funkciók is meg tudnak jelenni. Ezen az akcióterületen tervezzük a szociális célú városrehabilitációt megvalósítani a TVP-ben szereplő ERFA és ESZA típusú komplex projektek keretében.

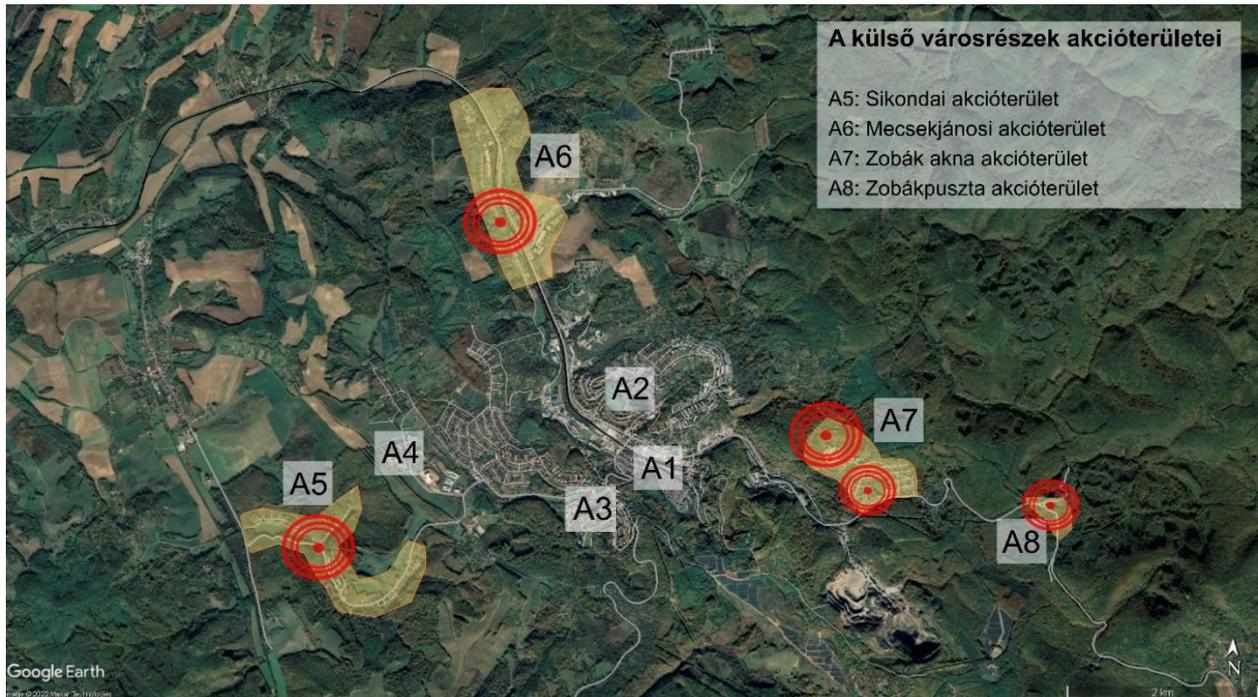
38. ábra: Szociális célú városrehabilitáció akcióterület-lehatárolása Komlón

A 8.1 Antiszegregációs terv fejezetben részletes értékelés található a szegregáció átfogó társadalmi folyamatairól, kiemelve a legutóbbi antiszegregációs program (2015) és a korábbi FVS verzió (2023) elkészítése óta bekövetkezett változásokat. Az átfogó értékelés mellett a friss – 2025. január 6.-i keltezésű –, a KSH által a 2022. évi népszámlálási adatok alapján meghatározott szegregátumokra vonatkozó hasonló elemzés is megtalálható. Jelentős változás, hogy a 2011. évi népszámlálási adatokra alapozott KSH lehatárolás szerint négy szegregátum volt Komlón (kettő bel- és kettő külterületen), ezzel szemben a 2022. évi népszámlálási adatok alapján Komlón nem található szegregátum, csak egyetlen szegregációval veszélyeztetett terület, mely átfedésben van a korábbi 2. sz. szegregátum (Kazinczy utca) területével.

A külső városrészeken további négy akcióterületet azonosítottunk.

39. ábra: Külső városrészek akcióterületei

34. táblázat: Az akcióterületi lehatárolások indoklása

Akcióterület megnevezése	Akcióterület lehatárolása	A lehatárolás indoklása
A1 Belváros, központi városrész	Pécsi utca, Kossuth Lajos utca, Templom tér, Bajcsy-Zsilinszky utca	A központi városrész kompakt egységet alkot a belváros és a déli városrész területeivel. Bármilyen fejlesztési tevékenység ezen városrészekben közvetlen hatást gyakorol az egész területre. A város közszolgáltatásai, üzleti, kereskedelmi egységei és hivatali szférájának egységei mind itt helyezkednek el.
A2 Északi városrész akcióterület	Zrínyi Miklós utca, Arany János utca, Hunyadi János utca, Attila utca, Alkotmány utca, Vértanúk utca, Szilvási út, Függetlenség utca, Köztársaság utca	Az északi városrész akcióterület a Kenderföldi és Szilvási városrészeket foglalja magába. A két városrész a településen belül elfoglalt helyzetük és földrajzi közelségük miatt alkotnak egységet, forgalmilag is részben kapcsolódnak. A tervezett dokumentum ezeket a területeket érintő fejlesztései mindkét városrészt érinti, így érdemes ezeket egy akcióterületként kezelni.
ezen belül: Szociális célú városrehabilitáció akcióterülete	Vörösmarty Mihály utca, Tompa Mihály utca, Kazinczy utca 10-14. tömb mögötti és melletti belső út, Kazinczy utca, Hunyadi János utca	Az akcióterület lehatárolása a KSH 2011 és 2022 évi népszámlálási adatokra alapozott adatszolgáltatására építve, továbbá a TOP_Plusz-1.3.2-23 kódszámú felhívás szakmai elvárásait figyelembe véve történt. A friss KSH lehatárolás szerint két háztömb tekinthető szegregációval veszélyeztetett területnek a Kazinczy utcában. Az ennél bővebb kiterjedésű akcióterület-lehatárolás oka egyrészt a 2011-es lehatárolás figyelembe vétele, másrészt a komplex szociális célú városrehabilitációs projekt megvalósítási lehetőségének biztosítása, melyben a szociális bérlakások felújítása, fejlesztése mellett közterületi és közösségi célú fejlesztési funkciók is meg tudnak jelenni.

Akcióterület megnevezése	Akcióterület lehatárolása	A lehatárolás indoklása
A3 Kökönyös akcióterület	Jó Szerencsét utca, Pécsi utca, Mecsekfalui út, Garázssor, Ifjúság útja, Nagy László utca, Móricz Zsigmond utca	Az akcióterület a nyugati városrész Dél-keleti területén található. Az építészeti egységes terület funkcionálisan, építészeti és szerkezeti is összetartozik, a városrészt a Petőfi-tér kapcsolja össze. Az akcióterületet érintő fejlesztések hatást gyakorolnak majd a városrész egészére.
A4 Körtvélyes akcióterület	Nagyrét utca, Nagyszántó utca, Mecsekfalui völgy	A város legkompaktabb és egyben legkisebb területű városrésze a befejezetlen lakótelep, Körtvélyes, a nyugati városrész nyugati elvégződése. A terület építészeti, beépítési és lakosságát tekintve is rendkívül egységes, így bármely településfejlesztési beavatkozás hatással lesz a teljes területre.
A5 Sikondai akcióterület	Sikondai út, Fürdő utca, Tóparti út, Tölgyfa utca, Fürj köz, Fülemüle utca, Erdei út	Sikonda a város rekreációs területe, ahol döntően a rekreációs funkciók dominálnak. A szabadidős tevékenységekre alkalmas, üdülőházas övezet érintő fejlesztések profilja emiatt egy fő tematika, a turizmus szerint csoportosítható.
A6 Mecsekjánosi akcióterület	Jánosi Fő utca, Iskola utca	Mecsekjánosi a város északi területén található falusias lakóterület, ami funkcionálisan és társadalmát tekintve is egy jól elkülöníthető területi egységként működik.
A7 Zobák akna és Gesztenyés akcióterület	Gesztenyési út, Hóvirág utca, Gyöngyvirág utca	A Zobák akna és Gesztenyés akcióterület magába foglalja az egykori Zobák bányát, valamint a bányaterület közvetlen szomszédságában található lakóterületet, Gesztenyést is. A két eltérő sajátosságú terület egy akcióterületbe sűrítését leginkább földrajzi közelségük indokolja, valamint az, hogy az ipari területek eléréséhez jelenleg Gesztenyésen keresztül vezet az út.
A8 Zobápuszta akcióterület	Komló-Zobápuszta	Komló keleti peremén helyezkedik el a Zobápuszta városrész és akcióterület, mely kis területet foglal el. A Komlóról Hosszúhetény-Pécs irányába kivezető út mentén elhelyezkedő településrész falusias jelleget mutat, a város egyik legelmaradottabb része infrastruktúráját tekintve.

6.3 Városi szintű beavatkozási területek részletezése

A település fenntartható fejlesztésére vonatkozó főbb szempontok két tématerületet érintenek. Az egyik a **fenntartható környezet megőrzése**, beleértve a megújuló energiahasználatra történő átállást, a település zöldterületeinek megőrzését, valamint a lakossági és önkormányzati épületek energiahatékonyságának növelését egyaránt. A másik tengelyt a **társadalmi fenntarthatóság** szempontjai jelentik, ahol a település jelenleg zsugorodó népességállományának életszínvonal-növelése, illetve a demográfiai zsugorodás megállítása, a település élhetőségének erősítése a fő célok. A fenti két fő fejlesztési tengely illeszkedik a Fenntartható Városfejlesztési Stratégiában megfogalmazott jövőképhez és a fő stratégiai célokhoz is.

A város fenntartható, zöld környezetének kialakítása nem újszerű törekvés Komlón, ami méretével és történetével dacolva is kiterjedt zöldterületekkel, rekreációs zónákkal és zöld infrastruktúrával rendelkezik. Fontos ugyanakkor mindezt a jövő generációk számára is megőrizni és ápolni, főként azokban a városrészekben, ahol ennek nagy jelentősége van. A zöldfelületek fenntartása és ápolása közvetetten is fontos szerepet játszik a város környezeti fenntarthatósága kapcsán. A település mélyebben fekvő, völgyekben húzódó területei fokozottan kitettek a klímaváltozással egyre gyakrabban előforduló villámárvizeknek, amelyek súlyos károkat okozhatnak az épített infrastruktúrában és a gazdaságban is. Ennek elkerülése, vagy a károk mérséklése és a kockázatok csökkentése érdekében fontos a város völgyszakaszainak, hegyoldalainak minél nagyobb arányú zöldítése, hogy egy esetleges csapadékeseményekből származó víztöbbletet elnyelhesse.

A városi célok között kiemelt szerep jut a megújuló energiaforrások minél szélesebb körű használatának is. Jelenleg a település egykori bányaterületeinek jelentős része napelemekkel beépített. Emellett az önkormányzat számos hivatali ingatlanjának tetején napelemeket helyeztek el, ezzel kiváltva a fosszilis energiaforrásokból származó energiát. A cél az, hogy a napenergiát a lakossági felhasználásba is egyre nagyobb arányban átültessék, mindezt pedig az önkormányzat fennmaradó épületeinek napelemes átalakításával ösztönözheti. A környezeti hatékonyság másik aspektusát jelentené a mértékletes energiahasználat és energiagazdaságosság is, amit az épületállomány minél nagyobb arányú hőszigetelése biztosíthat. Ez jó hatással lenne a lakosság életminőségére is, mivel a lakásfenntartási költségeik jelentősen csökkenhetnének.

A népesség megtartása érdekében a város mind infrastruktúráját, mind gazdaságát olyan módon kívánja fejleszteni, hogy az munkát és jó megélhetést adhasson a településen élő aktív korú lakosság részére, illetve megfelelő színvonalú szolgáltatásokat biztosíthasson az egész lakosságnak. A gazdaság megerősítéséhez elengedhetetlen, hogy további vállalkozásokat alapítsanak Komlón (vagy már meglévők helyezték át telephelyüket a városba). Mivel a település közigazgatási területén nincs, vagy alig található ipari beépítésre alkalmas további terület a domborzati adottságokból adódóan, így az egyébként rendelkezésre álló, belterületeken található barnamezős ingatlanok, egyéb ipari területek fokozottabb bevonása hidalhatja át a problémát.

Az életminőség javításához elengedhetetlen mindazon beavatkozás, ami a település központi részének rehabilitációját, funkcióbővítését teszi lehetővé. Komló belvárosa lineáris szerkezetével - hely hiányában - már nehezen tudja ezeket az igényeket teljesíteni, ezért kiemelt prioritás a belváros területének kiszélesítése. Ennek keretében a Kossuth Lajos utca környezete megújul, a vasút kivezetésével kiszélesedik, így nyitva új fejlesztési lehetőségeket.

Általános problémát jelent Komlón a parkolóhelyek hiánya a belvárosi intézmények környezetében, ami a lakosság elégedettségét is negatív irányban befolyásolja.

6.3.1 Stratégiai célkitűzéseket támogató egyedi beavatkozások

35. táblázat: A stratégiai célkitűzéseket támogató egyedi beavatkozások bemutatása táblázatos formában

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhöz	A népességszökkenés megállításának kulcseleme, hogy a fiatal korosztály számára minőségi időtöltésre alkalmas közösségi tereket hozzanak létre
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Komló Város területén ifjúsági-tér kialakítása
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A projekt hozzájárul egy fenntartható társadalom kialakításához, amely demográfiai kiegyensúlyozott koreloszlással, megfelelő munkaerőtánpótlással és erős települési közösséggel jellemezhető.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A város jelenlegi infrastruktúrájában széleskörűen érhető el városi szintű szolgáltatások beleértve a rekreációt. Azonban ezek jelenleg kevésbé fókuszálnak konkrét korcsoportokra, így a fiatalokra. A fiatalabb generációk pozitív településimázsra hozzájárulhat a hosszú távú letelepedésükhöz, későbbi családalapításhoz, egy erős közösség kialakulása pedig további motivációt jelenthet arra, hogy helyben maradjanak. A magas minőségű, fiatalokra fókuszáló rekreációs infrastruktúra fiatal pályakezdők beköltözését is ösztönözheti a városba.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A település központjában található, jelenleg a fiatalok számára közkedvelt tér innovatív fejlesztése. A projekt keretében olyan szabadidős közterület-kialakítás menne végbe, ami a 21. századi kihívásoknak megfelelően biztosítana szabadterei elfoglaltságot és közösségi teret.
6.	városrészi leképeződése	Belváros

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhöz	A város élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	A komlói belváros keleti részének megújítása (Zengő áruháza és környéke)
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A projekt segítségével egy fenntarthatóbb, zöldebb belvárosi környezet alakítható ki, ami emeli a belvárosban eltöltött idő minőségét, biztosítja a lakosság életszínvonalának növekedését. A projekt több stratégiai célhoz is jól illeszkedik.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Komló belvárosának fokozatos megújítása elősegíti a település imázsának javítását mind a lakosság, mind a környező településeken élők, mind a külső szemlélők, turisták számára. A pozitív településképző kialakítása hozzájárul a demográfiai zsugorodás mérsékléséhez, megállításához, növeli a szolgáltatások színvonalát. A zöldterületek növelésével, minőségi átalakításával javul a városrész mikroklimája, csökkenti továbbá a villámárvizekből és egyéb, a klímaváltozás hatásai miatt kialakuló időjárási anomália (például aszály) kockázatait.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A település belvárosában található Zengő áruháza és környezetének megújítása: meglévő köztér, gépjármű parkoló és zöldfelületek fejlesztése.
6.	városrészi leképeződése	Belváros

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhöz	A város élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	A Komló 48-as tér teljes rekonstrukciójának megvalósítása
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A projekt hozzájárul egy fenntartható társadalom kialakításához, amely demográfiai kiegyensúlyozott koreloszlással, megfelelő munkaerő-utánpótlással és erős települési közösséggel jellemezhető.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A beavatkozás egy már futó rehabilitációs terv kiegészítését szolgálja, ami a 48-as tér felújítását és egy új, multifunkciós közösségi- és kulturális központ építését (Kaptár) jelenti. Az új művelődési ház és a tér hatékony kihasználása és funkcióinak jótékony betöltése érdekében szükséges további infrastruktúrafejlesztési projekt alkalmazása, ami az intézmény elérhetőségét javítaná mind a városi, mind a környező településeken élő lakosság számára.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A CLLD pályázat kapcsán készült el a 48-as tér teljes rehabilitációjának terve. A tervezői költségbecslés alapján nincs elegendő forrás a munkák maradéktalan elvégzéséhez. Ez a műszaki tartalom a színház előtti terület multifunkcionális térré való átalakítását tartalmazza. Szervesen illeszkedik a már elnyert "Kaptár" programhoz, annak egy közterületi „lábát” jelenti.
6.	városrészi leképeződése	Belváros

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhöz	A város élhetőbbé válásának, fenntartható városi környezet kialakításának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Komló belvárosának komplex fejlesztése
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A beavatkozás a települési környezet javításával és az életminőség javításával járul hozzá a fenntartható városi környezet és a megtartó, vonzó lakókörnyezet kialakításához.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A projekt a belváros fő üzleti, kereskedelmi és szolgáltató tengelyét korszerűsíteni, ahol minden nap számottevő gyalogosforgalom zajlik. A terület forgalomterhelése jelentős, így a zöldfelületek kibővítése és a meglévők karbantartása javítja a levegő minőségét, hozzájárul a kellemesebb mikroklima kialakításához és segít a heves esőzések kapcsán elnyelni a vizet. Mindezek hatására a belváros arculata vonzóbbá válhat, ami segít megtartani a lakosságot, hozzájárul a pozitív településimázs kialakításához.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A települést átszelő 3872/1 helyrajzi számú Kossuth Lajos utca környezetének fejlesztése: a "Csille sor" főutca járdaburkolatának, zöldfelületeinek korszerűsítése és a területhez kapcsolódó Bányász park rehabilitációja.
6.	városrészi leképeződése	Belváros

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A beavatkozás segíti a megújuló energiahasználatra történő fokozottabb és gyorsabb átállást.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Komló Város Önkormányzat Közös Hivatalának és Városgondnokságának épületenergetikai és digitális korszerűsítése
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A projekt hozzájárul a település és az önkormányzati tulajdonú épületek energiahatékonyságának növeléséhez, a megújuló energiaforrások fokozottabb használatával zöldebb, fenntarthatóbb városi környezet kialakítása válik lehetővé.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A fosszilis energiaforrások elhagyása és a megújuló energiahordozókra történő átállás kulcskérdés a 21. században. Ezáltal csökken a település üzemeltetéséből származó környezetterhelés aránya, továbbá pozitív példát mutat a lakosság számára, ezáltal növelve az önkormányzatba vetett társadalmi bizalmat, ami pozitív településimázst és fenntarthatóbb társadalmat eredményezhet.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Komló Város Önkormányzat Közös Hivatala és a Városgondnoksága a település irányításában, működésében és fenntartásában meghatározó szerepet töltenek be. Mindkét intézmény épülete energetikai és digitális korszerűsítésre szorul, hogy a mai kor követelményeinek megfelelő elvárások és körülmények között és magas színvonalon tudjanak működni. A projekt keretében megvalósításra kerülne az épületek energetikai korszerűsítése: nyílászárócsere, szigetelés, napelemes rendszer telepítése, belső felújítások és digitális hálózat- és rendszerfejlesztés, amelyek a későbbi fenntartás során jelentős költségmegtakarítást jelentenének a település számára.
6.	városrészi leképeződése	Belváros

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	A Komló Közös Önkormányzati Hivatal környezetének - Az Eszperantó térnek a komplex rehabilitációja
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A projekt segítségével a város környezetének vonzóbbá tétele, a belváros hatékonyabb térhasználatának segítségével egy fenntartható, a társadalom számára nyitottabb és elérhetőbb városközpont kialakítása válik lehetővé
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Komló belvárosának lineáris jellege és szűk keresztmetszete jelentős korlátokat jelent a közterületek optimális kihasználásában. A vasút belvárosi szakaszának felszámolása és területének integrálása számos lehetőséget nyitna a településfejlesztési célok teljesítéséhez. A belváros „kinyitásával” új terület nyílna a belvárosi parkolóhelyek számának növelésére, a városi rendezvények lebonyolítására és a belváros átjárhatóbbá tételére, valamint a belvárosi miliőhöz illeszkedő üzleti célú fejlesztésekre. Mindez hozzájárulna egy kompakt települési infrastruktúra megvalósításához és az Eszperantó tér magasabb szintű kihasználásához. A projekt keretében az önkormányzati hivatal épületének épületgépészeti és épületvillamossági korszerűsítését is tervezzük. Mindez hozzájárulna egy kompakt települési infrastruktúra megvalósításához és az Eszperantó tér magasabb szintű kihasználásához.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A településen átmenő vasúti forgalom régóta várt agglomerációba történő kitelepítését követően a belvárosban értékes területek szabadulnak fel, amelyek helyére új egy korszerű rekreációs tér kialakítása tervezett.
6.	városrészi leképeződése	Belváros

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	A vasút nélküli belváros létrehozása
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A projekt segítségével a város környezetének vonzóbbá tétele, a belváros hatékonyabb térhasználatának segítségével egy fenntartható, a társadalom számára nyitottabb és elérhetőbb városközpont kialakítása válik lehetővé.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Komló belvárosának lineáris jellege és szűk keresztmetszete jelentős korlátokat jelent a közterületek optimális kihasználásában. A vasút belvárosi szakaszának felszámolása és területének integrálása számos lehetőséget nyitna a településfejlesztési célok teljesítéséhez. A belváros „kinyitásával” új terület nyílna a belvárosi parkolóhelyek számának növelésére, a városi rendezvények lebonyolítására és a belváros átjárhatóbbá tételére, valamint a belvárosi miliőhöz illeszkedő üzleti célú fejlesztésekre. Mindez hozzájárulna egy kompakt települési infrastruktúra megvalósításához és az Eszperantó tér magasabb szintű kihasználásához.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A települést átszelő vasútvonal és a kapcsolódó pályaudvar áttelepítése agglomerációba. A felszabadult értékes területeken egy fejlődő belváros kialakítása. A beruházás elengedhetetlen része a kapcsolódó MÁV területek megvásárlása, megszerzése.
6.	városrészi leképeződése	Belváros

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez az értékvédelem által értéket teremtő beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	A 13-15. századi országosan védett gótikus templomrom környezetének fejlesztése
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A projekt segítségével a belváros egy értékes terület részének rehabilitálása és épített értékének megóvása segítségével egy fenntartható, a társadalom számára nyitottabb és elérhetőbb városközpont kialakítása válik lehetővé. A templomrom környezetének megújítása és közösségi célú hasznosítása szabadidős lehetőséget kínál a lakosság és az idelátogató turisták számára egyaránt, mely a népesség megtartása szempontjából előnyös körülményeket teremthet.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Komló épített öröksége leginkább a szénbányászathoz kötődik, a korábbi történelmi korszakok öröksége azonban kevésbé jelenik meg a településen. A város „értékei” jellemzően más városrészekben koncentrálnak, a belváros és közvetlen környezete ugyanakkor kevés lehetőséget biztosít az érdeklődők részére. Egy új közösségi célú terefejlesztés nem csupán a lakosság, hanem a turisták számára is programlehetőséget kínál, mely pozitívan kihat a város népességmegtartó képességére is.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A 13-15. századi gótikus templomrom környezetének fejlesztése: a megmaradt épületrészek restaurálása, pihenőhelyek kialakítása és a megközelítés lehetőségének biztosítása.
6.	városrészi leképeződése	Belváros

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Újtelepi utak felújítása
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A beavatkozás a város egyik első bányászathoz kötődő lakókörnyezetét érinti, ami a belváros közvetlen szomszédságában található. A lakókörnyezet koránál fogva elavult műszaki elemekkel terhelt. A vízvezetékek cseréje, illetve az útburkolatok javítása, rehabilitációja egyrészt a települési környezetet tenné élhetőbbé, a műszaki hálózat fejlesztésével pedig a városrész környezeti hatékonysága is növelhető.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Komló népességmegtartó erejének növeléséhez elengedhetetlen az infrastruktúra korszerűsítése. A vízvezetékek cseréje, illetve az útburkolatok javítása, rehabilitációja a települési környezetet élhetőbbé és vonzóbbá tenné, a műszaki hálózat fejlesztésével pedig a városrész környezeti hatékonysága is növelhető.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Az első komlói bányászkolónia lakások lassan 100 éve épültek a szűk domboldalon. A beépítést támfalrendszerrel oldották meg ebből is adódnak a szűk utcák. A vízvezeték hálózat még eternit csőből készült és cseréje szorul. Az utcákban az összközműves kiépítés biztosított. Az önkormányzati tulajdonú víziközmű cseréje és az úthálózat teljes felújítása valósulhatna meg.
6.	városrészi leképeződése	Déli városrész, Újtelep

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A beavatkozás segíti a megújuló energiahasználatra történő fokozottabb és gyorsabb átállást.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Napelemes rendszer telepítése a komlói Szent Borbála otthon Liliom utcai telephelyén
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A város idősellátásra specializálódott bentlakásos szociális intézményhálózatának több elemét korszerűsítették és látták el korábban napelemekkel. A trendet folytatva a projekt a gesztenyési telephely energiahatékonyságát és ezáltal a település környezeti fenntarthatóságát növelné.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A fosszilis energiaforrások elhagyása és a megújuló energiaforrásokra történő átállás kulcskérdés a 21. században. Ezáltal csökken a település üzemeltetéséből származó környezetterhelés aránya, továbbá pozitív példát mutat a lakosság számára, ezáltal növelve az önkormányzatba vetett társadalmi bizalmat, ami pozitív településimázst és fenntarthatóbb társadalmat eredményezhet.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A napelemes rendszer telepítése az idősothton későbbi fenntartása során jelentős költségmegtakarítást eredményezne a település számára.
6.	városrészi leképeződése	Keleti városrész, Gesztenyész, Zobák akna és Gesztenyész akcióterület

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A projekt támogatást nyújtana új vállalkozások alapításához és ezáltal a prosperáló város koncepció erősítéséhez.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Komló - Zobák bánya területeinek fejlesztése
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	Komló gazdaságának erősítésével és új munkahelyek létrehozásával a város népességmegtartó ereje növelhető, továbbá a térség foglalkoztatásában is fokozott szerepet tölthet be.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A város területén kevés olyan terület maradt, ahol új ipari létesítmények hozhatók létre. Ezért kiemelt jelentősége van minden olyan lehetőségnek, ami a korábbi ipari infrastruktúrából fennmaradt és továbbfejleszhető. A barnamezős területek és ingatlanok rehabilitációja gazdasági és társadalmi szempontból is növelné Komló fenntarthatóságát.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A korábbi Zobák bánya fennmaradt épületeinek vállalászási fejlesztési célú korszerűsítése.
6.	városrészi leképeződése	Keleti városrész, Zobák akna és Gesztenyész akcióterület

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A projekt támogatást nyújtana új vállalkozások alapításához és ezáltal a prosperáló város koncepció erősítéséhez.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	A rozsdaovezet megközelítését szolgáló infrastruktúra fejlesztés
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	Komló gazdaságának erősítésével és új munkahelyek létrehozásával a város népességmegtartó ereje növelhető, továbbá a térség foglalkoztatásában is fokozott szerepet tölthet be.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A város területén kevés olyan terület maradt, ahol új ipari létesítmények hozhatók létre. Ezért kiemelt jelentősége van minden olyan lehetőségnek, ami a korábbi ipari infrastruktúrából fennmaradt és továbbfejleszhető. A barnamezős területek és ingatlanok rehabilitációja gazdasági és társadalmi szempontból is növelné komló fenntarthatóságát.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A volt zobáki bányaterület jöhet szóba ehhez a fejlesztéshez mivel az önkormányzat tulajdonában lévő zöldmezős területek feltárássra kerültek és fogyóban vannak. A munkahelyteremtésre nagyobb cégek fogadására alkalmas a terület, azonban a megközelítésen át a meglévő infrastruktúra állapotáig minden felújításra szorul. A program kapcsán az ivóvíz, szennyvíz, az elektromos hálózat felújítása a gyalogos és közúti infrastruktúra a tömegközlekedési eszközökkel együtt megújulna.
6.	városrészi leképeződése	Keleti városrész, Zobák akna és Gesztenyés akcióterület

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Szociális célú városrehabilitáció Komlón
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A projekt segítségével, a városrészben található szegregációval veszélyeztetett lakótömbök és környezetük felzárkóztatása és vonzóbbá tétele által Kenderföld egy kritikus és leromlott területrésze válna a társadalom számára nyitottabbá és használhatóbbá, elősegítve azt a törekvést is, hogy a Kenderföldön tervezett városi alközpont (Zrínyi tér) kialakítása lehetővé váljon.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A város mikrocentrumaként funkcionáló Zrínyi tér fontos funkcionális és közlekedési csomópontja is a kenderföldi városrésznek. A 2022-es népszámlálási adatokon alapuló KSH szegregációs adatszolgáltatás szerint a terület környezete (Kazinczy utca) szegregációval veszélyeztetett terület, hátrányos helyzetű csoportok lakóhelye. A szociális célú városrehabilitáció lehatárolt akcióterületének komplex megújítása és a lakhatási körülmények javítása így nem csupán a fizikai környezetre lenne jó hatással, hanem a terület rehabilitációját, a deprivált csoportok életkörülményeinek javítását is jelentené.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A település kenderföldi városrészén található szociális célú városrehabilitáció akcióterületén belül szociális bérlakások fejlesztése, felújítása, a felzárkózást segítő közösségi célú beavatkozás, valamint a közterületek és a Kazinczy utca felújítása, zöldfelületek fejlesztése.
6.	városrészi leképeződése	Északi városrész, Kenderföld

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Komló - Zrínyi tér rehabilitációja
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A projekt segítségével a város környezetének vonzóbbá tétele, Kenderföld hatékonyabb térhasználatának segítségével egy fenntartható, a társadalom számára nyitottabb és elérhetőbb alközpont kialakítása válik lehetővé.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A város mikrocentrumaként funkcionáló Zrínyi tér fontos funkcionális és közlekedési csomópontja is a kenderföldi városrésznek. A terület környezete szegregálódott, hátrányos helyzetű csoportok lakóhelye. A köztér felújítása, a zöldfelületek megújítása így nem csupán a fizikai környezetre lenne jó hatással, hanem a terület rehabilitációját, a deprivált csoportok életkörülményeinek javítását is jelentené.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A település kenderföldi városrészén található Zrínyi tér korszerűsítése: útburkolatok, járdaburkolatok, zöldfelületek megújítása.
6.	városrészi leképeződése	Északi városrész, Kenderföld

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Arany János utca felújítása
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A projekt segítségével a város környezetének vonzóbbá tétele, Kenderföld hatékonyabb térhasználatának segítségével egy fenntartható, a társadalom számára nyitottabb és elérhetőbb városrész kialakítása válik lehetővé.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Kenderföld városrészben a fizikai infrastruktúra több területen is elavulttá vált az évek során. Az automobilizációval megnőtt a személyautók száma, az eredeti kapacitás viszont a szükségesnél sokkal kisebb. A rendelkezésre álló felületek pedig szilárd burkolattal fedettek, így hőszigetek kialakulására hajlamossá teszik a városrészt. A terület környezete szegregálódott, hátrányos helyzetű csoportok lakóhelye. Új parkolóhelyek kialakítása, a zöldfelületek megújítása így nem csupán a fizikai környezetre lenne jó hatással, hanem a terület rehabilitációját, a deprivált csoportok életkörülményeinek javítását is jelentené.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A kenderföldi városrész egyik zsákutcájában a parkoló felületek gyephezagos burkolattal való kialakítását, a teljes út és járda felületek egyidejű megújítása mellett kell elvégezni. Néhány helyen a csapadék csatorna javítása szükséges.
6.	városrészi leképeződése	Északi városrész, Kenderföld

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Komló - Szilvás városrész rehabilitációja
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A projekt segítségével a város környezetének vonzóbbá tétele, Szilvás hatékonyabb térhasználatának segítségével egy fenntartható, a társadalom számára nyitottabb és elérhetőbb városrész kialakítása válik lehetővé prosperáló gazdasággal.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Az Alkotmány utca és a Május 1. utca kereszteződése Szilvás városrész központjaként funkcionál. A terület elavult, a fizikai infrastruktúra leromlott. A városrész nagyszámú népességnek ad otthont, ugyanakkor a helyben található munkahelyek száma Szilvásban aránylag alacsony.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Az északi városrész központi területének fejlesztése. A kijelölt területen orvosi rendelő, posta, patika, játszótér, autóbusz-megálló és üzletek találhatóak, amelyek látogatottsága jelentős, azonban a kapcsolódó burkolatok és zöldfelülete állapota jelentősen elavult. A területen található, jelenleg részben kihasználatlan pavilonsor a tervezett fejlesztés keretében a helyi kreatív - kézműves szakemberek számára inkubátor házként szolgálhatna, ezzel segítve a szakemberek gazdasági érvényre jutását és kihasználva az üres álló önkormányzati tulajdonú ingatlanokat.
6.	városrészi leképeződése	Északi városrész, Szilvás

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé, zöldebbé válásának támogatását, valamint a népesség megtartását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	A komlói arborétum fejlesztése
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	Az Északi városrész központi részén található arborétum nagy területű zöldövezet a városban, ami mind esztétikai, mind környezeti, mind rekreációs előnyöket biztosít a városrésznek. Az arborétum kihasználtsága ennek ellenére alacsony, fejlesztésével ugyanakkor nem csupán a város környezeti fenntarthatóságához, hanem egy színesebb idegenforgalmi kínálatot járulna hozzá.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A terület fejlesztése a város lakosságának és az ide látogató turistáknak változatos és minőségi rekreációs opciókat biztosítana, valamint hozzájárulna a népesség megtartásához is.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A település belterületén található, jelenleg csupán részben kihasznált arborétum területén a szabadidős tevékenységek, illetve lehetőségek kialakítása és fejlesztése.
6.	városrészi leképeződése	Északi városrész, Szilvás

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhöz	A beavatkozás segíti a megújuló energiahasználatra történő fokozottabb és gyorsabb átállást.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Napelemes rendszer telepítése a komlói Szilvási bölcsőde épületén
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A város szociális intézményhálózatának több elemét korszerűsítették és látták el korábban napelemekkel. A trendet folytatva a projekt a szilvási bölcsőde energiahatékonyságát és ezáltal a település környezeti fenntarthatóságát növelné.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A fosszilis energiaforrások elhagyása és a megújuló energiahordozókra történő átállás kulcskérdés a 21. században. Ezáltal csökken a település üzemeltetéséből származó környezetterhelés aránya, továbbá pozitív példát mutat a lakosság számára, ezáltal növelve az önkormányzatba vetett társadalmi bizalmat, ami pozitív településimázst és fenntarthatóbb társadalmat eredményezhet.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A napelemes rendszer telepítése az bölcsőde későbbi fenntartása során jelentős költségmegtakarítást eredményezne a település számára.
6.	városrészi leképeződése	Északi városrész, Szilvás

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhöz	A város élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Nagy László utca felújítása
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A projekt segítségével a város környezetének vonzóbbá tétele, Kökönyös hatékonyabb térhasználatának segítségével egy fenntartható, a társadalom számára nyitottabb és elérhetőbb városrész kialakítása válik lehetővé.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A Nagy László utca Kökönyös városrész egyik főbb tengelyét képezi magas lakónépség számmal. A terület elavult, a fizikai infrastruktúra leromlott. Az automobilizáció hatására jelentősen megnőtt a városrészben a személyautók száma, a parkolóhelyek azonban nem követték ezt a trendet. A rendelkezésre álló parkolók ugyanakkor szilárd burkolattal, vagy zúzalékkal fedettek. A problémák megoldása javítaná a városrész környezeti- és társadalmi fenntarthatóságát, az életszínvonal emelkedését.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A környék utcái a zöldváros programnak és az egyedi kormányzati támogatásoknak köszönhetően megújultak. Egy tömbházas sűrűn lakott terület gyalogos és gépjármű közlekedésre alkalmas területeit kell újjáépíteni úgy, hogy egyidejűleg megújul a csapadékvíz, ivóvíz-hálózat, valamint a zúzalékos parkolókat gyephezagos parkolók váltják fel.
6.	városrészi leképeződése	Nyugati városrész, Kökönyös

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé válásának támogatását, a rekreációs lehetőségek szélesítését és egy prosperáló, megtartó városrész létrehozását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	A Komlói Bányász Sport Klub területének komplett fejlesztése
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A Sport Klub korszerűsítése modern, a 21. század kihívásainak és követelményeinek megfelelő szabadidős és szervezett sporttevékenységnek otthont adó létesítményt eredményezhet, ami egy egészségére ügyelő, összetartó közösséget eredményezne. Mindez megalapozná a népességcsökkenés megállítását, mivel szélesebb körű lehetőségeket biztosítana mind a fiatalabb, mind a felnőtt korosztályok részére.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Komló városában a bányászat mellett a sportélet jelentette a társadalmi kohézió másik alapját a rendszerváltást megelőző évtizedekben. Az 1990-es évektől kezdődően azonban a bányászat hanyatlásával párhuzamosan a város sportélete is válságba került. A kökönyösi sporttelep komplex fejlesztése lehetőséget biztosítana a társadalmi kohézió sportoláson és rekreáción alapuló újraépítésére, ami a népesség megtartásának és a demográfiai folyamatok pozitív irányba fordításának egyik alapja lehet.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A KBSK főépületének belső felújítása, a futópályosó komplett belső felújítása/átalakítása, a sportpályához tartozó lelátó korszerűsítése és a még korszerűsítetlen pályák felújítása, továbbá sport- és munkásszálló építése, edzőcsarnok építése.
6.	városrészi leképeződése	Nyugati városrész, Kökönyös

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A prosperáló város gazdasági lehetőségeinek és munkalehetőségeinek szélesítését biztosítja.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Vállalkozóház kialakításának érdekében a volt Nagy László Gimnázium épületének korszerűsítése
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A projekt segítségével egy barnamezős beruházás valósítható meg egy egykori intézmény átalakításával. Az egykori gimnázium épületének vállalkozóházzá alakításával új vállalkozók jelenhetnek meg a városban, így biztosítva új munkalehetőségeket, ami elősegítené a város demográfiai stabilitását.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Komló városának fő gazdasági célja, hogy térségi szintű foglalkoztatóvá váljon. Ehhez szükséges olyan infrastruktúra kialakítása, ami megalapozza a vállalkozások megjelenését a településen, amelyek hozzájárulnak a munkahelyteremtéshez.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A Komló Város Önkormányzat tulajdonában lévő volt gimnáziumi épület korszerűsítése, amely meglévő kialakításából adódóan kiválóan alkalmas egy vállalkozó ház kialakítására, ezzel segítve a településen működő cégek megváltozott munkaképességűek foglalkozásának bővítését.
6.	városrészi leképeződése	Nyugati városrész, Kökönyös

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A beavatkozás segíti a megújuló energiahasználatra történő fokozottabb és gyorsabb átállást.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Napelemes rendszer telepítése a komlói Szent Borbála otthon Jó szerencsét utcai telephelyén
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A város nappali idősellátásra specializálódott szociális intézményhálózatának több elemét korszerűsítették és látták el korábban napelemekkel. A trendet folytatva a projekt a Jó Szerencsét úti idősellátó intézmény energiahatékonyságát és ezáltal a település környezeti fenntarthatóságát növelné.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A fosszilis energiaforrások elhagyása és a megújuló energiahordozókra történő átállás kulcskérdés a 21. században. Ezáltal csökken a település üzemeltetéséből származó környezetterhelés aránya, továbbá pozitív példát mutat a lakosság számára, ezáltal növelve az önkormányzatba vetett társadalmi bizalmat, ami pozitív településimázst és fenntarthatóbb társadalmat eredményezhet.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A napelemes rendszer telepítése az idősotthon későbbi fenntartása során jelentős költségmegtakarítást eredményezne a település számára.
6.	városrészi leképeződése	Nyugati városrész, Kökönyös

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Parkolóhelyek bővítése a körtvélyesi városrészben
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A körtvélyesi városrész a többi városi területtől elszigetelt helyzetben van, elérése emiatt nehézséget okoz az itt élő népességnek. A városrészben emiatt devalválódott lakáspiac komoly kockázati tényező, mivel előrevetíti a városrész szegregálódását. Ezért fontos, hogy a lakótelep fizikai megújítása, illetve parkolóhelyekkel való ellátása megvalósuljon, hogy csökkenteni lehessen a szegregáció kockázatát, így megőrizve a társadalmi fenntarthatóság alapjait.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Körtvélyes periférikus helyzetű városrész Komlón, az 1980-as években megkezdett lakótelepet azonban nem fejezték be, a félkész, paneltechnológiával épült lakótelep így infrastruktúrájában és elérhetőségében is problémásnak minősül. Annak érdekében, hogy a városi társadalom integritását fenntarthatassák, infrastrukturális fejlesztésekre van szükség Körtvélyesen.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A legújabb városrészünk egyre népszerűbb a lakást vásárolni szándékozók körében. A tisztán panel technológiával épült lakótelep tervezése során (1982) nem gondoltak a motorizáció ilyen mértékű fejlődésére, ezért a parkolóhelyek hiánya jelenti a legnagyobb problémát a lakótelepen.
6.	városrészi leképeződése	Nyugati városrész, Körtvélyes

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé válását, zöldítését és társadalmi megújulását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Komló-Körtvélyes leromlott településrész fejlesztése
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A körtvélyesi városrész a többi városi területtől elszigetelt helyzetben van, elérése emiatt nehézséget okoz az itt élő népességnek. A városrészben emiatt devalválódott lakáspiac komoly kockázati tényező, mivel előrevetíti a városrész szegregálódását. Ezért fontos, hogy a lakótelep fizikai megújítása, hogy csökkenteni lehessen a szegregáció kockázatát, így megőrizve a társadalmi fenntarthatóság alapjait.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Körtvélyes periférikus helyzetű városrész Komlón, a '80-as években megkezdett lakótelepet azonban nem fejezték be, a félkész, paneltechnológiával épült lakótelep így infrastruktúrájában és elérhetőségében is problémásnak minősül. Annak érdekében, hogy a városi társadalom integritását fenntarthatassák, infrastrukturális fejlesztésekre van szükség Körtvélyesen.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A Komló-Körtvélyes városrész útburkolatainak, járdáinak, zöldfelületeinek és részben vagy egészében önkormányzati tulajdonú ingatlanok korszerűsítése.
6.	városrészi leképeződése	Nyugati városrész, Körtvélyes

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A beavatkozás segíti a megújuló energiahasználatra történő fokozottabb és gyorsabb átállást.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Napelemes rendszer telepítése a mecsekjánosi óvoda épületén
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A város intézményhálózatának több elemét korszerűsítették és látták el korábban napelemekkel. A trendet folytatva a projekt a mecsekjánosi óvoda energiahatékonyságát és ezáltal a település környezeti fenntarthatóságát növelné.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A fosszilis energiaforrások elhagyása és a megújuló energiahordozókra történő átállás kulcskérdés a 21. században. Ezáltal csökken a település üzemeltetéséből származó környezetterhelés aránya, továbbá pozitív példát mutat a lakosság számára, ezáltal növelve az önkormányzatba vetett társadalmi bizalmat, ami pozitív településimázst és fenntarthatóbb társadalmat eredményezhet.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A napelemes rendszer telepítése az óvoda későbbi fenntartása során jelentős költségmegtakarítást eredményezne a település számára.
6.	városrészi leképeződése	Mecsekjánosi

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé válásának támogatását, a rekreációs lehetőségek szélesítését és egy prosperáló, megtartó városrész létrehozását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Komló - Sikonda településrész turisztikai és közösségi célú fejlesztése
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	Sikonda Komló rekreációra specializálódott városrésze, ahol a város élményfürdője, két horgásztó, parti sétány, illetve bicikliút is található. A városrész komplex turisztikai és közösségi célú városrehabilitációs fejlesztése növelné a város népességvonzó képességét, valamint gazdasági lehetőségeit és további munkahelyek létrehozását eredményezné. A zöldövezet magasabb turisztikai hasznosításából erősödhetne Komló környezeti értékeihez kapcsolódó imázsa. Mindez összességében pozitív hatással lenne a város demográfiai folyamataira, gazdasági szférájára a már meglévő természeti adottságok értékei mellett.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Sikonda tradicionálisan a város rekreációs területe, ahova a város lakossága és a környező településeken élők is szívesen látogatnak. A területen számos beruházást hajtottak végre az elmúlt években, azonban további fejlesztésekre szorul annak érdekében, hogy a 21. század kihívásainak megfelelő infrastruktúrát biztosítson az itt élőknek és az ide látogatóknak egyaránt. A település idegenforgalomból származó bevételeinek jelentős hányada származik Sikondáról, így kiemelt jelentősége van annak, milyen infrastruktúra várja az ide látogatókat.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Turisztikai szempontból meghatározó Sikonda településrész fejlesztése, amelynek során egyrészt a meglévő horgásztó és környezetének megújítása történne meg (sétányok, parkolóhelyek, pihenőhelyek, horgászhelyek, játszótér kialakításával), másrészt a városrész-központ közösségi célú rehabilitációja valósulna meg.
6.	városrészi leképeződése	Sikonda

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	beavatkozás/projekt munkacíme	Komló város ellátatlan területeinek szennyvízelvezetése
3.	beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	Zobákpusztán nincs még kialakítva minden közmű megfelelően, az itt élő társadalom életszínvonala így alacsonyabb a városi átlaghoz képest. Ennek javítása, valamint a környezet védelme érdekében fontos a projekt.
4.	miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A városrészben élő társadalom életszínvonala a közművek sok esetben kezdetleges állapota, a szennyvízelvezető hiánya miatt alacsonyabb Komló társadalmi átlagához képest, így a társadalmi integritás nem valósul meg teljes mértékben. Az itt élők elszigetelődésének megakadályozása, környezeti és társadalmi szempontból is fenntarthatóbb településrészi környezet kialakítása elengedhetetlen.
5.	a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A Komló-Zobákpusztai városrész szennyvízelvezetésének kiépítése.
6.	városrészi leképeződése	Keleti városrész, Zobákpusztai

6.3.2 Stratégiai célkitűzéseket támogató nagyobb városi területekre kiterjedő beavatkozások

36. táblázat: A stratégiai célkitűzéseket támogató nagyobb városi területekre kiterjedő beavatkozások

	kérdés	kifejtés
1.	akcióterület illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A város vonzóbbá és élhetőbbé válásának támogatását szolgálja ez a beavatkozás.
2.	akcióterületi fejlesztés munkacíme	A város vonzóbbá tétele
3.	akcióterületi fejlesztés illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	Komló belvárosát komor és meghatározó, nehezen átjárható elemként szeli ketté a vasút, amely egyúttal értékes területeket foglal el a városi szövetből. A város kompaktságát, fenntarthatóságát és vonzerejét növeli a vasút áthelyezése.
4.	akcióterület kijelölésének indoklása	A cél az, hogy a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv a 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszon a közterület teljes keresztmetszetében átrendeződjön úgy, hogy vonzóvá, a közösségi és szabadidős funkciók fogadására alkalmassá váljon. Ahhoz, hogy ez a cél elérhető legyen, csökkenteni kell a belvárost terhelő gépkocsiforgalom zavaró hatását, biztosítani kell a gyalogos, kerékpáros és közösségi közlekedés előnyét a gépjármű forgalommal szemben, és csökkenteni kell a gépjármű-közlekedésre szánt felületek elválasztó hatását.
5.	az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	Vonzó városközpont kialakítása a vasút áthelyezésével. Ennek érdekében átkötő utakkal javítani kell az úthálózat sajátos, egy pontban összefutó polipos jellegén, valamint a közösségi közlekedés minőségén és elfogadottságán. Több ponton meg kell oldani a vasúton való átjutást. Megoldást kell találni a Kossuth Lajos utca - Berek utca - Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelésére. Ki kell alakítani havária utat az előbbi csomópont elkerülésére. Ezután nyílik lehetőség arra, hogy a Kossuth Lajos utca négysávos szakaszán – természetesen a csomópont kivételével – egy sáv a gyalogosok és kerékpárosok számára felszabadítható legyen.
6.	városrészi leképeződése	Belváros, Kökönyös, Szilvás, Kenderföld, Dávidföld

6.3.3 Stratégiai célkitűzéseket támogató, átfogó szervezeti rendszerként működő stratégiai keretrendszerek (hálózatos, vonalas fejlesztések)

37. táblázat: A stratégiai célkitűzéseket támogató hálózatos, vonalas fejlesztések, beavatkozások

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A városi közlekedés fenntartható, gördülékeny üzemeltetése és egy fenntartható, koherens városi társadalom kiszolgálása magas minőségű szolgáltatásokkal.
2.	beavatkozás munkacíme	A Komló város helyi közösségi közlekedésének fejlesztése
3.	beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A város tömegközlekedési rendszerének és járműveinek gyakran kell szembesülniük a települési útburkolat hibáival, valamint az utasvárók elmaradottságával, ami az utasokat illeti. A fejlesztés magában foglalná a tömegközlekedés által használt útvonalak rehabilitációját, illetve egy minőségi utasváró hálózat kialakítását. Mindkét hatás növelné a tömegközlekedés, mint közszolgáltatás minőségét és hatékonyságát, segítené a helyi közlekedés magasabb kihasználását, ami egy fenntarthatóbb környezetet és társadalmat eredményezne.
4.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás az egész város területére kiterjedne.
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	A településen működő helyi tömegközlekedéssel érintett útvonalak útburkolatának korszerűsítése és a kapcsolódó utasvárók fejlesztése.
6.	a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A fejlesztés a település minden városrészét érinti, a főbb tömegközlekedési útvonalak ezek közül is: Jó Szerencsét utca, Pécsi utca, Kossuth Lajos utca, Berek utca, Alkotmány utca, Kiss József utca, Széchenyi István utca, Sikondai út, Fürdő utca, Gesztenyési út, Zobáki út

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	A városi közlekedés fenntartható, gördülékeny üzemeltetése és egy fenntartható, koherens városi társadalom kiszolgálása magas minőségű szolgáltatásokkal.
2.	beavatkozás munkacíme	Kerékpárút kialakítása Komló várostól Hosszúhetény településig
3.	beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A kerékpárút részben kiváltaná a személyautóval történő forgalmat a keleti városrész és a belváros között, ami jelentős mértékben csökkentené az érintett városrészek környezetterhelését. A kerékpárút meghosszabbítása lehetővé tenné a kerékpáros összeköttetést Komló és Hosszúhetény között.
4.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás az egész város területére kiterjedne.
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	A korábbi fejlesztési programidőszakban már kialakított kerékpárút folytatásának kialakítása.
6.	a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	Belváros, Keleti városrész, Zobákpuszta

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Fenntartható, megújuló városi társadalom létrehozása és a népességszökkenés megállítása minőségi rekreációs beruházásokkal minden korosztálynak.
2.	beavatkozás munkacíme	Játszóter fejlesztési program
3.	beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A város demográfiai trendjei negatív irányba mozdították a koreloszlást Komlón. Ezt a folyamatot mérsékelheti egy olyan fejlesztéscsomag, ami a fiatal- és gyermekkorú lakosság szabadterei rekreációs lehetőségeit fejleszti. Így a kisgyermekes családok számára vonzó opció lehet letelepedni Komlón, így stabilizálva a város népességszámát és kiegyensúlyozva a koreloszlást.
4.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás az egész város területére kiterjedne.
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	A gyerekek kulturált közterület időtöltésének fejlesztésére ebben a nehéz időszakban kell felkészülni. Korszerű játékok vásárlásával a meglévő játszótereket bővíteni és újat létrehozni kívánunk ebből a támogatásból.
6.	a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A beavatkozás a település minden városrészét érinti

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Fenntartható, megújuló városi társadalom létrehozása.
2.	beavatkozás munkacíme	Önkormányzati bérlakás építés folytatása
3.	beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	Az önkormányzati bérlakások jelentősége a társadalmi fenntarthatóság kapcsán merül fel. Az ingatlanoknak jelentős szerepük lehet a szegénységi csoportok peremre szorulásának megállításában, a szegregált családok számára lehetőséget adhat a felzárkózásra, megvédheti a társadalom tagjait a hajléktalanná válástól.
4.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás az egész város területére kiterjedne.
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	Az olyan rossz állapotú épületek (Jánosi Engel Adolf út, Anna akna) bontás utáni újjáépítése, illetve a meglévő magas önkormányzati bérlakás állomány folyamatos korszerűsítése, komfortosabbá tétele.
6.	a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A beavatkozás a település minden városrészét érinti

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Fenntartható, megújuló városi társadalom létrehozása.
2.	beavatkozás munkacíme	Szocializációs, illetve oktatási célú integrációs programok megvalósítása gyermek és serdülőkorúak számára a hátrányos/deprivált helyzet újratermelődésének akadályozása érdekében
3.	beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	Szocializációs, illetve oktatási célú integrációs programok megvalósítása gyermek és serdülőkorúak számára a hátrányos/deprivált helyzet újratermelődésének akadályozása érdekében. Az ilyen integrációs programoknak jelentős szerepük lehet a szegénységi csoportok peremre szorulásának megállításában, a szegregált családokban élő fiatalok számára lehetőséget adhat a felzárkózásra, alternatívát mutathat a kiútra.
4.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás az egész város területére kiterjedne.
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	A cél hátrányos/deprivált helyzet újratermelődésének megakadályozása. Hátrányos helyzetű, illetve szegregátumokban élő gyermekek részére indított iskolai felzárkóztató programok folytatása. Civil szervezetek által működtetett tanoda-jellegű programok támogatásának folytatása. Étkezést biztosító nyári napközi program folytatása hátrányos helyzetű, illetve szegregátumokban élő gyermekek számára. Ösztöndíj rendszer kidolgozása, működtetése az általános és középfokú oktatásban rész vevő hátrányos helyzetű, illetve szegregátumokban élő fiatalok számára (HHH-s gyermekek, fiatalok számára).
6.	a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A beavatkozás a település minden városrészét érinti

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Fenntartható, megújuló városi társadalom létrehozása.
2.	beavatkozás munkacíme	Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása
3.	beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	Az alacsony státuszú munkavállalókat foglalkoztató vállalkozások adókedvezményben való részesítése, vagy anyagi támogatása, valamint a közfoglalkoztatási program folytatása révén elérhető az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javulása. Az ilyen integrációs programoknak jelentős szerepük lehet a szegénységi csoportok peremre szorulásának megállításában, a szegregált családokban élők számára munkalehetőséget teremt és ez által lehetőséget adhat a felzárkózásra is.
4.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás az egész város területére kiterjedne.
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	A cél az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása. Munkanélküliség csökkentése szolgáló pályázati lehetőségek felkutatása (önkormányzat, munkáltatók). Felzárkóztató képzések (általános iskola elvégzését vagy szakmaszerzést célzó) szervezése. Az elsődleges munkaerőpiacon történő elhelyezkedést követő jelleggel is támogatása – (munkahelyi) mentorprogramok. Egyénre szabott álláskeresést támogató programok a Gazdasági Kamara, ill. civil szervezetek bevonásával
6.	a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A beavatkozás a település minden városrészét érinti

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Fenntartható, megújuló városi társadalom létrehozása.
2.	beavatkozás munkacíme	Az egészségügyi, szociális és más közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása
3.	beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A társadalmi integráció egyik legfontosabb eleme, hogy mindenki egyformán hozzáférhessen a közszolgáltatásokhoz, így az egészségügyi, szociális és egyéb közösségi szolgáltatásokhoz. Az ilyen integrációs programoknak jelentős szerepük lehet a szegénységi csoportok peremre szorulásának megállításában, a szegregált családokban élő családok számára lehetőséget adhat a felzárkózásra, az egészségesebb és teljesebb életmód elérésére.
4.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás az egész város területére kiterjedne.
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	A cél az egészségügyi, szociális és egyéb közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása. Információs akadálymentesítő programok kidolgozása, működtetése a hátrányos helyzetű, illetve időskorú lakossági csoportok számára Alapvető gazdálkodási, pénzügyi ismeretek oktatása terepen. Egyénre szabott segítségnyújtás, életvezetési tanácsadás ¹¹ terepen. Védőnők, szociális munkások foglalkoztatásának támogatását biztosító (pályázati) források felkutatása.
6.	a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A beavatkozás a település minden városrészét érinti

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Fenntartható, megújuló városi társadalom létrehozása.
2.	beavatkozás munkacíme	Közösségi terek biztosítása, közösségfejlesztés, társadalmi integráció erősítése
3.	beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A közösségi terek a társadalmi élet színterei, amelyeknek jelentős szerepük lehet a szegénységi csoportok peremre szorulásának megállításában, a szegregált családokban élő családok számára lehetőséget adhat a kiegyensúlyozottabb közösségi életre, a közösséghez való tartozás élményére.
4.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás az egész város területére kiterjedne.
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	A cél közösségi terek biztosítása, közösségfejlesztés, társadalmi integráció erősítése. Közösségi tér kialakítása, működtetése roma civil szervezettel való együttműködésben. Közösségi kert kialakítása szegregátumban, ill. a város más területein is igény szerint civil szervezetek, helyi vállalkozások mentorálásával. Közösségi terek akadálymentes használatának biztosítása mozgássérültek, időskorú lakosság számára. Lakóhelyi közösségi sportolásra alkalmas területek kialakítása, eszközökkel való felszerelése. Közösségi tereken megvalósuló generációs, intergenerációs programok facilitátor-képzése, illetve alkalmazása.
6.	a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A beavatkozás a település minden városrészét érinti

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Fenntartható, megújuló városi társadalom létrehozása.
2.	beavatkozás munkacíme	Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében
3.	beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	A digitális várossal kapcsolatos célkitűzések eleve rendkívül horizontálisan jelennek meg a többi fejlesztési célkitűzés között. A digitális város kialakításához használatos „smart city” eszközök hozzájárulnak az átfogó stratégiai célok mindegyikéhez: Komló nem tud lakosainak és környezetének munkát adni, nem képes korszerű színvonalon lakókörnyezetet biztosítani, és szolidáris és fenntartható társadalmat hirdetni a 21. században, ha nem rendelkezik a digitális város néhány alapvonásával. Ugyanígy, az itt megfogalmazott témák szintjén is erőteljes összekapcsolódásokat állapíthatunk meg, hiszen a digitalizáció eredményei felhasználhatók és felhasználandók a zöldebb, prosperálóbb, a szolgáltató és a megtartó város kialakításában.
4.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás az egész város területére kiterjedne.
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	A cél smart city (okos város) eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében. Korszerű integrált települési téradatrendszer kialakítása. A digitális hozzáférés lehetővé tétele a város minden lakóterületén. Az e-közszolgáltatás kiterjesztése az önkormányzati ügyek vonatkozásában. A digitális eszközök adta lehetőségek kiaknázása a városüzemeltetés területén. A helyi közösségi közlekedés színvonalának emelése a megállók és az utastájékoztató korszerűsítésével, digitalizálásával. A lakosság digitális kompetenciáinak fejlesztése.
6.	a beavatkozás városrészi leképeződése	A beavatkozás a település minden városrészét érinti

	kérdés	kifejtés
1.	beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Fenntartható, megújuló városi társadalom létrehozása.
2.	beavatkozás munkacíme	Parkolóhelyek fejlesztése az egész város területén
3.	beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	Ahogy országos szinten, úgy Komlón is folyamatosan problémát okoz a parkolóhelyek hiánya főként a központi és lakótelepi területeken a lakossági és gazdasági szereplők részéről megszorodó gépjárműállomány miatt. Mindezért a város folyamatosan bővíti a lehetőségekhez mérten a parkolóhelyek számát, amely hozzájárul a város megtartóképességéhez és kiszolgáló jellegéhez is.
4.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás az egész város területére kiterjedne.
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	Komló egy tervezett város, de amikor a város szerkezetét megtervezték, akkor még nagyon kevés személygépjármű volt a városban. Még a tisztán panel technológiával épült lakótelep tervezése során (1982) sem gondoltak a motorizáció ilyen mértékű fejlődésére, ezért a parkolóhelyek hiánya jelenti a legnagyobb problémát az élnéliség és az üzleti működés szempontjából is. A projekt keretében a jelentős méretű közterületek egy részén új parkolóhelyekkel bővülnek a közlekedési célú területek.
6.	a beavatkozás városrészi leképeződése	A beavatkozás a település minden városrészét érinti

6.4 Várostérségi szintű beavatkozási területek részletezése

6.4.1 Stratégiai célkitűzésekkel rendelkező térségi bevonással megvalósítható egyedi projektek

38. táblázat: Térségi bevonással megvalósítható projektek

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás tematikus fókusz	A város és térsége turisztikai vonzerejének és együttműködésének erősítése a közös múltra és természeti értékekre alapozva.
2.	beavatkozás munkacíme	"Jó szerencsét!" Mecseki Bányász Emlékút infrastrukturális fejlesztése Komló és térsége turisztikai potenciáljának erősítése érdekében
3.	illeszkedése a vármegyei program céljaihoz	2.8. intézkedés: A turisztikai potenciál erősítését szolgáló fejlesztések támogatása elsősorban a meglévő természeti, szellemi, kulturális és épített örökségi értékek és kapcsolódó népszerű szolgáltatások minőségének javításával 2.8.1 Aktív turisztikai fejlesztések (túra, sport)
4.	illeszkedése az FVS céljaihoz	A projekt illeszkedik „A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ” stratégiai célhoz, valamint a Prosperáló város és Kiszolgáló város tematikus célokhoz.
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma (a térségi vonatkozások kiemelésével)	"Jó szerencsét!" Mecseki Bányász Emlékút, vagyis a Hidas, Nagymányok, Váralja, Máza, Szászvár, majd a Kelet-Mecseken át Zobák-akna, Glanzer- és Szerencse-táró, Anna-akna, Adolf-táró, Bányászpark, emlékmű és emlékfal, Muzeális Gyűjtemény, Engel Adolf-szobor, Altáró, Kossuth-légakna, Kossuth I-II-es akna, III-as akna, Béta-akna, Diagonál-akna, felhagyott fonolitbánya, Petőfi-akna, Wiesner-akna, Vasas bányatelep, Josefín- és Henrik-táró, Somogy bányatelep, Rücker-akna, Szent István-akna, György-akna, Széchenyi-akna, volt Bányakórház, Gesztenyési emlékmű, Pécsbányatelep, András-akna, Karolina-külfejtés, (Északi-táró, Gyula-akna), Lámpás-völgy útvonal infrastrukturális fejlesztése Komló és térsége turisztikai potenciáljának erősítése érdekében.
6.	tevékenységek	Korszerű pihenők és egyéb kapcsolódó infrastrukturális elemek (parkolók, kerékpártárolók) építése, meglévők korszerűsítése, valamint a kapcsolódó információs szolgáltatások, valamint vendéglátó- és szálláshelyek fejlesztése az útvonal mentén.
7.	a tevékenységekben érintett települések köre és feladataik	Hidas, Nagymányok, Váralja, Máza, Szászvár, Komló, Mánfa, Pécs településeken a túraútvonalhoz kapcsolódó információs szolgáltatások, valamint vendéglátó- és szálláshelyek fejlesztése az útvonal mentén.
8.	hatások és a hatásokban érintett települések köre	Komló és térsége turisztikai vonzereje javul, és az érintett települések együttműködése erősödik.
9.	koordináció módja, az érintett települések bevonása a koordinációba	A koordinációt Komló Város Önkormányzata és a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás fogja végezni az érintett önkormányzatok és egyéb jogi személyek bevonásával.

A fenti térségi bevonással megvalósítható turisztikai célú projekt fejlesztési igénye már több éve napirenden van, többek között a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás ülésin. Konkrét együttműködés, előkészítés még nem indult el, az elmúlt évek a piaci-gazdasági környezet kedvezőtlen változása, a háborús veszélyhelyzet és következményei miatt a mindennapi működési problémák megoldása irányába vitték el a települések, az önkormányzatok (és tulajdonképpen az összes területfejlesztésben valamilyen módon érintett szereplő) fókuszát.

A fejlesztési igényt azonban alátámasztotta és megerősítette a 2023. májusában a Vármegyei Közgyűlés által jóváhagyott **Baranya Vármegye Turizmusfejlesztési Stratégiája (2022-2030)** is, mely Komló város alapvető céljaként említi, hogy a köztudatban „rozsdás Komlóként” élő képet a város megváltoztassa úgy, hogy közben nem távolodik el a gyökereitől. Ezért fontos, hogy meglévő és már ismert értékeken alapuló fejlesztések valósuljanak meg. Komló és térsége esetében pedig vitathatatlanul a bányászat tekinthető ilyen „értéknek”.

6.4.2 Átfogó stratégiai megalapozottságú térségi keretrendszerek (térségi hálózatos, vonalas fejlesztések, nem materiális hálózatos fejlesztések)

39. táblázat: Átfogó stratégiai megalapozottságú térségi keretrendszerek

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás tematikus fókusz	A város és térsége turisztikai vonzerejének és együttműködésének erősítése a közös múltra és természeti értékekre alapozva – soft elemek
2.	beavatkozás munkacíme	"Jó szerencsét!" Mecseki Bányász Emlékút mentén szállásadók és vendéglátók, vagy azzá válni szándékozók szakmai képzése.
3.	illeszkedése a vármegyei program céljaihoz	2.8. intézkedés: A turisztikai potenciál erősítését szolgáló fejlesztések támogatása elsősorban a meglévő természeti, szellemi, kulturális és épített örökségi értékek és kapcsolódó népszerű szolgáltatások minőségének javításával 2.8.1 Aktív turisztikai fejlesztések (túra, sport)
4.	illeszkedése az FVS céljaihoz	A projekt illeszkedik „A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ” stratégiai célhoz, valamint a Prosperáló város és Kiszolgáló város tematikus célokhoz.
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma (a térségi vonatkozások kiemelésével)	"Jó szerencsét!" Mecseki Bányász Emlékút, vagyis a Hidas, Nagymányok, Váralja, Máza, Szászvár, majd a Kelet-Mecseken át Zobák-akna, Glanzer- és Szerencse-táró, Anna-akna, Adolf-táró, Bányáspark, emlékmű és emlékfal, Muzeális Gyűjtemény, Engel Adolf-szobor, Altáró, Kossuth-légakna, Kossuth I-II-es akna, III-as akna, Béta-akna, Diagonál-akna, felhagyott fonolitbánya, Petőfi-akna, Wiesner-akna, Vasas bányatelep, Josefin- és Henrik-táró, Somogy bányatelep, Rücker-akna, Szent István-akna, György-akna, Széchenyi-akna, volt Bányakórház, Gesztenyési emlékmű, Pécsbányatelep, András-akna, Karolina-külfejtés, (Északi-táró, Gyula-akna), Lámpás-völgy útvonal mentén szállásadók és vendéglátók, vagy azzá válni szándékozók szakmai képzése.
6.	minden érintett településen elvégzett fejlesztési tevékenységek	Hidas, Nagymányok, Váralja, Máza, Szászvár, Komló, Mánfa, Pécs településeken a túraútvonal környékén működő szállásadók és vendéglátók, vagy az ott dolgozni szándékozók szakmai képzése
7.	egyedi tevékenységek és azok gazdái (település, konkrét szereplő)	Képzések és rendezvények szervezése az érintett önkormányzatok, a területükön működő turisztikai egyesületek és a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás szervezésében.
8.	hatások és a hatásokban érintett települések köre	Komló és térsége turisztikai területen tevékenykedő humánerőforrása javul, és az érintett települések együttműködése erősödik.
9.	koordináció módja, az érintett települések bevonása a koordinációba	A koordinációt Komló Város Önkormányzata és a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás fogja végezni az érintett önkormányzatok és egyéb jogi személyek bevonásával.

6.5 Stratégia együttműködési menetrendek (zöld és digitális átállást elősegítő célok és intézkedések, opcionálisan innovációs menetrend)

6.5.1 Zöld átállás menetrend

zöld átállási menetrend	A zöld, energiahatékony, karbonsemleges megoldások, technológiák alkalmazása által okozott változás (zöld átállás) a fenntarthatóság kulcsa. A zöld átállási menetrend a folyamat helyi forgatókönyve.
zöldülő város	A zöldülő város valósítja meg a zöld átállást, melynek részét képezi az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése, illetve ahhoz való alkalmazkodás, az erőforrások fenntartható használata, a körforgásos gazdaságra való átállás, szennyezés megelőzése, és a környezeti ökoszisztémák védelme.

Forrás: FVS módszertani kézikönyv 2021-27

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia jelen munkarésze alapvetően arra törekszik, hogy Komló Város Önkormányzata számára lefedtesse a klímaváltozással és egyéb környezeti kihívásokkal kapcsolatos beavatkozási kereteket, célokat, illetve feladatokat határozzon meg az ún. zöld finanszírozási keretrendszer (ZFK) számára, amelyet Komló városának 2025. december 31-ig kell kidolgoznia. Ennek megalapozásaként az FVS egy zöld átállás menetrendet vázol fel, az alábbiak szerint.

Helyzetértékelés

Az **éghajlatváltozás hatásának mérséklését** az okozó üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának csökkentésével lehet pozitívan befolyásolni. Az ÜHG kibocsátás a városokban koncentrálódik, legnagyobb része a települések épületállományának üzemeltetéséből, a közlekedésből, kisebb részt az ipari termelésből és a hulladékgazdálkodásból származik. Mindezek hátterében döntően a fosszilis energiahordozók energiatermelési célú közvetlen, vagy közvetett (például a felhasznált villamosenergia előállításához szükséges energiahordozók) felhasználása áll.

A klímaváltozás egyik okozója a fosszilis energiaforrások használata – ennek mérséklésére Komlón jelentős előrelépések történtek. Mindennek keretében Komló városvezetése az elmúlt évek során, uniós források felhasználásával több energetikai beruházást hajtott végre saját ingatlanállományán belül (pl. napelempark telepítése, középületek energetikai fejlesztése), melyek eredményeit a 2.1.8.7 alfejezetben részleteztük. Ezen beruházásoknak köszönhetően az önkormányzat éves energiamegtakarításában jelentős hatékonyságnövekedés következett be, mely javítja a fejlesztett ingatlanok működtetési és fenntarthatósági feltételeit, illetve csökkenti a közintézmények CO₂ emisszióját.

Baranya vármegye klímastratégiája szerint Baranya vármegyében is érzékelhetők a klímaváltozás negatív hatásai:

- A mezőgazdaságot egyre fokozottabban sújtja a földterületek aszályosodása, így egyre nagyobb az igény az öntözésre, amely a környezet további kiszáradását jelenti.
- A hóhullámok egyre fokozottabban jelennek meg, melyek a városokban a magas burkoltsági szint miatt fokozottabban érzékelhetők, mint a vidéki több zöldövezettel rendelkező településeken.

- Az utóbbi évtizedekben egyre nagyobb előfordulással és nagyobb energiájú viharokat lehet tapasztalni. Az egyre nagyobb szélerősség és a hirtelen lezúduló csapadék komoly kihívás elé állítja a lakosságot és természeti és épített környezetet.
- Korábban nem tapasztalt árvizek jelennek meg a rendkívüli esőzések és havazások, vagy éppen a hirtelen felmelegedés okán. A társadalom számára a közelmúltban vált közzismertté a villámárvizek fogalma, mely ugyancsak az éghajlatváltozás egyik hozadéka. A hegy-, domboldalokról hirtelen lezúduló nagymennyiségű csapadékvíz jelentős természeti és anyagi károkat tud okozni.

A klímaváltozásra adható válasz esetében Baranya vármegye több olyan adottsággal, kihasználatlan potenciállal is rendelkezik, amelyek felhasználásával csökkenteni képes az energiafüggőségét, a környezeti terhelést és a klímaváltozást gerjesztő hatások mértékét. Az országban Baranyában a legmagasabb (2000<) a napsütéses órák száma, így megfelelő területet jelent napelemek, napkollektorok telepítési helyszínként. Emellett a mezőgazdaságban, pontosabban a melléktermékként keletkező produktumokban is számottevő kihasználatlan lehetőség rejlik. Ezeket ugyanis biomasszaként lehet felhasználni főként hőenergia előállítására.

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás

Az éghajlatváltozás hatásait lokálisan nehéz mérni, emiatt nagy figyelmet kell fordítani az adaptációs képesség erősítésére – többek között az alábbi, részben már alkalmazott eszközökkel:

- szárazságtűrő növényfajok nagyobb mértékű telepítése mind a mezőgazdaságban, mind a rekreációs célú zöldfelületek esetében,
- burkolt felületek nagyságának, hőelnyelő képességének csökkentése,
- zöld és kék infrastruktúra bővítése és megújítása,
- energiahatékonysági korszerűsítések megvalósítása,
- szemléletformálás a lakosság, az intézmények és a vállalkozások körében.

A vízi erőforrások fenntartható használata és védelme

A település keleti részén elhelyezkedő Gesztenyés városrésztől északi irányban található az OTRT-ben nevesített országos vízminőség védelem alatt álló övezet, ugyanakkor a Baranya vármegye területrendezési terve szerint a település területét a felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területének övezete nem érinti. Ugyanakkor kiemelendő, hogy a város közigazgatási területének keleti határában kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területi övezet jelöl, ami az országos övezetnél nagyobb területet, a Gesztenyés városrészt és a Macskalik-patak völgyét is magába foglalja. Ezen területek védelméről a 2019/2004. (VII.21.) felszín alatti vizek védelméről szóló kormányrendelet rendelkezik.

Az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer szerint Komlót felszíni vízbázis védőterület övezete nem érinti. A település felszíni élővizeit a sikondai és gadányi tavak, valamint a Kaszánya-patak, a Baranya-csatorna és mellékvizei alkotják. A térség vízgyűjtő területén jelenleg is számos – jórészt még feltáratlan – szennyező forrás található. A városi kommunális szennyvizek ugyanakkor zárt csatornában kerülnek elvezetésre. Komló ivóvízellátása javarészt a térségi vízbázisra (Mánfa, Liget, Magyarország) támaszkodik.

A város közigazgatási területe víztisztaság-védelem szempontjából „A”, vagyis fokozottan érzékeny besorolású kategóriába tartozik.

Az erózióveszélyeztetett, még megoldatlan vízelvezetésű domboldalak a felszíni vizek minőségében okoznak problémát. Ezen rendellenesség a bányászati létesítmények és üzemek területén fokozza a talajszennyezés veszélyét.

Komlón és környezetében nincs olyan jelentősebb felszíni vízfolyás, amely lehetőséget biztosítana a vízenergia hasznosítására.

A körforgásos gazdaságra való áttérés

A körforgásos gazdaságban rejlő lehetőségeket egyelőre kevésbé tudta kihasználni a város, azonban annak jelentősége a jövőben egyre nagyobb lehet a köz- és a magánszektorban is: különösen a turizmus, a vállalkozások és főként a lakosság tekintetében van lehetőség érvényesíteni azt a szemléletet, amely a hulladéktermelés minimalizálására, valamint az újrahasznosítás mértékének növelésére fókuszál. Ez utóbbit segíti a szelektív hulladékgyűjtés kialakult rendszere is. A szelektív hulladékgyűjtés a város egész területén szervezeten működik, de sajnos e téren alacsonyfokú az együttműködés lakossági részről.

A szennyezés megelőzése és csökkentése

A város levegőminőségének alakulása folyamatosan monitorozásra kerül a település található légszennyezettséget ellenőrző állomások által. A létesítményekben (belváros, Juhász Gyula utca, Toldi Miklós utca, Városháza tér) folyamatosan vizsgálják Komlón a levegő szén-monoxid, kén-dioxid, nitrogén-dioxid, szálló por és ózonszennyezettségének mértékét. A monitorállomások által nyert adatok alapján egyértelműen megállapítható, hogy Komlón a levegő NO_x és por koncentrációja évente több alkalommal is túllépi az egészségügyi határértéket. A domborzati adottságok (szűk völgyek) miatt jellemző a városra a rossz átszellőzés, ami nem segíti a levegő folyamatos megtisztulását.

A városban több barnamezős terület, alulhasznosított volt ipari létesítmény kármentesítése és revitalizációja megvalósult.

A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása

Komló városa nem rendelkezik átfogó zöldfelületi koncepcióval. A település több pontján megtalálhatók zöldterületek és (közkert, közpark, fasorok), a zöldterület jellegű területek, intézményi zöldfelületek (temető, sport- és szabadidős területek), illetve a belterületen művelt kertes mezőgazdasági területek. A tagolt városszerkezetben a környező erdők képezik az összefüggő zöldfelületi rendszert, amit kiegészítenek a már említett közparkok, fasorok, az intézményi zöldfelületek, vízpartok, és a kertes mezőgazdasági területek. A település területe 46,55 km², a zöldterületek aránya 4,37% (2,038 km²). A kialakított játszóterek, sportpályák, pihenőhelyek száma 60 db, területük pedig 42 137 m².

A város zöldfelületi rendszerénél tapasztalható konfliktusok és problémák eredője elsősorban a város történeti fejlődése és a bányászat fellendülésének időszakában tapasztalható ugrásszerű növekedés volt. A település egyfelől kedvező helyzetben van a táji-, természeti adottságai miatt, ugyanakkor a bányászmúlt, az ipari, üzemi területek és a vizuálisan szennyező elemek magas száma és aránya miatt jelentős igény mutatkozik a zöldfelületek kiegyenlítő hatására, minőségi jelenlétére.

Komló város esetében feltárt konfliktusok az alábbiak:

- inaktív területek nagy aránya a városközpontban
- jól megfogalmazott, körülhatárolható városközpont hiánya
- infrastrukturális elemek elválasztó hatása
- koncepcionális arculat hiánya
- zöldfelületi rendszer felmérésének hiánya
- zöldfelületi stratégia hiánya
- alacsony minőségű zöldfelületek aránya
- tájkarakter elemek hiánya
- az arborétum korszerűsítésének elmaradása

Az elmúlt időszak energetikai, klímaalkalmazkodás és a környezeti fenntarthatóságot szolgáló fejlesztései Komlón

40. táblázat: Az elmúlt időszak energetikai, klímaalkalmazkodás és a környezeti fenntarthatóságot szolgáló fejlesztései Komlón

Felhívás címe	Felhívás kódszáma	Pályázó neve	Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (Ft)	Projekt összköltség (Ft)
„Zöld Nemzeti Bajnokok” – A zöldgazdaság területén működő mikro-, kis- és középvállalkozások technológiafejlesztésének támogatása	GINOP_Plusz-1.3.1-21	Solar FM Kft.	Technológiafejlesztés innovatív, forgatórendszeres napelem tartószerkezetek gyártása céljából	2022.01.20	1 499 504 829	2 999 009 658
Megújuló energia használatát, energiahatékonyság növelését célzó épületenergetikai fejlesztések támogatása	GINOP-4.1.4-19	"UNI-SYSTEM BAU" Kft.	Napelem rendszer telepítése az UNI-SYSTEM BAU Kft.-nél	2020.06.30	7 766 525	14 120 955
		"SZAKÁCS" Ipari és Kereskedelmi Kft.	Napelemes rendszer telepítése a "SZAKÁCS" Kft. székhelyén	2021.09.24	9 113 500	16 570 000
		ART-INNOVA Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Komplex energetikai fejlesztés az ART-INNOVA Kft. telephelyén	2020.06.18	11 430 199	20 782 180
		ART-INNOVA Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Napelemes rendszer telepítése az ART-INNOVA Kft. székhelyén	2020.06.30	9 207 000	16 740 000
		BENZON & BERGER Kft.	Napelemes rendszer telepítése a BENZON & BERGER Kft.-nél	2020.06.15	9 206 395	16 738 900
		GRÁNER TRAVEL Idegenforgalmi Kft.	Megújuló energia használatával megvalósuló energetikai fejlesztés GRÁNER TRAVEL Kft.-nél	2021.09.24	9 207 000	16 740 000
		HOFFMANN Ipari, Kereskedelmi, Fuvarozó és Szolgáltató Kft.	Komplex épületenergetikai fejlesztés a Hoffmann Kft.-nél	2020.10.28	36 208 823	65 834 224
		HORVÁTH Kft.	A komlói Horváth Kft. napelemes beruházása	2020.06.12	7 259 947	13 199 904
		MAGYAR-SZŐNYEG Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Energetikai korszerűsítés a Magyar-Szőnyeg Kft.-nél	2021.05.10	4 535 333	8 246 060
		MAXI LIGHTING Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Épületenergetikai fejlesztés a MAXI LIGHTING KFT.-nél	2021.03.04	21 145 062	38 445 569
		PI-ER Technical Gyártó és Kereskedelmi Kft.	Megújuló energiahasználat- és energiahatékonyság növelése a PI-ER Kft.-nél	2020.07.20	16 053 594	29 188 353
		Szakiép-Bau Kft.	Energetikai fejlesztés a Szakiép-Bau Kft. komlói telephelyén	2020.12.12	47 473 607	86 315 650
		TS-PLAST Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Energetikai fejlesztés a TS-PLAST Kft. Komló, 2413/85 hrsz. alatti üzemében	2020.07.06	43 951 615	79 912 029
		TS-PLAST Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Energetikai fejlesztés a TS-PLAST Kft. Komló, 2413/86 hrsz. alatti üzemében	2020.08.28	48 774 352	88 680 640
TS-PLAST Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Energetikai fejlesztés a TS-PLAST Kft. Komló, Altáró u. 5. sz. alatti üzemében	2020.07.20	52 942 099	96 258 362		

Felhívás címe	Felhívás kódszáma	Pályázó neve	Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (Ft)	Projekt összköltség (Ft)
Járóbeteg szakellátó szolgáltatások fejlesztése	EFOP-2.2.19-17	KOMLÓI EGÉSZSÉGCENTRUM, BÁNYÁSZATI UTÓKEZELŐ ÉS ÉJJELI SZANATÓRIUM EGÉSZSÉGÜGYI KÖZPONT	Komlói Egészségcentrum és BUESZ Egészségügyi Központ járóbeteg szakellátásának fejlesztése	2021.12.09	234 397 872	234 397 872
Megújuló energia használatával megvalósuló épületenergetikai fejlesztések támogatása	GINOP-4.1.2-18	Sör-Ber-Szer Sörccsapoló Berendezéseket Szervizelő Kft.	A Sör-Ber-Szer Kft. megújuló energia használatával megvalósuló épületenergetikai fejlesztése	2019.09.05	41 200 000	82 400 000
Napelemes rendszer telepítésének támogatása mikro-, kis- és középvállalkozásoknak	GINOP-4.1.3-19	HOFFMANN Ipari, Kereskedelmi, Fuvarozó és Szolgáltató Kft.	Napelemes rendszer telepítése a Hoffmann Kft.-nél	2019.08.01	3 000 000	3 000 000
Napelemes rendszer telepítésének támogatása mikro-, kis- és középvállalkozásoknak	GINOP-4.1.3-19	HOFFMANN Ipari, Kereskedelmi, Fuvarozó és Szolgáltató Kft.	Napelemes rendszer telepítése a Hoffmann Kft.-nél II. ütem	2019.12.18	3 000 000	3 000 000
Napelemes rendszer telepítésének támogatása mikro-, kis- és középvállalkozásoknak	GINOP-4.1.3-19	T. 2. D. Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	Napelemes rendszer telepítése a T. 2. D. Bt.-nél	2019.10.29	1 500 000	1 500 000
Átmeneti és rehabilitációs intézmények korszerűsítése	EFOP-2.2.3-17	KOMLÓI KISTÉRSÉG TÖBBCÉLŰ ÖNKORMÁNYZATI TÁRSULÁS	Hajléktalanok életminőségének javítása és önálló életvitelének elősegítése Komlón	2019.03.06	79 914 195	79 914 195
Szemléletformálási programok	KEHOP-5.4.1-16	Komló Város Önkormányzata	Szemléletformálási programok megvalósítása Komlón	2018.12.07	5 000 000	5 000 000
Barnamezős területek rehabilitációja	TOP-2.1.1-16-BA1	Komló Város Önkormányzata	Barnamezős terület rehabilitációja Komlón	2018.07.13	375 689 090	375 689 090
Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	TOP-3.2.1-16-BA1	Komló Város Önkormányzata	Energetikai korszerűsítés a komlói sportközpont és futópályás épületében	2018.12.18	188 530 260	188 530 260
Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	TOP-3.2.1-16-BA1	Komló Város Önkormányzata	Épületenergetikai korszerűsítés Komlón	2018.06.18	194 718 007	194 718 007
Lakhatási körülmények javítása	EFOP-2.4.2-17	Komló Város Önkormányzata	Lakhatási körülmények javítása Komlón a Kazinczy F. utcában	2018.04.04	29 881 713	29 881 713
Barnamezős területek rehabilitációja	TOP-2.1.1-15-BA1	Komló Város Önkormányzata	Szabadidőpark és Vállalkozók Háza Komlón	2017.06.13	960 408 873	960 408 873
Zöld város kialakítása	TOP-2.1.2-15-BA1	Komló Város Önkormányzata	Komló - Petőfi tér és környezetének rehabilitációja	2017.05.29	579 470 000	579 470 000
Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	TOP-3.1.1-16-BA1	Komló Város Önkormányzata	Komlói buszpályaudvar és környezetének közlekedésfejlesztése	2017.12.21	730 536 035	730 536 035
Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	TOP-3.1.1-15-BA1	Komló Város Önkormányzata	Kerékpárút kialakítása Komló-Sikonda településrész és Komló belváros között	2017.05.29	235 038 900	235 038 900
Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	TOP-3.2.1-15-BA1	Komló Város Önkormányzata	Szent Borbála Otthon épületenergetikai korszerűsítése Komlón	2017.06.13	396 723 800	396 723 800

Felhívás címe	Felhívás kódszáma	Pályázó neve	Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (Ft)	Projekt összköltség (Ft)
A foglalkoztatás és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	TOP-1.4.1-16-BA1	Magyar Katolikus Egyház Pécsi Egyházmegye	A komlói katolikus Szent Bernadett Óvoda infrastrukturális fejlesztése	2017.12.13	299 999 330	299 999 330
A foglalkoztatás és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	TOP-1.4.1-15-BA1	Komló Város Önkormányzata	Óvodák és bölcsőde fejlesztése Komlón	2017.05.29	121 327 000	121 327 000
Helyi gazdaságfejlesztés	TOP-1.1.3-15-BA1	Komló Város Önkormányzata	A Komló Város területén lévő piac és vásárcsarnok rekonstrukciója	2017.05.29	637 683 269	637 683 269
Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	TOP-4.2.1-15-BA1	Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás	Komló és térsége szociális alapszolgáltatásainak komplex fejlesztése	2017.05.29	150 000 000	150 000 000
Az alapellátás és népegészségügy rendszerének átfogó fejlesztése - alapellátás fejlesztése	EFOP-1.8.2-17	GA-MED Egészségügyi Szolgáltató Bt.	Az alapellátás fejlesztése a komlói térségben	2017.12.22	141 875 031	141 875 031
Iskola 2020: Köznevelési intézmények infrastrukturális fejlesztése	EFOP-4.1.2-17	Pécsi Tankerületi Központ	A Kökönyösi Gimnázium Gagarin Általános Iskolájának infrastrukturális fejlesztése	2017.08.28	496 108 285	519 798 084
Egyes egyházi oktatási infrastrukturális fejlesztések	EFOP-4.1.1-15	Magyar Katolikus Egyház Pécsi Egyházmegye	A komlói Kodály Zoltán Katolikus Általános Iskola infrastrukturális fejlesztése különös tekintettel a mindennapos testnevelés körülményeinek biztosítására	2016.11.09	895 032 925	1 632 479 251
KEHOP Felhívás szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvízkezelés megvalósítására	KEHOP-2.2.1-15	NFP Nemzeti Fejlesztési Programiroda Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	Komló város ellátatlan területeinek szennyvízelvezetése és a szennyvíztisztító telep korszerűsítése	2015.10.13	751 383 886	864 282 608
Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva	KEOP 5.5.0/B/12	Komló Város Önkormányzata	Komlói Bányász Sport Klub tornaterem épülete épületenergetikai fejlesztése	2015.09.16	50 249 406	59 116 948
Épületenergetikai fejlesztések és közvilágítás energiatakarékos átalakítása korszerűsítése	KEOP 5.5.0/A/12	Komló Város Önkormányzata	Kökönyösi Oktatási Központ Nagy László Szakközépiskola, Szakiskola, Speciális Szakiskola és Kollégium épületenergetikai fejlesztése	2015.09.21	174 837 993	205 691 756
Fotovoltaikus rendszerek kialakítása központi költségvetési szervek részére	KEOP 4.10.0/K/14	KOMLÓI EGÉSZSÉGCENTRUM	A Komlói Egészségcentrum fotovoltaikus energia termelése a vásárolt villamos energia mennyiség csökkentése érdekében	2014.12.31	146 497 024	146 497 024

Felhívás címe	Felhívás kódszáma	Pályázó neve	Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (Ft)	Projekt összköltség (Ft)
Közvilágítás energiatakarékos átalakítása	KEOP 5.5.0/K/14	Komló Város Önkormányzata	Közvilágítás energiatakarékos átalakítása Komlón	2014.12.17	235 904 300	235 904 300
Épületenergetikai fejlesztések és közvilágítás energiatakarékos átalakítása korszerűsítése	KEOP 5.5.0/A/12	Mohács-Víz Kft.	Komló-Víz Kft. Épületének Épületenergetikai korszerűsítése	2014.03.11	45 786 678	76 311 130
Fenntarthatóbb életmódot és fogyasztási lehetőségeket népszerűsítő, terjedésüket elősegítő mintaprojektek	KEOP 6.2.0/B/11	KOMLÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZAT JÓZSEF ATTILA VÁROSI KÖNYVTÁR ÉS MUZEÁLIS GYŰJTEMÉNY	Környezettudatos Könyvtár a fenntarthatóbb életmóddért Komlón	2014.03.28	33 199 052	34 946 370
Helyi hő, és villamosenergia-igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal	KEOP 4.10.0/A/12	KOMLÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZAT	Komló Város Önkormányzat KBSK tornatermék intézményében napelemes rendszer telepítése	2013.11.21	47 345 336	55 700 395
Helyi hő, és villamosenergia-igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal	KEOP 4.10.0/A/12	Klebelsberg Intézményfenntartó Központ	A komlói "Kökönyösi Oktatási Központ" Szakközépiskola intézményében napelemes rendszer telepítése	2013.11.21	39 302 690	39 302 690
Helyi hő, és villamosenergia-igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal	KEOP 4.10.0/A/12	BaumArt Asztalos-szakipari, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Napelemes rendszer telepítése a Baumart Kft komlói telephelyén	2013.11.21	13 138 500	21 897 500
A fenntartható életmódot és az ehhez kapcsolódó viselkedésmintákat ösztönző kampányok (szemléletformálás, informálás, képzés)	KEOP 6.1.0/B/11	Komló Város Önkormányzata	Környezettudatosság népszerűsítése Komló Város lakosai körében	2013.04.05	13 709 556	14 431 112
Helyi hő, és villamosenergia-igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal	KEOP 4.10.0/A/12	KOMLÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZAT JÓZSEF ATTILA VÁROSI KÖNYVTÁR ÉS MUZEÁLIS GYŰJTEMÉNY	Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény épületén napelemes rendszer telepítése	2013.11.21	16 711 312	19 660 367
Helyi hő, és villamosenergia-igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal	KEOP 4.10.0/A/12	Komló Város Önkormányzata	Komló Város Önkormányzat Nagy László Gimnázium intézményében napelemes rendszer telepítése	2013.11.21	27 868 307	32 786 244
Derogációs vízi közmű projektek előkészítése	KEOP 7.1.0/11	Komló Város Önkormányzata	Komló város ellátatlan területeinek szennyvízelvezetése és a szennyvíztisztító telep korszerűsítése	2011.08.09	26 605 000	31 300 000
Épületenergetikai fejlesztések	KEOP 5.3.0/A/09	Komló Város Önkormányzata	Energiahatékonyság növelése Komló Város Önkormányzatának intézményeiben	2010.12.23	294 412 731	392 550 308
Távhő-szektor energetikai korszerűsítése	KEOP 5.4.0/09	Komlói Fűtőerőmű Zártkörűen Működő Részvénytársaság	Komlói Fűtőerőmű Zrt. földfeletti távhővezetékek hőszigetelése	2010.06.15	87 478 853	174 957 706

Felhívás címe	Felhívás kódszáma	Pályázó neve	Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítelt támogatás (Ft)	Projekt összköltség (Ft)
Hő- és/vagy villamosenergia-előállítás támogatása megújuló energiaforrásból	KEOP 4.1.0	Komlói Fűtőerőmű Zártkörűen Működő Részvénytársaság	Komlói Fűtőerőmű ZRt. biomassza tüzelésű, 18 MW-os forróvíz-kazán létesítése	2009.01.19	485 961 000	832 125 000
Energetikai hatékonyság fokozása	KEOP 5.1.0	Komló Város Önkormányzata	Komló Város Önkormányzat intézményi épületek energiahatékonyság javítása és energia felhasználásának racionalizálása	2008.11.20	49 398 233	170 338 734

A zöld átállás szempontjából meghatározó dokumentumok

Komló városa jelenleg nem rendelkezik a településre, illetve annak környezetére vonatkozóan klímastratégiával, illetve Fenntartható Energetikai és Klíma Akciótervvel (SECAP). Így konkrétan a klímavédelemre vonatkozó dokumentumban nem kerültek meghatározásra a káros hatások mérséklése (mitigáció) és a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás (adaptáció) érdekében javasolt intézkedések. Ugyanakkor a város és térsége számára is fontos szempontot képvisel a globális éghajlatváltozás elleni küzdelem, így a probléma leküzdése, hatásainak mérséklése érdekében lokális jelleggel az alábbi célok határozhatók meg:

- klímabarát településszerkezet, területhasználat,
- zöldfelületek fejlesztése,
- klímatudatos, környezetbarát építészeti megoldások,
- energiagazdálkodás, intenzívebb megújuló energia hasznosítás,
- klímabarát mobilitás,
- fenntartható vízgazdálkodás és települési kommunális infrastruktúra.

Baranya vármegye 2018-ban készítette el klímastratégiáját, mely Komló számára is iránymutató dokumentum.

Előzetes zöld átállási célrendszer

Komló stratégiai célrendszerében hangsúlyos szerepet kap a környezeti fenntarthatóság kérdésköre, melyet a „Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont” keretébe sorolt alábbi részcélok mentén kíván a város kezelni:

Z1. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése

Z2. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása

Ezekon kívül több stratégiai célon belül megjelennek a környezeti szempontok, melyet a Zöldülő város dimenzióhoz kapcsolódó tervezett beavatkozások keretében lehet majd érvényesíteni. Mindezek alapján kijelölhetők a zöld finanszírozási keretrendszerhez kapcsolódó előzetes célkitűzések, amelyek a későbbiekben széleskörű egyeztetés keretében lehet tovább finomítani:

- A helyi buszközlekedés színvonalának emelése közlekedés környezeti hatásainak csökkentése érdekében
- Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobápuszta között
- A főutak elválasztó hatásának csökkentése, zöld sávok növelése, és a gyalogosok biztonságának növelése
- A város zöldfelületeinek egységes hálózattá szervezése
- A Kaszánya patak partjának kiszabadítása, a vízpart rehabilitálása, a patak vizének tisztán tartása és a zöldfelületi hálózatba való bekapcsolása
- A város belterületével határos erdőrészek hasznosításának a város szempontjából való felülvizsgálata, megnyitása turisztikai célra
- A Szilvási-völgy bekapcsolása városközpontba, „városligetté” fejlesztése
- Kerékpárút kialakítása Komló várostól Hosszúhetény településig

A zöld átállás tervezésének szervezeti háttere és ütemezése

A zöld átállással kapcsolatos döntések meghozatala a város képviselő-testületének feladata, a döntések előkészítésébe, a végrehajtás szervezésébe és ellenőrzésébe elsősorban a Pénzügyi, Ellenőrzési és Gazdasági Bizottság kapcsolódhat be. Az Önkormányzati Hivatalon belül a releváns kompetenciák és hatáskörök alapvetően a Városüzemeltetési és -Fejlesztési Iroda keretein belül jelennek meg, de adott esetben szükség lehet a Pénzügy Iroda bevonására.

Komló zöld átállásának megtervezésébe és megvalósításába az alábbi szereplők bevonása lehet indokolt:

- a környezeti fenntarthatóság területén működő hatóságok és állami szervek (pl. Duna Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, Vízügyi Igazgatóság, Baranya Vármegyei Kormányhivatal, Baranya Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság),
- helyi civil szervezetek,
- közfeladatokat ellátó önkormányzati tulajdonú vállalkozások (Komlói Fűtőerőmű Zrt., Komlói Egészségcentrum Nonprofit Kft., Komlói Városgazdálkodási Nonprofit Zrt., Komló és Térsége Fejlesztési Kht., CARBOKER Kft. – Komlói Ipari Park)
- egyéb szervezetek (pl. közműszolgáltatók E.ON, MVM Next Energiakereskedelmi Zrt., Baranya-Víz Zrt., DRV Zrt., Dél-Kom Nonprofit Kft., Volánbusz Zrt.).

A település zöld átállásának konzekvens megvalósításához az alábbi Gantt-diagram szerinti előrehaladási módszer alkalmazása javasolt:

41. táblázat: A zöld átállás tervezésének ütemezése

Feladat	2024				2025			
	1	2	3	4	1	2	3	4
A Zöld Finanszírozási Keretrendszer (ZFK) tervezésében és megvalósításában részt vevő önkormányzati és egyéb szakemberek kijelölése, feladataik meghatározása				■	■			
ZFK partnerség kialakítása				■				
Helyzetértékelés készítése					■	■		
ZFK partnerségi egyeztetés a helyzetértékelésről és az előzetes célkitűzésekről						■		
Célrendszer kialakítása							■	
A zöld átállást támogató beavatkozásokhoz kapcsolódó értékelés és kiválasztás módszertanának kidolgozása							■	
ZFK partnerségi egyeztetések a beavatkozásokról							■	
A beavatkozások meghatározása							■	■
A zöld átállást alátámasztó üzleti modell kidolgozása							■	■
ZFK tervezet összeállítása							■	■
ZFK tervezet partnerségi és társadalmi egyeztetése								■
ZFK véglegesítése és elfogadása								■

Forrás: saját szerkesztés

6.5.2 Digitális átállás menetrend

digitális átállási menetrend	A digitális technológia alkalmazása által okozott változás (digitális átállás) a városok minden működési területén jelentkezhetnek. A digitális átállás menetrend a folyamat tervezett kezelése, eszköze, helyi forgatókönyve.
okos város /digitális város	Az okos város olyan város, amely a természeti és az épített környezetét, a digitális infrastruktúráját, valamint a települési szolgáltatások minőségét és gazdasági hatékonyságát korszerű és innovatív információtechnológiák alkalmazásával, fenntartható módon, a lakosság fokozott bevonásával fejleszti.

Forrás: FVS módszertani kézikönyv 2021-27

I. Előkészítés

Az FVS 2.3.3 fejezete már részleteiben is bemutatta és értékelt Komlót, mint digitális város helyzetképét, így a digitális átállás menetrend részeként csupán célzottan, tematikusan összegezzük Komló fő kihívásait, amelyek alapjaiban befolyásolják felkészültségét és jövőbeni beavatkozási irányait a digitális átállás terén.

Az infrastruktúra kiépítettsége: Pozitív tény, hogy a városban a legtöbb hazai szolgáltató biztosít teljes körű hálózatot. Az internetszolgáltatás szélessávon is elérhető a térség egész területét behálózó összeköttetéseknek köszönhetően, de Kisbattyán városrészben a telekommunikációs szolgáltatás minőségi javítása szükséges. A digitális szolgáltatások jelen vannak Komló városában is több szolgáltató és az önkormányzat is biztosít már ilyen módon kapcsolatteremtési és ügyintézési lehetőséget. Fontos azonban, hogy ezen túlmenően Komló további hangsúlyt helyezzen az okos infrastruktúra fejlesztésére, az eddig elért eredmények továbbvitelére (pl. épületgépészeti, forgalomirányítási szenzorok elhelyezése stb.), mely a település digitális átállásához további lendületet nyújthat.

Eszközellátottság: A lakossági kérdőíves felmérés eredményei alapján a válaszadók többsége használ legalább egy, de inkább több okos eszközt mindennapjai során. A válaszokból az is kitűnt, hogy az alapvető kommunikációs és szórakozás célú használat mellett az ügyintézésben, munkában, tanulásban is hasznosítják digitális kompetenciájukat a lakosok.

Az intézmények IKT-felszereltségére vonatkozóan az intézményi kérdőív nyújtott releváns képet. A felmérésből kiderült, hogy igen komoly igény mutatkozik a digitális eszközökre és szoftverekre a megkérdezett intézmények körében. A közszolgáltatásokat végző helyi intézményeknél a digitális infrastruktúra alapjai adottak (számítógép, laptop, nyomtató, okostelefon, internet, wifi). Ez a felszerelési szint az alapfeladatok ellátásához elégséges háttérrel biztosít. Ugyanakkor az informatikai eszközök hamar avulnak, így folyamatos cseréjére, fejlesztésére van szükség.

A humán erőforrás IKT kompetenciái: A válaszadó intézmények véleménye alapján a további digitális fejlesztések iránt fellépő igény arra is utal, hogy az alkalmazottak, munkavállalók körében megvan a megfelelő nyitottság a digitális eszközök és alkalmazások használatára. Ennek ellenére valószínűleg – legalább eseti jelleggel – szükségessé fog válni a digitális kompetenciákat és ismereteket fejlesztő képzés szervezése a munkavállalók számára. Kedvező azonban, hogy az önkormányzati hivatal „intelligens hivatal” profiljának tervezett erősítése várható, illetve hogy az IKT-eszközök és hálózat karbantartásához a városi intézmények többsége alkalmaz vagy megbíz dedikált szakembert.

A lakosság IKT kompetenciái: A lakossági kérdőíves felmérés eredményeiből kiderült, hogy már azonosítható egy bizonyos szegmens, ami az online ügyintézési lehetőségeket is előnyben részesíti. A digitális megoldások használatának, valamint az internet elérhetőségének általános igénye a komlóiak körében is jelen van. Általános társadalmi elvárásnak tekinthető már, hogy egyre nagyobb hangsúlyt kapjanak az okos megoldások háztartásokban is. Ennek ugyanakkor gátat szabhatnak az anyagi és közösségi élethelyzetek. A lakossági felmérésből ugyanakkor kiderült, hogy azok, akiknek van lehetőségük tenni a környezetért alkalmaznak, vagy terveznek kialakítani valamilyen okos megoldást otthonaikban.

Hangsúlyozandó azonban, hogy a hátrányosabb helyzetű és az idősebb korú lakosság esetében a digitális kompetenciák, valamint a digitális szolgáltatásokhoz történő hozzáférés problémásnak ítéelhető, melynek kezelésére a jövőben kitüntetett figyelmet szükséges fordítani. A Komlói Kaptár Művelődési Központ 2011 óta tart nyugdíjasok számára internet használatára felkészítő tanfolyamot annak érdekében, hogy a különböző applikációk elterjesztése sikeresen megvalósuljon ezen társadalmi réteg körében is. A pandémia ideje alatt a Szervezet komoly erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy a programok online formában is eljussanak a lakossághoz. Az intézmény komoly tapasztalattal rendelkezik ezen a területen, így segítséget tud nyújtani a digitális átállásban.

Közszolgáltatások digitalizációja: A digitális ügyintézési lehetőségekkel kapcsolatosan az intézményi és lakossági kérdőív tartalmazott kérdéseket. Az ügyfelekkel, illetve a szolgáltatást igénybe vevőkkel való kommunikációban a legtöbb intézmény/szolgáltató biztosít internetes felületet, ügyintézési lehetőséget.

Komló Város Önkormányzata 2018. január 1-je óta elektronikus ügyintézésre kötelezett szervezet, így köteles az ügyek elektronikus intézését biztosítani a vonatkozó jogszabályi rendelkezések szerint. Az Önkormányzati Hivatal számos ügytípusban az önkormányzati ASP rendszer keretei közt létrejött Önkormányzati Hivatali Portálon közzétett elektronikus űrlapok útján, illetve azokban az ügyekben, melyekben nem lehetséges külön elektronikus űrlap segítségével ügyet intézni, az e-Papír szolgáltatás révén biztosítja a lehetőséget az elektronikus ügyintézésre.

Komlón az okos megoldások alkalmazása a közüzemi ellátás területén még kevésbé elterjedt. Ennek ellenére az önkormányzat nyitott minden olyan fejlesztés irányába, amely a fenntartható fejlődést, a tudatos energia-/erőforráshasználatot támogatja.

A közösségi közlekedés működtetésében a MÁV Zrt. és a már leányvállalataként működő Volánbusz is biztosít online applikációs és jegyvásárlási, tájékozási lehetőséget. A város buszpályaudvara is nemrégiben megújult, modern XXI. századi körülményeket és lehetőségeket biztosítva az utazó közönségnek.

Digitális gazdaság: Komlón a nagyobb, innovatív gondolkodású cégek esetében jellemző az Ipar 4.0 és az iránta való fokozott érdeklődés. Az elmúlt évtizedekben több vállalkozás is megvalósított valamilyen IKT fejlesztést gazdasági növekedésének elősegítése érdekében. A folyamatos eszköz- és szoftverbeszerzések nagymértékben hozzájárulnak a helyi gazdasági szféra szereplőinek versenyképességi javításához, valamint a munkavállalók digitális kompetenciáinak javításához.

II. Célok megfogalmazása és rendszerezése

Az FVS célrendszerében a digitális dimenzió a 2. számú stratégiai cél (JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT) részcléljai között jelenik meg D1. jelű részclélként:

D1. Smart city eszközök alkalmazása a klímaturatos és lakosságbarát közsolgáltatások biztosítása érdekében

A digitális várossal kapcsolatos célkitűzések eleve rendkívül horizontálisan jelennek meg a többi fejlesztési célkitűzés között. A digitális város kialakításához használatos „smart city” (intelligens város) eszközök hozzájárulnak az átfogó stratégiai célok mindegyikéhez: Komló nem tud lakosainak és környezetének munkát adni, nem képes korszerű színvonalon lakókörnyezetet biztosítani, szolidáris és fenntartható társadalmat hirdetni a 21. században, ha nem rendelkezik a digitális város néhány alapvonásával.

A fenti információk alapján a város előzetes céljai a digitális átálláshoz kapcsolódóan:

- Korszerű integrált települési téradatrendszer kialakítása
- A digitális hozzáférés lehetővé tétele a város minden lakóterületén
- Az e-közsolgáltatás kiterjesztése az önkormányzati ügyek vonatkozásában
- A digitális eszközök adta lehetőségek kiaknázása a városüzemeltetés területén
- A helyi közösségi közlekedés színvonalának emelése a megállók és az utastájékoztató korszerűsítésével, digitalizálásával
- A lakosság digitális kompetenciáinak fejlesztése

Az alábbi táblázatban összegezzük, hogy az FVS releváns részcléljai potenciálisan miként kapcsolódhatnak települési digitális fejlesztésekhez, illetve az egyes okosváros alrendszerekhez.

42. táblázat: Komló indikatív digitális céljainak kapcsolódása az FVS célrendszeréhez és az okos alrendszerekhez

FVS részclél	Kapcsolódó indikatív digitális cél	Lehetséges digitális indikátor	Kapcsolódó okos alrendszer
Smart city eszközök alkalmazása a klímaturatos és lakosságbarát közsolgáltatások biztosítása érdekében	Integrált Városüzemeltetési Rendszer bevezetése	Integrált Városüzemeltetési Rendszerbe bevont intézmények száma (db)	okos emberek okos életkörülmények okos környezet okos mobilitás okos kormányzás okos gazdaság
	Korszerű utastájékoztató rendszer kialakítása a helyi és helyközi tömegközlekedésben	Korszerű utastájékoztató rendszerek száma (db)	
	Kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása	Felújított/újjonnan megépített kerékpárutak hossza (m)	
	Közösségi sharing mobilitási közsolgáltatás létrehozása	Közösségi sharing mobilitási eszközök száma (db)	
	Szélessávú internethozzáféréssel rendelkező co-working irodák kialakítása	Szélessávú internethozzáféréssel rendelkező co-working irodák befogadókapacitása (fő)	
	Digitális Vállalkozásfejlesztési Program elindítása helyi vállalkozókkal közösen	Digitális Vállalkozásfejlesztési Programba bevont vállalkozások száma (db)	
	Turisztikai relevanciával rendelkező helyszínek digitális fejlesztése	Kültéri wifi hotspotok száma és az általuk lefedett terület (db, m2)	
	Köztéri okos infrastruktúra telepítése (kültéri wifi hotspotok, kamerarendszer fejlesztése, okospad, infotáblák, okos WC, okos világítás, okos öntözőrendszer, stb.)	Kültéri kamerák száma (db) Okos város-típusú kültéri eszközök száma (db)	
	Humán közsolgáltatások kínálatának, minőségének és hatékonyságának javítása digitális megoldások alkalmazásával (távdiagnosztika, smart technológiák az időskorúak ellátásában, városapplikáció létrehozása)	A városban elérhető digitális közsolgáltatások, és az azokat igénybe vevők száma (db, fő)	

FVS részcel	Kapcsolódó indikatív digitális cél	Lehetséges digitális indikátor	Kapcsolódó okos alrendszer
	Szemléletformálás, az e-ügyintézés és a digitális szolgáltatások használatának ösztönzése terén	Digitális szemléletformáló rendezvények és a bevont lakosok száma (db, fő)	

Forrás: saját szerkesztés

III. A digitális fejlesztések beavatkozási területeinek meghatározása

A feltárt helyzetkép alapján megállapítható, hogy Komló sikeres digitális átállásának elősegítése érdekében – összhangban a Nemzeti Digitalizációs Stratégiával – az alábbi ajánlások gyakorlati foganatosítása nevezhető indokoltnak az egyes szakterületek mentén.

Mindennek megfelelően, Komló digitális környezetének fejlesztési céljai az alábbiak szerint összegezhetők az egyes okos város alrendszerek bontásában:

1. **okos kormányzás:** Ebben a szegmensben egyértelmű célként nevezhető meg egy olyan Integrált Városüzemeltetési Rendszer kialakítása, mely települési szinten a városi ingatlanvagyonállományt „okosítja”, ezzel jelentős előrelépést eredményezve az optimalizált energia-, vízfelhasználás, továbbá az épületek kihasználtságának mérése a kimutatható és fenntartható költség- és energiahatékony épület üzemeltetés terén. Ennek köszönhetően Komlón lehetővé válik az önkormányzati ingatlanok, közintézmények egységes gépészeti felügyelete, mely az állandó méréseken és adatgyűjtéseken keresztül pontos energetikai térképet és folyamatoptimalizációs modellt biztosít az önkormányzat számára. A cél elérése érdekében Komló Város Önkormányzatának az alábbi feladatok elvégzését kell biztosítani:
  - a. Műszaki tervek elkészítése, valamint a szükséges technikai eszközök (szoftver, hardver) beszerzése, beszerelése.
  - b. A városüzemeltetési feladatokat ellátó szakszemélyzet felkészítése az integrált rendszer alkalmazására.
  - c. A rendszerbe bevont intézmények felkészítése a szakszerű működtetés érdekében.
2. **okos mobilitás:** Komló esetében az ide vonatkozó célkitűzés egy erőforrás-hatékony (zéró emissziós) és a környezetet kevésbé terhelő közlekedési rendszer kialakítása, amely elsősorban a gyalogos és kerékpáros közlekedés, valamint a tömegközlekedés fejlesztésére helyezi a hangsúlyt, sharing közszolgáltatás alkalmazásával kiegészülve, illetve kiemelt figyelmet fordítva az összekapcsoltságra, a különböző közlekedési szolgáltatások közötti átjárhatóság erősítésére, illetve az utastájékoztató digitális színvonalának erősítésére. Tekintettel arra, hogy a város közlekedési hálózata, illetve annak kihívásai túlmutatnak a város határain, ezáltal egy hatékonyabb közlekedésszervezési rendszer megvalósítása a környező települések lakosai számára is előnyösebb feltételeket teremthet, ezzel erősítve Komló térségben elfoglalt központi szerepét.
  - a. A beavatkozás magában foglalja a közlekedési szolgáltatások integrációjához szükséges IT háttér megteremtését, sharing-rendszerek alkalmazását, melyek potenciálisan összekapcsolhatók a tervezés alatt álló városi applikációval.
3. **okos emberek:** Mint ahogyan azt a lakossági kérdőíves felmérés is megállapította, a helyi lakosok, főként a hátrányos helyzetű emberek digitális kompetenciái terén jelentős elmaradás azonosítható. Éppen ezért szemléletformáló és oktatóprogramok, kampányok szervezésén keresztül a város vezetésének kiemelt figyelmet szükséges fordítani a lakosság digitális készségeinek erősítésére, mely lehetővé teszi a digitális megoldások alkalmazásához szükséges társadalmi bázis megteremtését. Ebben a digitális alrendszerben, Komló területén az alábbi fejlesztési célkitűzések nevezhetők meg releváns törekvésnéként:
  - a. Az okos város megoldások irányításához szükséges IT humán erőforrás biztosítása a városüzemeltetési, vagyongazdálkodási szakemberek esetében.
  - b. Digitális írástudatlanság felszámolása, a digitális kompetenciák javítása a lakosság körében (főként a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek esetében).

- c. Kampány és szemléletformáló események szervezése a digitális közszolgáltatások és a sharing economy által kínált lehetőségek széles társadalmi megismertetése érdekében.
  - d. A köznevelési, a szak- és felnőttképzési intézményekben a digitális tudásátadás használatának és a digitális szaktudásnak a bővítése.
- 4. okos gazdaság:** Komló gazdaságfejlesztési jövőképében a helyben lévő vállalatok digitális felkészültségének erősítése kiemelten fontos szempontként jelenik meg, mely a város gazdasági versenyképességének szinten tartásához elengedhetetlen feltételként értelmezhető. Mindennek terén az önkormányzat, saját hatáskörén belül, az alábbi ösztönző intézkedéseket tervezi megvalósítani:
- a. A gazdasági szereplők szükségletein alapulva, velük együttműködve, a helyi adottságokhoz leginkább illeszkedő okos beavatkozások meghatározása és kidolgozása (automatizáció, robotizáció erősítése).
  - b. Digitális vállalkozásfejlesztési program: különböző funkciójú szoftverek kidolgozása vállalkozások számára, honlapfejlesztés támogatása, komplex vállalatirányítási rendszerek bevezetésének ösztönzése, munkavállalók digitális kompetenciafejlesztése.
  - c. Coworking-irodák, azaz közösségi munkahelyek létesítése elsősorban barnamezős beruházások keretében főként a mikro-, kis- és középvállalkozások, home-office rendszerben dolgozó szabadúszók számára széleskörű digitális szolgáltatásokkal.
  - d. Turisztikai attrakciók kialakítása, fejlesztése smart megoldásokkal (pl. gamification, online marketing, digitális platformok), amelyek a helyi látványosságok marketing értékét növelik és a legrövidebb idő alatt a legjobb minőségben elérhető turisztikai szolgáltatásokat biztosítják.
- 5. okos környezet:** Komló digitális átállásában, korszerű életkörülményeinek kialakításában szükségszerű, hogy a fentiekben részletezett fejlesztési célok mellett a lakókörnyezet digitális szolgáltatásainak fejlesztése is kiemelt hangsúlyhoz jusson. Ennek érdekében az alábbi fejlesztések nevezhetők szükségszerűnek:
- a. Szélessávú, nagysebességű internethálózat kiépítése a hiányzó területeken – beleértve a vezeték nélküli hozzáférés biztosítását is.
  - b. Köztéri okos infrastruktúra telepítése (okospad, köztéri wifi jeladók, infopanelek, levegőtisztaság-mérő szenzorok, biztonsági kamerarendszer fejlesztése).
  - c. Zöldfelületek fejlesztése esetében automatizált öntözésirányítás előnyben részesítése.
  - d. Okos közvilágítás kialakítása energiaracionalizálás és a valós igényekhez való igazítás céljából, okos lámpatestek kihelyezése, amelyben a hálózatba kapcsolt világítótestek és az irányítóközpont között kétirányú adatkapcsolat és távvezérlés kerül kialakításra.
- 6. okos életkörülmények (humán szolgáltatások):** Ebben az alrendszerben olyan alapinfrastrukturális és eszközfejlesztések megvalósítása szerepel, amelyek szükségesek Komló általános humán digitális szolgáltatási portfóliójának javításához és bővítéséhez, főként az alábbi példák alapján:
- a. Városapplikáció fejlesztése a helyi lakosság igényeihez igazítva (kulturális, szociális közélet szervezése).
  - b. Digitális megoldások bevezetése az időskorúak, demensek ellátásába, gondozásába (pl. mozgásérzékelő, szívritmuspáró, gyógyszeradagolás megfigyelése).
  - c. Távorvoslás, távdiagnosztikai feltételeinek megteremtése.

A jelen dokumentumon alapuló digitális átállás akcióterv elkészítése, valamint a tervezett beavatkozások részleteinek kidolgozása és megvalósítása érdekében Komló városvezetésének – az eddig elvégzett tervező munkán túlmenően – már most néhány lépést szükséges megtennie. Éppen ezért javasolt a releváns helyi és térségi szereplők (pl. intézmények, szolgáltatók, engedélyező hatóságok, civil szervezetek, vállalkozások, okos város szakértők) aktív bevonása, így tapasztalatuk, véleményük és elvárásaik megjelenhetnek a partnerségben elkészítendő majdani akciótervben. A megvalósítás pénzügyi hátterének biztosításához igénybe vehetők a TOP Plusz, a DIMOP Plusz és egyéb kapcsolódó ágazati programok vagy határmenti programok (pl. HU-HR Interreg programok) forrásai, valamint közvetlen európai uniós programok (pl. DIGITAL) elérhető támogatásai is.

7 FINANSZÍROZÁSI TERV

7.1 Elérhető és bevonható források számbavétele

Az elkövetkezendő időszakra vonatkozóan az önkormányzatnak, a helyi társadalmi és gazdasági szereplőknek számos forrás rendelkezésre áll, amellyel a tervezett fejlesztések, célkitűzések végrehajtása válik lehetővé. Az alábbiakban a már elérhető és a későbbiekben bevonhatóvá váló finanszírozási lehetőségek kerülnek bemutatásra:

1) Európai Unió finanszírozási lehetőségek

Az alábbi Európai Unió által biztosított források a 2021-2027-es fejlesztési ciklus alatt pályázati úton válnak elérhetővé a helyi szereplők számára. A források lehívásának alapvető feltétele, hogy a fejlesztési elképzelés az adott operatív programban meghatározott prioritási tengelyekhez igazodó módon kerüljön meghatározásra.

- **Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz)**
Elsősorban a KKV-k digitális megújulását szolgáló pályázati kiírások nyújtotta lehetőségek a helyi gazdaság új szintre történő emelését, szerkezetváltását segíthetik elő.
- **Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz)**
Az EFOP Plusz forrásaiból lehetőség közvetve és közvetlenül is lehetőség nyílik a város szociális és egészségügyi hálózatának fejlesztésére, valamint a helyi társadalom helyzetének javítására.
- **Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz)**
A gazdasági szféra helyi szereplőinek kapacitásfejlesztési, foglalkoztatási, valamint energiahatékony működést elősegítő beruházásainak támogatása válik lehetővé a GINOP Plusz pályázati kiírásain keresztül.
- **Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz)**
Az IKOP Plusz pályázati kiírásai a város, illetve térségének infrastrukturális fejlesztéseihez nyújthat támogatást lehetővé téve a terület elérhetőségének javítását, és a belső közlekedési folyósók megújítását.
- **Környezeti és Energhatékonsági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz)**
A város és környezetének állapotát megőrző, illetve azokat javító intézkedéseket lehetővé tevő fejlesztési források bevonását teszi lehetővé.
- **Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz)**
A TOP Plusz pályázati kiírásai potenciálisan az önkormányzat fejlesztési elképzeléseit közvetlenül támogató lehetőség.
- **Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF)**
A Helyreállítási Alap lehetőséget teremt arra, hogy Magyarország és így Komló városa is a koronavírus okozta járvány következményeit enyhítse, és a gazdaságot újra növekedési pályára állíthassa. Ez az eszköz főként állami beruházások és reformok felgyorsítását célozza meg. Magyarország Helyreállítási és Alkalmazkodási Terve a járvány gazdasági és társadalmi hatásaira reagál, valamint elősegíti a zöld és digitális átállást. A program keretében az egészségügy, az oktatás fejlesztése, valamint a környezetbarát és fenntartható rendszerek kiépítése válik lehetővé.

2) Városi adóbevételek

Bár a jelenlegi adóbevételek relatíve szerények, a folyamatos fejlesztések révén és a későbbiekben beköltöző vállalkozások által generált iparűzési adóbevételekből nagyobb önerő is vállalhatóvá válhat.

3) Közvetlen állami és uniós támogatások

Ezen finanszírozási lehetőségek lehetőséget teremtenek arra, hogy az Európai Unió, illetve az Állam, mint gazdasági szereplő a helyi piaci szereplők részére közvetlen jövedelemként történő kifizetéseket folyósítson fejlesztési elképzeléseik megvalósításához.

A fentebb bemutatott bevonható források és a fejlesztési elképzelések vonatkozásában az önkormányzat és a helyi gazdasági szereplők folyamatos egyeztetéseket folytatnak.

7.1.1 Aktorok, meghatározó szereplők

A források bevonásában kulcsfontosságú szerep jut az Európai Uniónak és az Államnak, mint a támogatást nyújtó gazdasági szereplő. A kedvezményezett kört pedig elsősorban maga az önkormányzat, a hozzá köthető intézményháló, illetve a helyi gazdasági szereplők jelentik. A helyi gazdasági szereplők, az önkormányzat által végrehajtott bizonyos típusú fejlesztéseinél akár társfinanszírozóként, vagy piaci befektetőként, esetleg az adott beruházás későbbi üzemeltetőjeként is bevonásra kerülhetnek.

Tekintettel arra, hogy Komló városa tervezett fejlesztéseinek projektjeit döntő többségben európai uniós forrásból kívánja finanszírozni, ezért kiemelt szereplőknek szükséges tekinteni az adott Operatív Program Irányító Hatóságát és a Közreműködő szervezeteket. Az operatív programok körül is kiemelendő a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) irányító hatósági feladatainak ellátására kijelölt Nemzeti Fejlesztési Központ (NFK), valamint ebben közreműködő szervezetként fellépő Magyar Államkincstár.

Ahogy a 7.1-es fejezet bevezetésében is látható volt a tervezett beruházások egy részének finanszírozása megvalósulhat még a GINOP Plusz, a KEHOP Plusz, az EFOP Plusz, valamint a DIMOP Plusz terhére is. Ezen operatív programok esetében a kijelölt Irányító Hatóságokat az alábbi táblázat tartalmazza:

43. táblázat: Az egyes Operatív Programok forrásainak felhasználásával kapcsolatos irányító hatósági feladatok ellátására kijelölt szervezetek

Operatív Program	Kijelölt Irányító Hatóság
GINOP Plusz	Nemzeti Fejlesztési Központ (NFK)
KEHOP Plusz	Nemzeti Fejlesztési Központ (NFK)
EFOP Plusz	Nemzeti Fejlesztési Központ (NFK)
DIMOP Plusz	Miniszterelnöki Kabinetiroda

Forrás: 256/2021. (V. 18.) Korm. rendelet

A fentiekén túl a nagyobb állami érdekű komlói beruházások esetében aktorként a Kormány léphet fel.

Az infrastrukturális beruházások során még fontos szerep jut a Magyar Közút Nonprofit Zrt.-nek és a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.-nek, mint a térségi utak fenntartásáért és kialakításáért felelős szervnek.

A települési szolgáltatások biztosításában, intézmények üzemeltetésében az Önkormányzat tulajdonában álló és vele együttműködő nonprofit társaság, gazdasági társaság, vagy egyéb szervezeteknek van fontos szerepe. Ezek a potenciális aktorok bemutatásra kerültek az FVS működési modelljében.

7.1.2 Kitekintés

Baranya Vármegye Integrált Területi Programjában több a Komló Város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájához történő illeszkedést mutat a megszabott prioritások és célok mentén:

44. táblázat: Kitekintés és kapcsolódás a Baranya vármegyei ITP-vel kapcsolatban

Baranya vármegye területfejlesztési programjának prioritásai	Kapcsolódó vármegyei stratégiai célok	Komló FVS kapcsolódás
I. prioritás: A helyi erőforrásokon alapuló gazdaság megerősítése a lokális gazdasági környezet integrált fejlesztésével	1. Helyi gazdaságok fejlesztése 3. Piaci igényekre reagálni képes emberi erőforrás fejlesztés	✓
II. prioritás: Külső erőforrásokra is támaszkodó, a termelési kapacitások növelésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése a megyében	2. Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése	✓
III. prioritás: A piaci igényekhez rugalmasan illeszkedő képzési struktúra kialakítása és fejlesztése	3. Piaci igényekre reagálni képes emberi erőforrás fejlesztés 4. Társadalmi felzárkóztatás	✓
IV. prioritás: Az élhetőbb települések, élhetőbb közösségek kialakulását szolgáló komplex fejlesztések, egészségtudatosság és egészségügyi prevenció az egészséges munkaképes társadalom biztosítása érdekében	3. Piaci igényekre reagálni képes emberi erőforrás fejlesztés 4. Társadalmi felzárkóztatás	✓
V. prioritás: A természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló és klímatudatos környezetgazdálkodás feltételeinek megteremtése	5. Stratégiai erőforrások fenntartható használata	✓
VI. prioritás: Az elérhetőség javítása, fenntartható közlekedési rendszerek létrehozásának előmozdítása	6. Elérhetőség és mobilitás javítása 7. Nagytérési csomóponttá válás	✓

Forrás: saját szerkesztés

7.1.3 Egyéb kööttségek és lehetőségek

Komló városának prosperálását és forrásbevonását részben az is befolyásolja, hogy a Baranya Vármegyei Önkormányzat, illetve Pécs MJV miként teljesít az elkövetkezendő időszakban. Utóbbi egyértelmű húzóerőt jelent a település számára, és a két város alkotta fejlesztési tengely meghatározó a tágabb környezet fejlődésében is. Kiemelten fontos az elkövetkezendő fejlesztési időszakban, hogy a megyében a korábbi ciklus során lehívott források mértéke növekedjen és hatékonyan hasznosuljon. Ahogy Komló húzóerőként tud fellépni szűkebb környezetében, úgy a szomszédos területek is.

A forrásbevonásokra negatív hatást gyakorolhatnak a kedvezőtlen demográfiai folyamatok (elvándorlás, népszaporulat), valamint a gazdasági szereplők kedvezőtlen döntései (elköltözés, fejlesztések elhalasztása). Előbbi kockázat a megfontolt kormányzati döntések és helyi intézkedések (jobb életminőség és élhetőbb környezet biztosítása) révén kiküszöbölhető, utóbbi pedig az önkormányzat és a gazdasági szereplők közötti folyamatos, nyílt kommunikációval és beavatkozásokkal válik kezelhetővé.

A fejlesztésekre fordítható források növelése érdekében Komló Város Önkormányzatának az alábbi lehetőségek állhatnak rendelkezésére (részletesebb kidolgozás a 2024. december 31-ig elkészülő *FVS megvalósítását támogató üzleti modell* dokumentumban lesz elérhető):

- emelkedő, fejlesztésre fordítható adóbetételek (IPA, HIPA),
- az önkormányzat és a tulajdonában lévő szervezetek gazdasági prosperálásából származó extra bevételek,
- hitelfelvétel, kötvénykibocsátás, városfejlesztési alap létrehozása.

Kockázatok a források növelésében:

- az Önkormányzat helyi adóbevételek elapadása (elköltöző cégek, csökkenő intenzitás),
- az Önkormányzat és tulajdonában lévő szervezetek negatív gazdasági mérlege,
- állami támogatás mértékének csökkenése,
- a működési költségek mértéke meghaladja az állami támogatások értékét,
- hitelfelvételi korlátok.

7.2 Az üzleti modell bemutatása

Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a stratégia alapját az európai uniós forrásokra épülő operatív programok céljai meghatározzák, ugyanakkor a stratégiakészítés idején még nem ismertek, hogy mikor és milyen pályázati források válnak elérhetővé, mely kedvezményezetteknek, és milyen kritériumrendszernek kell megfelelni. Így csak azon projektek költségbeclése adott, ahol az előkészítés már előrehaladott stádiumban van, a többi projektnél a pályázati felhívások megjelenését követően kerülhet meghatározásra a pontos projekt tartalom és költségvetés. A stratégia kitér a magán befektetőkkel való szervezett és strukturált együttműködés lehetőségeire, de esetükben még inkább bizonytalan a források és kritériumok ismerete nélkül a várható beruházások ütemezése és volumene.

A helyzet tervezését még nehezebbé teszi, hogy a világ, és Magyarország még csak kilábalni látszik a súlyos egészségügyi helyzet mellett világszerte jelentős gazdasági problémákat is okozó 2020-as Covid19-koronavírus-járványból, amely kapcsán még jelen stratégia írásakor is újabb aggasztó figyelmeztetéseket adott ki a World Health Organization (WHO). Mindemellett nyilvánvaló és markáns gazdasági hatásai vannak a szomszédos Ukrajnában zajló háborúnak is, amely hatások a már jelentősen emelkedő inflációból is egyértelműen láthatóak, de egyes előrejelzések komolyabb világgazdasági válságot is körvonalaznak.

7.2.1 Beavatkozások adatainak gyűjtése és ismertetése dimenzióként összegezve

7.2.1.1 Prosperáló város dimenzió

45. táblázat: Prosperáló város dimenzió beavatkozási adatai

Megvizsgálandó szempontok		A szempont részletezése
Dimenzió tervezett költsége	összesített beruházási	15 650 000 000 Ft
Megtérülést (bevételek, jövedelme) elemek	biztosító	<p>Közvetlenül vagy közvetetten bevételt biztosító elemek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Felhagyott bányaterületek és a hozzájuk kapcsolódó barnamezős területek infrastrukturális fejlesztései - Használaton kívüli intézmények más célú hasznosítását szolgáló fejlesztések - Turisztikai elemek minőségjavítását és funkcióbővítését érintő fejlesztések
Források		<p>Figyelembe vehető források:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vissza nem térítendő hazai és uniós támogatások (GINOP, TOP, stb.) - önkormányzati önerő (korlátozottan) - piaci befektetői forrás
Finanszírozás aránya	elemek	<p>A stratégiakészítés idején még nem ismertek, hogy mikor és milyen pályázati források válnak elérhetővé, mely kedvezményezetteknek, és milyen kritériumrendszernek kell megfelelni, ezért a finanszírozási elemek aránya még nem megállapítható.</p> <p>Komló városa az Európai Bizottság által 2021. április 19-én elfogadott 2022–2027-es időszakra szóló regionális támogatási térkép alapján a legmagasabb támogatási intenzitással támogatható térségben fekszik, ezért a projektek tervezésénél magas támogatási arányra számítunk.</p>
Várható vagy elvárt eredmények		<p>Társadalmi hasznok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - foglalkoztatottak számának növekedése; - munkanélküliség csökkenése; - elvándorlás csökkenése; - új betelepülők számának növekedése; - emelkedő bérek és kiszámíthatóbb megélhetés; - jobb lakhatási körülmények; - magasabb színvonalú közszolgáltatások; - vonzóbb települési környezet; - javuló közlekedési helyzet; - csökkenő károsanyagkibocsátás; - a vállalkozások versenyképességének erősödése. <p>Pénzügyi hasznok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a foglalkoztatottság növekedésével csökkenthetőek a szociális kiadások; - a foglalkoztatottság mutatókkal együtt a fizetőképes kereslet is javul, amely révén erősödik a helyi gazdaság is; - növekvő önkormányzati adóbevételek; - csökkenő intézményfenntartási költségek; - az infrastrukturális fejlesztések hozzájárulnak a vállalkozások és a lakosság életének hatékonyabb szervezéséhez, amely további költségcsökkentéseket eredményez. <p>Externáliák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - növekvő ingatlanárak; - a közúti forgalom növekedése; - károsanyag kibocsátás növekedése; - zajszennyezés növekedése; - egyéb, a jelenlegi társadalmi-gazdasági struktúra alapján nem várt befektetők megjelenése.

<p>Kockázatok</p>	<p>Megvalósítási kockázatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a nemzetközi és hazai gazdasági környezet drasztikus megváltozása a pandémia, a háborús konfliktusok vagy egyéb még nem ismert helyzetből kifolyólag; - újabb pandémia kialakulása; - nyersanyag ellátási problémák; - tervezési hibák; - kivitelezési és egyéb teljesítési hibák; - projektmenedzsment hibák; - humánerőforrás problémák (munkaerőhiány, magas fluktuáció, szakmai kvalifikációból eredő hibák stb.); - nem megfelelő társadalmasítás és egyéb kommunikációs hibák; - érdekütközések, konfliktusok a megvalósításban részt vevők között; - érdekütközések, konfliktusok a megvalósítók és a lakosság között; - célcsoport motivációs hiánya miatti érdektelenség; - kooperációból fakadó hibák és konfliktusok. <p>Finanszírozási kockázatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - magas infláció miatt, vagy a forint euróhoz képest gyengülő árfolyama miatt a projekt költségeinek jelentős megemelkedése; - banki kamatok jelentős emelkedése miatti finanszírozási plusz költségek; - finanszírozási nehézségek; - elszámolások, beszámoló elfogadásának csúszásából fakadó likviditási problémák. <p>Fenntartási kockázatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nem körültekintő tervezésből adódó fenntartási nehézségek; - kivitelezési problémákból adódó fenntartási nehézségek; - kivitelezési problémákból adódó üzemszünetek garanciális javítások idején; - nem körültekintő üzemeltetésből fakadó problémák miatti üzemeltetési nehézségek; - kihasználatlanságból fakadó bevételhiány okozta fenntartási problémák; - az energiaárak jelentős emelkedése miatt megemelkedő üzemeltetési költségek; - humánerőforrás problémák (munkaerőhiány, magas fluktuáció, szakmai kvalifikációból eredő hibák stb.).
<p>Érdekeltek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Komló Város Önkormányzata - Komlói Közös Önkormányzati Hivatal - Komló Város Önkormányzat Gazdasági Ellátó Szervezet - Komló Város Önkormányzat Városgondnokság - Német Nemzetiségi Önkormányzat - Cigány Nemzetiségi Önkormányzat - Horvát Nemzetiségi Önkormányzat - Kistérségi Többcélú Önkormányzati Társulás - Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Komlói Kórház - Kökönyösi Általános Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola tagintézményei - Komló Térségi Integrált Szociális Szolgáltató Központ - Komló Térségi Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat - „Szent Borbála Otthon” Nonprofit Közhasznú Kft. által üzemeltetett intézmények - Komlói Kaptár Művelődési Központ - Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény - Sikondai Pihenőpark - Komlón élő és/vagy tevékenykedő magánszemélyek - Helyi vállalkozások és vállalkozók - Magyarország Kormánya - Baranya Vármegyei Önkormányzat - Magyar Közút Nonprofit Zrt.

7.2.1.2 Zöldülő város dimenzió

46. táblázat: Zöldülő város dimenzió beavatkozási adatai

Megvizsgálandó szempontok		A szempont részletezése
Dimenzió tervezett költsége	összesített beruházási	1 943 000 000 Ft
Megtérülést (bevételeket, jövedelmezt) elemek	(bevételek, biztosító elemek)	Közvetlenül vagy közvetetten bevételt biztosító elemek: <ul style="list-style-type: none"> - Kerékpárúthoz kapcsolódó turisztikai elemek minőségjavítását és funkcióbővítését érintő fejlesztések
Források		Figyelembe vehető források: <ul style="list-style-type: none"> - vissza nem térítendő hazai és uniós támogatások (GINOP, TOP, stb.) - önkormányzati önerő (korlátozottan)
Finanszírozás aránya	elemek	A stratégiakészítés idején még nem ismertek, hogy mikor és milyen pályázati források válnak elérhetővé, mely kedvezményezetteknek, és milyen kritériumrendszernek kell megfelelni, ezért a finanszírozási elemek aránya még nem megállapítható. Komló városa az Európai Bizottság által 2021. április 19-én elfogadott 2022–2027-es időszakra szóló regionális támogatási térkép alapján a legmagasabb támogatási intenzitással támogatható térségben fekszik, ezért a projektek tervezésénél magas támogatási arányra számítunk.
Várható vagy eredmények	elvárt	Társadalmi hasznok: <ul style="list-style-type: none"> - vonzóbb települési környezet; - javuló közlekedési helyzet; - csökkenő károsanyagkibocsátás. Pénzügyi hasznok: <ul style="list-style-type: none"> - csökkenő intézményfenntartási költségek. Externáliák: <ul style="list-style-type: none"> - az elszálló energiaárak mellett a vártnál korábbi megtérülés.
Kockázatok		Megvalósítási kockázatok: <ul style="list-style-type: none"> - a nemzetközi és hazai gazdasági környezet drasztikus megváltozása a pandémia, a háborús konfliktusok vagy egyéb még nem ismert helyzetből kifolyólag; - újabb pandémia kialakulása; - nyersanyag ellátási problémák; - tervezési hibák; - kivitelezési és egyéb teljesítési hibák; - projektmenedzsment hibák; - humánerőforrás problémák (munkaerőhiány, magas fluktuáció, szakmai kvalifikációból eredő hibák stb.); - nem megfelelő társadalmasítás és egyéb kommunikációs hibák; - érdekütközések, konfliktusok a megvalósításban részt vevők között; - érdekütközések, konfliktusok a megvalósítók és a lakosság között; - célcsoport motivációs hiánya miatti érdektelenség; - kooperációból fakadó hibák és konfliktusok. Finanszírozási kockázatok: <ul style="list-style-type: none"> - magas infláció miatt, vagy a forint euróhoz képest gyengülő árfolyama miatt a projekt költségeinek jelentős megemelkedése; - banki kamatok jelentős emelkedése miatti finanszírozási költségnövekedések; - finanszírozási nehézségek; - elszámolások, beszámolók elfogadásának csúszásából fakadó likviditási problémák.

	<p>Fenntartási kockázatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nem körültekintő tervezésből adódó fenntartási nehézségek; - kivitelezési problémákból adódó fenntartási nehézségek; - kivitelezési problémákból adódó üzemszünetek garanciális javítások idején; - nem körültekintő üzemeltetésből fakadó problémák miatti üzemeltetési nehézségek; - kihasználatlanságból fakadó bevételhiány okozta fenntartási problémák; - az energiaárak jelentős emelkedése miatt megemelkedő üzemeltetési költségek; - humánerőforrás problémák (munkaerőhiány, magas fluktuáció, szakmai kvalifikációból eredő hibák stb.).
<p>Érdekeltek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Komló Város Önkormányzata - Komlói Közös Önkormányzati Hivatal - Komló Város Önkormányzat Gazdasági Ellátó Szervezet - Komló Város Önkormányzat Városgondnokság - Német Nemzetiségi Önkormányzat - Cigány Nemzetiségi Önkormányzat - Horvát Nemzetiségi Önkormányzat - Kistérségi Többcélú Önkormányzati Társulás - Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Komlói Kórház - Kökönyösi Általános Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola tagintézményei - Komló Térségi Integrált Szociális Szolgáltató Központ - Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat - „Szent Borbála Otthon” Nonprofit Közhasznú Kft. által üzemeltetett intézmények - Komlói Kaptár Művelődési Központ - Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény - Sikondai Pihenőpark - Komlón élő és/vagy tevékenykedő magánszemélyek - Helyi vállalkozások és vállalkozók - Magyarország Kormánya - Baranya Vármegyei Önkormányzat - Magyar Közút Nonprofit Zrt.

7.2.1.3 Digitális város dimenzió

47. táblázat: Digitális város dimenzió beavatkozási adatai

Megvizsgálandó szempontok		A szempont részletezése
Dimenzió tervezett költsége	összesített beruházási	550 000 000 Ft
Megtérülést (bevétel, jövedelmet) elemek	(bevétel, biztosító	Közvetlenül vagy közvetetten bevételt biztosító elemek: A közösségi közlekedés hatékonyabb szervezése költségcsökkentő tényező lehet.
Források		Figyelembe vehető források: <ul style="list-style-type: none"> - vissza nem térítendő hazai és uniós támogatások - önkormányzati önerő (korlátozottan)
Finanszírozás aránya	elemek	A stratégiakészítés idején még nem ismertek, hogy mikor és milyen pályázati források válnak elérhetővé, mely kedvezményezetteknek, és milyen kritériumrendszernek kell megfelelni, ezért a finanszírozási elemek aránya még nem megállapítható. Komló városa az Európai Bizottság által 2021. április 19-én elfogadott 2022–2027-es időszakra szóló regionális támogatási térkép alapján a legmagasabb támogatási intenzitással támogatható térségben fekszik, ezért a projektek tervezésénél magas támogatási arányra számítunk.
Várható vagy elvárt eredmények		Társadalmi hasznok: <ul style="list-style-type: none"> - magasabb színvonalú közszolgáltatások; - vonzóbb települési környezet; - javuló közlekedési helyzet; - csökkenő károsanyagkibocsátás. Pénzügyi hasznok: <ul style="list-style-type: none"> - csökkenő intézményfenntartási költségek; - az infrastrukturális fejlesztések hozzájárulnak a vállalkozások és a lakosság életének hatékonyabb szervezéséhez, amely további költségcsökkentéseket eredményez. Externáliák: <ul style="list-style-type: none"> - az elszálló energiaárak mellett a vártnál korábbi megtérülés; - egyéb, a jelenlegi társadalmi-gazdasági struktúra alapján nem várt befektetők megjelenése.
Kockázatok		Megvalósítási kockázatok: <ul style="list-style-type: none"> - a nemzetközi és hazai gazdasági környezet drasztikus megváltozása a pandémia, a háborús konfliktusok vagy egyéb még nem ismert helyzetből kifolyólag; - újabb pandémia kialakulása; - nyersanyag ellátási problémák; - tervezési hibák; - kivitelezési és egyéb teljesítési hibák; - projektmenedzsment hibák; - humánerőforrás problémák (munkaerőhiány, magas fluktuáció, szakmai kvalifikációból eredő hibák stb.); - nem megfelelő társadalmasítás és egyéb kommunikációs hibák; - érdekütközések, konfliktusok a megvalósításban részt vevők között; - érdekütközések, konfliktusok a megvalósítók és a lakosság között; - célcsoport motivációs hiánya miatti érdektelenség; - kooperációból fakadó hibák és konfliktusok. Finanszírozási kockázatok: <ul style="list-style-type: none"> - magas infláció miatt, vagy a forint euróhoz képest gyengülő árfolyama miatt a projekt költségeinek jelentős megemelkedése; - banki kamatok jelentős emelkedése miatti finanszírozási költségnövekedések;

Megvizsgálandó szempontok	A szempont részletezése
	<ul style="list-style-type: none"> - finanszírozási nehézségek; - elszámolások, beszámolók elfogadásának csúszásából fakadó likviditási problémák. <p>Fenntartási kockázatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nem körültekintő tervezésből adódó fenntartási nehézségek; - kivitelezési problémákból adódó fenntartási nehézségek; - kivitelezési problémákból adódó üzemszünetek garanciális javítások idején; - nem körültekintő üzemeltetésből fakadó problémák miatti üzemeltetési nehézségek; - kihasználatlanságból fakadó bevételhiány okozta fenntartási problémák; - az energiaárak jelentős emelkedése miatt megemelkedő üzemeltetési költségek; - humánerőforrás problémák (munkaerőhiány, magas fluktuáció, szakmai kvalifikációból eredő hibák stb.).
<p>Érdekeltek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Komló Város Önkormányzata - Komlói Közös Önkormányzati Hivatal - Komló Város Önkormányzat Gazdasági Ellátó Szervezet - Komló Város Önkormányzat Városgondnokság - Német Nemzetiségi Önkormányzat - Cigány Nemzetiségi Önkormányzat - Horvát Nemzetiségi Önkormányzat - Kistérségi Többcélú Önkormányzati Társulás - Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Komlói Kórház - Kökönyösi Általános Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola tagintézményei - Komló Térségi Integrált Szociális Szolgáltató Központ - Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat - „Szent Borbála Otthon” Nonprofit Közhasznú Kft. által üzemeltetett intézmények - Komlói Kaptár Művelődési Központ - Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény - Sikondai Pihenőpark - Komlón élő és/vagy tevékenykedő magánszemélyek - Helyi vállalkozások és vállalkozók - Magyarország Kormánya - Baranya Vármegyei Önkormányzat - Magyar Közút Nonprofit Zrt.

7.2.1.4 Megtartó város dimenzió

48. táblázat: Megtartó város dimenzió beavatkozási adatai

Megvizsgálandó szempontok		A szempont részletezése
Dimenzió tervezett költsége	összesített beruházási	7 783 000 000 Ft
Megtérülést (bevételt, jövedelmet) elemek	(bevételt, biztosító	Közvetlenül vagy közvetetten bevételt biztosító elemek: - Bérlakások bérbeadásából származó bevétel.
Források		Figyelembe vehető források: - vissza nem térítendő hazai és uniós támogatások - önkormányzati önerő (korlátozottan) - piaci befektetői forrás
Finanszírozás aránya	elemek	A stratégiakészítés idején még nem ismertek, hogy mikor és milyen pályázati források válnak elérhetővé, mely kedvezményezetteknek, és milyen kritériumrendszernek kell megfelelni, ezért a finanszírozási elemek aránya még nem megállapítható. Komló városa az Európai Bizottság által 2021. április 19-én elfogadott 2022–2027-es időszakra szóló regionális támogatási térkép alapján a legmagasabb támogatási intenzitással támogatható térségben fekszik, ezért a projektek tervezésénél magas támogatási arányra számítunk.
Várható vagy eredmények	elvárt	Társadalmi hasznok: - elvándorlás csökkenése; - új betelepülők számának növekedése; - jobb lakhatási körülmények; - magasabb színvonalú közszolgáltatások; - vonzóbb települési környezet; - javuló közlekedési helyzet; - csökkenő károsanyagkibocsátás. Pénzügyi hasznok: - az infrastrukturális fejlesztések hozzájárulnak a vállalkozások és a lakosság életének hatékonyabb szervezéséhez, amely további költségcsökkentéseket eredményez. Externáliák: - növekvő ingatlanárak; - a közúti forgalom növekedése; - károsanyag kibocsátás növekedése; - zajszennyezés növekedése; - egyéb, a jelenlegi társadalmi-gazdasági struktúra alapján nem várt befektetők megjelenése.
Kockázatok		Megvalósítási kockázatok: - a nemzetközi és hazai gazdasági környezet drasztikus megváltozása a pandémia, a háborús konfliktusok vagy egyéb még nem ismert helyzetből kifolyólag; - újabb pandémia kialakulása; - nyersanyag ellátási problémák; - tervezési hibák; - kivitelezési és egyéb teljesítési hibák; - projektmenedzsment hibák; - humánerőforrás problémák (munkaerőhiány, magas fluktuáció, szakmai kvalifikációból eredő hibák stb.); - nem megfelelő társadalmasítás és egyéb kommunikációs hibák; - érdekütközések, konfliktusok a megvalósításban részt vevők között; - érdekütközések, konfliktusok a megvalósítók és a lakosság között; - célcsoport motivációs hiánya miatti érdektelenség;

	<ul style="list-style-type: none"> - kooperációból fakadó hibák és konfliktusok. <p>Finanszírozási kockázatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - magas infláció miatt, vagy a forint euróhoz képest gyengülő árfolyama miatt a projekt költségeinek jelentős megemelkedése; - banki kamatok jelentős emelkedése miatti finanszírozási költségnövekedések; - finanszírozási nehézségek; - elszámolások, beszámolók elfogadásának csúszásából fakadó likviditási problémák. <p>Fenntartási kockázatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nem körületekintő tervezésből adódó fenntartási nehézségek; - kivitelezési problémákból adódó fenntartási nehézségek; - kivitelezési problémákból adódó üzemszünetek garanciális javítások idején; - nem körületekintő üzemeltetésből fakadó problémák miatti üzemeltetési nehézségek; - kihasználatlanságból fakadó bevételehiány okozta fenntartási problémák; - az energiaárak jelentős emelkedése miatt megemelkedő üzemeltetési költségek; - humánerőforrás problémák (munkaerőhiány, magas fluktuáció, szakmai kvalifikációból eredő hibák stb.).
<p>Érdekeltek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Komló Város Önkormányzata - Komlói Közös Önkormányzati Hivatal - Komló Város Önkormányzat Gazdasági Ellátó Szervezet - Komló Város Önkormányzat Városgondnokság - Német Nemzetiségi Önkormányzat - Cigány Nemzetiségi Önkormányzat - Horvát Nemzetiségi Önkormányzat - Kistérségi Többcélú Önkormányzati Társulás - Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Komlói Kórház - Kökönyösi Általános Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola tagintézményei - Komló Térségi Integrált Szociális Szolgáltató Központ - Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat - „Szent Borbála Otthon” Nonprofit Közhasznú Kft. által üzemeltetett intézmények - Komlói Kaptár Művelődési Központ - Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény - Sikondai Pihenőpark - Komlón élő és/vagy tevékenykedő magánszemélyek - Helyi vállalkozások és vállalkozók - Magyarország Kormánya - Baranya Vármegyei Önkormányzat - Magyar Közút Nonprofit Zrt.

7.2.1.5 Kiszolgáló város dimenzió

49. táblázat: Kiszolgáló város dimenzió beavatkozási adatai

Megvizsgálandó szempontok		A szempont részletezése
Dimenzió tervezett költsége	összesített beruházási	21 764 000 000 Ft
Megtérülést (bevétel, jövedelmet) elemek	(bevétel, biztosító	<p>Közvetlenül vagy közvetetten bevételt biztosító elemek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - parkolóház működtetéséből származó bevétel; - felújított önkormányzati ingatlanok bérbeadásából származó bevétel.
Források		<p>Figyelembe vehető források:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vissza nem térítendő hazai és uniós támogatások - önkormányzati önerő (korlátozottan) - piaci befektetői forrás
Finanszírozás aránya	elemek	<p>A stratégiakészítés idején még nem ismertek, hogy mikor és milyen pályázati források válnak elérhetővé, mely kedvezményezetteknek, és milyen kritériumrendszernek kell megfelelni, ezért a finanszírozási elemek aránya még nem megállapítható.</p> <p>Komló városa az Európai Bizottság által 2021. április 19-én elfogadott 2022–2027-es időszakra szóló regionális támogatási térkép alapján a legmagasabb támogatási intenzitással támogatható térségben fekszik, ezért a projektek tervezésénél magas támogatási arányra számítunk.</p>
Várható vagy eredmények	elvárt	<p>Társadalmi hasznok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elvándorlás csökkenése; - új betelepülők számának növekedése; - jobb lakhatási körülmények; - magasabb színvonalú közszolgáltatások; - vonzóbb települési környezet; - javuló közlekedési helyzet; - csökkenő károsanyagkibocsátás. <p>Pénzügyi hasznok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az infrastrukturális fejlesztések hozzájárulnak a vállalkozások és a lakosság életének hatékonyabb szervezéséhez, amely további költségcsökkentéseket eredményez. <p>Externáliák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - növekvő ingatlanárak; - a közúti forgalom növekedése; - károsanyag kibocsátás növekedése; - zajszennyezés növekedése; - egyéb, a jelenlegi társadalmi-gazdasági struktúra alapján nem várt befektetők megjelenése.
Kockázatok		<p>Megvalósítási kockázatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a nemzetközi és hazai gazdasági környezet drasztikus megváltozása a pandémia, a háborús konfliktusok vagy egyéb még nem ismert helyzetből kifolyólag; - újabb pandémia kialakulása; - nyersanyag ellátási problémák; - tervezési hibák; - kivitelezési és egyéb teljesítési hibák; - projektmenedzsment hibák; - humánerőforrás problémák (munkaerőhiány, magas fluktuáció, szakmai kvalifikációból eredő hibák stb.); - nem megfelelő társadalmasítás és egyéb kommunikációs hibák; - érdekütközések, konfliktusok a megvalósításban részt vevők között; - érdekütközések, konfliktusok a megvalósítók és a lakosság között; - célcsoport motivációs hiánya miatti érdektelenség;

	<ul style="list-style-type: none"> - kooperációból fakadó hibák és konfliktusok. <p>Finanszírozási kockázatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - magas infláció miatt, vagy a forint euróhoz képest gyengülő árfolyama miatt a projekt költségeinek jelentős megemelkedése; - banki kamatok jelentős emelkedése miatti finanszírozási költségnövekedések; - finanszírozási nehézségek; - elszámolások, beszámolók elfogadásának csúszásából fakadó likviditási problémák. <p>Fenntartási kockázatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nem körületekintő tervezésből adódó fenntartási nehézségek; - kivitelezési problémákból adódó fenntartási nehézségek; - kivitelezési problémákból adódó üzemszünetek garanciális javítások idején; - nem körületekintő üzemeltetésből fakadó problémák miatti üzemeltetési nehézségek; - kihasználatlanságból fakadó bevételehiány okozta fenntartási problémák; - az energiaárak jelentős emelkedése miatt megemelkedő üzemeltetési költségek; - humánerőforrás problémák (munkaerőhiány, magas fluktuáció, szakmai kvalifikációból eredő hibák stb.).
<p>Érdekeltek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Komló Város Önkormányzata - Komlói Közös Önkormányzati Hivatal - Komló Város Önkormányzat Gazdasági Ellátó Szervezet - Komló Város Önkormányzat Városgondnokság - Német Nemzetiségi Önkormányzat - Cigány Nemzetiségi Önkormányzat - Horvát Nemzetiségi Önkormányzat - Kistérségi Többcélú Önkormányzati Társulás - Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Komlói Kórház - Kökönyösi Általános Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola tagintézményei - Komló Térségi Integrált Szociális Szolgáltató Központ - Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat - „Szent Borbála Otthon” Nonprofit Közhasznú Kft. által üzemeltetett intézmények - Komlói Kaptár Művelődési Központ - Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény - Sikondai Pihenőpark - Komlón élő és/vagy tevékenykedő magánszemélyek - Helyi vállalkozások és vállalkozók - Magyarország Kormánya - Baranya Vármegyei Önkormányzat - Magyar Közút Nonprofit Zrt.

7.2.2 A finanszírozási terv összefoglalója

50. táblázat: A finanszírozási terv összefoglaló táblázata

Dimenzió megnevezése	Dimenzió összesített tervezett beruházási költsége (Ft)
Prosperáló város dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	15 650 000 000
Zöldülő város dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	1 943 000 000
Digitális város dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	550 000 000
Megtartó város dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	7 783 000 000
Kiszolgáló város dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	21 764 000 000
FVS összesített tervezett beruházási költsége	47 690 000 000

7.3 Fenntartható üzemeltetés

A fenntartható üzemeltetés vonatkozásában a stratégia készítésének időpontjában még nem rendelkezünk elegendő információkkal a tervezett létesítmények technikai és egyéb paramétereire vonatkozóan, így csak nagy általánosságban állapítható meg annyi, hogy az üzemeltetés szempontjából a legfontosabb kérdések a tervezés időszakában, majd a kivitelezés során dőlnek el, így a legnagyobb figyelmet az egyes projektek előkészítésekor erre kell fordítani.

Az egyes létesítmények építészeti, illetve műszaki tervezése 2024 évre és 2025 év első féléve közötti időszakra ütemezhető. A projektek számát tekintve különösen fontos, hogy megrendelői oldalról is megtörténjen a tervezési folyamat minőségbiztosítása.

A tervezett projektek esetében a jellegüknél fogva jellemzően 5 éves kötelező fenntartási időszakkal szükséges számolni.

Az egyes projektek révén megvalósuló létesítmények üzemeltetése kapcsán felmerülő költségek jellemzően az alábbiak lehetnek:

- bérköltség;
- egyéb feladatok ellátáshoz kapcsolódó személyi jellegű megbízásokkal kapcsolatos költségek;
- a munkatársak képzéséhez kapcsolódó költségek,
- rezsiköltség;
- karbantartási és takarítási költség;
- jogi kérdésekhez kapcsolódó költségek (pl.: közbeszerzés, bérleti szerződések, munkaszerződések);
- pénzügyi tevékenységekhez kapcsolódó költségek (bankszámlavezetés, könyvelés, könyvvizsgálat stb.);
- adók és járulékok;
- informatikai költségek;
- kötelező nyilvánosság biztosításához kapcsolódó költségek;
- működtetéshez szükséges marketinghez kapcsolódó költségek;
- üzemanyagköltség;
- gyom- és kártevőirtás költsége;
- garanciális és egyéb javításokkal kapcsolatos költségek;
- telekommunikációs költségek;
- egyéb szolgáltatások költsége (munkavédelem, tűzvédelem, őrzés stb.).

A bevételtermelő beavatkozások esetében a következő lehetséges bevételi forrásokkal lehet számolni:

- bérleti díj (a beruházás eredményének hosszú távú bérbeadása esetén);
- szolgáltatásért fogyasztás arányában fizetett díjak (pl. vízdíj, szennyvízdíj);
- szolgáltatás egyszeri használatáért fizetett díjak (pl. belépődíj, parkolódíj).

Egyéb esetekben a fenntartási költségeket fedezetére a következő források vonhatóak be:

- államtól érkező támogatás (tevékenységtől függően vagy jogszabályi kötelezettségből, vagy az önkormányzattal között megállapodás alapján);
- önkormányzati költségvetési források;
- partnerek pénzügyi hozzájárulása.

7.4 Projektcsatorna fejlesztés intézményesítése

projekt csatorna	intézményesített projektgyűjtő rendszer, melyben a város folyamatosan nyilvántartja a fejlesztési projektjeit, és folyamatosan kiegészíti, módosítja, adaptálja a rendelkezésre álló és a projektfejlesztés során felmerülő információkkal és adatokkal.
-------------------------	--

Forrás: FVS módszertani kézikönyv 2021-27

7.4.1 Ellátandó funkciók

Az operatív városfejlesztés és városrehabilitáció alapja az önkormányzati városfejlesztési célkitűzések többlépcsős, egyre konkrétabb megfogalmazása. Ez egy iteratív folyamat, melynek során a vizsgálatok alapján a már megfogalmazott fejlesztési elképzelések az előzetes városfejlesztési akciótervek operatív városfejlesztési és pénzügyi koncepciójában képeződnek le. Ezt követően a városépítészeti tartalom, a fejlesztési bevételek és kiadások nagysága, illetve egyenlege tükrében komplex kiértékelésre kerül a fejlesztés eredeti koncepciója, amelynek eredményeként megfogalmazzák azokat a változtatásokat, amelyek visszacsatolásával a véglegesítés során újra átgondolásra kerül a városfejlesztési akciók projekt szintű tartalma, és vele összehangolva a pénzügyi koncepció. Ha nincs szükség az előző fázisba visszanyúló újabb visszacsatolásra, ezzel kialakult a megvalósítható projektterv, amely a kidolgozandó engedélyezési és kivitelezési tervek és költség adataik alapján kerül további pontosításra a megvalósítás indítása előtt.

Mi kell ahhoz, hogy egy repülőgép egyik helyről eljusson a másikra, ha rendelkezésre áll az üzemanyag, és a „stratégiai irányítás” kijelölte a célt? Pilóta! Ahhoz, hogy egy olyan bonyolult folyamatot, mint egy városfejlesztési akció végrehajtása, eljuttassunk abba a célállapotba, amit az akcióterv és az azt megalapozó urbanisztikai dokumentumok meghatároznak, szintén „pilóta” kell, aki az operatív irányítást elvégzi. Komplex célok elérésére irányuló komplex tevékenységről lévén szó, a „pilóta” nem egy személyt, hanem egy munkacsoportot, megvalósító szervezetet jelent.

Ki lehet a pilóta? Milyen alapelvek, összefüggések alapján lehet egy városfejlesztési akció végrehajtásának operatív irányítására alkalmas szervezeti eszközt megtervezni és létrehozni?

A városfejlesztési akciók természetéből következik, hogy végrehajtását a közszférának, vagyis az önkormányzatnak kell irányítania.

7.4.2 Kulcsszereplők nevesítése

A városfejlesztés törvényben is nevesített felelőse az önkormányzat és annak első számú vezetője, a polgármester kell, hogy tulajdonosi szemlélettel irányítsa a folyamatokat. Rajta kívül az alábbi szereplők játszanak még kulcsszerepet:

- Képviselő-testület;
- Jegyző;
- Komlói Közös Önkormányzati Hivatal;
- Bizottságok;
- önkormányzati cégek és intézmények;
- Komló lakossága;
- Komlón működő civil szervezetek;
- a Baranya Vármegyei Önkormányzat, mint a vármegye fejlesztéséért felelős szervezet.

7.4.3 Intézményi modell bemutatása

Projektszakasz	A feladat meghatározása	Felelős szereplő(k)
Projektgyűjtés	Fejlesztési célok, fejlesztési területek meghatározása, beavatkozási területek azonosítása	- Képviselő-testület - Jegyző - Komlói Közös Önkormányzati Hivatal - Bizottságok - önkormányzati cégek és intézmények - Komló lakossága - Komlón működő civil szervezetek - BMÖ
	Projektlista összeállítása, tervezett tevékenységek, becsült költségek összeállítása, megvalósíthatóság vizsgálata	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda
	Finanszírozási források felkutatása, projektlista szűkítése, fejlesztési prioritáslista meghatározása	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda - Pénzügyi, Költségvetési és Vagyongazdálkodási Iroda
Projekt előkészítés műszaki	Rendelkezésre álló pályázati forrás esetén támogathatósági, műszaki-szakmai feltételek vizsgálata, ezek alapján szükség esetén projekttervezet módosítás	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda
	Lakossági igényfelmérés, a projekttervezet módosítása az eredmények alapján	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda
	A projektjavaslat részletes műszaki/szakmai tartalmának összeállítása	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda - külső szakértők
	A pályázati tevékenységhez szükséges (építésügyi, útügyi és egyéb szükséges) engedélyezési eljárások lefolytatása, engedélyek beszerzése	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda
Projekt finanszírozási modellje	A műszaki szakmai tartalom alapján a tervezett projekt részletes költségvetésének elkészítése, szükséges megvalósíthatósági tanulmány elkészítése, a fejlesztési források nagyságának és arányának meghatározása	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda - külső szakértők

Projekt lebonyolítása	Pályázat esetén támogatási kérelem benyújtása, hiánypótlási felhívás teljesítése, válaszadás tisztázó kérdésre	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda
	Pályázati forrás esetén Támogatási Szerződéskötés	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda
	Kivitelező/szállító/szolgáltató kiválasztása beszerzési/közbeszerzési eljárással	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda - külső (pl. közbeszerzési) szakértők
	Kivitelezés/eszközbeszerzés/ szakmai megvalósítás	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda
	EU-s pályázati források esetén beszámolók, kifizetési kérelmek, indokolt esetben tartalommodosítási kérelmek készítése	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda
	Átadás-átvételi eljárás, szakmai programok befejezése	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda
	Építési projekt esetén használatbavételi engedély megszerzése	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda
	EU-s projekt esetében záró beszámoló és kifizetési kérelem benyújtása	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda
Projektfenntartás	Fenntartási kötelezettségek és a projekt eredmények folyamatos nyomon követése	- Titkárság - Városüzemeltetési és -fejlesztési iroda

8.1 Antiszegregációs Terv

8.1.1 Helyzetelemzés és értékelés

8.1.1.1 A szegregáció társadalmi jelenségeinek horizontális elemzése – a változások értékelése

Komló város társadalmát érintő, a **szegregáció⁷ veszélyeit magukba hordó folyamatokat**, illetve a folyamatok előzményeit, esetenként a várost kívülről érő, a társadalmi-politikai környezetből érkező hatásokra is kitérve – jelen FVS 2. és 3. fejezeteivel is összhangban, azok tartalmára is támaszkodva –, röviden a következőkben foglalhatjuk össze.

Tekintve, hogy az Antiszegregációs Program önállóan is értelmezhető dokumentum, a városra vonatkozó fontosabb tényeket, tendenciákat e dokumentum keretei között ismét felidézünk.

A múlt század 40-es éveinek végén még alig több mint 5 ezer lakosú kis faluból 1951-ben várossá lett település a következő évtizedek során robbanásszerű – alapvetően mennyiségi – fejlődéssel jellemezhető. A város lakóinak száma az 1949-es népszámláláskor regisztrál 5 812 főről az 1960-as népszámlálás idejére 23 588 főre növekedett. Komló lakossága a 1980-as, illetve 1990-es népszámlálások idején már alig valamivel kevesebb 30 ezer főnél (1990-ben 29 973 fő).

Komló népességének, illetve a népesség összetételének alakulása, a **helyi társadalom formálódása nem szerves fejlődés** eredménye, a várost alakulását döntő mértékben a szénbányászat igényeinek kiszolgálása jellemezte.

A településre történő bevándorlás a várossá nyilvánítást követő időszakban vált inkább jelentőssé. A népesség nemcsak a lakosság számát tekintve, de összetételében is gyökeresen átalakult. Az 1950-es években először elsősorban férfiak érkeztek a városba. Az érkező munkások különböző beruházásokon, a bányákban, vagy már területeken találtak munkát. Az ország szinte minden részéből, de a határokon túlról is érkeztek betelepülők. Az 1960 népszámlálás alapján készült statisztika szerint a magyarok mellett viszonylag jelentős számban éltek a városban németek, cigányok, románok, horvátok, kisebb számban szlovák, szerbek is.

Komló a szénbányászat prosperálása idején Észak-Baranya meghatározó gazdasági, közigazgatási, kulturális és egészségügyi központjává fejlődött.

A város ezekben az években monofunkcionális jelleggel a feketekőszén-bányászat köré szerveződött. A város üzei több mint 8000 embernek adtak munkát közvetlenül, de például 1980-ban 4500 dolgozó ingázott be a városba. Az 1990-es 12 300 foglalkoztatottból 2001-re 8300 maradt.

2000-ben befejeződött a mélyművelésű szénbányászat Komlón, és ezzel egy, a korábbiaktól merőben eltérő helyzet jött létre.

---

⁷ Fontos emlékeztetni arra, hogy a szegregáció nem kötődik szükségképpen konkrétan meghatározható földrajzi helyekhez, ld. például sajnálatos módon megfigyelhető a demográfiai/nemi, etnikai, vagy az intézményi alapú diszkrimináció következtében megjelenő szegregáció is.

Komlón a népesség száma a népszámlálási adatok szerint 2022-ben 21 917 (ugyanezek az értékek: 1990-ben 29 973 fő, 2001-ben 27 081 fő, 2011-ben 24 394 fő). A város tehát a 2011-es népszámlálás óta elveszítette népessége 10%-át⁸. Megfordult a munkaerő-mozgás iránya is, 2022-ben már több mint 4000 (pontosan 4090 fő) komlói ingázott el más településekre, többnyire leginkább Pécsre⁹.

Komló város népessége az elmúlt két évtizedben folyamatosan csökkent. Ezt a jelenséget alapvetően két tendencia alakította, illetve alakítja ma is. Az egyik a város lakosságának **fokozatos előregedése**, a másik **a migráció**, azaz az elvándorlás-bevándorlás negatív egyenlege.

A lakosság előregedését vizsgálva megállapíthatjuk, hogy nagyon kedvezőtlen Komló népességének korösszetétele. Míg 2013-ban 100 fő 14 év alatti fiatalra 155,30 65 év feletti lakos jutott addig 2016-ban 100 fő 14 alatti fiatalra már 164,12 65 év feletti lakos jutott. Ez az arány tovább romlott. 2022-ben a 65 év felettek száma már több mint kétszerese a 15 évesnél fiatalabb korosztálynak, a városi lakosság öregedési index ebben az évben 206%.

Komló népességének előregedésével szoros összefüggést mutat a lakosság természetes fogyásának alakulása. 2013-ban 141 élve születésre 346 haláleset, 2016-ban 183 élve születésre 362 haláleset jutott. A természetes fogyás már a világvárvány előtt elérte az évi 10%-es értéket, ami kiugróan magas értéknek számít a hasonló nagyságú magyar városok között.

A jövőt illetően a születések számának további csökkenése prognosztizálható, hiszen a reprodukív korban élő női népesség száma még elvándorlás nélkül is csökken, mivel az 1990-es évek közepén született korosztályok létszáma jóval kisebb az 1980-as évek kohorszainál. Ugyan ezt követheti a halálozási ráták csökkenése is, de a természetes fogyás üteme várhatóan nőni fog. Ezen a pályán haladva 2032-re a pesszimista becslések szerint akár 20 ezer fő alá is csökkenhet a település állandó népessége, a lakónépesség pedig akár 18 ezer főig is apadhat. Az évente átlagosan 180 születés akár 140-150-ig is csökkenhet¹⁰.

Komló lakosságának csökkenését eredményező másik tényező, a népesség **migrációja**, azaz a negatív belföldi vándorlási különbözet. A migráció az egyre fokozódó ütemű előregedési tendenciához képest mérsékeltebb módon érezteti negatív hatásait, de ezzel együtt hozzájárul a város lakosságszámának csökkenéséhez.

A migrációval összefüggésben szükséges felismerni azt a tendenciát is, hogy e jelenség miatt a helyi társadalom fokozottan ki van téve az erózióknak, a mobilisabb rétegek elvándorlásának. Komló városát az aktív korú (15-64 évesek) népességet illetően – a magyar kis- és középvárosokra jellemző tendenciához hasonlóan – erőteljes szelektív migráció jellemzi. A szelektivitás következményeként a városba beköltöző képzetlenek (legfeljebb 8 osztályt végzettek) esetében gyenge többlet, a képzetesebbek (8 osztállynál magasabb iskolai végzettségűek) esetében erőteljesebb veszteség tapasztalható¹¹.

---

8 <https://nepzamlalas2022.ksh.hu/eredmenyek/vizualizaciok/a-telepulesek-legfontosabb-adatai/?ter=26408>

9 A fenti megállapítások tartalmukat tekintve Pirisi Gábor: A reziliencia szerepe a kisvárosok fejlődésében – egy komlói esettanulmány kapcsán című munkájára, továbbá a 2022-es népszámlálási adatokra támaszkodik.

Forrás: <http://ojs.elte.hu/index.php/tft/article/view/3388/3107>

10 A prognózis forrása: Komló Város Gazdaságfejlesztési Programja 2021-2027

<http://www.komlo.hu/wp-content/uploads/2021/05/Gazdasagfejlesztesi-Program-2021-2027.pdf>

11 A Magyar Regionális Tudományi Társaság XVI. Vándorgyűlésén elhangzott előadás. 2018

Koos Bálint: Városi szegregátumok a népszámlálási mikroadatok tükrében.

<http://www.mrta.hu/vandorgyulesek/2018/05/koos.pdf>

Az állandó odavándorlások és elvándorlások adatait összehasonlítva látható, hogy a 2000 és 2013-as évek között az elvándorlás volt a jellemzőbb. 2013 után ez az irány megfordult, az odavándorlók száma felülmúlta az elvándorlók számát (2018-ban: 677 fő állandó odavándorló, 612 állandó elvándorló). A pozitív belső vándorlási egyenleg kis mértékben ugyan, de növeli az állandó lakosok számát. (Az átmeneti elvándorlók visszatérését nehezíti, hogy visszatértükor nehezen találnak fizetőképes állást a városban.)

Ugyan az utóbbi években a jelentős mértékű belföldi elvándorlás megállt (a 2019-2022 közötti vándorlási egyenleg kiegyenlítődik, -1,5 és +1,5 között mozog), de adekvát adatok hiányában is feltételezhetjük, hogy a külföldre vándorlás továbbra is jelentős maradt. A vázolt trendek kivetítése jelentős kockázatokra utal. Az erről a demográfiai pályáról történő letérés csak fiatalabb korú népesség jelentősebb arányú beköltözése esetén valósulhatna meg. A hosszú távú stabilitás eléréséhez a következő 10 évben nagyjából 300 fős bevándorlási többletre lenne szükség, amelynek csekély a realitása.

A munkanélküliség – szoros összefüggésben a város gazdaságát jellemző sajátosságokkal - jelentős probléma Komló társadalmában. 1995-ben 1600 fő, 2001-ben 1500 fő, 2010-ben a válság kapcsán 2200 volt a regisztrált álláskereső száma, ez az érték 2021-ben 792 főre, 2022-ben 693 főre, 2023-ban pedig 665 főre csökkent. A 2023 évi 100 főre jutó 15-64 éves nyilvántartott álláskereső (fő) adat (Komló 3,2 fő) is még mindig közel 1,2-szerese az országos adatnak (2,7 fő). Az álláskeresők 37%-a nyolc osztálynál nem végzett többet, 32%-uk szakközépiskolai, 24%-uk gimnáziumi vagy technikumi végzettséggel rendelkezik. Ezek az arányok szinte tökéletesen megegyeznek a 2010-es mélyponton mért értékekkel, vagyis az utóbbi időszak bővítése nem végzettség-specifikusan valósult meg, nem lehet azt állítani, hogy 2022-re a végzettséggel rendelkezőket teljesen felszívta volna a munkaerőpiac¹².

A munkaerő számszerű túlkínálatából fakadó munkanélküliség részben foglalkoztathatósági, részben mobilitási problémaként merül fel. Az alacsony végzettségű munkavállalók¹³ mobilitási hajlandósága/képessége általában alacsony, az ingázás anyagi és időkölttségét (számos másodlagos társadalmi hatás mellett) az általuk az elsődleges munkaerőpiacon elérhető szerény munkabérek nem ellentételezik megfelelő mértékben. Ennek kapcsán sajátos csapdahelyzet alakulhat ki: a viszonylag alacsony hozzáadott értékű tevékenységek egyfelől nem lesznek képesek a dinamikus növekvő hazai bérszínvonal mellett munkaerőt találni, és ezek a vállalatok végképp kiszorulhatnak a piacról. (Komlón több jelentősebb vállalkozás esetében is kifejezetten alacsony az egy foglalkoztatottra eső árbevétel, illetve az általános értelemben vett termelékenység is.)

Nem csupán a város megtartókéességét, de problémáinak kezelhetőségét, a helyi társadalom állapotát – például a település problémáinak megoldása érdekében való mobilizálhatóságukat - is jelentősen befolyásolja a lakosság kötődése a városhoz, azaz **a komlói identitás megléte vagy hiánya**.

Komló fénykorában (is) magán viselte a nem szerves fejlődés eredményeként alakuló „szocialista városok” legtöbb társadalmi jellemzőjét, ezért túlzás lett volna elvárni egy erőteljes kohéziót, különösen ha azt is figyelembe vesszük, hogy a legfőbb identitásképző elem, a bányászat, ami leginkább foglalkozási identitásképző elemként jellemezhető, megszűnt a településen¹⁴. Az identitásválság eredményezte gyenge kohézió, a társadalmi dezintegráltság – ami önmagában is szegregáló hatású lehet - nyilvánvalóan nem csak következménye a város válságának, hanem fékezi a megújulást is.

---

¹² A munkaerő-piacjal kapcsolatos megállapítások nagymértékben támaszkodnak a jelen FVS 3. Fejezetében foglalt elemzés megállapításaira.

¹³ A népszámlálási adatokban Komló iskolai végzettségi mutatói kedvezőbbek voltak a járási települések adatainál, azonban elmaradtak a vármegyei és országos értékektől. A 2016-os mikrocenzus adatai alapján a legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzett lakosság aránya a Komlói járásban (27,41%) magasabb az országos (20,27%), a regionális (23,23%) és a vármegyei (21,94%) átlagoknál egyaránt. Komló Város Gazdaságfejlesztési Programja 2021-2027

¹⁴ Ld. Pirisi Gábor korábban már hivatkozott tanulmányát.

A fentiekben röviden vázolt, témánk szempontjából releváns folyamatok **következményei jól előre láthatóak/jelezhetőek.**

A **lakosság elöregedése** a legkedvezőbb forgatókönyvek szerint is **tartósan folytatódni fog.**

Komló leginkább biztos megélhetésű rétegét ma is a bányász egykori nyugdíjasai adják. Közöttük vannak szép számban olyanok is, akik az 1990-es években aránylag fiatalon váltak aránylag jól fizetett nyugdíjasokká. A relatíve magas nyugdíjjal rendelkező bányászréteg elhalásával gyengül családjuk anyagi helyzete. Jelentősen csökken azoknak a csoportoknak létszáma, akik az egykori bányász nyugdíjasaiként aránylag stabil anyagi körülmények között éltek, megbízható fogyasztói csoportot alkottak. Azok azonban, akik aktív éveik döntő többségét már a rendszerváltás utáni időszakban töltötték, gyakran tartósan munkanélküliként, vagy alacsonyan fizetett állásokban dolgozva, aligha számíthatnak derűs és kényelmes nyugdíjas évekre.

A relatíve magas számú inaktív korúakhoz kapcsolódó probléma a nyugdíjak folyamatos értékvesztése is. A nyugdíjak bérekhez viszonyított aránya folyamatosan csökkent az elmúlt 20 évben. Itt azonban nem folyamatos ereszkedés volt megfigyelhető. Eleinte a nyugdíjak zárkóztak a bérekhez, ám ezt a folyamatot először a 2008-as válság, majd a svájci indexálás kivezetése megszakította. 2013-tól kezdve pedig a nyugdíjak látványosan elkezdtek leszakadni az átlagbérektől. Az ellátmány a nettó nominális átlagkereset százalékában 2013-ban 67,6% volt, ez az arány 2020-ra 51,3%-ra mérséklődött, majd ezt követően megfigyelhető egy lassú növekedés (a 2023-as adat: 57,3%, 10 éves viszonylatban ez mégis 10%-os csökkenést jelent)¹⁵. E tendenciák az nyugdíjas korúak egyes csoportjait érintő elszegényedés veszélyét vetítik előre.

A város népességének elöregedése következtében egyre inkább növekszik a szociális szolgáltatások iránti igény, amelyre a szociális ellátórendszert fel kell készíteni. A születések számának csökkenése az oktatási intézményhálózatban teremthet létszám- és intézményfenntartási problémákat¹⁶.

A lakosság elöregedése egy olyan településimázs fenntartásához és megerősítéséhez is hozzájárulhat, amely kevésbé fogja vonzani a potenciális beköltözőket, ebből a szempontból tehát a probléma öngerjesztő jellegűvé válhat. A munkaerőbázis demográfiai okokra visszavezethető zsugorodása önmagában riasztó lehet a befektetők számára, amely rontja a kilábalás esélyeit. A város gazdaságának állapota alapján a munkanélküliség rövid távon történő felszámolására nem lehet számítani.

A város egészére értelmezhető problémák mellett külön is említeni kell a deprivált helyzetben lévő, a város a város leromlottabb, kevésbé fejlett területrészein élő mintegy 850-950 főt, akik Komló népességének 4-5%-át alkotják.

Komló város társadalmát érintő, a szegregáció veszélyeit magukba hordó folyamatok e rövid jellemzésével összefüggésben három **kiegészítő megjegyzést** szükséges megfogalmaznunk.

- Az FVS Antiszegregációs Programja elkészítése során problémát jelent, hogy **az elérhető adatok** – néha ugyanazon adatszolgáltató esetében is, pl. KSH – **egymásnak is ellentmondanak**, az eltérő módszertani háttér miatt összevetésük problémás lehet. A releváns adatok hiánya különösen problémássá teszi olyan beavatkozásokra irányuló stratégiák elkészítését, amely gyorsan változó viszonyokra kell, hogy reflektáljanak. Meglehetősen sajátos gyakorlat 10 évente elkészített népszámlálási adatokkal jellemezni egy-egy helyi társadalom állapotát, amely adatok a hosszú feldolgozási idő miatt már a nyilvánosságra hozataluk időpontjában is részlegesen elavultak.

---

¹⁵ KSH STADAT 25.1.1.33. Nyugdíjak, ellátások, járadékok és egyéb járandóságok, saját jogú nyugdíjak

Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/szo/hu/szo0033.html

¹⁶ Komló intézményi hálózata 40 000 - 50 000 főre épült ki, így a kapacitások felhasználásának észszerűsítése aktuális kérdés. Az egyes intézmények kihasználtsága azonban változó, van, ahol inkább fejlesztésre lenne szükség. Komló Város Gazdaságfejlesztési Stratégiája 2021-2027

- Jelen Antiszegregációs Program az elkészítésére vonatkozó „Módszertani Útmutatás” szerint a 2022-es évre tervezett népszámlálást követően **szükségképpen felülvizsgálatra került**. A friss információk 2025. januárjában váltak elérhetővé a helyi társadalom legfontosabb dimenzióit illetően, ekkor nyílt lehetőség a területi alapú szegregáció/szegregátumok friss lehatárolására is. Tekintve, hogy egy társadalomban a lényegi változások (pl. demográfiai folyamatok, stb.) nem egy-két év alatt következnek be, úgy véljük, Komló város társadalmával kapcsolatban megfogalmazott megállapítások az elkövetkező években is érvényesek maradnak.
- Jelen Antiszegregációs Program írásának ideje alatt az **infláció mértéke** már meghaladta a 8%-ot, kirobbant és még mindig tart **az orosz-ukrán háború** és több fegyveres konfliktus is folytatódott, fontos – és egy-egy esetben kényszerű - **választások** zajlottak le (mind globális, mind európai és magyar szinten) is. A magas infláció már önmagában is komoly figyelmet igényel egy olyan város esetében, ahol a pénzromlás a demográfiai sajátosságok miatt egyes társadalmi csoportokat különösen hátrányos helyzetbe hozhat. A határaink mentén kirobbant háborúnak számos - pl. a gazdaságot - érintő következményei hatottak a város társadalmára is. Ezekre a hatásokra a jövőben – például egy gyorsan reagálni képes város-monitoring rendszer kialakításával - előre fel kell készülni.

Konklúziók, beavatkozási szükségletek meghatározása

Az Antiszegregációs Program szempontjából Komló város **népesség-csoportokat érintő**, beavatkozást igénylő legfontosabb problémái a következők (nem fontossági sorrend):

- a város gazdasági helyzetéből adódó foglalkoztatási problémák
+ munkanélküliség/az aktív korúak foglalkoztathatóságát jellemző sajátosságokhoz illeszkedő munkahelyek hiánya
- ezzel összefüggésben a város egyes társadalmi csoportjainak foglalkoztathatósági problémái
+ az kedvezőtlen iskolai végzettség/képzettség struktúrájából következő problémák
+ a tartós, stabil foglalkoztathatósághoz szükséges szociális készségekkel összefüggő problémák
- a település népességének elöregedéséből következő problémák
+ az elöregedő népesség szomatikus, mentális egészségével összefüggő ellátási igények változásai
+ a helyi társadalomba való integráltság lazulása
+ az elszegényedés veszélye, annak komplex következményei
- - Komló lakosságának 4-5%-át adó, deprivált helyzetű társadalmi csoport problémái
+ a deprivált helyzettel összefüggésben az életminőség
+ a deprivált helyzet újratermelődésének magas esélyei
+ a társadalmi integráltsággal összefüggő problémák (pl. diszkrimináció, integrálhatóság)

Az Antiszegregációs Program szempontjából a város irányítási/intézményi rendszerét érintő, beavatkozást igénylő fontosabb problémák a következők:

- a helyi társadalom problémáinak komplex, naprakész ismerete,
- fenntartható beavatkozásokkal való reagálás a feltárt problémákra,
- a különféle (nem csak antiszegregációs tartalmú) programok közötti szinergiák tudatos kihasználása.

A most említett problémacsoportok kezelése érdekében javasolt város-monitoring rendszer kialakítása (részletesebben ld. később).

8.1.1.2 A szegregáció területi vonatkozásai (szegregátumok) – a változások értékelése

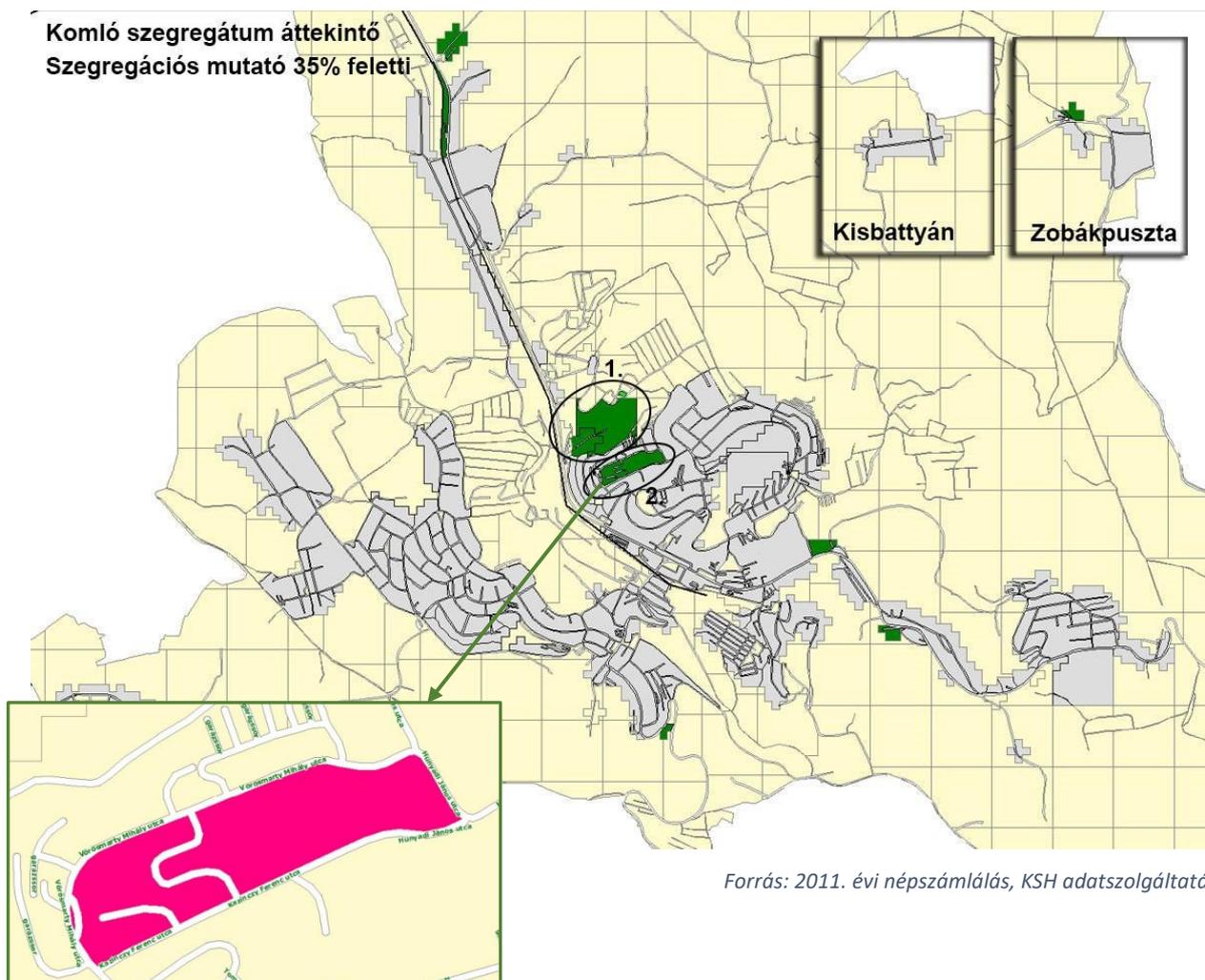
A 2022 évi népszámlálási adatok alapján a teljes FVS felülvizsgálatra került. Ennek részeként elvégeztük a KSH által 2025. január 6.-án szolgáltatott adatok alapján a szegregáció területi vonatkozásait is Komlón. **Jelentős változás, hogy a 2011 évi népszámlálási adatokra alapozott KSH lehatárolás szerint négy szegregátum volt Komlón (kettő bel- és kettő külterületen), ezzel szemben a 2022 évi népszámlálási adatok alapján Komlón nem található szegregátum, csak egyetlen szegregációval veszélyeztetett terület, mely átfedésben van a korábbi 2. sz. szegregátum (Kazinczy utca) területével.**

Az antiszegregációs terv felülvizsgálata során - a TOP_Plusz-1.3.1-21-BA1-2022-00001 projekt támogathatósági feltételei között előírtaknak eleget téve - Komlón kijelölésre került egy szociális célú városrehabilitációs komplex projekt (ERFA és ESZA) tervezett megvalósítása. A 2011. évi népszámlálás szerint még szegregátumként azonosított, a 2022. évi népszámlálásra alapozott KSH adatszolgáltatás alapján szegregációval veszélyeztetett területként azonosított célterület a jelen FVS-ben kijelölt A2 elnevezésű akcióterületen belül található, ezen az akcióterületen tervezzük a szociális célú városrehabilitációt megvalósítani a TVP-ben szereplő ERFA és ESZA típusú komplex projektek keretében.

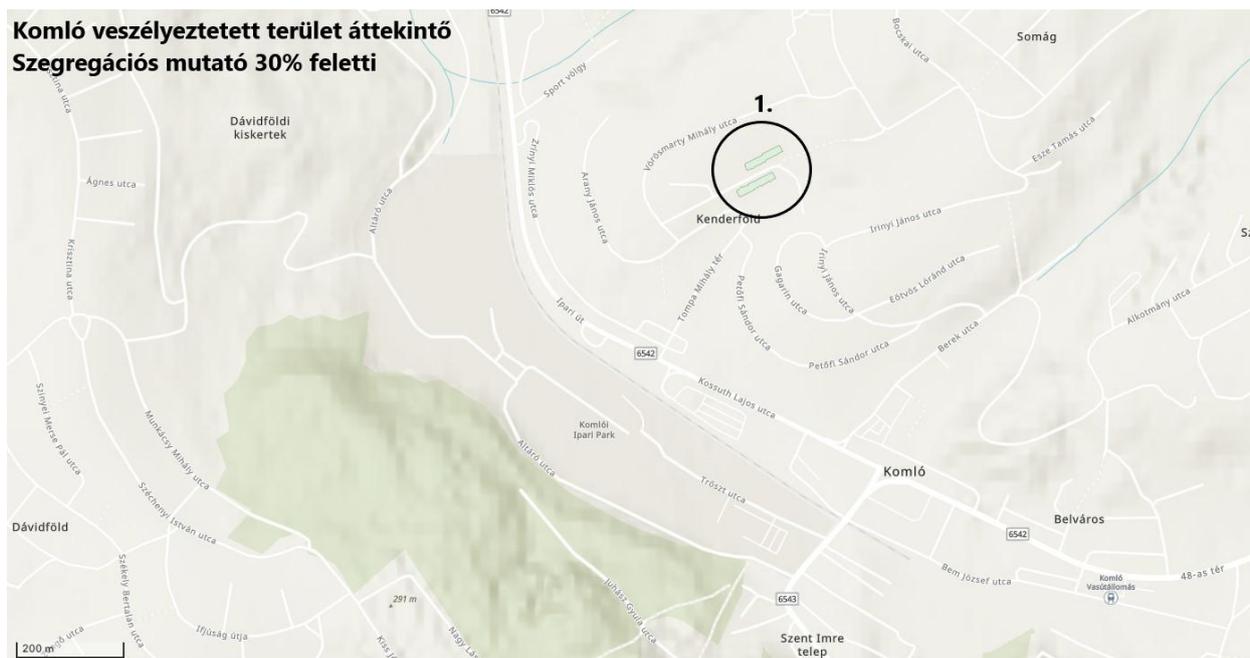
Az A2 akcióterületen belül a szociális célú városrehabilitációs akcióterület magában foglalja mind a 2011., mind a 2022. évi népszámlálásra épülő KSH adatszolgáltatása szerinti szűkebb területeket, melyek közül a 2022-es szerinti terület (ami tulajdonképpen két háztömb a Kazinczy utca végén) önmagában akcióterületként nem is lenne értelmezhető.

A Komlón található, a 2011. és a 2022 évi népszámlálási adatok alapján a KSH által lehatárolt szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett terület az alábbi ábrákon láthatóak.

40. ábra: Komló város szegregátumai a 2011. évi népszámlálási adatok alapján

41. ábra: Komló szegregációval veszélyeztetett területe a 2022. évi népszámlálási adatok alapján

Forrás: 2022 évi népszámlálás, KSH adatszolgáltatás (2025. január)

Sem a 2011-es, sem a 2022-es népszámlálás adatai alapján a KSH nem értékelte sem szegregátumként, sem szegregációval veszélyeztetett területként Komló Körtvélyes nevű városrészét. Ennek ellenére – tekintettel az ott élők társadalmi összetételére és szociális helyzetére - ma már ez a városrész is szegregációval veszélyeztetett, de legalábbis felzárkóztatást célzó és antiszegregációs intézkedési célterületként figyelembe veendő területnek minősíthető.

Komló város szegregátumai

1. veszélyeztetett terület: Kazinczy Ferenc utca 10-14. és 9-15. házsám

Lehatárolás módszere: a szegregációs mutató (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) értéke az érintett területen 30% vagy afeletti és a területen élő népesség száma eléri az 50 főt.

Komlón az egyetlen lehatárolt, szegregációval veszélyeztetett terület tulajdonképpen két háztömb összesen hét lépcsőháza, melyben a lakónépesség száma 2022-ben – a népszámláláskor - 240 fő volt. A lakosság döntő részben roma. A 0-14 évesek aránya (19,2%) több, mint 1,7-szerese a városi mutatónak. Az alacsony státuszú (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) lakosság aránya 32,7%, a városi mutató 4,8-szorosa.

Az alacsony lakhatási minőséget biztosító (pl. komfort nélküli, félkomfortos, szükség) lakások aránya 74,0%, ez közel harmincszorosa a város egészére jellemző aránynak. A lakások közel 100%-ban egyszobásak.

51. táblázat: Komló - Szegregációval veszélyeztetett területek adatai

Mutató megnevezése	Komló összesen	1. veszélyeztetett terület (Kazinczy Ferenc u. 10-14. és 9-15. házszám)
Lakónépesség száma (fő)	21917	240
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	11,2	19,2
Lakónépességen belül 15-64 évesek aránya (%)	63,0	70,0
Lakónépességen belül 65 évesek vagy annál idősebbek aránya	25,8	10,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-64 évesek) belül (%)	14,9	58,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	12,4	3,0
Lakásállomány (db)	11470	137
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	1,7	35,0
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-64 évesek) belül (%)	30,1	51,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,8	32,7
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	69,9	48,8
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	38,2	46,5
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem (fő)	21878	
Alacsony presztízű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya (%)	14,0	56,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül (%)	51,2	55,8
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta, %)	4,7	12,5
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya, %)	1,7	4,8
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	2,6	74,0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	13,1	98,4

Forrás: 2022 évi népszámlálás, KSH adatszolgáltatás 2025. január

Szegregátumspecifikus beavatkozások

A veszélyeztetett területen több lakásban kártyás villany- és vízmérő órák lettek felszerelve, sor került a vízvezetékek részleges cseréjére, illetve néhány lépcsőház és lakás – elsősorban energiahatékonysági célú - felújítására is.

A veszélyeztetett terület csak társasházakat, lakásokat foglal magában. Szociális célú komplex városrehabilitációs projekt kizárólag a veszélyeztetett területen nem valósítható meg, így a fejlesztendő, lehatárolt akcióterület ennél nagyobb területet foglal magában, ahol közterületi és közösségi célú fejlesztések is megvalósíthatóak. A veszélyeztetett terület környezete, a Kazinczy utca bizonyos részei teljesen leromlott területek, viszont a Vörösmarty utca több tömbje és a szomszédos Tompa Mihály utca közeli területrésze is konszolidált képet mutat. A Hunyadi János utcai rész pedig családi házas övezet. A városközpont 1 km-re található.

A korábbi Kazinczy utcai szegregátumban nem valósult meg a tervezett komplex szociális városrehabilitációs projekt, a tervezett közösségi ház sem kezdte meg működését. Az ITS-ben az erre a területre tervezett beavatkozások helyett a város más területekre fókuszálva sikeres lakhatási deszegregációs programokat hajtott végre. (Az elmúlt 10 évben a város 920 millió forintnyi forrást nyert erre a célra. Ezek a programok elsősorban a korábbi szegregátumokat és környezetüket érintették, melyek vélhetően ennek eredményeként kerültek ki a 2022-es szegregációs lehatárolás köréből.)

A KSH által nem lehatárolt, „leszakadással” veszélyeztetett terület: Körtvélyes

Sem a 2011, sem a 2022 évi népszámlálás adatai alapján Komló Körtvélyes városrésze nem szerepel a szegregációval veszélyeztetett területek között. Az ott élők társadalmi és szociális helyzetére, valamint a városrész elmúlt 20 évben tapasztalt lassú ütemű leszakadására való tekintettel azonban indokolt e városrész veszélyeztetett területként történő kezelése.

Körtvélyes periférikus helyzetű városrész Komlón. Az 1980-as években megkezdett lakótelepet nem fejezték be. A félkész, paneltechnológiával beépített terület a csupán részlegesen kiépített infrastruktúráját és nehézkes elérhetőségét tekintve is problémás területnek minősül. A terület építészeti, beépítését és lakosságát tekintve is homogén. A rossz megközelíthetőség miatt az e városrészben devalválódott lakáspiac komoly kockázati tényező, mivel előrevetíti a városrész szegregálódását. Ezért fontos a lakótelep fizikai megújítása, *a közterületek, közösségi terek kialakítása*, hogy csökkenteni lehessen a szegregáció kockázatát.

Szegregátumspecifikus beavatkozások

A szegregációval veszélyeztetett területen beavatkozás az elmúlt időszakban nem történt.

8.1.2 Antiszegregációs terv

8.1.2.1 Az antiszegregációs fejlesztési célok és beavatkozási javaslatok

Antiszegregációs fejlesztési célok

Komló város antiszegregációs fejlesztési céljainak meghatározása előtt célszerű határozottan felidézni néhány olyan alapelvet, amelyek érvényesítése különösen fontos az Antiszegregációs program céljainak meghatározása, e célok elérését szolgáló konkrét beavatkozások tervezése, majd a beavatkozások megvalósításának „menedzselése” során¹⁷.

A fenntartható antiszegregációs programok stratégia alapját a stratégiai ciklus menedzsment adja. A fenntartható antiszegregációs programok dinamikus, élő dokumentumok. A folyamatosan változó külső környezet, az alkalmazkodóképesség, reziliencia erősítésének szükségessége ezt várja el a korszerű városi stratégiáktól. Ezt a megközelítést támogatja a stratégiai ciklus menedzsment módszere, amely az egyes fázisok egymásra hatását, összekapcsolását, és a teljes folyamat visszacsatolását biztosítja.

A Komló városát jellemző reziliencia táplálkozhat egyrésztől egy abszorpciós képességből, amikor a várost érő negatív hatások egy bizonyos mértékének, szintjének ellent tud állni a rendszer, a sokkhatás után pedig minden vissza tud állni a régi kerékvágásba.

A városi reziliencia második eleme a folyamatos kiigazítás, az állandó és rugalmas reagálás mind szervezeti/intézményi, mind pedig eszközrendszer oldalról. A körülmények folyamatos figyelemmel kíséréssel, a változások követésével állandó kiigazításra kerül a város reagálásának mértéke és módja.

A reziliencia harmadik eleme maga a változás elérése, bevezetése, azaz a transzformáció. Ez akkor következik be, amikor egy meglévő rendszert, egy alkalmazott eszközrendszert lecserélünk annak hatékonyságvesztése miatt.

Komló, mint reziliens város esetében nagy jelentőségű a település azon képessége, amelynek köszönhetően a rendszer a külső negatív hatásoknak ellenáll (abszorpciós képesség), a külső behatásokra megváltozik (transzformációs képesség), avagy a megváltozott külső körülményekhez alkalmazkodik (adaptációs képesség).

---

¹⁷ A következő néhány bekezdés a Fenntartható Városfejlesztési Stratégiák elkészítését támogató kézikönyv különösen megszívlelendő egyes részeinek az Antiszegregációs Programhoz illesztett átiratát tartalmazza.

Komló, mint reziliens város rugalmasan reagál a begyűrűző, akár sokk-szerűen megjelenő változásokra, és azokat követően képes viszonylag rövid idő alatt újra működőképessé válni vagy új pályára állni.

A fenti elvek figyelembevételével a város Antiszegregációs Programjában foglaltak megvalósításának menedzselése komplex, folyamatos erőfeszítést igénylő feladat, amelyhez rendelkezésre állnak a megfelelő kapacitások.

A város 2014-ben a Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósítása, illetve a megvalósulás folyamatának kontrollálása érdekében létrehozta a **HEP Fórumot**¹⁸. (Komló Város Önkormányzat Képviselő-testületének 135/2014. (XII.04.) sz. határozata.)

Komló város Önkormányzata 2015-ben – az Integrált Településfejlesztési Stratégia részeként - elfogadta a jelenleg hatályos Antiszegregációs programját. A hatályos antiszegregációs program megvalósulásának támogatása, ellenőrzése céljából létrejött az **Integrációs Kerekasztal**¹⁹. A Helyi Esélyegyenlőségi Program és az Antiszegregációs Program szoros tartalmi kapcsolatai miatt a HEP Fórum, illetve az Integrációs Kerekasztal munkája nagymértékben átfedi egymást.

Komló – mint a korábbiak szerint reziliens város - város Antiszegregációs Programja fenntartható, és eredményes megvalósítása érdekében **célszerű a HEP Fórum és az Integrációs Kerekasztal összevonása**, és egy olyan város-monitoring rendszer kialakítása, amely komplex módon figyelemmel kíséri a helyi társadalom állapotának alakulását, és képes a szükséges és kellően gyors reagálásra.

Az Antiszegregációs Program és a Helyi Esélyegyenlőségi Program kapcsolata

Komló Város 2017-ben elfogadott, jelenleg is hatályban lévő Integrált Településfejlesztési Stratégiája, illetve a 2023-2028 közötti időszakra érvényes Esélyegyenlőségi Programja megfogalmazta azokat az alapelveket, amelyek a város Antiszegregációs Programja esetében is követendők. (Az ITS „küldetésének” megfogalmazása során is a korábbi Helyi Esélyegyenlőségi Program alapelveinek érvényesítése történt.)

Ezek az alapelvek, mint általános antiszegregációs fejlesztési célok, a következők (idézet a Helyi Esélyegyenlőségi Programból):

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosítása,
- a szolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvének érvényesítése,
- a diszkriminációmentesség, szegregációmentességet a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén.

---

¹⁸ A HEP Fórum feladatait az önkormányzati határozat néhány idézett része jól összegzi: „A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.” „A HEP Fórum által végzett éves monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.”

¹⁹ Az Integrációs Kerekasztal tevékenysége a létrehozó önkormányzati rendelkezés szerint: „Integrációs kerekasztal folyamatosan vizsgálja a tervezett intézkedések és célok megvalósulását, erről évente összefoglalót készít. Figyelemmel kíséri a szegregációval veszélyeztetett terület és romló helyzetű külterületek, illetve a városban élő legszegényebb családok helyzetét. Az Antiszegregációs Program elfogadását követő második év végén az Integrációs kerekasztal felülvizsgálja a megfogalmazott célok relevanciáját, a változó helyzetre reagálva felülvizsgálja eredeti célkitűzéseit.”

Az esélyegyenlőség megvalósításának alapfeltétele a diszkrimináció- és szegregációmentesség. Az esélyegyenlőségi programnak a kerületben élő hátrányos, vagy veszélyeztetett helyzetű csoportokra kell irányulnia, akik számára a sikeres élet és társadalmi integráció esélye a helyi társadalmat célzó fejlesztések és beruházások ellenére korlátozott marad a különböző területeken jelentkező hátrányaikat kompenzáló esélyegyenlőségi intézkedések nélkül.

A horizontális antiszegregációs célok és beavatkozások a város Antiszegregációs Programjában

Az ITS szerinti antiszegregációs célokat a következő táblázatban mutatjuk be.

52. táblázat: Komló antiszegregációs céljai a 2017-es ITS alapján

Horizontális célok
1. Az esélyegyenlőség biztosítása a város minden fejlesztési beavatkozásánál, annak figyelembevételével, hogy semmilyen fejlesztés nem járulhat hozzá a településen belüli, vagy kívüli szegregáció kialakulásához és erősödéséhez. Az esélyegyenlőség, a szegregáció-mentesség biztosítása a településen.
2. Oktatási integráció biztosítása
3. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása
4. A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása
5. Közösségi terek biztosítása

E célok minimális korrekcióval, kiegészítéssel lettek megtartva, átvéve az ITS antiszegregációs intézkedési tervéből. A korrekció célja az volt, hogy azok a „8.1.1.1 A szegregáció társadalmi jelenségeinek horizontális elemzése – a változások értékelése” fejezet - **Konklúziók, beavatkozási szükségletek meghatározása** című részben összefoglalt problémákhoz jobban illeszkedjenek. Az ITS aktuális felülvizsgálata során szükséges az Antiszegregációs Program és Intézkedési terv ilyen irányú korrekciója.

Beavatkozási javaslatok

Az Antiszegregációs Program horizontális céljai nem csupán a szegregációval veszélyeztetett területen élő lakossági csoportok helyzetének javítását szolgálják, de e célok elérése fontos a szegregálódás veszélyeit magában hordozó, nem szükségképpen szegregált területen élő csoportok helyzetének stabilizálása, illetve javítása szempontjából is.

Megjegyzés: az antiszegregációs célok elérése érdekében javasolt beavatkozások költségvetését/költségbecslését nem bontjuk beavatkozási területek szerint. Ennek több oka is van, ezek a következők:

- a település mérete, illetve a szegregálódó területeken élő népesség relatíve alacsony száma miatt a beavatkozások területi bontása sem technikai, sem tartalmi értelemben nem indokolt, a bontás a beavatkozások hatékony megvalósítását inkább gátolná, mint támogatná;
- a javasolt beavatkozások tartalma miatt a területi bontás jelentős mértékben megemelné az egyes beavatkozások költségeit.

A horizontális antiszegregációs célokat és a célok elérése érdekében 2027-ig tervezett beavatkozásokat a következő táblázatban foglaljuk össze.

53. táblázat: Horizontális antiszegregációs célok és beavatkozások

Célok	A célok elérése érdekében tervezett beavatkozások 2021-2027	Költség és annak tervezett forrása
<p>1. Szocializációs, illetve oktatási célú integrációs programok megvalósítása gyermek és serdülőkorúak számára a hátrányos/deprivált helyzet újratemelődének akadályozása érdekében</p>	<p><u>A korábbi tervezési időszakból áthozott és folytatásra tervezett folyamat:</u> 1/1. Hátrányos helyzetű, illetve szegregátumokban élő gyermekek részére indított iskolai felzárkóztató programok folytatása, iskolapszichológus alkalmazása 1/2. Civil szervezetek által működtetett tanoda-jellegű programok támogatásának folytatása 1/3. Étkezést biztosító nyári napközi program folytatása hátrányos helyzetű, illetve szegregátumokban élő gyermekek számára 1/4. Ösztöndíj rendszer kidolgozása, működtetése az általános és középfokú oktatásban rész vevő hátrányos helyzetű, illetve szegregátumokban élő fiatalok számára (HHH-s gyermekek, fiatalok számára) <u>Újronnan kezdeményezett beavatkozások</u> 1/5. A korai fejlesztés népszerűsítése és támogatása az érintett szülők/családok körében 1/6. A gyermekek iskolába való eljutásának elősegítése 1/7. Iskolán/óvodán kívüli fejlesztő, közösségépítő sport és szabadidős programok (integrált jelleggel) 1/8. Óvoda és iskola-pedagógusok, továbbá a humán-szociális területen dolgozók számára szervezett rendszeres fakultatív képzések/konferenciák 1/9. Szülők iskolája program kidolgozása, illetve működtetése az oktatásra kötelezett korban lévő hátrányos helyzetű, vagy deprivált környezetben élő gyermekek szülei számára 1/10. Tudatmódosító szerek (alkohol, drog) fogyasztását visszaszorító programok a rendőrséggel, civil szervezetekkel közösen 1/11. Pszichiátriai betegséggel és /vagy fogyatékossgal küzdő gyerekek/ fiatal felnőttek és családtagjaik részére közösségépítés, edukáció, munkaerőpiaci készségfejlesztés, hozzátartozói csoport működtetése 1/12. Az „Év komlói pedagógusa” és az „Év szociális szakembere” elismerések alapítása, hagyománnyá fejlesztése a hátrányos helyzetű, deprivált gyermekekért, fiatalokért végzett szakmai tevékenység elismerésére</p>	<p>260 millió Ft</p> <p>Tervezett forrás: TOP Plusz; EFOP Plusz, hazai állami támogatási és önkormányzati saját forrás, civil/szponzori támogatás</p>
<p>2. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása</p>	<p><u>A korábbi tervezési időszakból áthozott és folytatásra tervezett folyamat:</u> 2/1. Közfoglalkoztatási program folytatása 2/2. Kisléptékű gazdaságfejlesztési program a konyhakertek művelésére stb. <u>Újronnan kezdeményezett beavatkozások</u> 2/3. Munkanélküliség csökkentése szolgáló pályázati lehetőségek felkutatása (önkormányzat, munkáltatók) 2/4. Felzárkóztató képzések (általános iskola elvégzését vagy szakmaszerzést célzó) szervezése 2/5. Az elsődleges munkaerőpiacon történő elhelyezkedést követő jelleggel is támogatása – (munkahelyi) mentorprogramok 2/6. Egyénre szabott álláskeresőt támogató programok az illetékes Kamarák, ill. civil szervezetek bevonásával</p>	<p>80 millió Ft</p> <p>Tervezett forrás: önkormányzati költségvetés; TOP Plusz; GINOP Plusz; EFOP Plusz</p>
<p>3. Az egészségügyi, szociális és más közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása</p>	<p><u>A korábbi tervezési időszakból áthozott és folytatásra tervezett folyamat:</u> 3/1. A célterületre vitt szociális szolgáltatások, folyamatos szociális segítők terepi jelenlétének biztosítása nem csak a szegregátumokban élők, de más, pl. idős lakossági csoportok számára is 3/2. Kártyás mérőórák számának bővítése</p>	<p>477 millió Ft</p>

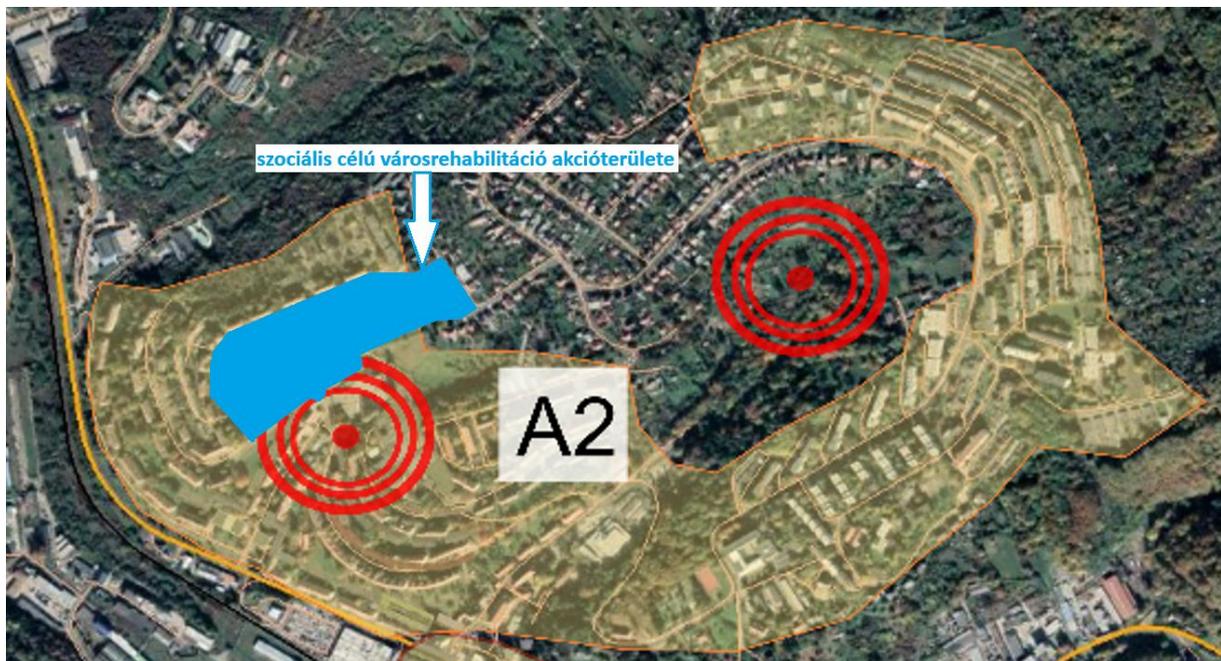
		<p><u>Újonnan kezdeményezett beavatkozások</u></p> <p>3/3. Fizikai és mentális egészségfejlesztő programok, előadás-sorozatok, szemléletformáló programok/előadások szervezése, lakossági szintű, illetve fiatalokra vonatkozóan is (iskolai és iskolán kívüli is)</p> <p>3/4. Információs akadálymentesítő programok kidolgozása, működtetése a hátrányos helyzetű, illetve időskorú lakossági csoportok számára</p> <p>3/5. Demenciával élők és hozzátartozóik támogatását biztosító szolgáltatások szervezése, továbbá a demencia progresszióját lassító közösségi programok</p> <p>3/6. Alapvető gazdálkodási, pénzügyi ismeretek oktatása a célterületen, továbbá digitális ismeret- és készségfejlesztés</p> <p>3/7. Egyénre szabott segítségnyújtás, életvezetési tanácsadás a célterületen</p> <p>3/8. Családsegítő Szolgálat fejlesztése, védőnők, szociális munkások foglalkoztatását támogató pályázatok felkutatása, megvalósítása, folyamatos szupervízió biztosítása</p> <p>3/9. Közösségfejlesztő programok szervezése, csoportos készségfejlesztés, konfliktuskezelés, a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás erősítése</p> <p>3/10. <i>Infrastruktúra fejlesztése</i></p>	<p>Megjegyzés: azon beavatkozások esetében, amelyek építőipari kivitelezést igényelnek, a kivitelezések költségei a konkrét programok kidolgozását követően lehetséges. A megjelölt bekerülési összeg becslés.</p> <p>Tervezett forrás: önkormányzati költségvetés; EFOP Plusz; hazai források</p>
4.	<p>Közösségi terek biztosítása, közösségfejlesztés, társadalmi integráció erősítése</p>	<p><u>A korábbi tervezési időszakból áthozott és folytatásra tervezett folyamat:</u></p> <p>4/1. Közösségi és ügyintézési tér kialakítása, működtetése roma civil szervezettel való együttműködésben</p> <p><u>Újonnan kezdeményezett beavatkozások</u></p> <p>4/2. Közösségi kert kialakítása szegregátumban, ill. a város más területein is igény szerint civil szervezetek, helyi vállalkozások mentorálásával</p> <p>4/3. Közösségi terek akadálymentes használatának biztosítása mozgássérültek, időskorú lakosság számára</p> <p>4/4. Lakóhelyi közösségi sportolásra alkalmas területek kialakítása, eszközökkel való felszerelése</p> <p>4/5. Közösségi tereken megvalósuló generációs, intergenerációs programok facilitátor-képzése, illetve alkalmazása</p> <p>4/6. Életmódváltó és közösségi egészségnevelő programok</p> <p>4/7. Bűnmegelőzést, a közbiztonság javítását elősegítő programok</p> <p>4/8. <i>Infrastruktúra fejlesztése</i></p>	<p>381 millió Ft</p> <p>Megjegyzés: azon beavatkozások esetében, amelyek építőipari kivitelezést igényelnek, a kivitelezések költségei a konkrét programok kidolgozását követően lehetséges. A megjelölt bekerülési összeg becslés.</p> <p>Tervezett forrás: önkormányzati költségvetés; EFOP Plusz; civil szervezetek (pályázati vagy saját) forrásai; hazai források</p>
	<p>MINDÖSSZESEN:</p>	<p><u>Megjegyzés: BERUHÁZÁSOK, ÉPÍTŐIPARI KIVITELEZÉS NÉLKÜL!</u></p>	<p>1.198M Ft</p>

A szegregációval veszélyeztetett területek területfejlesztéssel, műszaki beavatkozásokkal történő megszüntetése nem reális, ezért nem is ez a cél. A cél inkább az, hogy a felzárkóztatást segítő programokkal és a mobilizációs lehetőségek megteremtésével a további szegregálódás veszélyét megelőzzük és/vagy csökkentjük, az e területeken élőket integráljuk, ezen városrészek felértékelődését és felzárkózását elősegítsük.

8.1.2.2 A szociális városrehabilitáció akcióterületének meghatározása és a választás indoklása

Komlón a 2011. évi népszámlálásra alapozott KSH adatszolgáltatás alapján még 4 darab szegregátum volt. Ezek közül az 1. számú szegregátumban már korábban megvalósult egy szociális célú városrehabilitációs program. A 3. és 4. jelű szegregátumok külterületi fekvésűek voltak.

A 2. számú szegregátum az A2: Északi városrész elnevezésű akcióterületen belül található (Kenderföldön), melynek egy részét (két háztömböt) a 2022-es népszámlálási adatok alapján a KSH már csak szegregációval veszélyeztetett területként azonosított. Ezen a területen tervezett szociális célú városrehabilitációs komplex (ERFA+ESZA) program megvalósítása.

A választás oka, hogy ez az egyetlen terület Komlón, mely mind a 2011-es, mind a 2022-es népszámlálási adatok szerinti KSH adatszolgáltatásban is szerepel. Továbbá erre a területre már volt korábban tervben egy komplex felzárkóztató program megvalósítása, az előkészítés el is indult, azonban a program – kellő helyi szintű támogatottság hiányában – nem valósult meg.

Az A2 akcióterületen belül a szociális célú városrehabilitációs akcióterület lehatárolása a KSH 2011-es és 2022-es népszámlálásra alapozott adatszolgáltatását összevetve történt, mindkét területet magában foglalva került kijelölésre. Ennek indoka a TOP_Plusz-1.3.2-23 kódszámú pályázati felhívás jogosultsági kritérium-feltételrendszerének történő megfelelés biztosítása, mely szerint a szociális városrehabilitáció akcióterületének fizikai lehatárolását a 2011-es népszámlálási adatok alapján kell megtenni (jogosultsági feltétel), de a célcsoport meghatározásánál már a 2022-es népszámlálási adatokat lehet figyelembe venni.

8.1.2.3 A két antiszegregációs beavatkozási dimenzió kapcsolata

54. táblázat: Beavatkozások és szegregálódó területek kapcsolata

Szegregációval veszélyeztetett terület	1.	Körtvélyes
Átfogó beavatkozás		
1. Szocializációs, illetve oktatási célú integrációs programok megvalósítása gyermek és serdülőkorúak számára a hátrányos/deprivált helyzet újratermelődésének akadályozása érdekében	X	X
2. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	X	X
3. Az egészségügyi, szociális és más közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	X	X
4. Közösségi terek biztosítása, közösségfejlesztés, társadalmi integráció	X	X

8.1.2.4 A beavatkozások ütemezése

Tervezett akciók és beavatkozások	2025 2. félév	2026 1. félév	2026 2. félév	2027 1. félév	2027 2. félév
horizontális					
1. Szocializációs, illetve oktatási célú integrációs programok megvalósítása gyermek és serdülő-korúak számára a hátrányos/deprivált helyzet újratermelődésének akadályozása érdekében	X	X	X	X	X
2. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	X	X	X	X	X
3. Az egészségügyi, szociális és más közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	X	X	X	X	X
4. Közösségi terek biztosítása, közösségfejlesztés, társadalmi integráció	X	X	X	X	X
szegregációval veszélyeztetett területek szerint					
1. szegregációval veszélyeztetett terület					
1. Szocializációs, illetve oktatási célú integrációs programok megvalósítása gyermek és serdülő-korúak számára a hátrányos/deprivált helyzet újratermelődésének akadályozása érdekében	X	X	X	X	X
2. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	X	X	X	X	X
3. Az egészségügyi, szociális és más közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	X	X	X	X	X
4. Közösségi terek biztosítása, közösségfejlesztés, társadalmi integráció	X	X	X	X	X
Körtvélyes					
1. Szocializációs, illetve oktatási célú integrációs programok megvalósítása gyermek és serdülő-korúak számára a hátrányos/deprivált helyzet újratermelődésének akadályozása érdekében	X	X	X	X	X
2. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	X	X	X	X	X
3. Az egészségügyi, szociális és más közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	X	X	X	X	X
4. Közösségi terek biztosítása, közösségfejlesztés, társadalmi integráció	X	X	X	X	X

8.1.2.5 Az antiszegregációs terv pénzügyi terve

Tervezett akciók és beavatkozások	becsült költség (millió Ft)	tervezett forrás
horizontális		
1/1. Hátrányos helyzetű gyermekek részére indított iskolai felzárkóztató programok folytatása, iskolapszichológus alkalmazása	részben folyamatban lévő, többletforrás igény: 45M Ft	TOP Plusz 3. prioritás, állami finanszírozás
1/2. Civil szervezetek által működtetett tanoda-jellegű programok támogatásának folytatása	24M Ft	TOP Plusz 1-3. prioritás
1/3. Étkezést biztosító nyári napközi program folytatása hátrányos helyzetű gyermekek számára	40M Ft	TOP Plusz 3. prioritás
1/4. Ösztöndíj rendszer kidolgozása, működtetése az általános és középfokú oktatásban rész vevő hátrányos helyzetű fiatalok számára (HHH-s gyermekek, fiatalok számára)	28M Ft	hazai állami támogatási és önkormányzati saját forrás, civil/szponzori támogatás
1/5. A korai fejlesztés népszerűsítése és támogatása az érintett szülők/családok körében	2M Ft	TOP Plusz 3. prioritás
1/6. A gyermekek iskolába való eljutásának elősegítése	0 Ft	
1/7. Iskolán/óvodán kívüli fejlesztő, közösségépítő sport és szabadidős programok (integrált jelleggel)	50M Ft	TOP Plusz 1-3. prioritás
1/8. Óvoda és iskola-pedagógusok, továbbá a humán-szociális területen dolgozók számára szervezett rendszeres fakultatív képzések/konferenciák	15M Ft	TOP Plusz 3. prioritás
1/9. Szülők iskolája program kidolgozása, illetve működtetése az oktatásra kötelezett korban lévő hátrányos helyzetű, vagy deprivált környezetben élő gyermekek szülei számára	14M Ft	TOP Plusz 3. prioritás
1/10. Tudatmódosító szerek (alkohol, drog) fogyasztását visszaszorító programok a rendőrséggel, civil szervezetekkel közösen	8M Ft	TOP Plusz 3. prioritás
1/11. Pszichiátriai betegséggel és /vagy fogyatékossgal küzdő gyerekek/fiatal felnőttek és családtagjaik részére közösségépítés, edukáció, munkaerőpiaci készségfejlesztés, hozzátartozói csoport működtetése	25M Ft	TOP Plusz 3. prioritás
1/12. Az „Év komlói pedagógusa” és az „Év szociális szakembere” elismerések alapítása, hagyománnyá fejlesztése a hátrányos helyzetű, deprivált gyermekekért, fiatalokért végzett szakmai tevékenység elismerésére	9M Ft	önkormányzati saját forrás, civil/szponzori támogatás
2/1. Közfoglalkoztatási program folytatása	7M Ft (csak a szervezés költséghetősége)	hazai állami támogatás
2/2. Kisléptékű gazdaságfejlesztési program a konyhakertek művelésére, stb.	14M Ft	TOP Plusz 1-3. prioritás
2/3. Munkanélküliség csökkentését szolgáló pályázati lehetőségek felkutatása (önkormányzat, munkáltatók)	12M Ft	hazai állami támogatások, GINOP Plusz
2/4. Felzárkóztató képzések (általános iskola elvégzését vagy szakmaszerzést célzó) szervezése	6M Ft	hazai állami támogatások, TOP Plusz, GINOP Plusz
2/5. Az elsődleges munkaerőpiacon történő elhelyezkedést követő jelleggel is támogatása – (munkahelyi) mentorprogramok	33M Ft	TOP Plusz 3. prioritás
2/6. Egyénre szabott álláskeresést támogató programok az illetékes Kamarák, ill. civil szervezetek bevonásával	8M Ft	hazai állami támogatások, TOP Plusz, GINOP Plusz
3/1. Célterületre vitt szociális szolgáltatások, folyamatos szociális segítők terepi jelenlétének biztosítása nem csak a szegregálódó területeken élők, de más, pl. idős lakossági csoportok számára is	64M Ft	TOP Plusz 1-3. prioritás
3/2. Előrefizetős mérőórak számának bővítése	2M Ft	közmű szolgáltatói forrás
3/3. Fizikai és mentális egészségfejlesztő programok, előadás-sorozatok, szemléletformáló programok/előadások szervezése, lakossági szintű, illetve fiatalokra vonatkozóan is (iskolai és iskolán kívüli is)	60M Ft	TOP Plusz 3. prioritás

Tervezett akciók és beavatkozások	becsült költség (millió Ft)	tervezett forrás
3/4. Információs akadálymentesítő programok kidolgozása, működtetése a hátrányos helyzetű, illetve időskorú lakossági csoportok számára	45M Ft	hazai állami támogatások, TOP Plusz, EFOP Plusz, DIMOP Plusz
3/5. Demenciával élők és hozzátartozóik támogatását biztosító szolgáltatások szervezése, továbbá a demencia progressióját lassító közösségi programok	10M Ft	TOP Plusz 3. prioritás
3/6. Alapvető gazdálkodási, pénzügyi ismeretek oktatása terepen, továbbá digitális ismeret- és készségfejlesztés	87M Ft	hazai állami támogatások, TOP Plusz, EFOP Plusz, DIMOP Plusz
3/7. Egyénre szabott segítségnyújtás, életvezetési tanácsadás terepen	29M Ft	hazai állami támogatások, EFOP Plusz, civil/szponzori támogatás
3/8. Családsegítő Szolgálat fejlesztése, védőnők, szociális munkások foglalkoztatását támogató pályázatok felkutatása, megvalósítása, folyamatos szupervízió biztosítása	80M Ft	hazai állami támogatások, TOP Plusz, EFOP Plusz, civil támogatás
3/9. Közösségfejlesztő programok szervezése, csoportos készségfejlesztés, konfliktuskezelés, a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás erősítése	100M Ft	TOP Plusz 1-3. prioritás
3/10. Infrastruktúra fejlesztése	(jelenleg nem költséghatós)	hazai állami támogatások, TOP Plusz, KEHOP Plusz
4/1. Közösségi és ügyintézési tér kialakítása, működtetése roma civil szervezettel való együttműködésben	138M Ft	hazai állami támogatások, TOP Plusz, EFOP Plusz, civil/szponzori támogatás
4/2. Közösségi kert kialakítása szegregálódó területen, ill. a város más területein is igény szerint civil szervezetek, helyi vállalkozások mentorálásával	Ld. 2. pont alatt	hazai állami támogatások, TOP Plusz, EFOP Plusz, civil/szponzori támogatás
4/3. Közösségi terek akadálymentes használatának biztosítása mozgássérültek, időskorú lakosság számára (csak igényfelmérés)	5M Ft	hazai állami támogatások, TOP Plusz, EFOP Plusz, civil/szponzori támogatás
4/4. Lakóhelyi közösségi sportolásra alkalmas területek kialakítása, eszközökkel való felszerelése	160M Ft	hazai állami támogatások, TOP Plusz, EFOP Plusz, civil/szponzori támogatás
4/5. Közösségi tereken megvalósuló generációs, intergenerációs programok facilitátor-képzése, illetve alkalmazása	38M Ft	hazai állami támogatások, TOP Plusz, EFOP Plusz, civil/szponzori támogatás
4/6. Életmódváltó és közösségi egészségnevelő programok	30M Ft	TOP Plusz 3. prioritás
4/7. Bűnmegelőzést, a közbiztonság javítását elősegítő programok	10M Ft	hazai állami támogatások, TOP Plusz, EFOP Plusz, civil/szponzori támogatás
4/7. Infrastruktúra fejlesztése	(jelenleg nem költséghatós)	hazai állami támogatások, TOP Plusz, EFOP Plusz
- ebből: szegregálódó területenként		
1. szegregációval veszélyeztetett terület Körtvélyes	Az antiszegregációs célok elérése érdekében javasolt beavatkozások költségvetését/költségbecslését nem bontjuk szegregációval érintett területek szerint.	
- ebből: szociális célú városrehabilitációs ESZA+ projekt (Komló, Kazinczy utca és környezete)		
1. szegregációval veszélyeztetett területet magában foglaló lehatárolt akcióterületen	170M Ft	
Összesített költség:	1.198.000.000 Ft	

8.2 Elvégzett kérdőíves felmérések dokumentálása

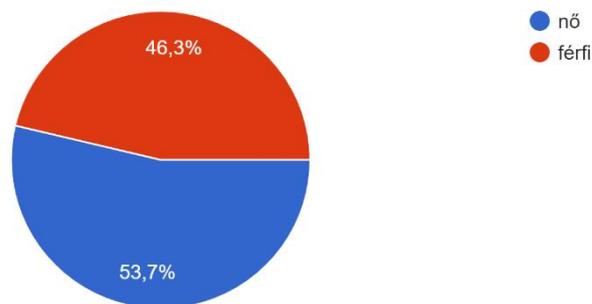
8.2.1 Lakossági felmérés

Az általános statisztikai és különböző fórumokon hozzáférhető adatok elemzése mellett a helyzetértékelés kiegészül egy lakossági és egy intézményi adatkéréssel és feldolgozással. Ennek eredményeit az alábbi alfejezetek taglalják a megszabott dimenziók vonatkozásában. A kapott válaszok segítséget nyújtanak abban, hogy az egyes területekre a megszólítottak szubjektív véleményén keresztül is rálátás nyíljon.

A helyi társadalom álláspontját az alábbi diagramok és a hozzájuk tartozó elemzések mutatják be:

1.) Válaszadó neme:

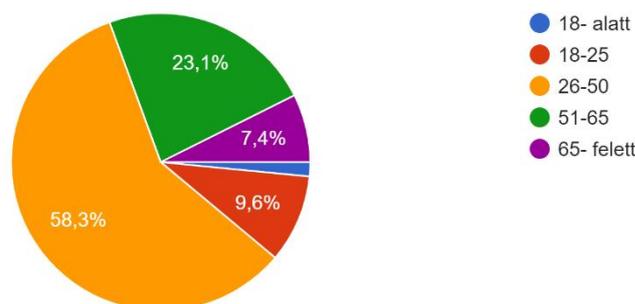
324 válasz

A lakossági kérdőívet összesen 324 fő töltötte ki. A válaszadók nemi megoszlása nagyjából kiegyensúlyozott volt (nő: 53,7 %, férfi: 46,3%).

2.) Válaszadó kora (év):

324 válasz

A megkérdezettek életkora széles szórással, ugyanakkor a 26-50 éves korosztály dominanciájával (58,3 %) jellemezhető. A kitöltők közül még jelentős volt a 51-65 év közötti korosztályba tartozók száma, míg a legalacsonyabb részvételi arány a 18 év alattiaknál volt tapasztalható.

3.) Válaszadó legmagasabb iskolai végzettsége:

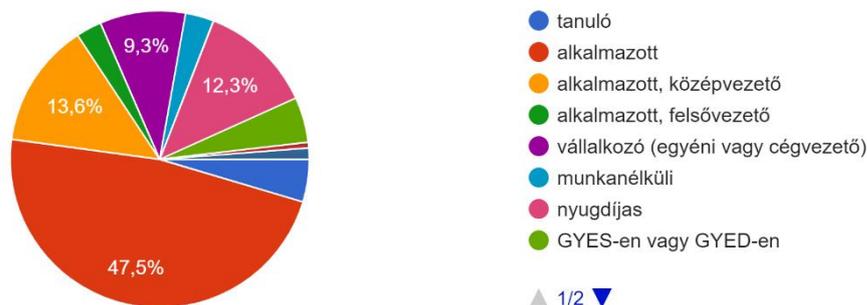
324 válasz

Az iskolai végzettség szerinti megoszlás is változatos képet mutatott. A legtöbb kitöltő érettséggel és szakképesítéssel (28,1%), vagy csupán szakképesítéssel (18,5%), illetve főiskolai végzettséggel (20,7) rendelkezett. Az egyetemi, doktori diplomával rendelkezők, illetve az alacsonyan kvalifikált rétegek száma viszont alacsonynak mondható. Ezen eredmények megerősítik a helyzetfeltárásban is rögzítetteket, miszerint a magasan képzett társadalmi réteg aránya alacsony a városban.

4.) Válaszadó jelenlegi státusza:

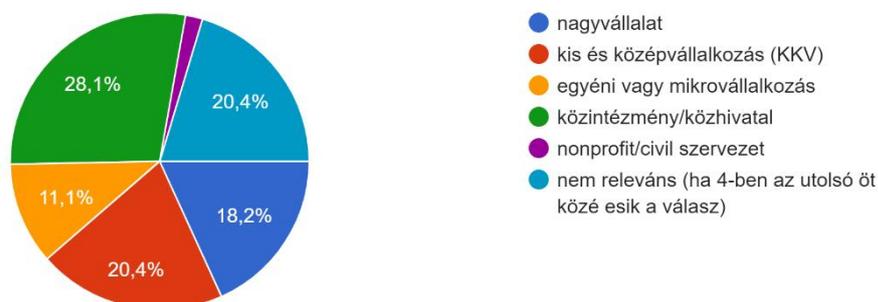
324 válasz

A kérdőív kitért a megkérdezettek jelenlegi státuszára (foglalkozására) is. A válaszadók jelentős többsége, 47,5%-a a munkavilágban tevékenykedik alkalmazottként. Nagyjából hasonló arányban képviseltették még magukat a nyugdíjasok (12,3%) és a középvezetőként (13,6%) foglalkoztatott munkavállalók. A bevallás szerint vállalkozói státuszban tevékenykedők aránya 9,3% volt, ami szintén igazolja a korábbi fejezetekben bemutatott alacsony vállalkozási kedvet.

5.) Munkavégzés helyének típusa:

324 válasz

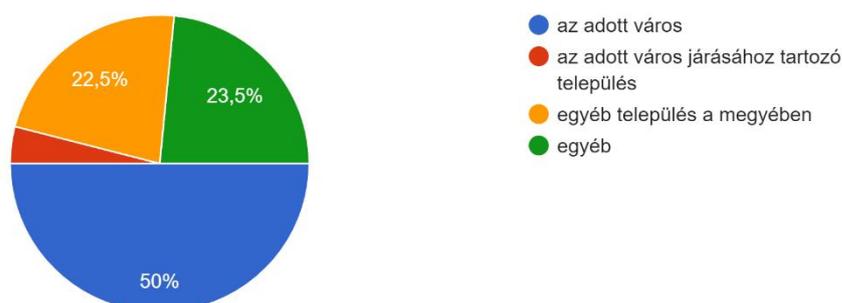

A megszólított lakosok legnagyobb arányban (28,1%) közintézményeknél, vagy különböző hivatalokban dolgozik, ugyanakkor jelentős volt azon válaszadók száma is, akik a KKV szektort képviselő vállalkozásoknál (20,4%), vagy nagyvállalatoknál (18,2%) helyezkedett el. Az elemzésnek ezen része rendkívül jó képet ad a város nyújtotta lehetőségekről. Továbbá az a következtetés is levonható, hogy az a széles létszámú csoport, aki a nagyvállalatot jelölte meg minden bizonnyal másik településre – potenciálisan Pécsre – ingázhat dolgozni, mivel Komlói városában jelenleg ebben a kategóriában nem működik vállalat.

Ezeket a megállapításokat erősíti meg az alábbi diagram is. A válaszadók fele ugyan Komlón dolgozik, viszont a másik fele napi, heti, vagy hosszabb távú intervallumot felölelően ingázik más településre munkavállalás céljából. Utóbbi kategóriát képviselők többnyire a vármegye más településén (22,5%), vagy megyén kívüli településen (23,5%) vállal munkát. Igen alacsony volt azon komlói lakosok aránya (4%), akik a járáson belül, de nem a járásközpontban helyezkedtek el.

6.) Munkavégzés földrajzi helye:

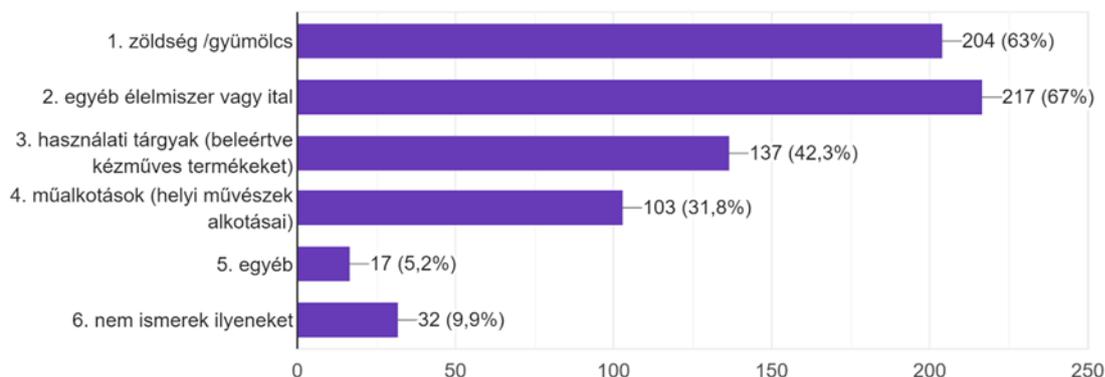
324 válasz

Nem csak önkormányzati szempontból, hanem a helyi lakosság szempontjából is fontos szempontot képvisel miként is prosperál a város. Egy-egy város versenyelőnyét, kitörési pontjait más és más potenciál jelentheti. A helyi gazdaság fejlesztésében kulcsfontosságú szerepet tölt be az is, hogy a lakosok miként viszonyulnak a térségben előállított termékekhez, szolgáltatásokhoz. Az alábbi diagramon látható, hogy a komlói lakosság előszeretettel vásárol helyi zöldségeket, gyümölcsöket (204 szavazat), és egyéb élelmiszereket (217 szavazat). Az egyéb jellegű termékeket viszont kevesen ismerik, illetve vásárolják.

Milyen helyben, illetve térségben létrehozott termékeket ismer? (több válasz is lehetséges)

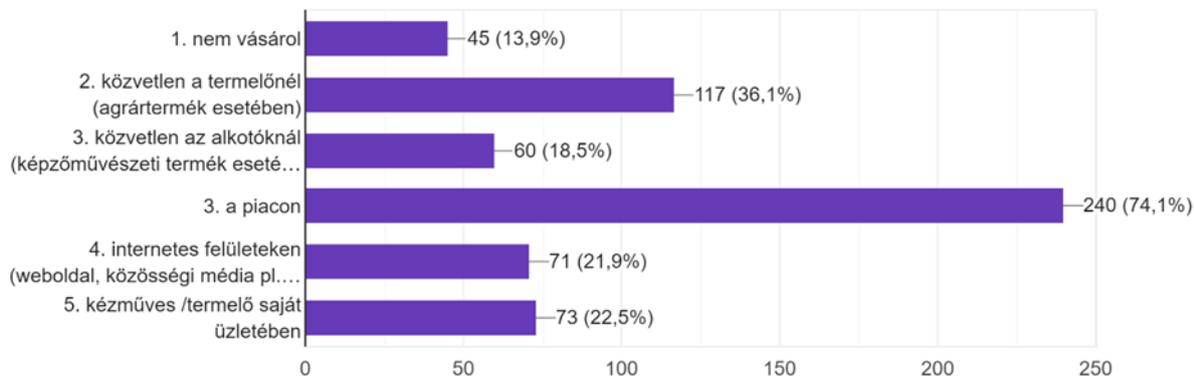
324 válasz

A helyben előállított termékeket a megkérdezettek többnyire a helyi piacon (204 szavazat) szerzik be, ahol a helyi gazdálkodók, illetve vállalkozók képviseltetik magukat áruikkal. A közvetlen és az online beszerzés viszont alacsony intenzitást mutat a válaszadók körében.

Hol vásárol Ön helyi/ térségi termékeket? (több válasz is lehetséges) (az 1. válasz kizárja a több válasz lehetőségét!)

324 válasz

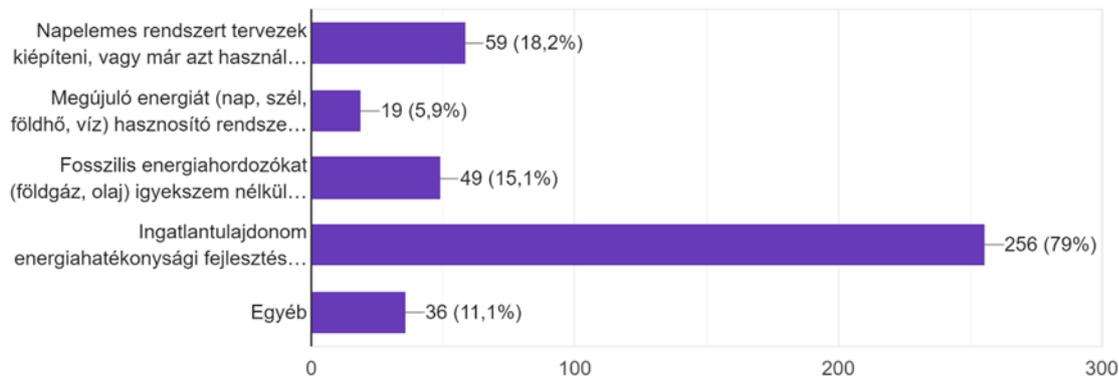

Komló a helyzetfeltárásban bemutatottak alapján részben szerencsés helyzetben van, hisz a város egybefüggő zöldterület öleli körbe a mecseki erdőségek révén, ami komoly kihasználatlan potenciált jelent mind az életminőség javítása, mind a turizmus fellendítése terén. Ugyanakkor a település belső részein nincs hálózatszerű, egységes zöldfelület, inkább pontszerűen elhelyezkedő közparkok, fasorok a jellemzőek.

Bár a közműhálózat szinte 100%-os kiépítettséggel jellemezhető, a felszíni és a felszín alatti vízkészletet az ipari és lakossági nyílt árkos, helyenként szikkasztásos vízvezetés továbbra is veszélyezteti. A város jelenlegi és korábbi ipari berendezkedése is kihívások elé állítja a település vezetését a környezeti állapotok javítása terén. A bányaterületek folyamatos rekultivációja, a működő vállalkozások energiahatékony és károsanyagkibocsátás-csökkentő beruházásainak ösztönzése kiemelten fontos feladat.

A zöldülő város jelleg feltérképezése érdekében szintén célzott kérdések kerültek megfogalmazásra a kérdőívben.

Tiszta és takarékos energiahasználat: a klímaváltozás által támasztott kihívásoknak való megfelelés céljából az épületek energiaigényét minimálisra kell...i. Mit tesz Ön ezért? (több választ is megjelölhet)
324 válasz

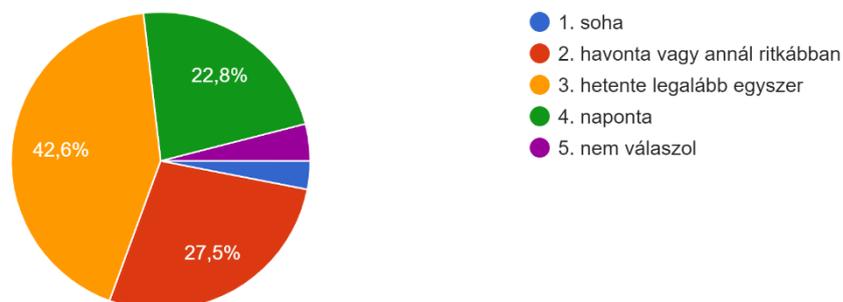

A válaszadóknak lehetőségük is volt kifejezni azt, hogy egyénileg miként tesznek jelenleg is a város fenntartható működéséért. A leggyakrabban elhangzott válaszok az alábbiak voltak:

- szelektív hulladékgyűjtés,
- okos fűtémérés alkalmazása,
- okos otthonok kialakítása,
- alacsony energiaigényű berendezések beszerzése,
- megújuló energiaforrásokat alkalmazó technológiák kialakítása (hőszivattyú, napelemes rendszer),
- környezetbarát közlekedési módok választása.

A megkérdezettek többsége hetente (42,6%), vagy havonta (27,5%) látogatja a városban található, vagy azt körülölelő zöldterületeket kikapcsolódási, rekreációszándékkal. Ugyanakkor igen nagy arányban voltak azon válaszadók is, akik ezt a tevékenységet napi szinten (22,8%) végzik.

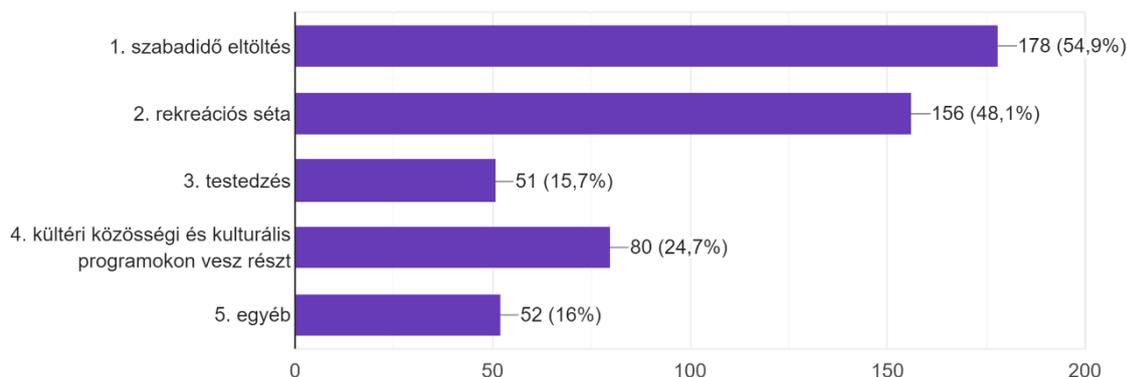
Milyen gyakran látogat városi zöldterületeket, parkokat?
324 válasz

A legtöbb válaszadó a zöldterületeket szabadidő eltöltés (178 szavazat) és séta (156 szavazat) céljából keresi fel, de azonosítható számban vannak jelen azok is, akik sportolás (51 szavazat), vagy közösségi és kulturális programok (80 szavazat) okán keresik fel ezeket a területeket. Összességében viszont elmondható, hogy a helyiek körében nagy igény mutatkozik a megfelelő állapotú zöldfelületekre, melyek széles körben teszik lehetővé a rekreációs tevékenységeket.

Milyen céllal látogat városi zöldterületeket, parkokat?

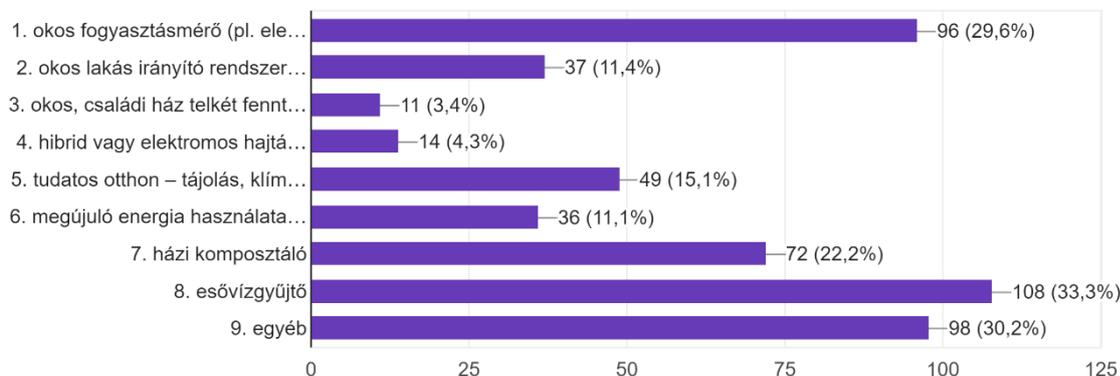
324 válasz

A megkérdezett lakosok egy bizonyos szegmense elkötelezett a környezettudatos, fenntartható életmód mellett. Az otthonát képező ingatlan típusának, jellegének megfelelően többek használnak esővízgyűjtőt (108 szavazat), okos fogyasztásmérőt (96 fő), vagy házi komposztálót (72 fő). Ezek mellett többen alkalmaznak még megújuló energiaforrást hasznosító rendszereket, hibrid, vagy elektromos hajtású járműveket, vagy egyéb környezetbarát megoldást mindennapi életük során.

Milyen környezettudatos eszközökkel, megoldásokkal rendelkezik otthonában? (több válasz is lehetséges)

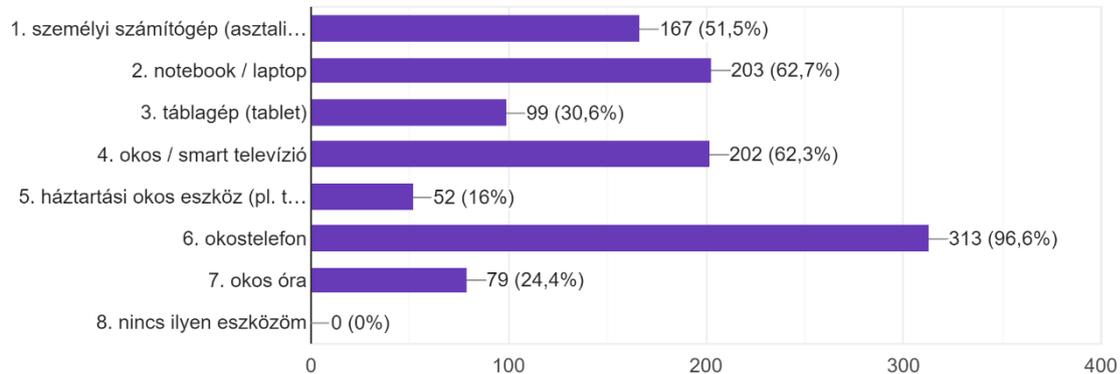
324 válasz

Komló digitális város jellegének feltárása érdekében több célzott kérdéssel is megszólításra került a lakosság. A helyiek digitális eszközökkel viszonylag jól felszereltek, a megkérdezettek 96,6%-a rendelkezik okostelefonnal, de jelentős volt azok száma is, akik asztali (167 szavazat), notebookkal/lappal (203 szavazat), vagy okos televízióval (202 szavazat) rendelkeztek.

Milyen elektronikus eszközöket használ a hétköznapokban? (több válasz is lehetséges kivéve, ha a válasz a 8.)

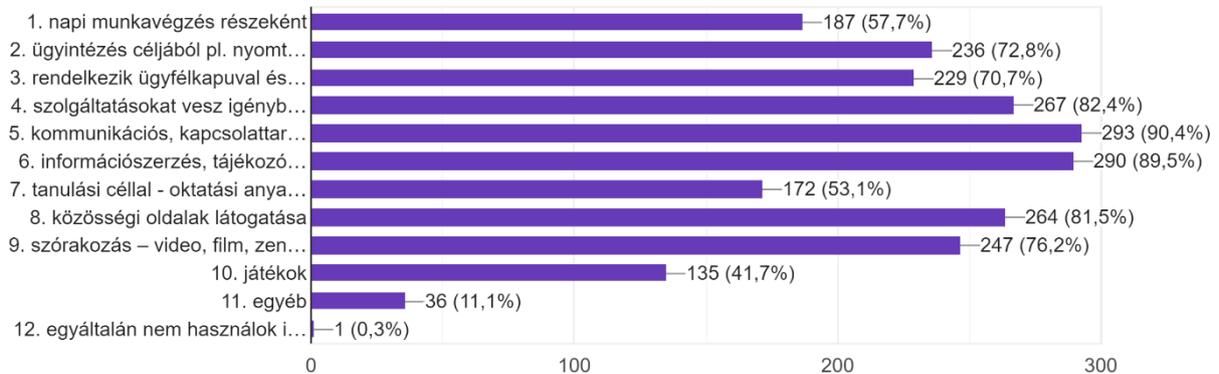
324 válasz

Elmondható, hogy a megkérdezettek többsége aktív internet-felhasználó. A válaszadók többsége kommunikációs (293 szavazat) és információszerzés (290 szavazat) céljából megy fel a világhálóra. Ezek mellett még kiemelendők a munkavégzési (187 szavazat), az ügyintézési (238 szavazat) és szolgáltatások igénybevételéhez kapcsolódó (267 szavazat) felhasználási mód, melyek erősen utalnak arra, hogy a lakosság körében nagy igény mutatkozik a folyamatos digitális fejlesztésekre.

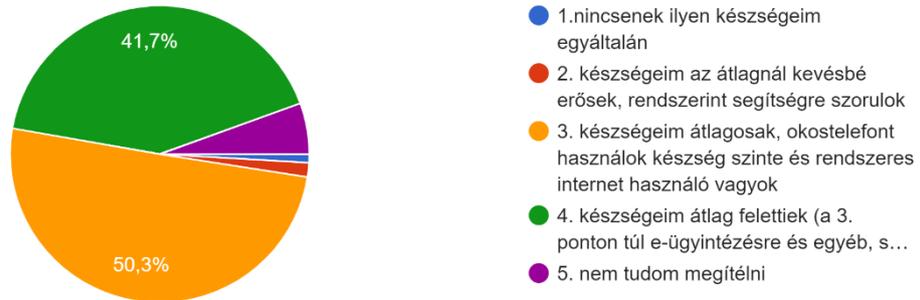
Milyen céllal használja az INTERNETET? (több válasz is lehetséges)

324 válasz

Hogyan értékeli az IT eszközök használatával kapcsolatos jártasságát (összehasonlítva magát saját korsztályával)? (csak egy válasz lehetséges)

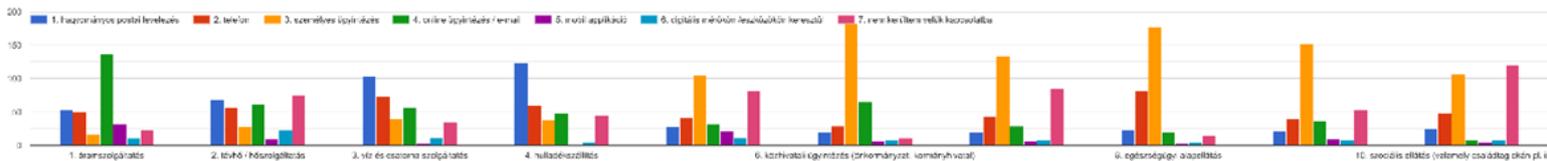
324 válasz

A legtöbb felhasználó (50,3%) átlagosnak értékeli jártasságát a digitális eszközök kezelését, ismeretét illetően, de jelentős arányban vannak azok is, akiknek a készségei ezen a területen átlagon felüliek (41,7%). Ez alapján kijelenthető, hogy a helyi lakosság fogékony és nyitott a digitális technológiák iránt.

Ezen megállapítások ellenére a komlói lakosság a helyi/térségi szolgáltatókkal folytatott ügyintézését kapcsolattartást többnyire még hagyományos módon, legfeljebb emailen keresztül végzi. Ez pedig azt a következtetést engedi meg, hogy az elérhető szolgáltatások digitális átállása még nem, vagy csak részben történt meg, illetve a komlóiak még a közvetlen kapcsolatteremtést részesítik előnyben.

Ön milyen módon kerül ügyfélként kapcsolatba a szolgáltatókkal (1-7 választási lehetőség)?

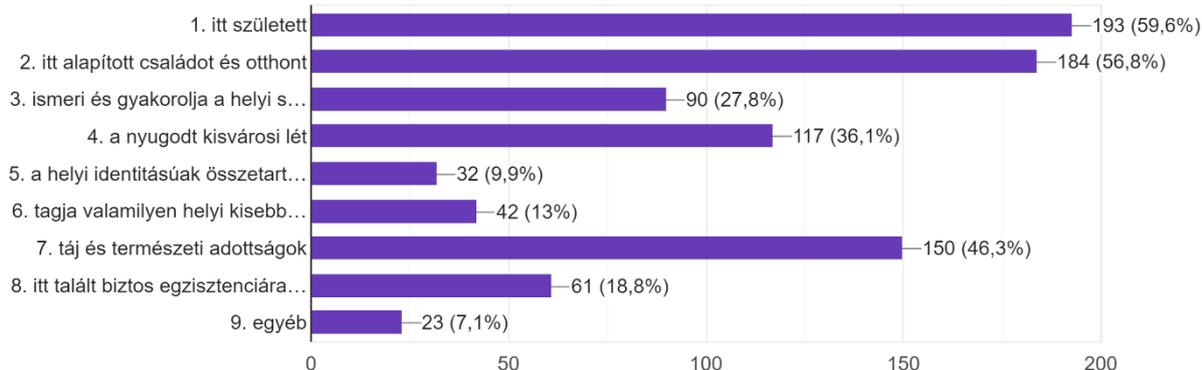
Ahogy a legtöbb hazai közepes méretű város, úgy Komló is küzd a lakosságszám folyamatos csökkenésével. Ez a település esetében az utóbbi évtizedek távlatában fokozottan volt jelen a bányabezárások okán, amit súlyosbított, hogy ezzel párhuzamosan Komló nem tűnt fel a nagyobb befektetők tércéjén, így a rendszerváltást követően felszabaduló munkaerő jelentős része nem került újra foglalkoztatásra. További problémaként rögzíthető, hogy a városban jelenleg sincs olyan nagyobb, egyedi és versenyképes feltételeket kínálni tudó foglalkoztató, ami a képzett fiatalokat a területen tudná tartani, vagy ezen réteget a térségbe csábítani.

Ezek okán a város vezetése prioritásként kezeli, hogy megfelelő, vonzó környezetet teremtsen a helyi lakosság, a jelenlegi, valamint a betelepülni kívánó vállalatok számára.

A lakossági kérdőív Komló város megtartó jellegének vizsgálatára is kitért, amely egy megerősítő, egzakt képet nyújt a település jelenlegi helyzetéről ezen szegmensben.

Mi jelenti az Ön helyi kötődésének alapját? (több válasz is lehetséges)

324 válasz

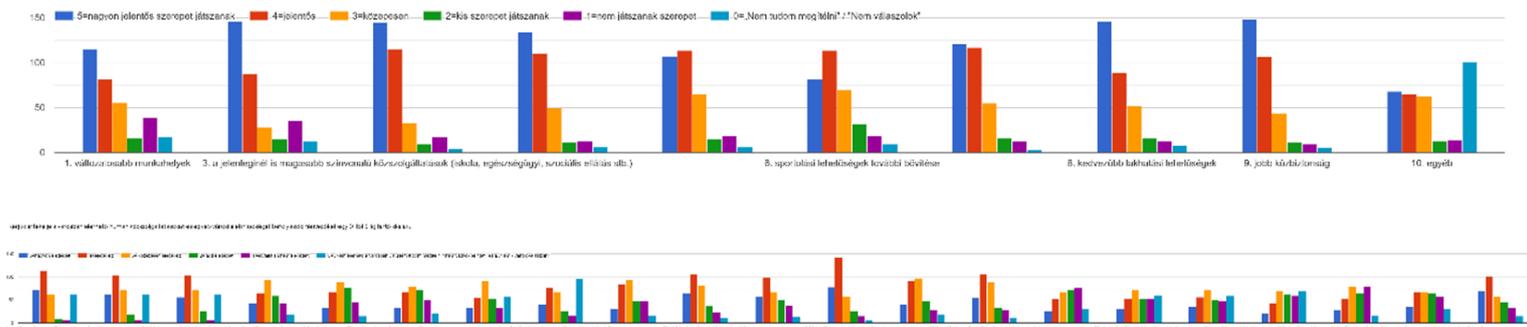

A kérdőív kitért a megkérdezettek városhoz való kötődésének eredőjére is. Ezen pontnál több válaszadási lehetőség is biztosított volt. A legtöbben a szülővárosukként (193 szavazat) és családalapítási helyszíneként (184 szavazat) tekintenek Komlóra. Ezek mellett ugyanakkor kiemelendő még a nyugodt kisvárosi környezet (117 szavazat) és a táji és természeti adottságok (150 szavazat) is, melyek komoly potenciált jelentenek a város számára.

A megkérdezettek visszajelzései alapján a változatosabb munkahelyek, a magas színvonalú közszolgáltatások és egyéb szolgáltatások jelenléte, a sportolási lehetőségek, a kedvezőbb lakhatási feltételek és a közbiztonság egyaránt fontos, illetve jelentős szerepet játszik az életminőség javításában.

A jelenlegi közszolgáltatási kínálattal kapcsolatban a válaszadók elégedettsége igen változatos képet mutat. Míg az oktatási, nevelési intézmények szolgáltatásaival többnyire elégedettek voltak a megkérdezettek, addig az egészségügyi, szociális, kulturális szolgáltatásokkal és a közterületek állapotával a kerékpárutak, járdák és közutak minőségével kapcsolatban már kevésbé nyilatkoztak pozitívan. Ezzel azonosíthatóvá váltak azon területek, ahol a legnagyobb szükség mutatkozik lakossági részről a beavatkozásokra.

A felsorolt tényezők mennyiben játszanak szerepet helyi életminőségével való elégedettségének növelésében?

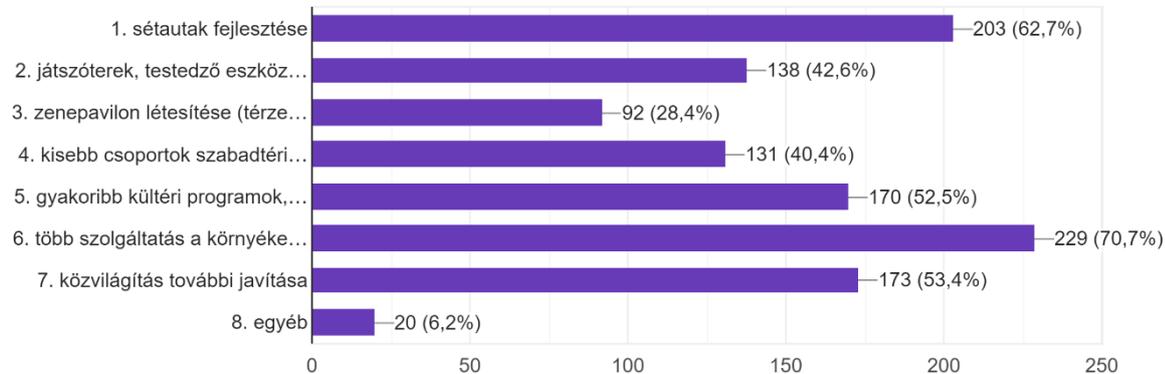

Komló fontos szereppel bír a térségi társadalmi-gazdasági élet alakításában. A magasabb szintű (köz)szolgáltatások a járáson belül a városban koncentrálódnak, valamint a jelentősebb foglalkoztatók is itt találhatók. Ugyanakkor ki kell emelni, hogy a vármegyeszékhely közelsége, a járásközpont járáson belüli elhelyezkedése torzítja a térségi szolgáltatások igénybevételképét lakossági részről.

A zöldterületek fejlesztésével kapcsolatban is kikérte a felmérés a komlóiak véleményét. A legtöbben a szolgáltatások számának növelésében (229 szavazat), a sétaútvonalak (203 szavazat) és a közvilágítás (173 szavazat) fejlesztésében látják az életminőséget is javító lehetőségeket. Ezek mellett ugyanakkor a játszótérek és nyitott közösségi terek, az ott megrendezésre kerülő programok minőségi és mennyiségi fejlesztését tartják indokoltnak annak érdekében, hogy vonzóbbá váljanak a város lakosai számára.

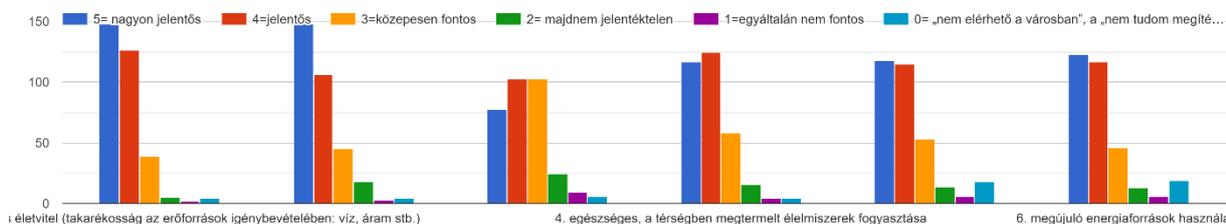
Hogyan lehetne vonzóbbá tenni a belváros zöldfelületeit az Ön és családja számára (fejlesztések, új funkciók stb.)? (több válasz is lehetséges)

324 válasz

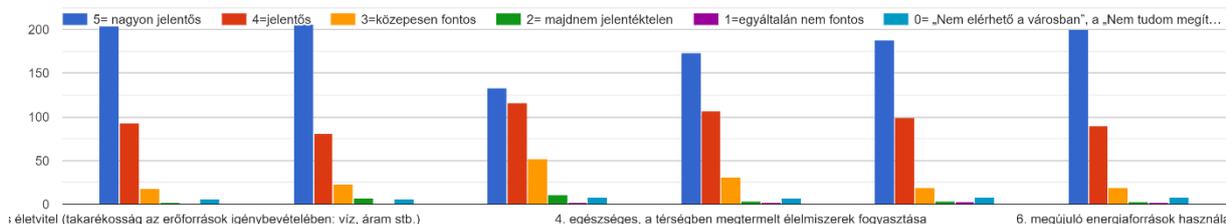

Az alábbi diagram eredményei alapján kijelenthető, hogy a megkérdezett lakosság kiemelten fontosnak tartja saját életminősége és Komló fenntartható fejlesztése és fejlődése kapcsán, hogy a rendelkezésre álló erőforrásokkal tudatosan és takarékos módon bányon, a helyiek (a lakosság, a gazdasági és önkormányzati szféra képviselői) előnyben részesítsék a helyi termékeket, szolgáltatásokat, valamint a megújuló energiaforrásokat.

A saját életminősége szempontjából mennyire tartja fontosnak a felsoroltakat az alábbi 0-5 skálán?

Ha a város jövőjére gondol, ugyanazek a szempontok mennyire fontosak az alábbi 0-5 skálán?

8.2.2 Intézményi/ szervezeti felmérés

Az intézményi helyzet feltárása érdekében kétirányú felmérés zajlott. Egyfelől a település intézményei felé a lakossági megkereséshez hasonlóan egy online kérdőív került kiküldésre. másfelől pedig célzott interjúk kerültek lebonyolításra a város üzemeltetésében, fejlesztésében meghatározó szereplőkkel, szervezetek képviselőivel.

Az intézményi kérdőíves kutatás eredményei

Az intézményi kérdőív a városvezetés jövőre vonatkozó elképzelései mellett kíváncsi volt megszólított szervezetek jövőképeire is. Az egyes intézmények által adott válaszok összefoglalóan az alábbiak voltak:

- az eddigi egészségügyi szolgáltatás - jobb tárgyi és személyi feltételekkel történő nyújtása,
- családok konkrét kézzelfogható támogatása, segítése akár egészségügyi, akár szociális probléma esetén,
- értékmentés és értékteremtés, hagyományőrzés és teremtés, ismeretadás, városi identitás elmélyítése, a közösségépítés, városszépítő akciók végrehajtása,
- megfelelő technikai háttér kialakítása.

A megkérdezettek a jövőképként meghatározott cél elérése érdekében pedig az alábbi fejlesztéseket kívánják végrehajtani (saját válaszos kérdés, a válaszok további kifejtését a válaszadók nem tették meg):

- rendelő felújítása,
- más szakágakkal való szorosabb együttműködés,
- rendezvények korszerűsítése,
- városon kívüli kapcsolatok újragondolása és gazdagítása,
- tevékenységi profil bővítése.

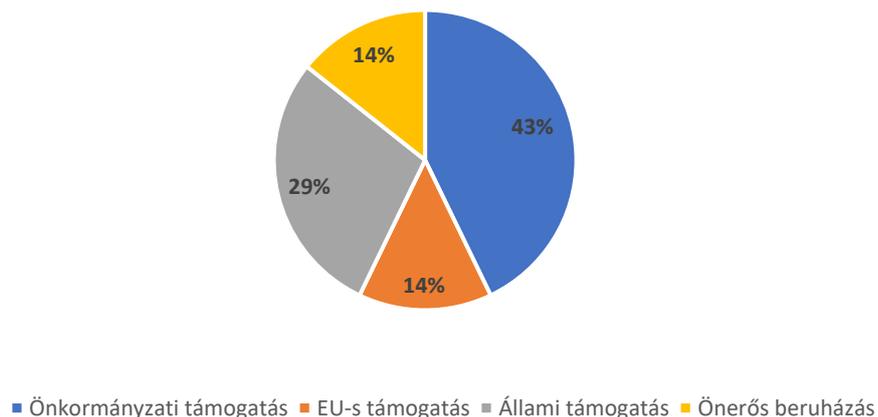
A megkérdezett szervezetek többsége úgy nyilatkozott, hogy nem rendelkezik intézményi szintű fejlesztési tervvel, ugyanakkor néhányan megjegyezték, hogy évindító egyeztetéseket, az éves célok meghatározását elvégzik.

A szervezetek szinte kivétel nélkül gondolkodnak valamilyen konkrét fejlesztésben a jövőre nézve, amelyek a fent is meghatározott célok teljesítésében is segítik őket. A leggyakrabban hangoztatott fejlesztési elképzelések az alábbiak voltak:

- Infrastruktúrafejlesztés:
  - Ingatlanberuházás
  - Festés
  - Nagyobb karbantartási munkálatok végrehajtása
- Eszközbeszerzés (nem digitális)
  - Bútorok beszerzése, cseréje
  - Műszerek beszerzése, korszerűsítése
- Eszközbeszerzés (digitális)
  - Új számítógépek vásárlása, régiék cseréje
  - Új laptopok vásárlása
  - Okostelefonok vásárlása
  - Nyomtató, scenner vásárlása
- Humán erőforrásfejlesztés:
  - Személyi állomány növelése
  - Fiatalkorú munkavállalók felvétele
- Kapcsolati hálózat fejlesztése
  - Kórházi és egyetemi kapcsolatok fejlesztése
  - Szakágakkal való együttműködés erősítése
  - Országos kapcsolatok kiépítése

A fent felsorolt fejlesztéseket a megkérdezett intézmények az eddigiekben leginkább önkormányzati, vagy állami támogatások segítségével hajtották végre, de számottevő az európai uniós finanszírozással, vagy önerővel lebonyolított beruházás is.

Az eddigi fejlesztést biztosító források megoszlása

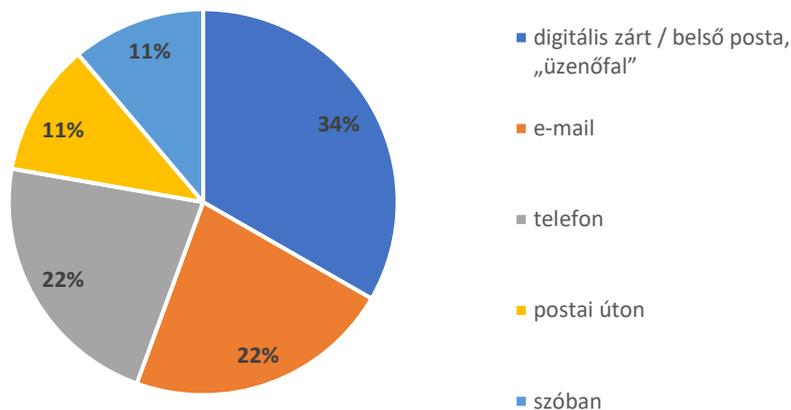
Az intézményi beszámolók szerint a szervezetek elég szerény eszközállománnyal bírnak. A válaszok alapján gyakorlatilag a személyi állománynak épphogy megfelelő mennyiségű asztali számítógéppel/lappal rendelkeznek, melyet szervezetenként 1-2 nyomtató, fénymásoló egészít ki. A szervezetek tulajdonát képező digitális eszközök csupán csak egy része kapcsolódik a hálózatra. Lan és/vagy wifi hálózat általában biztosított, ugyanakkor nagy hiány mutatkozik okostelefonokból és önálló adattároló szerverből. A rendelkezésre álló eszközöket az intézmények bevallásuk szerint az alaptevékenységek ellátására és a kapcsolódó adminisztráció ellátására használják. Az alaptevékenységet az egészségügyi, szociális és városüzemeltetési szolgáltatásokkal kapcsolatos ügyintézés, -tárolás és -küldés jelenti.

A feljebb bemutatott IKT jellegű fejlesztési igényt, szükségletet az is magyarázza, hogy a legtöbb intézménynél az elmúlt években erre nem volt alkalom. Mivel a digitalizáció folyamatosan fejlődik és lakossági oldalról is egyre nagyobb igény van az ilyen típusú ügyintézési lehetőségekre, ezért nélkülözhetetlenné válnak a digitális fejlesztések a jövőben. A megkérdezettek bevallása alapján az eddigiekben a legnagyobb korlátot a fejlesztések végrehajtásában a forráshiány jelentette.

Az intézmények digitális anyagszámbát javarészt az alaptevékenységhez kapcsolódó adatok, valamint adminisztratív és pénzügyi információk jelentik. A szervezetek tevékenykedése során nyert adatokat feldolgozzák és digitálisan eltárolják későbbi felhasználásra, adatelemzésre. A tárolás a legtöbb esetben saját adatbázisban és szerveren történik.

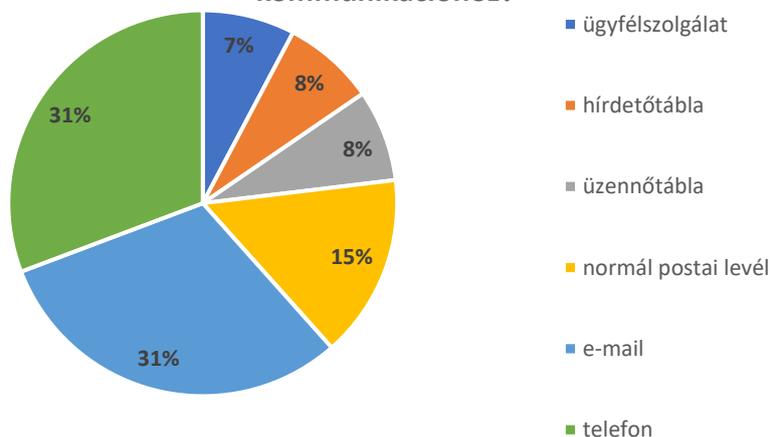
Az online kérdőív kitért az intézmények szervezeten belüli és külső kommunikációjának jellegére is. A megkérdezett többsége valamilyen belső kommunikációs csatornát használ, de az email és a telefonbeszélgetés is jellemző a kapcsolattartásban.

Milyen módszereket használnak a belső kommunikációhoz?

A külső kommunikációnál már szélesebb a kommunikációs csatornák tárháza, de ebben az esetben is az e-mail és a telefonos kommunikáció a legnépszerűbb.

Milyen módszereket használnak a külső kommunikációhoz?

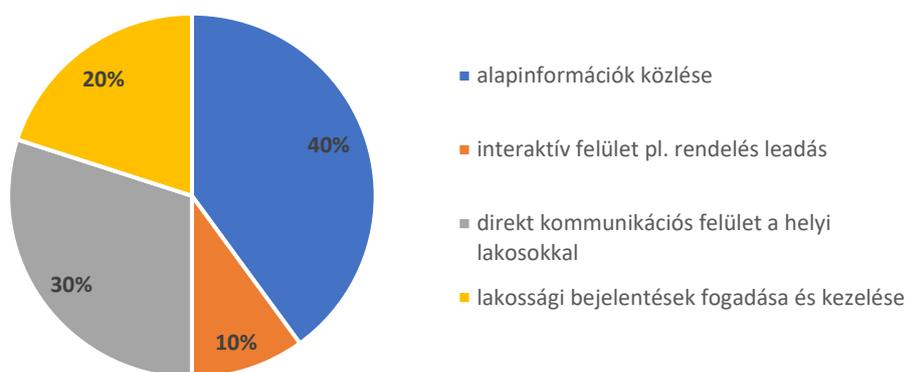

A kérdőívet kitöltő intézmények egy jelentős része nem rendelkezett önálló honlappal. Ennek okaként javarészt azt az indokot jelölték meg, hogy a tevékenységhez köthető legfontosabb információk (elérhetőségek) megtalálhatók az önkormányzat, vagy a fenntartó oldalán. A honlapokon általában egyoldalú a kommunikáció, vagyis a friss hírek, aktualitások olvashatók, vagy éppen a tevékenységhez kapcsolódó formanyomtatványok tölthetők le a weboldalról.

Ami jelentős hiányossággént róható fel, hogy egy intézménynél sem készült igényfelmérés, elégedettségmérés a szolgáltatással kapcsolatban. Ez pedig segítséget nyújthatna a szükséges fejlesztések egzaktabb meghatározásában, és a problémás területek azonosításában.

A kérdőív kitért arra is, hogy ha az intézményeknek volna lehetőségük arra, hogy szolgáltatásukat extra tartalommal és funkciókkal is megjeleníthetik egy városi mobiltelefonos applikációban, akkor milyen területekre terjesztenék azt ki. A legtöbben az alapinformációkat és a direkt kommunikációs lehetőségeket jelölték meg, de a lakossági bejelentések fogadása is hasznos elem volna.

Ha volna rá lehetőségük, szolgáltatásukat milyen tartalommal és funkciókkal jelenítenék meg egy városi mobiltelefonos applikációban?

Az intézmények a működésüknek otthont adó épületek működési és fenntartási rendszereire vonatkozóan nem tudtak nyilatkozni, azt önkormányzati kompetenciaként jelölték meg. A szervezetek külön az ingatlanra vonatkozóan nem használnak épületüzemeltetést / helyiséggazdálkodást támogató informatikarendszert/szoftvert. Az adott épületről általában csak papír alapú tervekkel rendelkeznek a megkérdezett szolgáltatók.

A kérdőív bizonyos része a megkérdezett szervezet humán erőforrás-kapacitásaira is kitért. Az állományi létszám feladattól függően eltérő képet mutatott, ugyanakkor az is elmondható, hogy a foglalkoztatottak jelentős többsége felsőfokú, kisebb hányaduk pedig középfokú végzettséggel rendelkezett. Az intézmények többségénél nem volt külön informatikai alkalmazott, IKT-val kapcsolatos szakirányú végzettséggel rendelkező munkavállaló. Így a rendszergazdai feladatokat is többnyire külső szolgáltató, vagy az intézményfenntartó alkalmazottja látja el a felmerülő igényeknek megfelelő rendszerességgel.

A válaszadó intézmények bevallása szerint nem terveznek IKT-kompetencia fejlesztésre fókuszáló tanfolyamokat, képzéseket, melynek oka, hogy munkavállalói részről nem mutatkozott még erre igény.

Interjúk rövid összefoglalása

2022. február 15-én került sor négy mélyinterjúra az alábbi szereplőkkel: polgármester, kistérségi elnök (és egyben helyi képviselő), városgondnokság vezetője, főépítész. A mélyinterjúk egy előre megküldött kérdéssor, mint vezérfonal mentén bonyolódtak, személyre szabottan, de az alábbi főbb kérdésköröket érintve:

1. Ha egy szóval kellene megfogalmazni, jellemezni Komlót mi lenne az?
2. Hogyan tudná bemutatni az önkormányzat irányítási és működési struktúráját a fejlesztések és üzemeltetés perspektívájából? Kérjük, mutassák be a város önkormányzatának működését, a döntési folyamatok dinamikáját!
  - a. Kérjük, mutassa be az önkormányzati hivatal szerkezetében azon szervezeti egységeket és személyi felelősöket, akik részt vesznek a fejlesztések, stratégiák előkészítésében, a tervezett fejlesztések megvalósításában, a projektmenedzsment feladatok teljesítésében, illetve egyéb kapcsolódó feladatok végrehajtásában, majd a fejlesztések városi működési rendszerbe történő integrálásában.
  - b. Kérjük, részletezze a városfejlesztés szempontjából kiemelten fontos szervezeti egységek / személyek szerepét a folyamatban. Hol jelennek meg a városfejlesztéssel, zöld és digitális átállással kapcsolatos kompetenciák? Részletezzék a fejlesztések végrehajtásában résztvevő önkormányzati cégek működését (pl. városfejlesztő társaság vagy annak utódszervezete, gazdaságfejlesztő társaság, TDM stb.) Történt 2015 óta bármilyen érdemi átalakítás? Amennyiben igen, mi indokolta? Milyen változások vannak folyamatban vagy láthatók előre?
  - c. Kérjük, fejtse ki, hogy milyen jellegzetes belső akadályok adódnak a fejlesztési projektek vonatkozásában a hivatalon belül (HR felkészültsége, hiányos kompetenciák, kapacitáshiány, folyamatmenedzsment problémák stb.). 2015 óta milyen lépéseket tettek a problémák kiküszöbölésére?
  - d. Milyen formában és milyen körben kerültek bevonásra a partnerségi folyamatban résztvevők a stratégiai tervezésbe és végrehajtásba?
  - e. Kérjük, külön emelje ki és foglalja össze az önkormányzati tulajdonú városi cégek rendszerét.
3. Hány civil szervezetet tart nyilván 2021-2022-ben a városban az önkormányzat? Melyek azok a szervezetek, amelyekkel szorosan együttműködik a város, és melyek azok, amelyeknek fontos szerepe van a város jövőjének az alakításában?
  - a. Miként jellemezné a várost az itt tevékenykedő civil szervezetek aktivitása szempontjából?
  - b. Az Ön által ismert civil szervezetek a helyi társadalom/társadalmi lét mely területein tevékenykednek a leghatékonyabban?
  - c. Hol érzi a civil szervezetek tevékenységének hiányát a leginkább?
  - d. Melyek azok a társadalmi csoportok, melyek a leginkább haszonélvezői a civil aktivitásoknak?
4. Melyek a legfontosabb, legmeghatározóbb gazdasági szereplők a városban? (foglalkoztatás, innovativitás, ipari volumen)
5. Folytat-e a környező településekkel várostérségi koordinációt bármilyen tárgykörben? Amennyiben igen, kérem ismertesse pár mondatban az alábbiaknak megfelelően.
  - a. Kérjük, fejtse ki, hogy a térségi vonatkozású fejlesztési kérdéseket illetően milyen fórumok, mechanizmusok működnek?
  - b. Hol és milyen keretek között születnek a térségi fejlesztésekkel kapcsolatos döntések (polgármesterek tanácsa, projekt irányító csoport stb.) Ennek lehetséges formáit alább részletesebben bemutatjuk – ha ezeken túl alkalmaz térségi koordinációs módszereket kérjük, ismertesse.
  - c. Milyen zárt kommunikációs eszközöket használnak?
  - d. A térségi, több települést érintő projektek koordinációja, végrehajtása milyen szervezeti, menedzsment keretek között zajlik?
  - e. Az elmúlt fejlesztési ciklusban és jelenleg milyen, környező településeket is érintő fejlesztések vannak/voltak folyamatban?
  - f. Tervezi-e fokozottabb várostérségi koordináció kialakítását az előttünk álló években?
6. Milyen jövőképpel rendelkezik a város fejlesztéseit illetően 5-10-15 éves időtávon belül? Milyen kockázatokat és lehetőségeket tud azonosítani a város fejlesztési jövőképét illetően az alábbi területek esetében:
  - a. gazdaságilag prosperáló város

- b. zöldülő, környezetbarát település
  - c. digitalizáció (gazdasági és társadalmi értelemben egyaránt)
  - d. demográfiai értelemben megtartó város
  - e. szolgáltatásfejlesztés, életminőség javítása
7. Az előző kérdésben felsorolt szakpolitikai területeken milyen fejlesztések megvalósítását tervezi a következő 5-10-15 év során. Rendelkezik-e ezen területeket érintően szakmai/ágazati stratégiával? Ha nem, tervezi-e valamelyik elkészítését ezen időtávon belül?
8. Véleménye szerint az éghajlatváltozás esetleges negatív következményei mely csoportokat sújthat a leginkább?
9. Tervez-e átalakítást, szervezetfejlesztést a város irányítási, működtetési struktúrájában (főként a fejlesztések megvalósításának és fenntartásának perspektívájából)?
10. A korábbi stratégiai dokumentumokban Komló közép- és hosszú távon is meghatározta a város jövőképét, céljait, a településfejlesztési elveket. Elvileg ezek a dokumentumok 2023-ig illetve 2030-ig szólnak. E tekintetben arra lennének kíváncsiak, hogy az ott megfogalmazott célok, tervek mennyire aktuálisak még, mi az, ami pontosításra szorul, esetleg vannak-e újabb célok? E gondolatkörre fókuszálva az alábbi, egyszerű kérdéseket szeretnénk átbeszélni a jövőkép és a célok meghatározása kapcsán az interjú során (ami egyben illeszkedik a 3. fejezethez is):
- a) A város jövőképét röviden összefoglalva így határozták meg: **„Komló 2030-ban lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város, amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete.”** Ezzel a jövőképpel a továbbiakban is tud azonosulni? Ön szerint alkalmazható-e a Fenntartható Városfejlesztési Stratégia vonatkozásában is fenti jövőkép?
  - b) A város milyen aktív vállalkozásfejlesztési és befektetés-ösztönzési politikával járul hozzá a vállalkozói aktivitás növekedéséhez? Milyen befektetés ösztönző lehetőségeket kínálnak (vagy terveznek) a különféle ágazatok potenciális befektetőinek?
  - c) A népességcsökkenés megállítására milyen beavatkozásokat tervez?
  - d) A helyi társadalom identitástudatának fejlesztésére, erősítésére milyen akciókat, beavatkozásokat tervez?
  - e) Az intelligens város (Smart City) koncepció hogyan jelenik meg a városfejlesztés és a városüzemeltetés területein? Milyen digitális, „okosvárosi” fejlesztéseket hajtott végre/vezetett be az önkormányzat a különböző (köz)szolgáltatások igénybevételéhez, ügyintézési folyamatok elindításához? Milyen okosvárosi üzemeltetési elemek találhatók meg jelenleg a városban?
  - f) Megítélése szerint létező/jellemző probléma a digitális szegénység a városban?
  - g) Mely csoportok azok, akiknek tagjai a leginkább el vannak zárva a digitalizáció előnyeinek élvezetétől?
11. Mit vár a Fenntartható Városfejlesztési Stratégia megvalósulásától?

Ezen túlmenően az antiszegregációs terv készítése kapcsán történtek személyes interjúk, egyeztetések, munkacsoport megbeszélések.

Az interjúk és egyeztetések dokumentumai (jelenléti ív, fényképek) és feljegyzései az Önkormányzatnál iktatásra kerültek, a személyes adatok védelme okán azonban részleteiben itt nem ismertetjük őket. Az interjúkon és egyeztetéseken elhangzottak az FVS releváns fejezeteiben felhasználásra/beépítésre kerültek.

8.3 Finanszírozási terv beavatkozásoként

A cselekvési tervben azonosított beavatkozásokra kitöltött finanszírozási terv táblázatok az FVS mellékleteként, külön excel fájlként kerülnek csatolásra.

Lásd: a pdf dokumentumhoz a ikon alatt csatolt excel táblázatot.

8.4 Működési térkép

42. ábra: Komló város működési térképe

